

KOMPARATIVNA ANALIZA FINANSIRANJA SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI I ZEMLJAMA U OKRUŽENJU

Datum: mart 2011. godine

Ova publikacija se dostavlja na uvid Američkoj agenciji za međunarodni razvoj.

Pripremili: Dr.sc. Hrvoje Šapina, Mr.sc. Ranko Batinić

SADRŽAJ

I. Sažetak rezultata komparacije	6
II. Komparativna analiza finansiranja sudova i tužilaštava.....	13
III. Finansiranje sudova i tužilaštava u Republici Sloveniji.....	39
IV. Finansiranje sudova i tužilaštava u Republici Hrvatskoj	52
V. Finansiranje sudova i tužilaštava u Republici Srbiji.....	67
VI. Finansiranje sudova i tužilaštava u Crnoj Gori	82
VII. Finansiranje sudova i tužilaštava na Kosovu	92
VIII. Finansiranje sudova i tužilaštava u Makedoniji.....	107
IX. Finansiranje sudova i tužilaštava na nivou Bosne i Hercegovine	117
X. Finansiranje sudova i tužilaštava u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine	122
XI. Finansiranje sudova i tužilaštava u Republici Srpskoj.....	133
XII. Finansiranje sudova i tužilaštava u Federaciji BiH.....	143

UVOD

Na osnovu ugovora sa East-West Management Institute, u decembru 2010. godine angažirani smo sa slijedećim opisom zadatka:

U julu 2009. godine, East- West Management Institue, Inc. (EWMI) je od Agencije za međunarodni razvoj SAD (USAID) dobio trogodišnji (sa mogućnošću dvogodišnjeg produžetka) ugovor za provođenje reforme pravosuđa u Bosni i Hercegovini (BiH) kroz Projekat reforme sektora pravosuđa (JSDP II). Komponenta 2 ovog projekta ima zadatak da uspostavi bolju koordinaciju i veće jedinstvo pravosudnog sistema koji će biti spreman za pristup Evropskoj uniji. Jedna od aktivnosti je i povećanje nezavisnosti i djelotvornosti pravosuđa kroz unapređenje budžetiranja. Sama Strategija za reformu sektora pravde i Akcioni plan za njenu implementaciju usko povezuju pitanja nezavisnosti pravosuđa i njegovog finansiranja kroz niz aktivnosti strateške oblasti „Nezavisnost i harmonizacija”. Stavljajući ove aktivnosti na prvo mjesto cijelog Akcionog plana, Strategija na pravi način ukazuje na važnost seta ovih pitanja i upućuje na njihovo rješavanje sa ciljem povećanja nezavisnosti pravosuđa, principu kojeg stalno s pažnjom unapređuju društva razvijenih demokracija.

Još od početka zajedničkih napora međunarodne zajednice i domaćih struktura na reformi pravosuđa i sektora pravde u cjelini, vođene diskusije nisu mogle izbjeći jednu temu-ustanovljenje efikasnijeg i što je moguće jedinstvenijeg sistema finansiranja pravosuđa, koje bi osiguralo njegovu najvišu moguću razinu nezavisnosti i nepristranosti. Iako se na ovu temu zaista često diskutiralo, te diskusije u stvarnosti nisu proizvele rješenja primjenjiva na cijelu zemlju, gdje još uvijek postoje četiri sistema finansiranja pravosuđa. Ovakva situacija lako proizvodi frustracije u okviru profesionalne zajednice, koja je svjesna činjenice da samo efikasan sistem finansiranja pravosuđa može biti od koristi za cijelo društvo, a istovremeno ispunjavati jedan od kriterija za jednak pristup pravdi, gdje se prava građana ne smiju razlikovati zbog toga što u Bosni i Hercegovini postoje različiti sistemi finansiranja pravosuđa.

Nadalje, pravosudni budžeti su trenutno inkorporirani u budžete ministarstava pravde. Proces izvršenja sudskog budžeta se odvija preko ministarstva pravde, potom ministarstva finansija i nazad, a uvijek se koristi jedinstveni trezorski račun. Takav sistem čini sudove i tužilaštva finansijski ovisnim o ministarstvima, dok se budžetska sredstva izdvajaju u malim iznosima i na ad hoc osnovi, što predstavlja prijetnju neovisnosti sudova. U idealnom slučaju, sudska vlast bi svoje budžete dostavljala direktno zakonodavnom dijelu vlasti, a budžetska sredstva bi se odobravalala i raspodjeljivala direktno, bez ministarstava pravde i finansija kao posrednika i kontrolora. Međutim, to ne bi bio mudar potez u trenutnom okruženju u BiH. Disciplinska i tehnička uloga ministarstava finansija u planiranju budžeta i upravljanju sredstvima je još uvijek neophodna za čvrstu fiskalnu praksu. U ovom trenutku, pravosuđe, vlast na svim nivoima nema tehničke mogućnosti da u potpunosti upravlja svim aspektima procesa budžetiranja, a pogotovo ne da vrši kontrolu troškova. Ipak, da bi pravosuđe postiglo zasluženi status neovisnog trećeg stupa vlasti, potrebno je da se oslobodi utjecaja ministarstava pravde na budžetska pitanja i osnaži tako da direktno sarađuje sa ministarstvima finansija, na istoj osnovi kao i ministarstva iz izvršne vlasti.

NAPOMENA:

Gledišta autora navedena u ovoj publikaciji ne moraju održavati gledišta Američke agencije za međunarodni razvoj ili Vlade SAD-a

Primjeri postojećih sistema finansiranja pravosuđa u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj potvrđuju da je moguće primijeniti suvremeniji i efikasniji sistem finansiranja pravosuđa u Bosni i Hercegovini.

Stoga će USAID JSDP II angažirati domaće eksperte pravne i ekonomske struke koji će izvršiti analizu postojećih propisa iz oblasti budžeta i dati odgovore na pitanja, koje norme bi trebalo izmijeniti i kako da bi se došlo do rješenja u kojem će, po uzoru na model koji se primjenjuje u Brčko Distriktu BiH, iz budžetskog procesa biti isključeni ministarstvo pravde i ministarstvo finansija. Eksperti će također biti angažirani da, na osnovu cjelovite analize, sačine i pregled svih normi u identificiranim propisima koje bi trebalo mijenjati ili ukinuti, ili uvesti nove, kako bi se došlo do ustanovljavanja finansiranja cjelokupnog pravosuđa iz budžeta Federacije.

Planom rada USAID JSDP II za drugu godinu projekta, Komponenta 2 je u okviru aktivnosti 2.6. Povećanje neovisnosti i učinkovitosti kroz unaprijeđene budžetske procese, u tački 2.6.2. Smanjenje fragmentiranosti budžeta pravosuđa izmjenama i dopunama relevantnih zakona i ojačavanja pravosudne nezavisnosti davanjem pravosuđu povećanu budžetsku autonomiju, predviđjela sljedeće aktivnosti:

- ☒ Uz pomoć domaćih eksperata za pravna i budžetska pitanja, izvršiti temeljitu komparativnu analizu postojećih sistema finansiranja pravosuđa kako u BiH, tako i u zemljama u regiji. Ova analiza će sadržavati i opcije koje elaboriraju načine mogućeg transfera prihoda koji u budžet obezbjeđuju pravosudne institucije kao što su takse, kazne, oduzimanje protupravno stečene imovine i eventualno drugi prihodi, kako bi ti prihodi postali dio pravosudnog budžeta u potpunom ili preovlađujućem iznosu. Na kraju, ova će analiza posebno obraditi mogućnost stvaranja odvojenog budžetskog računa za pravosuđe, nezavisnog od budžetiranja zakonodavne i izvršne vlasti. Domaći ekspert(i) za pravna i budžetska pitanja će sačiniti detaljnu analizu relevantnih propisa koji reguliraju budžetska pitanja, i identificirati one odredbe koje trebaju biti promijenjene da bi se ostvarila smanjena fragmentiranost budžeta i konsekventno revidirana formula finansiranja, elaborirajući opcije za finansiranje cjelokupnog pravosuđa u FBiH iz jednog izvora- budžeta FBiH, i opcije u kojima su na svim nivoima ukinute nadležnosti ministarstava pravde i ministarstava finansija u sistemu finansiranja pravosuđa. Na osnovu sačinjenih analiza USAID JSDP II će uz učešće eksperata osigurati tehničku pomoć za SKB u kreiranju dokumenta koji sadrži prijedlog VSTV- u za izmjene postojećih propisa i izmijenjenu formulu finansiranja pravosuđa.
- ☒ Kada VSTV usvoji predložene dokumente, organizirati konferenciju na kojoj će se oni prezentirati predstavnicima zakonodavne i izvršne vlasti, i tražiti njihov pristanak za poduzimanje daljnjih koraka ka neophodnim promjenama (juli 2011.).

Zadaci za eksperte:

- ☒ Sačiniti komparativnu analizu postojećih sistema finansiranja pravosuđa u BiH na svim nivoima i propisa zemalja u okruženju (Slovenija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Makedonija i Kosovo), uključujući i rješenja koja se odnose na status prihoda koje budžeti tih zemalja ostvaruju putem različitih vrsta prihoda, kao što su takse, kazne i oduzimanje protupravno stečene imovine
- ☒ Sačiniti pregled propisa koje bi trebalo mijenjati, dopunjavati ili ukidati i donositi nove ukoliko bi se nadležni organi opredijelili za predlaganje stvaranja jedinstvenog budžetskog računa za pravosuđe.

Na osnovu navedenog opisa posla izvršili smo analizu sistema finansiranja sudova i tužilaštava u bosanskohercegovačkim entitetima kao i zemljama u okruženju (Slovenija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Makedonija i Kosovo). Analiza je izvršena po slijedećim modalitetima:

- ☑ ustavni položaj sudova i tužilaštava,
- ☑ zakoni koji utiču na organizaciju i finansiranje sudova i tužilaštava,
- ☑ vrste sudova,
- ☑ vrste tužilaštava,
- ☑ položaj Visokog sudskog i tužilačkog vijeća,
- ☑ finansiranje općih sudova prema zakonima o sudovima,
- ☑ finansiranje tužilaštava prema zakonima o tužilaštvima,
- ☑ podnošenje prijedloga budžeta za nabavke opreme i razvojne programe sudova i tužilaštava prema zakonima o sudovima i zakonima o tužilaštvima,
- ☑ procedure donošenja budžeta i izvršenja budžeta,
- ☑ položaj sudova i tužilaštava u zakonima o javnim finansijama (zakonima o budžetu),
- ☑ položaj sudova i tužilaštava u organizacionoj klasifikaciji budžeta,
- ☑ učešće sudova i tužilaštava u ukupnim rashodima budžeta,
- ☑ sudske takse i novčane kazne.

Na osnovu navedenih modaliteta izvršena je komparacija koja je prezentirana u poglavlju II. ovog materijala.

Radi lakšeg snalaženja korisnika ovog materijala u poglavlju I. dat je sažetak glavnih nalaza iz izvršene komparacije.

Napominjemo da su iz ove analize isključeni Sud BiH i Tužilaštvo BiH koji se već finansiraju na nivou budžeta BiH, kao i ustavni sudovi u svim državama i entitetima.

I. SAŽETAK REZULTATA KOMPARACIJE

Način finansiranja sudova i tužilaštava u značajnoj mjeri zavisi od njihovog **ustavnog položaja**. U svim ustavima država u okruženju kao i u ustavima bosanskohercegovačkih entiteta je proklamovana samostalnost i nezavisnost sudova . U ustavima većine zemalja se utvrđuje uloga vrhovnog suda, a navedeno je da se ostali sudovi utvrđuju zakonom. Izuzetak su Ustav BiH (u ustavu se navodi samo Ustavni sud), Statut Distrikta Brčko (u statutu navedeno da postoje osnovni i apelacijski sud), Ustav FBiH (u ustavu navedeno da sudsku funkciju u FBiH vrše Ustavni sud, Vrhovni sud, kantonalni sudovi i općinski sudovi) i ustavi kantona u FBiH (u ustavima se navode kantonalni i općinski sudovi, te da općinske sudove finansira kantonalna vlast).

U ustavima većine zemalja je navedeno je da se organizacija tužilaštava utvrđuje zakonom. Izuzetak su Statut Distrikta Brčko (navedeno je da postoji samo Tužiteljstvo distrikta), **Ustav FBiH i ustavi kantona u FBiH u kojima se tužilaštvo uopće ne spominje.**

U svim državama u okruženju kao i bosanskohercegovačkih entitetima doneseni su zakoni o sudovima koji pored ostalog uređuju **organizacijsku shemu sudova**, što je važna komponenta koja utiče na način finansiranja sudova. U Federaciji BiH i Republici Srpskoj, kao i u zemljama u okruženju postoje prvostepeni i drugostepeni sudovi, te jedan Vrhovni sud. U ovom slučaju Distrikt Brčko je izuzetak jer nema vrhovni sud. U Federaciji BiH i Republici Srpskoj postoji samo jedna vrsta prvostepenog suda (osnovni sudovi u RS i općinski sudovi u FBiH) i jedna vrsta drugostepenog suda (kantonalni sudovi u FBiH i okružni sudovi u RS). Na isti način su organizirani sudovi u Makedoniji i na Kosovu. U nekim zemljama u okruženju (Hrvatska, Srbija i Crna Gora) postoje specijalizirani sudovi, pa se zbog toga javlja više vrsta prvostepenih sudova (osnovni, prekršajni i privredni) i više vrsta drugostepenih sudova. U Sloveniji postoji specifičnost kod prvostepenih sudova opće namjene pošto postoje lokalni i okružni sudovi koji nisu međusobno nadređeni, nego se predmeti između njih dijele prema značaju (visina kazne u krivičnim predmetima) i vrijednosti, a za obje vrste sudova kao drugostepeni se pojavljuju viši sudovi. Od maja 2010. godine u Republici Srpskoj su počeli s radom privredni sudovi (5 okružnih i jedan viši privredni sud).

Isto tako, u svim državama u okruženju kao i bosanskohercegovačkih entitetima doneseni su zakoni o tužilaštvima, koji pored ostalog uređuju **organizacijsku shemu tužilaštava**, kao važan faktor koji utiče na način finansiranja sudova i tužilaštava. Tužilaštva u analiziranim državama i bosanskohercegovačkim entitetima su različito organizirana, tako da su u nekim državama organizirana u dva nivoa, a u nekim državama na tri nivoa. U distriktu Brčko postoji samo Tužilaštvo Brčko Distrikta koje je nadležno za sve sudove (dva suda). U svim državama u okruženju, kao i u FBiH i u RS postoji jedno tužilaštvo na nivou države (odnosno, entiteta), samo su nazivi tužilaštva različiti (Vrhovno državno, državno, republičko, javno i federalno). Slovenija, kao i bosanskohercegovački entiteti (Republika Srpska i FBiH) imaju organizirano tužilaštvo na dva nivoa, tako da postoji tužilaštvo na nivou države, a niži nivo su okružna, odnosno kantonalna tužilaštva. Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Kosovo i Makedonija imaju tužilaštva na tri nivoa. Na prvom nivou su državna tužilaštva. Na drugom nivou su županijska (Hrvatska), viša i

apelaciona (Srbija), viša (Crna Gora i Makedonija) i apelaciono (Kosovo). Na trećem nivou su općinska tužilaštva (Hrvatska), odnosno osnovna tužilaštva (Srbija, Crna Gora, Kosovo i Makedonija). Za Srbiju je specifično što na državnom nivou pored Republičkog javnog tužilaštva Srbije ima i Tužilaštvo za organizirani kriminal i Tužilaštvo za ratne zločine. Isto tako Kosovo ima na državnom nivou, pored Državnog tužilaštva Kosova i Specijalno tužilaštvo.

U svim analiziranim državama postoji **visoko sudsko i tužilačko vijeće** koje ima utjecaja na donošenje budžeta sudova i tužilaštava. U nekim državama odvojeno je visoko sudsko vijeće od visokog tužilačkog vijeća. Nadležnosti ovih organa su veoma slične kao u BiH. U Sloveniji, Hrvatskoj, Srbiji, Crnoj Gori i na Kosovu odvojeno je visoko sudsko vijeće od visokog tužilačkog vijeća (nazivi ovih tijela su različiti), dok u Makedoniji postoji samo Sudbeno vijeće koje je nadležno i za tužilaštva. U BiH postoji Visoko sudsko i tužilačko vijeće koje je nadležno i za entitetsko sudstvo i tužilaštvo, a na nivou entiteta ne postoji ovakav organ. U Distriktu Brčko postoji Pravosudna komisija. U ustavima Hrvatske, Srbije, Makedonije i Kosova navedeni su sastav i nadležnosti i visokog sudskog vijeća i tužilačkog vijeća. U ustavima Slovenije i Crne gore navedeni su sastav i nadležnosti visokog sudskog vijeća, ali se u ustavu ne spominje visoko tužilačko vijeće. U Ustavima FBiH i Distrikta Brčko navedene su nadležnosti VSTV, dok u Ustavu RS nije navedena nadležnost VSTV BiH, nego nadležnost VSTV RS. U nekim kantonima u FBiH je navedena nadležnost VSTV BiH, a u nekim Ustavima regulativa je još uvijek ista kao prije donošenja Zakona o VSTV. U Ustavu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, pored nadležnosti VSTV BiH, navedena je i nadležnost Pravosudne komisije Distrikta. U Hrvatskoj, Srbiji, Crnoj Gori, Kosovu, Makedoniji i Bosni i Hercegovini Visoko sudsko i/ili Visoko tužilačko vijeće se finansira izravno iz državnog budžeta i (osim u Hrvatskoj) budžet ovog tijela predstavlja poseban razred u državnom budžetu. U Hrvatskoj su budžet državnog sudbenog vijeća i budžet odvjetničkog vijeća podrazred u okviru budžeta Ministarstva pravosuđa. U Sloveniji se Sudski savjet finansira direktno iz budžeta Slovenije i predstavlja poseban budžetski razred, dok je budžet Državnotužilačkog savjeta dio budžeta državnog tužilaštva.

Izvori finansiranja i **način predlaganja budžeta** za sudove i tužilaštva u svim državama se uređuje zakonom. **U svim analiziranim državama, odnosno entitetima osim FBiH finansiranje sudova se vrši direktno iz državnog budžeta.** U FBiH se samo Vrhovni sud finansira iz federalnog budžeta, dok se kantonalni i općinski sudovi, u praksi, finansiraju iz kantonalnih budžeta. U ustavima svih kantona navedeno je da se općinski sudovi finansiraju iz budžeta kantona, a za kantonalne sudove i kantonalna tužilaštva nije uopće navedeno iz kojeg budžeta se finansiraju. Predlagač budžeta sudova u Sloveniji je Vrhovni sud, a u Srbiji, Crnoj Gori i Makedoniji Visoki sudski savjet. U Hrvatskoj, na Kosovu i u bosanskohercegovačkim entitetima (i kantonima u FBiH) u zakonu o sudovima nije navedeno ko je predlagač budžeta, tako da je, na osnovu odredbi zakona o budžetu, faktički predlagač Vlada. U Brčko Distriktu predlagač je Pravosudna komisija Distrikta nakon usuglašavanja sa VSTV. **Treba naglasiti da su u Zakonu o sudovima FBiH i Zakonu o sudovima RS date velike ovlasti Ministarstvima pravde u odnosu na budžet sudstva. Ministarstva pravde imaju pravo izmijeniti sudske budžete, a jedina obaveza im je da o tome obavijeste VSTV i sudove, te da se sa njima konsultiraju. Ovakve ovlasti Ministarstva pravde ne postoje niti u jednoj državi u okruženju. Također, ovakve ovlasti Ministarstva pravde ne postoje ni u zakonima o**

budžetu bosanskohercegovačkih entiteta. U Zakonu o sudovima nije precizirano ni finansiranje programa nove visokoprioritetne potrošnje, koju prema zakonima o budžetu mogu predložiti svi budžetski korisnici. **Na osnovu toga može se zaključiti da entitetski zakoni o sudovima stavljaju sudove u nepovoljniji položaj, u odnosu na druge budžetske korisnike u BiH.**

Koordinacija između sudova u pripremi budžeta i **nadležnosti u izvršenju budžeta** i nadzora također su utvrđeni u državnim zakonima. U Sloveniji Vrhovni sud koordinira pripremu budžeta i potrošnju pojedinih sudova, a u Srbiji koordinaciju vrši Visoki savjet sudstva. U Makedoniji ovu funkciju vrši Sudski budžetski savjet, a u Distriktu Brčko Pravosudna komisija Distrikta. U Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu i bosanskohercegovačkim entitetima zakonom o sudovima nije predviđena koordinacija između pojedinih nivoa sudova, tako da se primjenjuju odredbe zakona o budžetu kao i za druge budžetske korisnike, tako da je Vlada koordinator pripreme budžeta. BiH VSTV daje mišljenje na budžete sudova, ali nije koordinator pripreme budžeta. U Sloveniji, Crnoj Gori i Makedoniji Zakoni o sudovima navode da su rukovodioci sudova naredbodavci za izvršenje odobrenih budžeta sudova. U ostalim državama, kao i u bosanskohercegovačkim entitetima zakoni o sudovima ne sadrže odredbe o nadležnosti za izvršenje budžeta i nadzoru, tako da se primjenjuju zakoni o budžetu koji definiraju ovu oblast.

Način podnošenja **prijedloga budžeta za redovne troškove tužilaštava** je u svim državama u okruženju zakonski reguliran. U svim analiziranim državama, odnosno entitetima osim FBiH finansiranje tužilaštava se vrši direktno iz državnog budžeta. U FBiH se samo Federalno tužilaštvo finansira iz federalnog budžeta, dok se kantonalna tužilaštva, finansiraju iz kantonalnih budžeta. Predlagač budžeta tužilaštava u Srbiji, Crnoj Gori je Tužilačko vijeće, a u Makedoniji Visoki sudski savjet. U Hrvatskoj, na Kosovu i u bosanskohercegovačkim entitetima (i kantonima u FBiH) u zakonima o tužilaštvima nije navedeno ko je predlagač budžeta, tako da je, na osnovu odredbi zakona o budžetu, faktički predlagač Vlada. U Brčko Distriktu predlagač je Pravosudna komisija Distrikta nakon usuglašavanja sa VSTV. Prema zakonima o tužilaštvima bosanskohercegovačkih entiteta i kantona nadležni glavni tužilac ima pravo prisustvovati i zastupati prijedlog VSTV na sjednici Parlamenta.

Koordinacija između tužilaštva u pripremi budžeta i nadležnosti u izvršenju budžeta i nadzora također se reguliraju zakonom. U Srbiji koordinaciju izrade budžeta tužilaštava vrši Visoki tužilački savjet. U Makedoniji ovu funkciju vrši Sudski budžetski savjet, a u Distriktu Brčko Pravosudna komisija Distrikta. U Sloveniji Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu i bosanskohercegovačkim entitetima zakonom o sudovima nije predviđena koordinacija između pojedinih nivoa tužilaštava, pa se primjenjuju odredbe zakona o budžetu, kao i za druge budžetske korisnike, tako da je Vlada koordinator pripreme budžeta. U BiH VSTV daje mišljenje na budžete tužilaštava, ali nije koordinator pripreme budžeta. U Makedoniji Zakon o tužilaštvima navodi da su rukovodioci tužilaštava naredbodavci za izvršenje odobrenih budžeta o sudovima. U ostalim državama, kao i u bosanskohercegovačkim entitetima zakoni o tužilaštvima ne sadrže odredbe o nadležnosti za izvršenje budžeta i nadzoru, tako da se primjenjuju zakoni o budžetu koji definiraju ovu oblast.

Način finansiranja razvojnih programa različito je riješen u zakonima analiziranih država i entiteta u BiH. Prema zakonima u Sloveniji i Hrvatskoj nabavke opreme za sudove i tužilaštva u budžetu se objedinjavaju i iskazuju u okviru Ministarstva pravosuđa. U Makedoniji postoji poseban Zakon o sudskom budžetu pa se prema njemu i finansiranje nabavki i razvojnih programa također uvrštava u budžetsko poglavlje poglavlje „Sudska vlast“. U Srbiji, Crnoj gori, Kosovu i u bosanskohercegovačkim entitetima i kantonima zakoni o sudovima i zakoni o tužilaštvima ne sadrže odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. U praksi se u ovoj oblasti primjenjuje Zakon o budžetu.

Na osnovu izvršene komparativne analize može se konstatirati da su **procedure donošenja i izvršenja budžeta** u svim državama (i entitetima) gotovo identične i da postoje samo razlike u rokovima za pojedine faze donošenja budžeta. Upravljanje budžetom i izrada budžeta zasniva se na Dokumentu okvirnog budžeta (u nekim zemljama ovaj dokument nosi naziv „Memorandum“ ili samo „Dokument“) koji obuhvata najmanje fiskalnu godinu i dvije naredne fiskalne godine. Na temelju ovog dokumenta provodi se priprema godišnjih budžeta za sve budžetske korisnike. Budžetski korisnici su dužni svoje zahtjeve dostaviti Ministarstvu finansija. Nacrt budžeta se dostavlja Vladi, a Vlada ga usvaja. Vlada dostavlja prijedlog budžeta Parlamentu. Parlament raspravlja i razmatra budžet tokom novembra i decembra, a godišnji budžet treba biti odobren od strane Parlamenta do 31. decembra.

Proces izvršenja budžeta uglavnom kod svih analiziranih država ima identične principe. Budžetski korisnici odgovorni su za zakonitost, svrsishodnost, efikasnost i za ekonomično raspolaganje budžetskim sredstvima. Ministarstvo finansija dužno je izvijestiti budžetske korisnike o odobrenim budžetskim sredstvima i alokacijama budžetskih sredstava po vremenskim razdobljima. Budžet se izvršava na osnovu mjesečnog plana alokacija raspoloživih budžetskih sredstava budžetskim korisnicima, koja odobrava ministar finansija, na osnovu plana novčanih tokova putem kojeg se projiciraju sve uplate i isplate sa računa trezora. Budžetski korisnici pripremaju i podnose prijedloge operativnih budžeta ministarstvu finansija. U prijedlozima operativnih budžeta trebaju biti obuhvaćeni rashodi za svaki mjesec. Ministarstvo finansija treba izvijestiti budžetske korisnike o odobrenim operativnim budžetima. Trezorski sistem je uspostavljen u svim analiziranim državama i entitetima. Prema ovom sistemu, svi budžetski korisnici nemaju više svoje vlastite bankovne račune, nego se otvara jedinstveni bankovni račun za sve budžetske korisnike. Svi prihodi se uplaćuju na jedinstven račun trezora, iz kojeg se također vrši i isplata svih rashoda. Ministri i rukovodioci budžetskih organa i tijela odgovorni su za računovodstvo, unutrašnju kontrolu i nadzor svojih ministarstava uključujući budžetske korisnike i potrošačke jedinice, odnosno budžetskih organa i tijela koji spadaju u njihovu nadležnost.

Položaj sudova i tužilaštava u zakonima o javnim finansijama (zakonima o budžetu) je različit. Zakoni o budžetima Hrvatske, Crne Gore, Makedonije, Kosova, te Republike Srpske i Federacije BiH niti na jednom mjestu ne izdvajaju sudove niti tužilaštva, tako da oni imaju isti status kao i drugi budžetski korisnici. Zakon o javnim finansijama Slovenije utvrđuje da prijedlog finansijskog plana za sudove dostavlja Vrhovni sud, a prijedlog finansijskog plana za državna tužilaštva dostavlja Državno tužilaštvo Republike Slovenije. Također je utvrđeno je da Vrhovni sud i Državno tužilaštvo izrađuju prijedlog

plana radnih mjesta i prijema radnika za sudove i tužilaštva. Prema ovom zakonu Ministarstvo pravosuđa priprema zajednički plan nabavke za sudove, tužilaštva i pravobranilaštvo. Prema Zakonu o budžetskom sistemu Srbije posebni dio budžeta iskazuje finansijske planove direktnih korisnika budžetskih sredstava, prema principu podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Visoki savet sudstva, odnosno Državno veće tužilaca odgovorno je za računovodstvo vlastitih transakcija, a u okviru svojih ovlaštenja i za računovodstvo transakcija pravosudnih organa u okviru njihovog razdjela. Do 28. februara pravosudni organi koji se u budžetu Republike Srbije iskazuju zbirno pripremaju završni račun za prethodnu budžetsku godinu i podnose ga Visokom savjetu sudstva, odnosno Državnom veću tužilaca, a do 31. marta Visoki savjet sudstva, odnosno Državno veće tužilaca kontroliraju, sravnjuju podatke iz završnih računa pravosudnih organa koji se iskazuju zbirno u okviru njihovih razdjela i sastavljaju konsolidirane godišnje izvještaje, koje podnose Upravi za trezor. Nadležnosti Visokog savjeta sudstva, odnosno Državnog veća tužilaca, u smislu odredaba ovog zakona, a u vezi sa nadležnostima ovih organa propisanih Zakonom o uređenju sudova i Zakonom o javnom tužilaštvu koje se odnose na sredstva za rad sudova i javnih tužilaštava, do 1. januara 2011. godine vršit će ministarstvo nadležno za pravosuđe. Zakon o budžetima Makedonije niti na jednom mjestu ne izdvaja sudove niti tužilaštvo tako da oni imaju isti status kao i drugi budžetski korisnici. Međutim, u Makedoniji postoji Zakon o sudskom budžetu koji na poseban način propisuje budžetske procedure za sudove i tužilaštva. Očigledno je da Zakon o budžetima Makedonije i Zakon o sudskom budžetu u ovom trenutku nisu usaglašeni. Zakon o budžetu Brčko Distrikta u članu 16. govori se o budžetu pravosuđa BD: U svrhu uspostavljanja i održavanja nezavisnosti pravosuđa BD i Ureda za reviziju finansijskog poslovanja institucija BD, Pravosudna komisija i Ured za reviziju pripremaju svoje godišnje budžete, na način i u obliku koji zahtijeva Direkcija i dostavljaju ih prema utvrđenom budžetskom kalendaru. Gradonačelnik ili Direkcija ne smiju vršiti izmjene budžeta koje dostave Pravosudna komisija i Ured za reviziju.

Propisana udžetska organizaciona klasifikacija je od velikog značaja za donošenje i izvršenje budžeta sudova i tužilaštava. U analiziranim državama i entitetima **položaj sudova i tužilaštava u organizacionoj klasifikaciji budžeta** je različit. U organizacionoj klasifikaciji budžeta Federacije, Vrhovni sud i Federalno tužilaštvo imaju status budžetskog razreda¹ (status ministarstva) i nisu prikazani u okviru Ministarstva pravosuđa. Status budžetskog razreda je bitna kategorija zbog odredbe člana 9. Zakona o izvršenju budžeta koji precizira da ministarstva koja u svom razdjelu sadrže budžetske potrošačke jedinice, budžetski su nadležna za njih i utvrđuju mjesečne i tromjesečne računske planove izvršavanja izdataka svojih korisnika u okviru odobrenih sredstava. Dakle, u FBiH Ministarstvo pravde ne bi trebalo uticati na mjesečne i tromjesečne planove izvršenja Vrhovnog suda i Federalnog tužilaštva. U kantonalnim budžetima situacija nije identična. Tako na primjer u Sarajevskom, Bosansko-podrinjskom, Posavskom, Hercegovačko-neretvanskom i Zapadno-hercegovačkom kantonu, sudovi i tužilaštva su prikazani kao podrazred u okviru ministarstva pravde. U budžetima ostalih kantona sudovi i tužilaštva su iskazani kao poseban budžetski razred. U Sloveniji, Srbiji, Crnoj Gori, Kosovu, Makedoniji, te u Brčko Distriktu, sudovi i tužilaštva imaju u organizacionoj klasifikaciji budžeta status budžetskog razreda (status ministarstva) i nisu

¹ Budžetski razredi su odvojena poglavlja u budžetu koja se odnose na određenog budžetskog korisnika ili grupu budžetskih korisnika.

prikazani u okviru Ministarstva pravosuđa. U Hrvatskoj i u Republici Srpskoj u organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i tužilaštva imaju status budžetskog podrazreda u okviru Ministarstva pravosuđa.

Procent učešća sudova i tužilaštava u ukupnim rashodima analiziranih država i entiteta kreće se između 1,26% (Hrvatska) i 3,74% (Republika Srpska). U FBiH je ovaj procent 3,15%. U kantonima u Federaciji BiH ovaj procent je između 4,08% (Kanton Sarajevo) i 7,26% (Srednjobosanski kanton). Ovaj podatak ne treba tumačiti u smislu da je položaj sudova i tužilaštava povoljniji ukoliko je veći procent izdvajanja za njih u odnosu na ukupan budžet. U pravilu, procent izdvajanja za sudove i tužilaštva je manji u državama koje imaju veće ukupne budžete.

U svim analiziranim državama i entitetima, **sudske takse** su regulirane zakonima o sudskim taksama. Sudske takse i kazne u svim analiziranim državama i entitetima, predstavljaju prihod budžeta koji se uplaćuje na depozitni račun trezora i nije direktni prihod sudova. Tako na primjer prema članu 3. Zakona o izvršenju budžeta FBiH, prihodi budžeta se sastoje od poreza koji su utvrđeni zakonom, neporeznih prihoda kao što su prihodi od poduzetništva i imovine, administrativne i sudske naknade i takse i novčane kazne i prihoda ostvarenih obavljanjem osnovne djelatnosti i ostalih poslova budžetskih korisnika. Procent pokrivenosti rashoda sudova i tužilaštava naplaćenim sudskim taksama i kaznama kreće se između 53,41 % (FBiH) i 146% (Srbija). Međutim treba napomenuti da su u budžetima Srbije i Makedonije u jednom iznosu iskazane administrativne i sudske takse. Također treba naglasiti da su u budžetima svih država kazne iskazane u jednom iznosu, pa nije moguće odrediti koliki je nivo kazni po sudskim presudama, a koliki je nivo ostalih kazni. Iako izvršena analiza pokazuje da bi značajan dio budžeta mogao biti pokriven prihodima od sudskih taksi i kazni, treba imati u vidu da ovi prihodi tek neznatno alimentiraju u ukupnim prihodima budžeta države i da se njihovo stjecanje ne može vezati samo za rad sudova. Rashodi koje država ima za zatvorski sistem, policiju, pravosuđe i druga tijela i organe koji sudjeluju u postupku pokretanja prekršajnog i krivičnog postupka, te izricanju i izvršenju izrečenih kazni, znatno su veći od prihoda po osnovi naplate sudskih taksi i novčanih kazni.

U slučaju eventualnog prenosa finansiranja sudova i tužilaštava na nivo države BiH ili na nivo entiteta, važno je imati u vidu **zakone koji reguliraju raspored budžetskih prihoda**. Prebacivanje finansiranja pravosuđa, bilo na nivo BiH, bilo na nivo entiteta ne bi zahtijevalo izmjenu propisa o porezu na dodanu vrijednost.

U slučaju prenošenja finansiranja sudova i tužilaštava na nivo entiteta, potrebno je imati u vidu entitetske zakone. Pošto se sudovi i tužilaštva u Republici Srpskoj i u Brčko Distrikta već finansiraju sa nivoa budžeta republike, odnosno nivoa Distrikta, za svrhe ovog materijala je irelevantna analiza rasporeda budžetskih prihoda između republike i lokalne samouprave. Raspored budžetskih prihoda između Federacije, kantona i općina utvrđen je Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH. Bilo bi potrebno izvršiti određene izmjene ovog zakona i u varijanti da se svi sudovi i tužilaštva u FBiH finansiraju iz budžeta Federacije BiH, kao i u varijanti da se svi sudovi i tužilaštva u BiH finansiraju iz budžeta Bosne i Hercegovine.

Kada bi se želio izvršiti **prenos finansiranja sudova i tužilaštava na nivo Federacije BiH** bilo bi potrebno izvršiti izmjenu Zakona o sudovima Federacije BiH, Zakona o

pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH, svih zakona o kantonalnim tužilaštvima i svih kantonalnih ustava (ili donošenje odluka od strane kantonalnih skupština o prenošenju nadležnosti na Federaciju BiH). Za uspostavu sistema finansiranja svih sudova i tužilaštava iz federalnog budžeta nije potrebna izmjena Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja. Varijanta finansiranja pravosuđa u kojoj bi se svi sudovi i tužilaštva finansirali **iz budžeta na nivou Bosne i Hercegovine** zahtijevala bi izmjene odredbi Zakona o finansiranju institucija BiH, i istovremene izmjene odredbi koje govore o sistemu finansiranja u zakonima o sudovima i zakonima o tužilaštvima u oba entiteta kao i u kantonima.

Formiranje **odvojenog budžetskog računa za pravosuđe**, nezavisnog od budžetiranja zakonodavne i izvršne vlasti zahtijevalo bi izmjenu niza zakona i formiranje posebne institucije koja bi preuzela funkcije ministarstva finansija samo za oblast pravosuđa. Ukoliko se analiziraju zakonski propisi koji reguliraju sistem finansiranja pravosuđa na svim nivoima, u odnosu na sistem finansiranja ostalih budžetskih korisnika, može se zaključiti da niti u jednom zakonu nisu definirane posebne nadležnosti Ministarstva finansija u odnosu na sudove i tužilaštva, odnosno da su one iste prema svim budžetskim korisnicima. Po važećim zakonima na svim nivoima, Ministarstvo finansija ne bi trebalo imati utjecaj na finansiranje pravosuđa (kao ni drugih budžetskih korisnika), njegova uloga je tehničke prirode i ogleda se kroz koordinaciju u postupku donošenja budžeta i kroz funkciju plaćanja sa jedinstvenog računa trezora u procesu izvršavanja budžeta. Ukidanje utjecaja Ministarstva finansija na finansiranje pravosuđa praktično bi značilo da će se proces pripreme i donošenja nacrti i prijedloga budžeta pravosuđa razlikovati od istog procesa kod drugih budžetskih korisnika i da neka druga institucija treba preuzeti koordinirajuću ulogu kod pripreme i donošenja nacrti i prijedloga budžeta pravosuđa. Također, eliminiranje tehničke uloge Ministarstva finansija u procesu izvršenja budžeta pravosuđa, značilo bi da pravosuđe neće koristiti jedinstveni račun trezora pri Ministarstvu finansija, nego će formirati vlastiti trezor i da se pri nekoj drugoj instituciji formira poseban trezor za pravosuđe. Po našem mišljenju nije objektivno razmišljati o uvođenju dva trezora, niti na nivou Bosne i Hercegovine, niti na nivou entiteta, pogotovo ako se zna da ni sadašnji sistem trezora još nije dovoljno razvijen i da treba još dosta sredstava za njegovo usavršavanje i elektronsko povezivanje svih budžetskih korisnika. Formiranje drugog trezora bio bi izuzetno neekonomičan potez, koji se teško može pravdati, a osim toga, varijanta sa dva trezora na području iste teritorijalne jedinice ne postoji ni u jednoj državi u okruženju. Smatramo da se rukovodioci sudova i tužilaštava u BiH trebaju zalagati za tehničko usavršavanje sadašnjeg sistema trezora, insistirati na dosljednoj primjeni zakona o budžetu i ojačati svoj finansijski menadžment. Uvjereni smo da bi se time znatno smanjio neformalni utjecaj Ministarstva finansija na finansiranje pravosuđa.

II. KOMPARATIVNA ANALIZA FINANSIRANJA SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

1. USTAVNI POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

U svim ustavima država u okruženju kao i u ustavima bosanskohercegovačkih entiteta je proklamovana samostalnost i nezavisnost sudova . U ustavima većine zemalja se utvrđuje uloga vrhovnog suda, a navedeno je da se ostali sudovi utvrđuju zakonom. Izuzetak su Statut Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u Statutu navedeno da postoje osnovni i apelacijski sud), Ustav FBiH (u Ustavu navedeno da sudsku funkciju u FBiH vrše Ustavni sud, Vrhovni sud, kantonalni sudovi i općinski sudovi) i ustavi kantona u FBiH (u ustavima se navode kantonalni i općinski sudovi, te da općinske sudove finansira kantonalna vlast).

U ustavima većine zemalja je navedeno je da se organizacija tužilaštava utvrđuje zakonom. Izuzetak su Statut Distrikta Brčko (navedeno je da postoji samo Tužiteljstvo Distrikta), Ustav FBiH i ustavi kantona u FBiH u kojima se tužilaštvo uopće ne spominje.

Država/ Entitet/ Distrikt	Vrste sudova	Vrste tužilaštava	Visoko sudsko i tužil. vijeće
Slovenija	U Ustavu se navodi samo Vrhovni sud, a ostali se utvrđuju zakonom.	Navedeno da se utvrđuje zakonom	Utvrđen sastav i uloga Sudskog savjeta (Sodni svet)
Hrvatska	U Ustavu se navodi samo Vrhovni sud, a ostali se utvrđuju zakonom.	Navedeno da se utvrđuje zakonom	Utvrđen sastav i uloga Državnog sudbenog vijeća i Državno-odvjetničkog vijeća
Srbija	U Ustavu se navodi samo Vrhovni sud, a ostali se utvrđuju zakonom.	Navedeno da se utvrđuje zakonom	Utvrđen sastav i uloga Visokog savjeta sudstva i Državnog vijeća tužilaca
Crna Gora	U Ustavu se navodi samo Vrhovni sud, a ostali se utvrđuju zakonom.	Navedeno da se utvrđuje zakonom	Utvrđen sastav i uloga Sudskog savjeta
Kosovo	U ustavu se navodi samo Vrhovni sud, a ostali se utvrđuju zakonom.	Navedeno da se utvrđuje zakonom	Utvrđen sastav i uloga Sudskog savjeta i Tužilačkog savjeta
Makedonija	U Ustavu se navodi samo Vrhovni sud, a ostali se utvrđuju zakonom.	Navedeno da se utvrđuje zakonom	Utvrđen sastav i uloga Sudbenog vijeća
Republika Srpska	U Ustavu se navodi samo Vrhovni sud, a ostali se utvrđuju zakonom.	Navedeno da se utvrđuje zakonom	Ne pominje se u Ustavu
Federacija BiH	U Ustavu navedeno da sudsku funkciju u FBiH vrše Ustavni sud, Vrhovni sud, kantonalni i općinski sudovi.	Tužilaštvo se ne spominje u ustavu	Navedena nadležnost VSTV BiH
Kantoni u Federaciji BiH	U Ustavu se navode kantonalni i općinski sudovi, te da općinske sudove finansira kantonalna vlast.	Tužilaštvo se ne spominje u ustavu	U nekim kantonima je navedena nadležnost VSTV BiH, a u nekim Ustav još nije usklađen sa Zakonom o VSTV
Brčko Distrikt	U Statutu navedeno da postoje osnovni i apelacijski sud.	U Statutu navedeno da postoji Tužiteljstvo Distrikta	Utvrđuje se mjerodavnost VSTV BiH i govori o nadležnosti neovisnog Pravosudnog povjerenstva B.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

U narednoj tabeli data je rekapitulacija svih zakona koji utiču na organizaciju i finansiranje sudova i tužilaštava u entitetima BiH, kao i u zemljama u okruženju (obrazloženja se daju u narednim poglavljima)²:

Država/ Entitet/Distrikt	Zakoni
Slovenija	Zakon o sudovima - Zakon o sodiščih, (Uradni list RS, št. 94/07,101/07,45/08)
	Zakon o sudačkoj službi - Zakon o sodniški službi, (Uradni list RS, št. 94/07)
	Zakon o delovnih in socialnih sodiščih (Uradni list RS, št. 2/04; 10/04 - popr., 45/08)
	Zakonu o državnom tužilaštvu - Zakon o državnom tožilstvu, (Uradni list RS, št. 94/07)
	Zakona o javnih finansah (Uradni list RS, št. 79/99, 124/00, 79/01, 30/02, 56/02, 127/06,14/07, 109/08)
Hrvatska	Zakon o sudovima (NN br. 3/94, 100/96, 115/97, 131/97, 129/00, 67/01)
	Zakon o državnom sudbenom vijeću., (NN br.58/93, 49/99, 31/00, 107/00, 129/00)
	Zakon o plaćama sudaca i dr. pravos. dužnosn. (NN br. 10/99,25/00,30/01,59/01,114/01,116/01, 64/02)
	Zakon o državnom odvjetništvu, (Narodne novine, 51/01, 16/07, 20/07, 129/08)
	Zakon o proračunu, (Narodne novine, broj 87/08.)
Srbija	Zakon o uređenju sudova, (Sl. glasnik 116/08, 104/09)
	Zakon o sudijama, (Sl. glasnik 116-08, 104/09)
	Zakon o visokom savetu sudstva, (Sl. glasnik 116-08)
	Zakon o javnom tužilaštvu, (Sl. glasnik 116/08,104/09)
	Zakon o državnom veću tužilaca, (Sl. glasnik 116-08)
	Zakon o budžetskom sistemu, (Sl. glasnik 54/09)
Crna Gora	Zakon o sudovima, (Sl.list Crne Gore5/02)
	Zakon o Sudskom savjetu, (Službeni listu CG, br. 13/2008)
	Zakon o državnom tužiocu, (Sl.list RCG, br. 69/2003 i 40/2008.)
	Zakon o budžetu, (Sl. list RCG". 40/01. 44/01. 28/04. 71/05. Sl. list CG, 12/07, 73/08 53/09)
Kosovo	Zakon o sudovima, (Službeni list 79/10)
	Zakon o Državnom tužiocu, (Službeni list 83/10)
	Zakon o Tužilačkom savetu Kosova, (Službeni list 83/10)
	Zakon o Sudskom savetu Kosova, (Službeni list 84/10)
	Zakon o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama, (Služb list br 16/07, 76/10)
Makedonija	Zakon o sudovima, (Službeni vjesnik Makedonije 64/03, 58/06 i 35/08)
	Zakon o državnom sudbenom vijeću, (Službeni vjesnik Makedonije 10/2006)
	Zakon o platama sudija, (Službeni vjesnik Makedonije 110/07, 103/08, 161/08)
	Zakon o sudskom budžetu, (Službeni vjesnik broj 60/2003, 37/2006 , 103/2008 i 145/2010).
	Zakon o javnom tužiteljstvu, ("Sl. vjesnik", broj 80/92, 19/93, 9/94, 9/96)
	Zakon o budžetima, ("Sl. vjesnik", broj 64/05, 4/08, 103/08)
Republika Srpska	Zakon o sudovima R Srpske, („Sl glasnik RS“, br. 111/04, 109/05, 37/06, 17/08, 119/08 i 58/09)
	Zakon o tužilaštvima Republike Srpske, („Službeni glasnik RS“, br. 55/02, 85/03, 115/04)
	Zakon o budžetskom sistemu RS, („Službeni glasnik RS“, br. 54/08 ,126/08, 92/09)
	Zakon o VSTV, (Službeni list BIH 25/04, 93/05)
Federacija BiH	Zakon o sudovima Federacije BiH, (Sl.novine FBiH 38/05)
	Zakon o VSTV, (Službeni list BIH 25/04, 93/05)
	Zakon o Federalnom tužilaštvu FbiH, (Službene novine Federacije BiH, broj 19/03.)
	Zakon o budžetima u Federaciji BiH, (Službene novine Federacije BiH, broj:19/06, 76/08 i 5/09)
Brčko Distrikt	Zakon o sudovima Brčko Distrikta BiH, (19/07 , 20/07, 30/09)
	Zakon o Pravosudnoj komisiji Brčko Distrikta BiH, (19/07, 20/07 i 2/08)
	Zakon o Tužiteljstvu Brčko Distrikta BiH, (19/07)

² Pošto su u tabeli navedena službena glasila u kojima su objavljeni pojedini zakoni i njihove izmjene, u narednom tekstu ne navodimo brojeve službenih glasila.

Pošto kantoni u FBiH imaju specifičan status, u narednoj tabeli data je rekapitulacija svih zakona koji utieču na organizaciju i finansiranje sudova i tužilaštava u kantonima u FBiH, (obrazloženja se daju u narednim poglavljima):

Kantoni u FBiH	ZAKONI
Sarajevo	Ustav Kantona Sarajevo, (Sl. novine Kantona Sarajevo 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00 i 4/01)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Tuzla	Ustav Tuzlanskog kantona, (Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona, broj: 7/97 i 3/99 i Službene novine Tuzlanskog kantona, broj: 13/99, 10/00, 14/02, 6/04 i 10/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Unsko-sanski	Ustav Unsko-sanskog kantona, (Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona, br 1/04,11/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Zeničko-dobojski	Ustav Zeničko-dobojskog kantona, (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 7/9; Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj 1/96, 10/00,8/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Zapadno-hercegovački	Ustav županije Zapadnohercegovačke, (Nar.novine ŽZH 1/96, 2/99, 14/00, 17/00, 1/03,10/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Bosansko-podrinjski	Ustav Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, (Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, broj: 8/98. i 5/03)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Hercegovačko-neretvanski	Ustav Hercegovačko-neretvanskog kantona, (Službene novine HNK, broj: 2/98, 4/00 i 7/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Srednjo-bosanski	Ustav Kantona Središnja Bosna, (Službene novine Županije Središnja Bosna, broj: 1/97, 5/97, 6/97, 2/98, 7/98 – ispravak teksta, 8/98, 10/2000, 8/03; 2/04 i 14/04),
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Posavski	Ustav Županije Posavske, (Nar. Nov. Županije Posavske broj 1/96, 3/96, 7/99, 3/00 ,5/00, 7/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Herceg-bosanski	Ustav Hercegbosanske županije, (Narodne novine HBŽ broj: 3/96,9/2000, i 9/2004)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona

3. VRSTE SUDOVA

U Federaciji BiH i Republici Srpskoj, kao i u zemljama u okruženju postoje prvostepeni i drugostepeni sudovi, te jedan Vrhovni sud. U ovom slučaju Distrikt Brčko je izuzetak jer nema Vrhovni sud. U Federaciji BiH i Republici Srpskoj postoji samo jedna vrsta prvostepenog suda (osnovni sudovi u RS i općinski sudovi u FBiH) i jedna vrsta drugostepenog suda³ (kantonalni sudovi u FBiH i okružni sudovi u RS). Na isti način su

³ Kantonalni i okružni sudovi mogu rješavati i predmete u prvom stepenu (tada su vrhovni sudovi drugostepeni)

organizirani sudovi u Makedoniji i na Kosovu. U nekim zemljama u okruženju (Hrvatska, Srbija i Crna Gora) postoje specijalizirani sudovi, pa se zbog toga javlja više vrsta prvostepenih sudova (osnovni, prekršajni i privredni) i više vrsta drugostepenih sudova. U Sloveniji postoji specifičnost kod prvostepenih sudova opće namjene pošto postoje lokalni i okružni sudovi koji nisu međusobno nadređeni, nego se predmeti između njih dijele prema značaju i vrijednosti, a za obje vrste sudova kao drugostepeni se pojavljuju viši sudovi. Struktura i broj sudova u bosanskohercegovačkim entitetima i u zemljama u okruženju dati su u narednoj tabeli:

	VRHOVNI	DRUGO STEPENI	PRVOSTEPENI
Slovenija	Vrhovni sud Slovenije	Viši sudovi (4 suda)	<i>Lokalni sudovi -,okrajna sodišća“⁴ (44 suda)</i>
			<i>Okružni sudovi (11 sudova)</i>
Hrvatska	Vrhovni sud Hrvatske	Županijski sudovi (21)	<i>Općinski sudovi (67 sudova)</i>
		Visoki prekršajni sud	<i>Prekršajni sudovi (110 sudova)</i>
		Visoki trgovački sud	<i>Trgovački sudovi (13 sudova)</i>
Srbija	Vrhovni kasacioni sud Srbije	Viši sudovi (26)	<i>Osnovni sudovi (34 suda)</i>
		Apelacioni sudovi (4)	
		Viši prekršajni sud	<i>Prekršajni sudovi (45 sudova)</i>
		Privredni apelacioni sud	<i>Privredni sudovi (16 sudova)</i>
Crna Gora	Vrhovni sud Crne Gore	Viši sudovi (2)	<i>Osnovni sudovi (15 sudova)</i>
		Apelacioni sud	<i>Privredni sudovi (2 suda)</i>
Kosovo	Vrhovni sud Kosova	Apelacioni sud	<i>Osnovni sudovi (7 sudova)</i>
Makedonija	Vrhovni sud Makedonije	Apelacioni sudovi (4)	<i>Osnovni sudovi (27 sudova)</i>
Rep. Srpska	Vrhovni sud Republike Srpske	Okružni sudovi (5)	<i>Osnovni sudovi (19 sudova)</i>
Federacija BiH	Vrhovni sud FBiH.	Kantonalni sudovi (10)	<i>Općinski sudovi (28 sudova)</i>
Brčko Distr		<i>Apelacijski sud (1sud)</i>	<i>Osnovni sud (1sud)</i>

Važeći zakoni o sudovima su slijedeći:

	Zakoni
Slovenija	Zakon o sudovima - Zakon o sodišćih, (Uradni list RS, št. 94/07,101/07,45/08)
Hrvatska	Zakon o sudovima, (NN br. 3/94, 100/96, 115/97, 131/97, 129/00, 67/01)
Srbija	Zakon o uređenju sudova, (Sl. glasnik 116/08, 104/09)
Crna Gora	Zakon o sudovima, (Sl.list Crne Gore5/02)
Kosovo	Zakon o sudovima, (Službeni list 79/10)
Makedonija	Zakon o sudovima, (Službeni vjesnik Makedonije 64/03, 58/06 i 35/08)
Republika Srpska	Zakon o sudovima R. Srpske, (Sl glasnik RS, br. 111/04, 109/05, 37/06, 17/08, 119/08 i 58/09)
Brčko Distrikt	Zakon o sudovima Brčko Distrikta BiH, (19/07 , 20/07, 30/09)

4 Riječ „okrajni“ može se prevesti sa slovenskog jezika na više načina na bosanski (okružni, županijski, kantonalni , mjesni, lokalni). Engleski prijevod bio bi „district“. U praksi nadležnost „Okrajnih sodišća“ u teritorijalnom smislu poklapa se sa izbornim jedinicama koje su teritorijalno šire od općina. Mi smo se u prijevodu opredijelili za izraz „lokalni“.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

Tužilaštva u analiziranim državama i bosanskohercegovačkim entitetima su različito organizirana tako da su u nekim državama organizirana u dva nivoa, a u nekim državama na tri nivoa. U Distriktu Brčko postoji samo Tužiteljstvo Brčko Distrikta koje je nadležno za sve sudove (dva suda). U svim državama, kao i u FBiH i u RS postoji jedno tužilaštvo na nivou države, samo su nazivi tužilaštva različiti (Vrhovno državno, državno, republičko, javno i federalno).

Slovenija, Republika Srpska i FBiH imaju organizirano tužilaštvo na dva nivoa tako da postoji tužilaštvo na nivou države odnosno entiteta, a niži nivo su okružna, odnosno kantonalna tužilaštva.

Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Kosovo i Makedonija imaju tužilaštva na tri nivoa. Na prvom nivou su državna tužilaštva. Na drugom nivou su županijska (Hrvatska), viša i apelaciona (Srbija), viša (Crna Gora i Makedonija) i apelaciono (Kosovo). Na trećem nivou su općinska tužilaštva (Hrvatska), odnosno osnovna tužilaštva (Srbija, Crna Gora, Kosovo i Makedonija).

Za Srbiju je specifično što na državnom nivou pored Republičkog javnog tužilaštva Srbije ima i Tužilaštvo za organizirani kriminal i Tužilaštvo za ratne zločine. Isto tako Kosovo ima na državnom nivou, pored Državnog tužilaštva Kosova i Specijalno tužilaštvo.

Struktura i broj tužilaštava u bosanskohercegovačkim entitetima i u zemljama u okruženju dati su u narednoj tabeli:

Država/ Entitet/Distrikt	Državni nivo	II nivo	III nivo
Slovenija	Vrhovno državno tožilstvo Slovenije	Okružna državna tužilaštva (11 tužilaštava	
Hrvatska	Državno odvjetništvo R. Hrvatske (DORH)	Županijska državna odvjetništva (20)	Općinska državna odvjetništva (53)
Srbija	Republičko javno tužilaštvo Srbije	Viša javna tužilaštva (26)	Osnovna javna tužilaštva (34)
	Tužil. za organizov kriminal	Apelaciona javna tužilaštva (4)	
	Tužilaštvo za ratne zločine.		
Crna Gora	Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore	Viša državna tužilaštva (2)	Osnovna državna tužilaštva (13)
Kosovo	Državno tužilaštvo Kosova	Apelaciono tužilaštvo (1)	Osnovno tužilaštvo (7)
	Specijalno tužilaštvo		
Makedonija	Javno tužiteljstvo Makedonije	Viša javna tužilaštva (3)	Osnovna javna tužilaštva (22)
Repub. Srpska	Republičko tužilaštvo RS	Okružna tužilaštva (5)	
Federacija BiH	Federalno tužilaštvo FBiH.	Kantonalna tužilaštva (10)	
Brčko Distrikt	Tužiteljstvo Brčko Distrikta		

Važeći zakoni o tužilaštvima su slijedeći:

Država/ Entitet/Distrikt	Zakoni
Slovenija	Zakon o državnom tužilaštvu - Zakon o državnom tožilstvu (Uradni list RS, št. 94/07)
Hrvatska	Zakon o državnom odvjetništvu, (Narodne novine, 51/01, 16/07, 20/07, 129/08)
Srbija	Zakon o javnom tužilaštvu, (Sl. glasnik 116/08,104/09)
Crna Gora	Zakon o državnom tužiocu, (Sl.list RCG, br. 69/2003 i 40/2008.)
Kosovo	Zakon o Državnom tužiocu, (Službeni list 83/10)
Makedonija	Zakon o javnom tužiteljstvu, (Služb. vjesnik, broj 80/92, 19/93, 9/94, 9/96)
Republika Srpska	Zakon o tužilaštvima Republike Srpske, (Službeni glasnik RS, br. 55/02, 85/03, 115/04)
Federacija BiH	Zakon o Federalnom tužilaštvu F BiH, (Službene novine Federacije BiH, broj 19/03.)
	Kantonalni zakoni o Kantonalnim tužilaštvima
Brčko Distrikt	Zakon o Tužiteljstvu Brčko Distrikta BiH, (19/07)

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

U svim analiziranim državama postoji visoko sudsko i tužilačko vijeće, ali je u nekim državama odvojeno visoko sudsko vijeće od visokog tužilačkog vijeća. Nadležnosti ovih organa su veoma slične kao u BiH.

U Sloveniji, Hrvatskoj, Srbiji, Crnoj Gori i na Kosovu odvojeno je visoko sudsko vijeće od visokog tužilačkog vijeća (nazivi ovih tijela su različiti), dok u Makedoniji postoji samo Sudbeno vijeće koje je nadležno i za tužilaštva. U BiH postoji Visoko sudsko i tužilačko vijeće koje je nadležno i za entitetsko sudstvo i tužilaštvo, ali na nivou entiteta ne postoji ovakav organ. U Brčko Distriktu postoji Pravosudna komisija.

U ustavima Hrvatske, Srbije, Makedonije i Kosova navedeni su sastav i nadležnosti i Visokog sudskog vijeća i Visokog tužilačkog vijeća. U ustavima Slovenije i Crne gore navedeni su sastav i nadležnosti Visokog sudskog vijeća, ali se u tim ustavima ne spominje Visoko tužilačko vijeće. U Ustavu FBiH i Statutu Brčko Distrikta BiH navedene su nadležnosti VSTV, dok u Ustavu RS nije navedena nadležnost VSTV BiH, nego nadležnost VSTV RS. U nekim kantonima u FBiH je navedena nadležnost VSTV BiH, a neki ustavi nisu mijenjani nakon usvajanja Zakona o VSTV. U Statutu Brčko Distrikta, pored nadležnosti VSTV BiH, navedena je i nadležnost Pravosudne komisije Distrikta.

U Hrvatskoj, Srbiji, Crnoj Gori, Kosovu, Makedoniji i Bosni i Hercegovini Visoko sudsko i/ili Visoko tužilačko vijeće se finansira izravno iz državnog budžeta i (osim u Hrvatskoj) budžet ovog tijela predstavlja poseban razred u državnom budžetu. U Hrvatskoj su budžet državnog sudbenog vijeća i budžet odvjetničkog vijeća podrazred u okviru budžeta Ministarstva pravosuđa. U Sloveniji se Sudski savjet finansira direktno iz budžeta Slovenije i predstavlja poseban budžetski razred, dok je budžet Državnotužilačkog savjeta dio budžeta državnog tužilaštva.

U narednoj tabeli prikazan je status i izvori finansiranja visokog sudskog i tužilačkog vijeća po pojedinim državama, odnosno entitetima:

Država/ Entitet/Distrikt	Naziv	Zakon	Status u Ustavu	Izvor finansi.
Slovenija	Sudski savjet (Sodni svet)	Zakon o sudovima, (Uradni list RS, . 94/07,101/07,45/08)	Utvrđen sastav i uloga	<i>Budžet Slovenije</i>
	Državnotožilski svet	Zakon o državnom tožilstvu, (Uradni list RS, št. 94/07)	Ne pominje se u Ustavu	<i>Dio budžeta državnog tužilaštva</i>
Hrvatska	Državno sudbeno vijeće	Zakon o državnom sudbenom vijeću, (NN 58/93, 49/99, 31/00, 107/00, 129/00)	Utvrđen sastav i uloga	<i>Budžet Hrvatske (dio budžeta Ministarstva pravosuđa)</i>
	Državno odvjetničko vijeće	Zakon o državnom odvjetništvu, (NN 51/01, 16/07, 20/07, 129/08)	Utvrđen sastav i uloga	
Srbija	Visoki savet sudstva	Zakon o visokom savetu sudstva, (Sl. glasnik 116-08)	Utvrđen sastav i uloga	<i>Budžet Srbije</i>
	Državno veće tužilaca	Zakon o državnom veću tužilaca, (Sl. glasnik 116-08)	Utvrđen sastav i uloga	<i>Budžet Srbije</i>
Crna Gora	Sudski savjet	Zakon o Sudskom savjetu, Sl. list CG, br. 13/08	Utvrđen sastav i uloga	<i>Budžet Crne Gore</i>
	Tužilački savjet	Zakon o državnom tužiocu, (Sl.list CG, 69/03 i 40/08.)	Ne pominje se u Ustavu	<i>Budžet Crne Gore</i>
Kosovo	Sudski savijet	Zakon o Sudskom savetu Kosova, (Službeni list 84/10)	Utvrđen sastav i uloga	<i>Budžet Kosova</i>
	Tužilački savijet	Zakon o Tužilačkom savetu Kosova, (Službeni list 83/10)	Utvrđen sastav i uloga	<i>Budžet Kosova</i>
Makedonija	Sudbeno vijeće	Zakon o državnom sudbenom vijeću, (Sl. vjesnik 10/2006)	Utvrđen sastav i uloga	<i>Budžet Makedonije</i>
Republika Srpska	VSTV BiH	Zakon o VSTV, (Sl. list BIH 25/04, 93/05)	Ne pominje se u Ustavu	<i>Budžet BiH</i>
Federacija BiH	VSTV BiH	Zakon o VSTV, (Sl. list BIH 25/04, 93/05)	Navedena nadležnost VSTV BiH	<i>Budžet BiH</i>
Kantoni u FBiH	VSTV BiH	Zakon o VSTV, (Sl. list BIH 25/04, 93/05)	U nekim kantonima je navedena nadležnost VSTV BiH, a u nekim Ustav još nije usklađen sa Zakonom o VSTV	<i>Budžet BiH</i>
Brčko Distrikt	VSTV BiH	Zakon o VSTV, (Sl. list BIH 25/04, 93/05)	Utvrđuje se mjerodavnost VSTV BiH	<i>Budžet BiH</i>
	<i>Pravosudno povjerenstvo BD</i>	<i>Zakon o Pravosud. komisiji BD, (19/07, 20/07, 2/08)</i>	<i>govori o nadležnosti Pravosudne komisije BD</i>	<i>Budžet Brčko Distrikta</i>

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA

6.1. Podnošenje prijedloga budžeta za redovne troškove sudova

U svim analiziranim državama, odnosno entitetima osim FBiH finansiranje sudova se vrši direktno iz državnog budžeta. U FBiH se samo Vrhovni sud finansira iz federalnog budžeta, dok se kantonalni i općinski sudovi, u praksi, finansiraju iz kantonalnih budžeta. U ustavima svih kantona navedeno je da se općinski sudovi finansiraju iz budžeta kantona, a za kantonalne nije uopće navedeno odakle se finansiraju.

Predlagač budžeta sudova u Sloveniji je Vrhovni sud, a u Srbiji, Crnoj Gori i Makedoniji Visoki sudski savjet. U Hrvatskoj, na Kosovu i u bosanskohercegovačkim entitetima (i kantonima FBiH) u zakonima o sudovima nije navedeno ko je predlagač budžeta, tako da je, na osnovu odredbi Zakona o budžetu, faktički predlagač Vlada. U Brčko Distriktu predlagač je Pravosudna komisija Distrikta, nakon usuglašavanja sa VSTV.

Treba naglasiti da su u Zakonu o sudovima FBiH i Zakonu o sudovima RS date velike ovlasti Ministarstvima pravde u odnosu na budžet sudstva. Ministarstva pravde imaju pravo izmijeniti sudske budžete, a jedina obaveza im je da o tome obavijeste VSTV i sudove, te da se sa njima konsultiraju. Ovakve ovlasti Ministarstva pravde ne postoje niti u jednoj državi u okruženju. Također, ovakve ovlasti Ministarstva pravde ne postoje ni u zakonima o budžetu bosanskohercegovačkih entiteta. U zakonima o sudovima bosanskohercegovačkih entiteta nije precizirano ni finansiranje programa nove visokoprioritetne potrošnje, koju prema zakonima o budžetu mogu predložiti svi budžetski korisnici. Na osnovu toga može se zaključiti da Zakon o sudovima FBiH i Zakon o sudovima RS stavljaju sudove u nepovoljniji položaj u odnosu na druge budžetske korisnike u BiH.

U narednoj tabeli dat je pregled izvora finansiranja sudstva, kao i zakonom utvrđenih predlagača budžeta sudova:

Država/ Entitet/Distrikt	Nadležni budžet	<i>Predlagač budžeta parlamentu</i>
Slovenija	Budžet Slovenije – za sve sudove	Vrhovni sud dostavlja Prijedlog finansijskog plana za sudove Parlamentu, na temelju finansijskih planova pojedinih sudova uključenih u budžet Vrhovnog suda.
Hrvatska	Proračun Hrvatske – za sve sudove	<i>Zakon o sudovima ne navodi ko je predlagač budžeta sudova parlamentu. Zakon sam navodi da se visina sredstava za rad sudova utvrđuje na temelju prijedloga predsjednika suda za osiguranje sredstava. Faktički predlagač budžeta sudova je Vlada RH, u smislu odredbi Zakona o proračunu.</i>
Srbija	Budžet Srbije – za sve sudove	Visoki savjet sudstva predlaže obim i strukturu budžetskih sredstava za tekuće rashode, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministarstva nadležnog za pravosuđe i vrši raspodjelu ovih sredstava na sudove.
Crna Gora	Budžet Crne Gore – za sve sudove	<i>Prema članu 110 Zakona o sudovima sredstva za rad sudova određuju se u posebnom razdjelu budžeta Republike. Prijedlog ovog razdjela budžeta utvrđuje Sudski savjet i dostavlja ga Vladi.</i>
Kosovo	Budžet Kosova – za sve sudove	<i>Zakon o sudovima ne govori o budžetskoj proceduri, ali su ovim zakonom plate predsjednika sudova fiksirane vezivanjem za plate ministara, a plate sudija izražene u koeficijentima u odnosu na predsjednike sudova.</i>
Makedonija	Budžet Makedonije – za sve sudove	<i>Postoji poseban Zakon o sudskom budžetu. Predlagač za poglavlje budžeta pod nazivom „Sudska vlast“ je Sudski budžetski savjet, budžet za sudsku vlast je najmanje 0,8% DBP. Sudski budžetski savjet raspoređuje sredstva na pojedinačne korisnike</i>
Republika Srpska	Budžet RS – za sve sudove	<i>Vlada RS je konačni predlagač. Prethodno, sudovi pripremaju planove i pribavljaju mišljenje VSTV i dostavljaju planove Ministarstvu pravde zajedno s komentarom VSTSV. Ako se Ministarstvo pravde ne slaže s predloženim budžetom, može ga izmijeniti o čemu obavještava VSTV i sud. Također se vrše i konsultacije sa VSTV i sudovima, ali Vlada utvrđuje konačan prijedlog budžeta</i>
Federacija BiH	Budžet FBiH samo za Vrhovni sud FBiH	<i>Vlada FBiH je konačni predlagač. Prethodno, sudovi pripremaju planove i pribavljaju mišljenje VSTV i dostavljaju planove Ministarstvu pravde zajedno s komentarom VSTSV. Ako se Ministarstvo pravde ne slaže s predloženim budžetom, može ga izmijeniti o čemu obavještava VSTV i sud. Također se vrše i konsultacije sa VSTV i sudovima, ali Vlada utvrđuje konačan prijedlog budžeta</i>
Kantoni u FBiH	Budžeti kantona za kantonalne i općinske sudove	<i>Vlada Kantona je konačni predlagač. Prethodno, sudovi pripremaju planove i pribavljaju mišljenje VSTV i dostavljaju planove Ministarstvu pravde zajedno s komentarom VSTV. Ako se Ministarstvo pravde ne slaže s predloženim budžetom, može ga izmijeniti o čemu obavještava VSTV i sud. Također se vrše i konsultacije sa VSTV i sudovima, ali Vlada utvrđuje konačan prijedlog budžeta</i>
Brčko Distrikt	Budžet Distrikta – za sve sudove	<i>Pravosudno povjerenstvo BD je predlagač budžeta, nakon što su sudovi dobili mišljenje VSTV o predloženom budžetu.</i>

6.2. Koordinacija između sudova u pripremi budžeta i nadležnosti u izvršenju budžeta i nadzora

U Sloveniji Vrhovni sud koordinira pripremu budžeta i potrošnju pojedinih sudova, a u Srbiji koordinaciju vrši Visoki savjet sudstva. U Makedoniji ovu funkciju vrši Sudski budžetski savjet, a u Distriktu Brčko Pravosudna komisija Distrikta. U Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu i bosanskohercegovačkim entitetima zakonom o sudovima nije predviđena koordinacija između pojedinih nivoa sudova, tako da se primjenjuju odredbe zakona o budžetu kao i za druge budžetske korisnike, a vlada je koordinator pripreme budžeta. U BiH VSTV daje mišljenje na budžete sudova, ali nije koordinator pripreme budžeta. U Sloveniji, Crnoj Gori i Makedoniji Zakoni o sudovima navode da su rukovodioci sudova naredbodavci za izvršenje odobrenih budžeta sudova. U ostalim državama, kao i u

bosanskohercegovačkim entitetima, zakoni o sudovima ne sadrže odredbe o nadležnosti za izvršenje budžeta i nadzoru, tako da se primjenjuju zakoni o budžetu koji definiraju ovu oblast.

U narednoj tabeli dat je pregled izvora koordinacije budžetiranja kod sudova, kao i nadležnosti za izvršenje budžeta prema zakonima o sudovima:

Država/ Entitet/Distrikt	Koordinacija	Nadležnost za izvršenje budžeta i nadzor
Slovenija	Priprema budžeta provodi se po pojedinim sudovima. Sredstva lokalnih sudova se planiraju u budžetu nadležnog okružnog suda pri čemu se sredstva za rad lokalnih sudova odvojeno iskazuju. Vrhovni sud koordinira pripremu budžeta i potrošnju pojedinih sudova. Sudbeno vijeće daje mišljenje o budžetima.	<i>Naredbodavci za sredstva pojedinih sudova su predsjednik Vrhovnog suda, te predsjednici visokih i okružnih sudova. Nema nadležnosti Ministarstva pravde.</i>
Hrvatska	Zakon o sudovima ne sadrži odredbe vezane za međusobnu koordinaciju sudova kod pripreme budžeta. Primjenjuje se Zakon o proračunu.	<i>Zakon o sudovima ne sadrži odredbe o izvršenju i nadzoru. Primjenjuje se Zakon o proračunu</i>
Srbija	Prema čl. Zakona o uređenju sudova Visoki savet sudstva predlaže budžet za rad sudova za tekuće rashode i raspodjelu ovih sredstava.	<i>Izvršenje regulirano Zakonom o budžetskom sistemu. Nadzor sprovode Visoki savet sudstva, ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo finansija.</i>
Crna Gora	Zakon o sudovima ne sadrži odredbe vezane za međusobnu koordinaciju sudova kod pripreme budžeta. Primjenjuje se Zakon o budžetu.	<i>Nalogodavci su predsjednici sudova. Finansijsko poslovanje za sve sudove obavlja se u okviru Administrativnog ureda Vrhovnog suda RCG.</i>
Kosovo	Zakon o sudovima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje kao ni za međusobnu koordinaciju sudova kod pripreme budžeta. Primjenjuje se Zakon o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama.	<i>Zakon o sudovima ne sadrži odredbe o izvršenju i nadzoru. Primjenjuje se Zakon o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama.</i>
Makedonija	Sudski budžetski savjet koordinira pripremu budžeta sudova i tužilaštava. On izrađuje cirkular koji sadrži glavne instrukcije. Osnovni sudovi usaglašavaju svoje finansijske planove na nivou apelacijskog područja.	<i>Funkcionari koji rukovode pojedinim korisnicima su odgovorni za izvršavanje svojih budžeta.</i>
Republika Srpska	Zakonom nije predviđena koordinacija između pojedinih nivoa sudova. VSTV daje mišljenje na budžete sudova, ali nije koordinator pripreme budžeta.	<i>Ministarstvo pravde je nadležno za odobravanje izmjene budžeta i preraspodjelu. Za ostalo se primjenjuje Zakon o budžetu.</i>
Federacija BiH	Zakonom nije predviđena koordinacija između pojedinih nivoa sudova. VSTV daje mišljenje na budžete sudova, ali nije koordinator pripreme budžeta.	<i>Ministarstvo pravde je nadležno za odobravanje izmjene budžeta i preraspodjelu. Za ostalo se primjenjuje Zakon o budžetu.</i>
Kantoni u FBiH		
Brčko Distrikt	<i>Predsjednici sudova daju prijedlog budžeta, kojeg potom dostavljaju VSTV BiH radi upoznavanja i davanja eventualnih mišljenja, kao i Pravosudnom povjerenstvu BD radi utvrđivanja konačnog prijedloga dijela budžeta.</i>	<i>Zakon o sudovima ne sadrži odredbe o izvršenju i nadzoru. Primjenjuje se Zakon o budžetu.</i>

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

7.1. Podnošenje prijedloga budžeta za redovne troškove tužilaštava

U svim analiziranim državama, odnosno entitetima, osim u FBiH finansiranje tužilaštava se vrši direktno iz državnog budžeta. U FBiH se samo Federalno tužilaštvo finansira iz federalnog budžeta, dok se kantonalna tužilaštva, finansiraju iz kantonalnih budžeta. Predlagač budžeta tužilaštava u Srbiji i Crnoj Gori je tužilačko vijeće, a u Makedoniji

visoki sudski savjet. U Hrvatskoj, na Kosovu i u bosanskohercegovačkim entitetima (i kantonima FBiH) u zakonima o tužilaštvima nije navedeno ko je predlagač budžeta, tako da je, na osnovu odredbi zakona o budžetu, faktički predlagač Vlada. U Brčko Distriktu predlagač je Pravosudna komisija Distrikta, nakon usuglašavanja sa VSTV. Prema zakonima o tužilaštvima bosanskohercegovačkih entiteta i kantona, nadležni glavni tužilac ima pravo prisustvovati i zastupati prijedlog VSTV na sjednici Parlamenta.

U narednoj tabeli dat je pregled izvora finansiranja tužilaštava, kao i zakonom utvrđenih predlagača budžeta tužilaštava:

Država/ Entitet/Distrikt	Nadležni budžet	<i>Predlagač budžeta parlamentu</i>
Slovenija	Budžet Slovenije – za sva tužilaštva	<i>Zakon o tužilaštvima ne navodi ko je predlagač budžeta tužilaštava u parlamentu. U Zakona o budžetu navedeno je da je predlagač državno tužilaštvo.</i>
Hrvatska	Proračun Hrvatske – za sva odvjetništva	<i>Zakon o odvjetništvu ne navodi ko je predlagač budžeta odvjetništva parlamentu. Zakon sam navodi da se visina sredstava za rad sudova utvrđuje na temelju prijedloga državnog odvjetnika predsjednika suda za osiguranje sredstava. Faktički predlagač budžeta sudova je Vlada RH, u smislu odredbi Zakona o proračunu.</i>
Srbija	Budžet Srbije – za sva tužilaštva	<i>Tužilačko veće predlaže obim i strukturu budžetskih sredstava za tekuće rashode,</i>
Crna Gora	Budžet Crne Gore – za sva tužilaštva	<i>Sredstva za rad tužilaštava određuju se u posebnom razdjelu budžeta Republike. Prijedlog ovog razdjela budžeta utvrđuje Tužilački savjet i dostavlja ga Vladi.</i>
Kosovo	Budžet Kosova – za sva tužilaštva	<i>Zakon o tužilaštvima ne govori o budžetskoj proceduri, ali su ovim zakonom plate glavnog tužioca fiksirane vezivanjem za plate predsjednika suda, a plate tužilaca izražene u koeficijentima u odnosu na glavnog tužioca.</i>
Makedonija	Budžet Makedonije – za sva tužilaštva	<i>Postoji poseban Zakon o sudskom budžetu. Predlagač za poglavlje budžeta pod nazivom „Sudska vlast“ (koji uključuje i tužilaštva) je Sudski budžetski savjet, budžet za sudsku vlast je najmanje 0,8% DBP. Sudski budžetski savjet raspoređuje sredstva na pojedinačne korisnike.</i>
Republika Srpska	Budžet RS – za sva tužilaštva	<i>Vlada RS je konačni predlagač. Prethodno, tužilaštva pripremaju planove i pribavljaju mišljenje VSTV. Glavni republički tužilac ima pravo prisustvovati i zastupati prijedlog VSTV na sjednici skupštine.</i>
Federacija BiH	Budžet FBiH samo za Feder. tužilaštvo	<i>Vlada FBiH je konačni predlagač. Prethodno, tužilaštva pripremaju planove i pribavljaju mišljenje VSTV. Glavni federalni tužilac ima pravo prisustvovati i zastupati prijedlog VSTV na sjednici Parlamenta.</i>
Kantoni u FBiH	Budžeti kantona za kantonalna tužilaštva	<i>Vlada kantona je konačni predlagač. Prethodno, tužilaštva pripremaju planove i pribavljaju mišljenje VSTV. Glavni kantonalni tužilac ima pravo prisustvovati i zastupati prijedlog VSTV na sjednici Parlamenta.</i>
Brčko Distrikt	Budžet Distrikta –	<i>Pravosudno povjerenstvu BD je predlagač budžeta, nakon što je tužilaštvo dobilo mišljenje VSTV o predloženom budžetu.</i>

7.2. Koordinacija između tužilaštava u pripremi budžeta i nadležnosti u izvršenju budžeta i nadzora

U Srbiji koordinaciju izrade budžeta tužilaštava vrši Visoki tužilački savet. U Makedoniji ovu funkciju vrši Sudski budžetski savjet, a u Distriktu Brčko Pravosudna komisija

Distrikta. U Sloveniji Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu i bosanskohercegovačkim entitetima zakonom o sudovima nije predviđena koordinacija između pojedinih nivoa tužilaštava, tako da se primjenjuju odredbe zakona o budžetu kao i za druge budžetske korisnike, a vlada je koordinator pripreme budžeta. VSTV BiH daje mišljenje na budžete tužilaštava, ali nije koordinator pripreme budžeta. U Makedoniji Zakon o tužilaštvima navodi da su rukovodioci tužilaštava naredbodavci za izvršenje odobrenih budžeta o sudovima. U ostalim državama, kao i u bosanskohercegovačkim entitetima zakoni o tužilaštvima ne sadrže odredbe o nadležnosti za izvršenje budžeta i nadzoru, tako da se primjenjuju zakoni o budžetu koji definiraju ovu oblast.

U narednoj tabeli dat je pregled načina koordinacije budžetiranja kod tužilaštava, kao i nadležnosti za izvršenje budžeta prema zakonima o tužilaštvima:

Država/ Entitet/Distrikt	Koordinacija	Nadležnost za izvršenje budžeta i nadzor
Slovenija	Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe vezane za međusobnu koordinaciju tužilaštava kod pripreme budžeta. Primjenjuje se Zakon o budžetu.	<i>Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe o izvršenju i nadzoru. Primjenjuje se Zakon o budžetu.</i>
Hrvatska	Visina sredstava za rad državnog odvjetništva utvrđuje se na temelju prijedloga državnog odvjetnika. Prijedlog sadrži procjenu opsega poslova, potreban broj dužnosnika i namještenika te ostale pokazatelje važne za utvrđivanje prijedloga visine sredstava.	<i>Zakon o odvjetništvu ne sadrži odredbe o izvršenju i nadzoru. Primjenjuje se Zakon o proračunu</i>
Srbija	Zakon navodi samo da Visoko tužilačko vijeće predlaže budžet za tekuće rashode tužilaštava, a ne govori o koordinaciji tužilaštava oko donošenja budžeta.	<i>Prema Zakonu o tužilaštvu nadzor sprovodi Visoko tužilačko veće. Ne navode se nadležnosti Ministarstva pravosuđa i Ministarstva za finansije.</i>
Crna Gora	Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe vezane za međusobnu koordinaciju sudova kod pripreme budžeta. Primjenjuje se Zakon o budžetu.	<i>Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe o izvršenju i nadzoru. Primjenjuje se Zakon o budžetu.</i>
Kosovo	Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje kao ni za međusobnu koordinaciju tužilaštava kod pripreme budžeta. Primjenjuje se Zakon o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama.	<i>Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe o izvršenju i nadzoru. Primjenjuje se Zakon o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama.</i>
Makedonija	Sudski budžetski savjet koordinira pripremu budžeta sudova i tužilaštava. On izrađuje cirkular koji sadrži glavne instrukcije. tužilaštva usaglašavaju svoje finansijske planove na nivou apelacijskog područja.	<i>Funkcionari koji rukovode pojedinim korisnicima su odgovorni za izvršavanje svojih budžeta.</i>
Republika Srpska	Zakonom nije predviđena koordinacija između pojedinih nivoa tužilaštava. VSTV daje mišljenje na budžete, ali nije koordinator pripreme budžeta.	<i>Ministarstvo pravde je nadležno za odobravanje izmjene budžeta i preraspodjelu. Za ostalo se primjenjuje Zakon o budžetu.</i>
Federacija BiH	Zakonom nije predviđena koordinacija između pojedinih nivoa tužilaštava. VSTV daje mišljenje na budžete, ali nije koordinator pripreme budžeta.	<i>Ministarstvo pravde je nadležno za odobravanje izmjene budžeta i preraspodjelu. Za ostalo se primjenjuje Zakon o budžetu.</i>
Kantoni u FBiH	Zakonom nije predviđena koordinacija između pojedinih nivoa tužilaštava. VSTV daje mišljenje na budžete, ali nije koordinator pripreme budžeta.	<i>Ministarstvo pravde je nadležno za odobravanje izmjene budžeta i preraspodjelu. Za ostalo se primjenjuje Zakon o budžetu.</i>
Brčko Distrikt	Postoji samo jedno tužilaštvo. VSTV daje mišljenje na budžet, ali nije koordinator pripreme budžeta.	<i>Prema Zakonu o tužilaštvu Glavni tužitelj je mjerodavan i odgovoran za izvršenje budžeta.</i>

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Prema zakonima o sudovima u Sloveniji i Hrvatskoj nabavke opreme za sudove i tužilaštva u budžetu se objedinjavaju i iskazuju u okviru Ministarstva pravosuđa. U Makedoniji postoji poseban Zakon o sudskom budžetu, pa se prema njemu i finansiranje nabavki i razvojnih programa također uvrštava u budžetsko poglavlje „Sudska vlast“. U Srbiji, Crnoj gori, Kosovu i u bosanskohercegovačkim entitetima i kantonima zakoni o sudovima i zakoni o tužilaštvima ne sadrže odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. U praksi se u ovoj oblasti primjenjuje Zakon o budžetu.

U narednoj tabeli dat je pregled načina finansiranja nabavke opreme za sudove i tužilaštva:

Država/ Entitet/Distrikt	Sudovi	Tužilaštva
Slovenija	Prema Zakonu o sudovima, u okviru budžeta Slovenije se visina finansijskih sredstava za opremu sudova i osiguranje prostornih uvjeta rada sudova utvrđuje pri ministarstvu nadležnom za pravosuđe, za informatizaciju sudova i Vrhovnog suda Republike Slovenije.	<i>Zakon o tužilaštvima ne govori o budžetiranju nabavki i razvojnih programa tužilaštava. Prema čl 25. Zakona o budžetima, Ministarstvo pravosuđa priprema zajednički plan nabavke za sudove, tužilaštva i pravobranilaštvo.</i>
Hrvatska	Zakon o sudovima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. Primjenjuje se Zakon o proračunu. Nabavke za sudove i tužilaštva u budžetu su iskazani u okviru Ministarstva pravosuđa	<i>Prema čl 136. Zakona o Državnom odvjetništvu R. Hrvatska osigurava posebna sredstva za tehničku opremu i radni prostor prema standardima za državna odvjetništva koje propisuje ministar pravosuđa.</i>
Srbija	Zakon o sudovima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. Primjenjuje se Zakon o budžetskom sistemu	<i>Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe vezane budžetiranje nabavki i razvojnih programa. Primjenjuje se Zakon o budžetskom sistemu</i>
Crna Gora	Zakon o sudovima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. Primjenjuje se Zakon o budžetu.	<i>Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe vezane budžetiranje nabavki i razvojnih programa. Primjenjuje se Zakon o budžetu</i>
Kosovo	Zakon o sudovima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. Primjenjuje se Zakon o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama.	<i>Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe vezane budžetiranje nabavki i razvojnih programa.. Primjenjuje se Zakon o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama.</i>
Makedonija	<i>Postoji poseban Zakon o sudskom budžetu. Finansiranje nabavki i razvojnih programa također je je u poglavlju „Sudska vlast“ (koji uključuje i tužilaštva).</i>	
Republika Srpska	Zakoni o sudovima ne sadrže odredbe vezane budžetiranje nabavki i razvojnih programa. U praksi se u ovoj oblasti primjenjuje Zakon o budžetu.	<i>Zakoni o tužilaštvima ne sadrže odredbe vezane budžetiranje nabavki i razvojnih programa. U praksi se u ovoj oblasti primjenjuje Zakon o budžetu.</i>
Federacija BiH		
Kantoni u FBiH		
Brčko Distrikt		

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Na osnovu izvršene komparativne analize može se konstatirati da su procedure donošenja i izvršenja budžeta gotovo identične i da postoje samo razlike u rokovima za pojedine faze donošenja budžeta.

Upravljanje budžetom i izrada budžeta zasniva se na Dokumentu okvirnog budžeta (u nekim zemljama ovaj dokument nosi naziv „Memorandum“ ili samo „Dokument“) koji obuhvata najmanje fiskalnu godinu i dvije naredne fiskalne godine. Dokument okvirnog budžeta bazira se na smjernicama ekonomske i fiskalne politike za trogodišnji period koje donosi Vlada na prijedlog Ministarstva finansija.

Proces donošenja budžeta uglavnom se kod svih analiziranih država sastoji iz slijedećih faza:

- ☑ Na osnovu smjernica, ministar finansija dužan je budžetskim korisnicima uputiti akt o načinu i elementima izrade prijedloga finansijskog plana.
- ☑ Budžetski korisnik izrađuje prijedlog plana razvojnog programa sa obrazloženjem koji predlaže nadležnom ministarstvu, odnosno organu nadležnom za budžetskog korisnika.
- ☑ Budžetski korisnik izrađuje i prijedlog plana nabavke stalnih sredstava koji mora biti usklađen sa prijedlogom finansijskog plana budžetskog korisnika i predlaže ga nadležnom ministarstvu, odnosno organu nadležnom za budžetskog korisnika.
- ☑ Ministar finansija razmatra finansijske planove i programe budžetskih korisnika i istim predlaže potrebne promjene planova budžetskih korisnika.
- ☑ Vlada razmatra i usvaja Dokument okvirnog budžeta do 30. juna tekuće godine, zajedno sa srednjoročnim okvirom rashoda za tri godine.
- ☑ Ministarstvo finansija dužno je proslijediti uputstva budžetskim korisnicima, u pogledu pripreme zahtjeva za dodjelu sredstava iz budžeta, rokove za podnošenje zahtjeva za dodjelu sredstava i ograničenja u pogledu potrošnje. Uputstvo treba sadržavati osnovni sadržaj Dokumenta okvirnog budžeta i indikativnu gornju granicu rashoda za narednu fiskalnu godinu, izvedenu iz Dokumenta okvirnog budžeta za svakog budžetskog korisnika.
- ☑ Budžetski korisnici su dužni svoje zahtjeve dostaviti Ministarstvu finansija.
- ☑ Sektor za budžet Ministarstva finansija analizira zahtjeve budžetskih korisnika i nacrt budžeta za narednu godinu, kako bi prikazivao revidirane parametre budžeta i usvojene konačne krajnje granice rashoda.
- ☑ Nacrt budžeta se dostavlja Vladi, a Vlada usvaja Nacrt budžeta.
- ☑ Vlada dostavlja usvojeni nacrt budžeta Parlamentu.
- ☑ Parlament raspravlja i razmatra budžet tokom novembra i decembra.
- ☑ Godišnji budžet treba biti odobren od strane Parlamenta do 31. decembra.

Proces izvršenja budžeta uglavnom kod svih analiziranih država ima slijedeće principe:

- ☑ Budžetski korisnici odgovorni su za zakonitost, svrsishodnost, efikasnost i za ekonomično raspolaganje budžetskim sredstvima.
- ☑ Ministarstvo finansija dužno je izvijestiti budžetske korisnike o odobrenim budžetskim sredstvima i alokacijama budžetskih sredstava po vremenskim razdobljima.

- ☑ Budžet se izvršava na osnovu mjesečnog plana alokacija raspoloživih budžetskih sredstava budžetskim korisnicima, koja odobrava ministar finansija, na osnovu plana novčanih tokova putem kojeg se projiciraju sve uplate i isplate sa računa trezora.
- ☑ Budžetski korisnici pripremaju i podnose prijedloge operativnih budžeta Ministarstvu finansija. U prijedlozima operativnih budžeta trebaju biti obuhvaćeni rashodi za svaki mjesec.
- ☑ Ministarstvo finansija treba izvijestiti budžetske korisnike o odobrenim operativnim budžetima.
- ☑ Trezorski sistem je uspostavljen u svim analiziranim državama i entitetima. Prema ovom sistemu, svi budžetski korisnici nemaju više svoje vlastite bankovne račune, nego se otvara jedinstveni bankovni račun za sve budžetske korisnike. Svi prihodi se uplaćuju na jedinstven račun trezora, iz kojeg se također vrši i isplata svih rashoda.
- ☑ Ministri i rukovodioci budžetskih organa i tijela odgovorni su za računovodstvo, unutrašnju kontrolu i nadzor svojih ministarstava uključujući budžetske korisnike i potrošačke jedinice, odnosno budžetskih organa i tijela koji spadaju u njihovu nadležnost.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONIMA O JAVNIM FINANSIJAMA (ZAKONIMA O BUDŽETU)

Zakoni o budžetima Hrvatske, Crne gore, Makedonije, Kosova, te Republike Srpske i Federacije BiH niti na jednom mjestu ne izdvaja sudove, niti tužilaštva, tako da oni imaju isti status kao i drugi budžetski korisnici.

Zakon o javnim finansijama Slovenije utvrđuje da prijedlog finansijskog plana za sudove dostavlja Vrhovni sud, a prijedlog finansijskog plana za državna tužilaštva dostavlja Državno tužilaštvo Republike Slovenije. Također je utvrđeno je da Vrhovni sud i Državno tužilaštvo izrađuju prijedlog plana radnih mjesta i prijema radnika za sudove i tužilaštva. Prema ovom zakonu Ministarstvo pravosuđa priprema zajednički plan nabavke za sudove, tužilaštva i pravobranilaštvo.

Prema Zakonu o budžetskom sistemu Srbije posebni dio budžeta iskazuje finansijske planove direktnih korisnika budžetskih sredstava, prema principu podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Visoki savet sudstva, odnosno Državno veće tužilaca odgovorno je za računovodstvo vlastitih transakcija, a u okviru svojih ovlaštenja i za računovodstvo transakcija pravosudnih organa u okviru njihovog razdjela. Do 28. februara pravosudni organi koji se u budžetu Republike Srbije iskazuju zbirno pripremaju završni račun za prethodnu budžetsku godinu i podnose ga Visokom savjetu sudstva, odnosno Državnom veću tužilaca, a do 31. marta Visoki savet sudstva, odnosno

Državno veće tužilaca kontroliraju, sravnjuju podatke iz završnih računa pravosudnih organa koji se iskazuju zbirno u okviru njihovih razdjela i sastavljaju konsolidirane godišnje izvještaje, koje podnose Upravi za trezor. Nadležnosti Visokog saveta sudstva, odnosno Državnog veća tužilaca, u smislu odredbi ovog zakona, a u vezi sa nadležnostima ovih organa propisanih Zakonom o uređenju sudova i Zakonom o javnom tužilaštvu koje se odnose na sredstva za rad sudova i javnih tužilaštava, do 1. januara 2011. godine vršit će Ministarstvo nadležno za pravosuđe.

Zakon o budžetima Makedonije niti na jednom mjestu ne izdvaja sudove niti tužilaštvo tako da oni imaju isti status kao i drugi budžetski korisnici. Međutim, u Makedoniji postoji Zakon o sudskom budžetu koji na poseban način propisuje budžetske procedure za sudove i tužilaštva. Očigledno je da Zakon o budžetima Makedonije i Zakon o sudskom budžetu ove zemlje u ovom trenutku nisu usuglašeni.

Član 16. Zakona o budžetu Brčko Distrikta BiH glasi: „U svrhu uspostavljanja i održavanja nezavisnosti pravosuđa BD i Ureda za reviziju finansijskog poslovanja institucija BD, Pravosudna komisija i Ured za reviziju pripremaju svoje godišnje budžete, na način i u obliku koji zahtijeva Direkcija i dostavljaju ih prema utvrđenom budžetskom kalendaru. Gradonačelnik ili Direkcija ne smiju vršiti izmjene budžeta koje dostave Pravosudna komisija i Ured za reviziju“.

U narednoj tabeli dat je pregled odredbi zakona o budžetu koji se odnose na sudove i tužilaštva:

Država/ Entitet/Distr.	Zakoni	Odredbe zakona specifične za sudove i tužilaštva
Slovenija	Zakon o javnim finansijama	Po članu 19. tačka 2 utvrđeno da prijedlog finansijskog plana za sudove dostavlja Vrhovni sud, a prijedlog finansijskog plana za državna tužilaštva dostavlja Državno tužilaštvo republike Slovenije. U članu 24. Zakona utvrđeno je da Vrhovni sud i Državno izrađuju prijedlog plana radnih mjesta i prijema radnika za sudove i tužilaštva. Član 25. uređuje način pripreme prijedloga planova nabavke. Prema čl 25. Ministarstvo pravosuđa priprema zajednički plan nabavke za sudove, tužilaštva i pravobranilaštvo.
Hrvatska	Zakon o proračunu	Zakon o proračunima RH niti na jednom mjestu ne izdvaja sudove niti odvjetništvo tako da oni imaju isti status kao i drugi proračunski korisnici.
Srbija	Zakon o budžetskom sistemu	Član 28.: Posebni deo budžeta iskazuje finansijske planove direktnih korisnika budžetskih sredstava, prema principu podele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku Član 74. Visoki savet sudstva, odnosno Državno veće tužilaca odgovorno je za računovodstvo sopstvenih transakcija, a u okviru svojih ovlašćenja i za računovodstvo transakcija pravosudnih organa u okviru njihovog razdela. Član 78. : 28. februar - pravosudni organi koji se u budžetu Republike Srbije iskazuju zbirno pripremaju završni račun za prethodnu budžetsku godinu i podnose ga Visokom savetu sudstva, odnosno Državnom veću tužilaca; 31. mart - Visoki savet sudstva, odnosno Državno veće tužilaca kontrolišu, sravnjuju podatke iz završnih računa pravosudnih organa koji se iskazuju zbirno u okviru njihovih razdela i sastavljaju konsolidovane godišnje izveštaje, koje podnose Upravi za trezor; Član 107.: Nadležnosti Visokog saveta sudstva, odnosno Državnog veća tužilaca, u smislu odredaba ovog zakona, a u vezi sa nadležnostima ovih organa propisanih Zakonom o uređenju sudova i Zakonom o javnom tužilaštvu koje se odnose na sredstva za rad sudova i javnih tužilaštava, do 1. januara 2011. godine vršiće ministarstvo nadležno za pravosuđe.
Crna Gora	Zakon o budžetu	Sudovi i tužilaštva prema ovom zakonu ni po čemu se ne odvajaju od ostalih budžetskih korisnika.
Kosovo	Zakon o upravljanju odgov. za rad u javnim finans	U Zakonu niti na jednom mjestu se ne navode posebne odredbe koje bi se odnosile na sudove i na tužilaštva. Dakle prema ovim zakonima, tužilaštva i sudovi su u pogledu donošenja budžeta i izvršenja budžeta u potpuno jednakoj poziciji kao i drugi budžetski korisnici.
Makedonija	Zakon o budžetima	Zakon o budžetima niti na jednom mjestu ne izdvaja sudove niti tužilaštvo tako da oni imaju isti status kao i drugi budžetski korisnici. Međutim, u Makedoniji postoji Zakon o sudskom budžetu koji na poseban način propisuje budžetske procedure za sudove i tužilaštva. Očigledno je da Zakon o budžetima Makedonije i Zakon o sudskom budžetu u ovom trenutku nisu usaglašeni.
Republika Srpska	Zakon o budžetskom sistemu RS	Sudovi i tužilaštva prema ovom zakonu ni po čemu se ne odvajaju od ostalih budžetskih korisnika.
Federacija BiH	Zakon o budžetima u FBiH	Sudovi i tužilaštva prema ovom zakonu ni po čemu se ne odvajaju od ostalih budžetskih korisnika.
Brčko Distrikt	Zakon o budžetu BD	U članu 16 govori se o Budžetu pravosuđa BD: U svrhu uspostavljanja i održavanja nezavisnosti pravosuđa BD i Ureda za reviziju finansijskog poslovanja institucija BD, Pravosudna komisija i Ured za reviziju pripremaju svoje godišnje budžete, na način i u obliku koji zahtijeva Direkcija i dostavljaju ih prema utvrđenom budžetskom kalendaru. Gradonačelnik ili Direkcija ne smiju vršiti izmjene budžeta koje dostave Pravosudna komisija i Ured za reviziju.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

U organizacionoj klasifikaciji budžeta Federacije, Vrhovni sud FBiH i Federalno tužilaštvo imaju status budžetskog razreda (status ministarstva) i nisu prikazani u okviru Ministarstva pravosuđa. Status budžetskog razreda je bitna kategorija zbog odredbe člana 9. Zakona o izvršenju budžeta koji precizira da ministarstva koja u svom razdjelu sadrže

budžetske potrošačke jedinice-glave, budžetski su nadležna za njih i utvrđuju mjesečne i tromjesečne računске planove izvršavanja izdataka svojih korisnika u okviru odobrenih sredstava. Dakle, u FBiH Ministarstvo pravde ne bi trebalo uticati na mjesečne i tromjesečne planove izvršenja Vrhovnog suda i Federalnog tužilaštva.

U kantonalnim budžetima situacija je različita. Tako na primjer u Sarajevskom, Bosansko-podrinjskom, Posavskom, Hercegovačko-neretvanskom i Zapadno-hercegovačkom kantonu, sudovi i tužilaštva su prikazani kao podrazred u okviru Ministarstva pravde. U budžetima ostalih kantona sudovi i tužilaštva su iskazani kao poseban budžetski razred.

U Sloveniji, Srbiji, Crnoj Gori, Kosovu, Makedoniji i Brčko Distriktu, sudovi i tužilaštva imaju u organizacionoj klasifikaciji budžeta status budžetskog razreda (status ministarstva) i nisu prikazani u okviru Ministarstva pravosuđa. U Hrvatskoj i u Republici Srpskoj u organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i tužilaštva imaju status budžetskog podrazreda u okviru Ministarstva pravosuđa.

U narednoj tabeli dat je pregled položaja sudova i tužilaštava u organizacionoj klasifikaciji budžeta u pojedinim državama i entitetima:

Država/ Entitet/ Distrikt	POLOŽAJ U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI
Slovenija	U organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i tužilaštva imaju status izravnog budžetskog korisnika i na istoj su hijerarhijskoj razini kao vladina ministarstva i Parlament. Sudovi u budžetu nisu podređeni Ministarstvu pravosuđa, osim kada su u pitanju nabavke (kapitalni izdaci) koji se za sudove, tužilaštvo i pravobranilaštvo objedinjavaju u okviru Ministarstva pravosuđa.
Hrvatska	U organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i državno odvjetništvo imaju status nižeg budžetskog korisnika u okviru Ministarstva pravosuđa.
Srbija	U organizacionoj klasifikaciji budžeta postoji poseban razred „Pravosudni organi“, a u okviru njega sudovi i tužilaštva imaju status posebnih organizacionih kodova. Ministarstvo pravosuđa iskazano je također kao poseban razred.
Crna Gora	U organizacionoj klasifikaciji budžeta Sudstvo i tužilaštvo predstavljaju posebne razrede i odvojeni su od Ministarstva pravde koje je također poseban razred.
Kosovo	U organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i tužilaštva imaju status izravnog budžetskog korisnika i na istoj su hijerarhijskoj razini kao vladina ministarstva i Parlament.
Makedonija	U organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i državno tužilaštvo imaju status posebnih organizacionih kodova u okviru posebnog budžetskog razreda pod nazivom „Sudska vlast“.
Republika Srpska	U organizacionoj klasifikaciji budžeta RS Sudovi i tužilaštva imaju status budžetskog podrazreda u okviru Ministarstva pravosuđa.
Federacija BiH	U organizacionoj klasifikaciji budžeta Federacije, Vrhovni sud i Federalno tužilaštvo imaju status budžetskog razreda i nisu prikazani u okviru Ministarstva pravosuđa.
Kantoni u FBiH	U kantonalnim budžetima situacija je različita. Tako na primjer u Sarajevskom, Bosansko-podrinjskom, Posavskom, Hercegovačko-neretvanskom i Županiji Zapadno-hercegovačkoj, sudovi i tužilaštva su prikazani kao podrazred u okviru Ministarstva pravde. U budžetima ostalih kantona sudovi i tužilaštva su iskazani kao poseban budžetski razred.
Brčko Distrikt	U organizacionoj klasifikaciji budžeta BD pravosuđe ima status budžetskog razreda odvojenog od Ministarstva pravosuđa. Obuhvata Pravosudnu komisiju, sudove, tužiteljstvo, pravobraniteljstvo i Ured za pravnu pomoć.

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

Procenat učešća sudova i tužilaštava u ukupnim rashodima analiziranih država i entiteta kreće se između 1,26% (Hrvatska) i 3,74% (Republika Srpska). U FBiH je ovaj procenat 3,15%. U pravilu, procenat izdvajanja za sudove i tužilaštva je manji u državama koje imaju veće ukupne budžete.

U narednoj tabeli prikazana su izdvajanja za sudove i tužilaštva u odnosu na ukupne budžetske rashode po pojedinim državama i entitetima:

U EURO

Kurs	BUDŽET	Ukupni rashodi	Sudovi	Tužilaštva	Sudovi i tužilaštva	%
EURO	Slovenija	10.473.705.647	175.219.221	18.377.669	193.596.890	1,85%
1 EUR = 7.55 HRK	Hrvatska	17.910.706.662	219.361.703	6.234.805	225.596.508	1,26%
1 EUR=106,86 DIN	Srbija	7.463.297.681	121.031.556	22.321.414	143.352.970	1,92%
EURO	Crna Gora	649.752.299	17.806.774	5.176.985	22.983.759	3,54%
EURO	Kosovo⁵	845.004.820			14.947.067	1,77%
1 EUR = 65.74 MKD	Makedonija	1.752.413.766	27.009.340	4.520.551	31.529.890	1,80%
1 EUR =1,95583 KM	Brčko Distrikt	104.072.255	2.497.940	742.805	3.240.745	3,11%
1 EUR =1,95583 KM	Rep. Srpska	818.067.010	25.329.911	5.279.600	30.609.511	3,74%
1 EUR =1,95583 KM	Vlada FBiH	952.707.307	11.271.905	646.213	11.918.118	1,25%
1 EUR =1,95583 KM	Kantoni u FBiH	1.038.827.197	41.312.567	9.546.696	50.859.263	4,90%
1 EUR =1,95583 KM	Ukupno FBiH	1.991.534.504	52.584.472	10.192.909	62.777.380	3,15%

U budžetu FBiH i u budžetima kantona za 2010. godinu iskazani su slijedeći rashodi za sudove i tužilaštva:

U KM

		Ukupni rashodi	Sudovi	Tužilaštva	Sudovi i tužilaštva	%
1	Vlada Federacije	1.863.333.532	22.045.930	1.263.882	23.309.812	1,25%
2	Sarajevski kanton	704.900.000	23.864.500	4.865.700	28.730.200	4,08%
3	Tuzlanski kanton	365.410.882	14.050.479	3.657.379	17.707.858	4,85%
4	Zeničko-dobojski kanton	255.483.000	10.779.200	2.343.700	13.122.900	5,14%
5	Srednjobosanski kanton (2009) ⁶	141.121.151	8.770.621	1.469.243	10.239.864	7,26%
6	Posavski kanton	31.160.000	1.817.900	428.900	2.246.800	7,21%
7	Bosansko- podrinski kanton	40.131.680	1.442.340	256.135	1.698.475	4,23%
8	Hercegovačko-neretvanski kanton	187.129.700	8.855.010	2.157.200	11.012.210	5,88%
9	Županija zapadno-hercegovačka	75.922.324	2.453.200	547.694	3.000.894	3,95%
10	Županija hercegbosanska	60.732.226	3.632.925	703.532	4.336.457	7,14%
11	Unsko- sanski kanton (2009) ⁷	169.778.434	5.134.182	2.242.232	7.376.414	4,34%
	UKUPNO FBiH	3.895.102.929	102.846.287	19.935.597	122.781.884	3,15%

⁵ U budžetu Kosova sudovi i tužilaštva iskazani su zborno

⁶ Nisu javno objavljeni podaci za 2010. godinu

⁷ Nisu javno objavljeni podaci za 2010. godinu

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

U svim analiziranim državama, entitetima u BiH i Brčko Distriktu BiH, sudske takse su regulirane zakonima o sudskim taksama i to:

Država/ Entitet/ Distrikt	ZAKON O SUDSKIM TAKSAMA
Slovenija	Zakon o sodnih taksah /ZST-1/ ,(Uradni list RS, št. 37/08).
Hrvatska	Zakon o sudskim pristojbama, (Narodne novine, br. 26/03)
Srbija	Zakon o sudskim taksama, (Sl.glasnik 28/94,53/95,16/97,9/02,29/04, 61/05)
Crna Gora	Zakon o sudskim taksama, (Sl. list RCG 76/05)
Kosovo	Vlada Kosova nije objavilo propise koji regulišu sudske takse
Makedonija	Zakon o sudskim taksama, (Sl. Vesnik br 114 od 14.09.2009).
Republika Srpska	Zakon o sudskim taksama, (Sl.glasnik br. 97/04)
Federacija BiH	Zakon o sudskim taksama u postupku pred Vrhovnim sudom FBiH, (Služb list 49/99) i kantonalni zakoni o sudskim taksama.
Brčko Distrikt	Zakon o sudskim taksama, (Sl.nov. 5/01, 12/02, 23/03)

Sudske takse i kazne u svim analiziranim državama, entitetima i Brčko Distriktu predstavljaju prihod budžeta koji se uplaćuje na depozitni račun trezora i nije direktni prihod sudova .Tako na primjer prema članu 3. Zakona o izvršenju budžeta FBiH, prihodi budžeta se sastoje od:

- poreza koji su utvrđeni zakonom;
- neporeznih prihoda kao što su prihodi od poduzetništva i imovine;
- administrativne i sudske naknade i takse i novčane kazne;
- prihoda ostvarenih obavljanjem osnovne djelatnosti i ostalih poslova budžetskih korisnika.

Procent pokrivenosti rashoda sudova i tužilaštava naplaćenim sudskim kaznama kreće se između 53,41 % (FBiH) i 146% (Srbija). Međutim treba napomenuti da su u budžetima Srbije i Makedonije u jednom iznosu iskazane administrativne i sudske takse.

U narednoj tabeli prikazana su izdvajanja za sudove i tužilaštva u odnosu na ukupne takse i kazne po pojedinim državama i entitetima:

Kurs	BUDŽET	Budžeti sudova i tužilaštva	Takse	Kazne	Takse + kazne	%
EURO	Slovenija	193.596.890	44.079.705	75.864.424	119.944.129	61,96%
1 EUR = 7.55 HRK	Hrvatska	225.596.508	126.523.602	68.180.537	194.704.139	86,31%
1 EUR=106,8586	Srbija⁸	143.352.970	137.568.316	72.059.594	209.627.910	146,23%
EURO	Crna Gora	22.983.759	7.840.377	8.826.794	16.667.171	72,52%
EURO	Kosovo⁹	14.947.067				
1 EUR = 65.74 MKD	Makedonija¹⁰	31.529.890			33.845.452	107,34%
1 EUR =1,95583 KM	Rep. Srpska	30.609.511	9.655.747	11.432.486	21.088.234	68,89%
1 EUR =1,95583 KM	Vlada Federacije	11.918.118	42.681	6.959.542	7.002.224	58,75%
1 EUR =1,95583 KM	Kantoni u FBiH	50.859.263	15.202.767	11.959.448	27.162.215	53,41%
1 EUR =1,95583 KM	UKUPNO FBiH	62.777.380	15.245.448	18.918.991	34.164.439	54,42%
1 EUR =1,95583 KM	Brčko Distrikt	3.240.745	766.938	1.327.314	2.094.252	64,62%

Iako se iz izvršene analize vidi da bi značajan dio budžeta mogao biti pokriven prihodima od sudskih taksi i kazni treba imati u vidu da ovi prihodi tek neznatno alimentiraju u ukupnim prihodima budžeta države i da se njihovo stjecanje ne može vezati samo za rad sudova. Rashodi koje država ima za zatvorski sustav, policiju, pravosuđe i druga tijela i organe koji sudjeluju u postupku pokretanja prekršajnog postupka, provođenja prekršajnog postupka i izricanju kazni, te izvršenju izrečenih kazni, znatno su veći od prihoda po osnovi naplate novčanih kazni.

14. RASPORED BUDŽETSKIH PRIHODA U BIH I NJEGOV UTJECAJ NA FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

14.1. RASPORED PRIHODA OD POREZA NA DODANU VRIJEDNOST

Prihodi od poreza na dodanu vrijednost uplaćuju se na jedinstven račun, a zatim se vrši njihova raspodjela na entitete po principima utvrđeni u članu 21. Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja u BiH (Sl. glasnik BiH br. 44/03, 52/04, 34/07 i 49/09) pod nazivom «Jedinstveni račun i raspodjela prihoda po osnovu indirektnih poreza» koji glasi:

«Uprava vodi jedinstveni račun. Svi prihodi po osnovu indirektnih poreza, koje naplati ova uprava, uplaćuju se na jedinstveni račun. Uprava osigurava da stanje na jedinstvenom računu sadrži neophodni minimum potreban da joj omogući da izmiri sve obaveze koje se odnose na indirektno poreze koje naplaćuje, te da se podjela prema državnom budžetu i budžetima Federacije, Republike Srpske i Distrikta vrše redovno u skladu sa sljedećim:

(i) da se iznos koji se prenosi državnom budžetu zasniva na iznosu u državnom budžetu za tekuću godinu;

(ii) da se dio preostalog iznosa koji se prenosi Federaciji, Republici Srpskoj i Distriktu utvrđuje na osnovu njihovog udjela u krajnjoj potrošnji prikazanog u prijavama poreza na dodatnu vrijednost; i

(iii) da se iznos koji je potreban za finansiranje obaveza vanjskog duga oduzme od udjela Federacije i Republike Srpske, te da se direktno uplaćuju u državni budžet.

⁸ U budžetu su zajedno iskazane sudske i administrativne takse

⁹ U budžetu nisu analitički iskazani niti prihodi od taksi niti prihodi od kazni

¹⁰ U budžetu su zajedno iskazane sudske i administrativne takse i kazne

Sistem raspodjele i metod izračunavanja udjela prikupljenih prihoda, u skladu s ovim članom, detaljno će se razraditi u zakonu o dodjeli i raspodjeli prihoda od indirektnih poreza u skladu s članom 24. stav 1. tačka (ii) ovog zakona.“

Iz ove odredbe se može zaključiti da za eventualno prebacivanje finansiranja sudova i tužilaštava na nivo budžeta države BiH ne bi zahtijevalo izmjenu Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja u BiH pošto je članom 21. istog Zakona predviđeno da se iznos koji se prenosi državnom budžetu zasniva na iznosu u državnom budžetu za tekuću godinu, a tek onda preostali iznos prenosi na entitete na osnovu njihovog udjela u krajnjoj potrošnji prikazanog u prijavama poreza na dodatnu vrijednost. Prenosom finansiranja svih sudova i tužilaštava na državni budžet, državni budžet bi se povećao što bi rezultiralo većim iznosom raspoređenog PDV-a, a automatski bi manje sredstava preostalo za entitete, ali tada entiteti ne bi imali rashode za sudove i tužilaštva.

14.2. RASPORED BUDŽETSKIH PRIHODA U REPUBLICI SRPSKOJ I BRČKO DISTRIKTU

Pošto se sudovi i tužilaštva u Republici Srpskoj i u Brčko Distriktu već finansiraju sa nivoa budžeta republike, odnosno nivoa Distrikta, za svrhe ovog materijala je irelevantna analiza rasporeda budžetskih prihoda između Republike i lokalne samouprave.

14.3. RASPORED BUDŽETSKIH PRIHODA U FEDERACIJI BiH

Raspored budžetskih prihoda između Federacije, kantona i općina utvrđen je Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH, broj 22/06 i 22/09). Najvažnije odrednice ovog zakona su:

- ☒ Javnim prihodima, u smislu ovog Zakona, smatraju se indirektni porezi, direktni porezi, naknade, takse, doprinosi, donacije i drugi prihodi, utvrđeni zakonima i drugim propisima Bosne i Hercegovine, Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave.
- ☒ Javni prihodi, u smislu ovog Zakona, raspodjeljuju se između Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave, a služe za finansiranje funkcija Federacije, Direkcije za ceste Federacije Bosne i Hercegovine, kantona i jedinica lokalne samouprave. Raspodjela ovih sredstava utvrđuje se i iskazuje u budžetu: Federacije Bosne i Hercegovine, Direkcije za ceste, kantona i jedinica lokalne samouprave. (član 3)
- ☒ Prema članu 4. istog Zakona Federaciji pripadaju prihodi, kako slijedi:
 - a) udio prihoda sa jedinstvenog računa, u skladu sa Zakonom o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda (Službeni glasnik BiH, broj 55/04);
 - b) 100% od poreza na dobit preduzeća, banaka i drugih finansijskih organizacija, društava za osiguranje i reosiguranje imovine i lica, pravnih lica, iz oblasti elektroprivrede, pošte i telekomunikacija i pravnih lica iz oblasti igara na sreću i zabavnih igara kojima je to jedina djelatnost;
 - c) naknade i takse u skladu sa federalnim propisima;
 - d) novčane i druge kazne u skladu sa federalnim propisima;
 - e) prihodi od prirodnih dobara u vlasništvu Federacije;
 - f) prihodi od korištenja ili prodaje federalne imovine;
 - g) donacije; i
 - h) drugi prihodi predviđeni zakonom i drugim propisima Federacije.

- ☑ Prema članu 6. udio prihoda sa jedinstvenog računa iz tačke a) člana 4. ovog Zakona raspodjeljuje se kako slijedi:
 - a) finansiranje funkcija Federacije 36,2%,
 - b) finansiranje funkcija kantona 51,48%,
 - c) finansiranje funkcija jedinica lokalne samouprave 8,42%
 - d) Direkcija za ceste 3,9%.
- ☑ Pripadnost javnih prihoda kantona utvrđena je članom 9. Pojedinačno učešće kantona u raspodjeli prihoda iz člana 6. ovog Zakona vrši se na osnovu formule koja se zasniva na sljedećim omjerima: 57% na osnovu broja stanovnika u kantonu; 6% na osnovu površine kantona; 24% na osnovu broja učenika u osnovnom obrazovanju; 13% na osnovu broja učenika u srednjem obrazovanju. Formula sadrži koeficijent, koji odražava posebne rashodovne potrebe Kantona Sarajevo. Taj koeficijent iznosi 2. Formula sadrži koeficijent koji odražava posebne rashodovne potrebe kantona sa najmanjim prihodima po stanovniku po osnovu poreza na promet, kako slijedi: Bosansko-podrinjski kanton Goražde, koeficijent 1,8, - Kanton 10, koeficijent 1,1.
- ☑ Kantonima, pored udjela u raspodjeli prihoda iz člana 6. ovog Zakona, pripadaju i drugi javni prihodi, kako slijedi:
 - a) 100% od poreza na dobit koji su uplatila sva preduzeća koja nisu navedena u članu 4. stav 1. tačka b) ovog Zakona;
 - b) najviše 65,54% od poreza na dohodak uplaćenog u svakom kantonu;
 - c) naknade i takse u skladu sa kantonalnim propisima;
 - d) novčane i druge kazne u skladu sa kantonalnim propisima;
 - e) prihodi od prirodnih dobara u vlasništvu kantona;
 - f) prihodi od korištenja ili prodaje kantonalne imovine;
 - g) donacije i namjenske dotacije;
 - h) drugi prihodi predviđeni zakonom i drugim propisima Federacije i kantona.
- ☑ Iz kantonalnog budžeta finansiraju se (član 11.): institucije zakonodavne, sudske i izvršne vlasti kantona; zdravstvena zaštita; obrazovanje; kultura; socijalna problematika; i, druge potrebe utvrđene planovima rashoda kantonalne vlasti od interesa za kanton.
- ☑ Pripadnost javnih prihoda jedinica lokalne samouprave reguliran je članovima 13. i 14. istog Zakona (irelevantno pošto jedinice lokalne samouprave ne finansiraju sudove)
- ☑ Član 14. govori o prijenosu nadležnosti. Finansijska sredstva Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave biće razmjerna njihovim nadležnostima, koje su im dodijeljene zakonom i Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Svaki prenos nadležnosti bit će praćen finansijskim sredstvima potrebnim za njihovo efikasno izvršavanje. U slučaju prijenosa nadležnosti iz prethodnog stava, Federalno ministarstvo finansija će predložiti Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine izmjenu visine učešća pojedinih nivoa vlasti u raspodjeli prihoda predviđenih ovim Zakonom, kako bi raspodjela sredstava pojedinim nivoima vlasti odražavala novu raspodjelu javnih funkcija. Prijedlog Ministarstva finansija iz prethodnog stava obavezno će sadržavati finansijsku projekciju efekata predloženih promjena u pogledu visine učešća u raspodjeli prihoda za sve nivoe vlasti u Federaciji.
- ☑ Članom 15. Zakona utvrđeno je da se iz budžeta Federacije finansiraju: Parlament Federacije; Predsjednik i potpredsjednici Federacije; Vlada Federacije Bosne i

Hercegovine; federalna ministarstva i druga tijela federalne uprave; Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine; Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine; Federalno tužilaštvo; Federalno pravobranilaštvo; Federalno vijeće za prekršaje; Ombudsmen; Sudska policija; ustanove i institucije koje osniva Federacija; Sredstva za rekonstrukciju kao učešće u projektu Svjetske banke; ustanove, odnosno zavodi od značaja za Federaciju (iz oblasti zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite, nauke, kulture i sporta) ustanove za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija koje osniva Federacija, sredstva za pomoć kantonima i jedinicama lokalne samouprave i robne rezerve. Zakonom o izvršavanju budžeta Federacije Bosne i Hercegovine odredit će se iznos i namjena sredstava za korisnike iz člana 15. ovog Zakona.

Ukoliko bi se svi sudovi i tužilaštva u Federaciji BiH finansirali iz jedinstvenog budžeta pravosuđa na nivou Federacije BiH potrebno je izvršiti izmjene članova 6., 11., 14. i 15. Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH.

Ukoliko bi se svi sudovi i tužilaštva u BiH finansirali iz jedinstvenog budžeta pravosuđa na nivou Bosne i Hercegovine potrebno je izvršiti izmjene članova 11. i 15. Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH.

Iz odredbe člana 14. Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Finansijska sredstva Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave biće srazmjerna njihovim nadležnostima, koje su im dodijeljene zakonom i Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine“) se može zaključiti da eventualno prebacivanje finansiranja svih sudova i tužilaštava na nivo BiH ne bi zahtijevalo izmjenu člana 6. istog Zakona (izmjena procenata za raspodjelu između Federacije, kantona i općina) jer bi se ovdje radilo o prenosu nadležnosti (u smislu člana 14.), a svaki prenos nadležnosti mora biti praćen finansijskim sredstvima potrebnim za njihovo efikasno izvršavanje pa bi Ministarstvo finansija bilo obavezno predložiti Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine izmjenu visine učešća pojedinih nivoa vlasti u raspodjeli prihoda.

15. MOGUĆNOST STVARANJA ODVOJENOG BUDŽETSKOG RAČUNA ZA PRAVOSUĐE, NEZAVISNOG OD BUDŽETIRANJA ZAKONODAVNE I IZVRŠNE VLASTI.

Ukoliko se analiziraju zakonski propisi koji reguliraju sistem finansiranja pravosuđa na svim nivoima, u odnosu na sistem finansiranja ostalih budžetskih korisnika, može se zaključiti da niti u jednom zakonu nisu definirane posebne nadležnosti Ministarstva finansija u odnosu na sudove i tužilaštva, odnosno da su one iste prema svim budžetskim korisnicima. Po važećim zakonima na svim nivoima u BiH Ministarstvo finansija ne bi trebalo imati utjecaj na finansiranje pravosuđa (kao ni drugih budžetskih korisnika), njegova uloga je tehničke prirode i ogleda se kroz koordinaciju u postupku donošenja budžeta i kroz funkciju plaćanja sa jedinstvenog računa trezora u procesu izvršavanja budžeta.

Ukidanje utjecaja Ministarstva finansija na finansiranje pravosuđa praktično bi značilo da bi se proces pripreme i donošenja nacrti i prijedloga budžeta pravosuđa razlikovao od istog procesa kod drugih budžetskih korisnika i da bi neka druga institucija trebala preuzeti koordinirajuću ulogu kod pripreme i donošenja nacrti i prijedloga budžeta

pravosuđa. Također, eliminiranje tehničke uloge Ministarstva finansija u procesu izvršenja budžeta pravosuđa, značilo bi da pravosuđe ne bi koristilo jedinstveni račun trezora pri Ministarstvu finansija, nego bi formiralo vlastiti trezor ili da se pri nekoj drugoj instituciji formira poseban trezor za pravosuđe.

Po našem mišljenju nije objektivno razmišljati o uvođenju dva trezora, niti na nivou Bosne i Hercegovine, niti na nivou entiteta, pogotovo ako se zna da ni sadašnji sistem trezora nije dovoljno razvijen i da treba još dosta sredstava za njegovo usavršavanje i elektronsko povezivanje svih budžetskih korisnika. Pored toga formiranje drugog trezora bio bi izuzetno neekonomičan potez, koji se teško može pravdati. Smatramo da se rukovodioci sudova i tužilaštava u BiH trebaju zalagati za tehničko usavršavanje sadašnjeg sistema trezora, insistirati na dosljednoj primjeni zakona o budžetu i ojačati svoj finansijski menadžment. Uvjereni smo da bi se time znatno smanjio neformalni utjecaj Ministarstva finansija na finansiranje pravosuđa.

Bez obzira na naš negativan stav prema eliminaciji tehničke funkcije Ministarstva finansija kod finansiranja pravosuđa, prema zadatom opisu posla analizirali smo koje bi izmjene bile potrebne da bi se eliminirao utjecaj Ministarstva finansija.

a) Na nivou BiH

Da bi se eliminirala sadašnja pozicija Ministarstva finansija BiH u finansiranju pravosuđa na nivou BiH, praktično bi trebalo izmijeniti sve odredbe Zakona o finansiranju institucija BiH i Zakona o trezoru BiH, dodajući odredbe o nekoj drugoj instituciji koja bi obavljala sadašnje funkcije Ministarstva finansija kod donošenja i izvršenja budžeta pravosuđa. Smatramo da bi ovakav obim izmjena stvorio veliki broj nejasnoća u propisima, kako za pravosuđe, tako i za druge budžetske korisnike na nivou BiH. Zbog toga mislimo da bi u ovom slučaju bilo potrebno donijeti potpuno novi zakon („Zakon o budžetu pravosuđa u BiH“ ili „Zakon o finansiranju pravosuđa u BiH“) koji bi faktički sadržavao većinu odredbi koje sadrži Zakon o finansiranju institucija BiH, ali bi ulogu Ministarstva finansija preuzela neka druga institucija (npr. Budžetski savjet pravosuđa). Također, bi trebalo istovremeno izvršiti izmjene odredbi koje govore o sistemu finansiranja u zakonima o sudovima i zakonima o tužilaštvima u oba entiteta, kao i u kantonima.

b) Na nivou Federacije BiH

Da bi se eliminirala sadašnja pozicija Ministarstva finansija FBiH u finansiranju pravosuđa FBiH, praktično bi trebalo izmijeniti sve odredbe Zakona o budžetu FBiH, dodajući odredbe o nekoj drugoj instituciji koja bi obavljala sadašnje funkcije Ministarstva finansija kod donošenja i izvršenja budžeta pravosuđa. Ovakav obim izmjena stvorio bi veliki broj nejasnoća u propisima, kako za pravosuđe, tako i za druge budžetske korisnike na nivou Federacije BiH. Zbog toga smatramo da bi, u ovom slučaju, bilo potrebno donijeti potpuno novi zakon („Zakon o budžetu pravosuđa u Federaciji BiH“) koji bi faktički sadržavao većinu odredbi koje sadrži Zakon o budžetu FBiH, ali bi ulogu Ministarstva finansija FBiH preuzela neka druga institucija (npr. Budžetski savjet pravosuđa). Pored toga bilo bi potrebno izvršiti izmjene Zakona o sudovima FBiH, Zakona o Federalnom tužilaštvu i Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH. U svim kantonalnim zakonima o tužilaštvima trebalo bi brisati odredbu da se tužilaštva

finansiraju iz kantonalnog budžeta, a u svim kantonalnim ustavima trebalo bi brisati odredbu da se općinski sudovi finansiraju iz kantonalnog budžeta.

Pored toga bilo bi potrebno donijeti zakon o instituciji koja bi kod donošenja i izvršenja budžeta pravosuđa preuzela sadašnju funkciju Ministarstva finansija, ili proširiti nadležnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća na donošenje i izvršenje budžeta pravosuđa.

c) Na nivou Republike Srpske

Da bi se eliminirala sadašnja pozicija Ministarstva finansija Republike Srpske u finansiranju pravosuđa na nivou RS, praktično bi trebalo izmijeniti sve odredbe Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske, dodajući odredbe o nekoj drugoj instituciji koja bi obavljala funkciju Ministarstva finansija, kod donošenja i izvršenja budžeta pravosuđa. Ovakav obim izmjena stvorio bi veliki broj nejasnoća u propisima, pa zbog toga smatramo da bi u ovom slučaju bilo potrebno donijeti potpuno novi zakon („Zakon o budžetu pravosuđa u Republici Srpskoj“) koji bi faktički sadržavao većinu odredbi koje sadrži Zakon o budžetu RS, ali bi ulogu Ministarstva finansija RS preuzela neka druga institucija (npr. Budžetski savjet pravosuđa RS). Također, bilo bi potrebno izvršiti izmjene u Zakonu o sudovima RS i u Zakonu o javnim tužilaštvima RS. Pored toga bilo bi potrebno donijeti zakon o instituciji koja bi kod donošenja i izvršenja budžeta pravosuđa preuzela sadašnju funkciju Ministarstva finansija, ili proširiti nadležnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća na donošenje i izvršenje budžeta pravosuđa).

III. FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U REPUBLICI SLOVENIJI

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUĐA

Prema Ustavu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/1991 z dne 28. 12. 1991.) položaj sudstva i tužilaštva reguliran je članovima od 125. do 136. Ustava.

Suci su u obnašanju sudačke dužnosti neovisni. Oni su vezani Ustavom i zakonima (član 125. Ustava). Organizacija i nadležnost sudova se uređuje zakonom. Ne mogu postojati vanredni sudovi, a u mirnodopskom periodu ne mogu postojati ni vojni sudovi (član 126. Ustava). Uloga Vrhovnog suda definirana je članom 127. Ustava prema kojem je Vrhovni sud najviši sud u državi i on odlučuje o redovnim i vanrednim pravnim lijekovima te obavlja i druge poslove utvrđene zakonom. Zakonom se utvrđuju okolnosti i oblici neposrednog sudjelovanja građana u pravosuđu (član 128.). Sudačka dužnost je stalna, a zakon postavlja dobne granice i druge uvjete za izbor sudaca (član 129.). Suce bira Parlament na prijedlog Sudskog vijeća (član 130.). U članu 131. Ustava Republike Slovenije utvrđen je sastav i način izbora Sudskog vijeća. Sudsko vijeće se sastoji od 11 članova. Od toga njih 5 bira Parlament na prijedlog predsjednika republike iz reda sveučilišnih profesora, odvjetnika i drugih pravnika. Ostalih 6 članova između sebe biraju suci koji obavljaju stalnu sudačku dužnost. Članovi vijeća biraju predsjednika između sebe. Prema članu 132. sudac prestaje obavljati sudačke dužnosti, ako nastanu okolnosti predviđene zakonom. Ako sudac u obnašanju sudačke dužnosti krši Ustav ili teže povrijedi zakon, parlament na preporuku Sudbenog vijeća razrješuje suca. Sudačka dužnost nije spojiva sa funkcijama u drugim državnim tijelima, tijelima jedinica lokalne samouprave te u tijelima političkih stranaka i drugim funkcijama i aktivnostima predviđenim zakonom. (čl 133.). Prema članu 134. niko ko sudjeluje u suđenju ne može biti odgovoran za mišljenje koje je dao pri odlučivanju u sudnici. Sudac ne može biti pritvoren niti se bez odobrenja Parlamenta protiv njega smije pokrenuti kazneni postupak, ako je osumnjičen za kazneno djelo u obavljanju sudačke dužnosti. Članovi 135. i 136. propisuju ulogu državnog tužioca. Državni tužilac podnosi optužnice i obavlja druge poslove utvrđene zakonom. Organizacija i ovlasti državnih tužilaca utvrđuju se zakonom. Funkcija državnog tužioca je nespojiva sa funkcijama u drugim državnim tijelima, u organima lokalne samouprave, u političkim strankama kao i sa drugim aktivnostima utvrđenim zakonom.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

Rad sudova u Republici Sloveniji je reguliran slijedećim zakonima:

- Zakon o sudovima - *Zakon o sodiščih /ZS-UPB4/*, (Uradni list RS, št. 94/07,101/07 Odl.US: Up-679/06-66, U-I-20/07, 31/08 Skl.US: U-I-304/07-11);
Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodiščih /ZS-H/ (Uradni list RS, št. 45/08);
- Zakon o sudačkoj službi - *Zakon o sodniški službi /ZSS-UPB4/*, (Uradni list RS, št. 94/07);

- Zakon o ustavnom sudu - *Zakon o ustavnom sodišču /ZUstS-UPB1, / (Uradni list RS, št. 64/07);*
- Zakon o radnim i socijalnim sudovima - *Zakon o delovnih in socialnih sodiščih /ZDSS-1/, (Uradni list RS, št. 2/04; 10/04 - popr., 45/08-ZArbit, 45/08-ZPP-D);*
- Zakon o upravnem postupku - *Zakon o upravnem sporu /ZUS-1/ (Uradni list RS, št. 105/06; 26/07 Skl.US: U-I-69/07-9).*

3. VRSTE SUDOVA

Jedinstveni pravosudni sustav Republike Slovenije sastoji se od općih i specijaliziranih sudova.

Specijalizirani sudovi mogu djelovati samo u oblastima zapošljavanja, socijalnog osiguranja i upravnog prava.

Opći sudovi djeluju na četiri nivoa: lokalni sudovi („okrajna sodišća“¹¹), okružni sudovi, viši sudovi i Vrhovni sud.

Lokalni sudovi su sudovi prvog stupnja, koji su uglavnom odgovorni za obradu:

- kaznenih djela za koje je propisana kazna najviše do tri godine zatvora,
- sporove oko nekretnine u slučajevima u kojima vrijednost osporenog potraživanje ne premašuje 20.000 eura,
- testamenta i izvanparničnih predmeta,
- vođenje zemljišnih knjiga i za izvršni postupak.

U Sloveniji postoje 44 lokalna suda. Lokalni sud u Ljubljani za cijelu zemlju drži poseban Centar za arhiviranje autentičnih dokumenata (COVL).

Okružni sudovi su također prvostupanjski sudovi, koji su uglavnom odgovorni za višu razinu sukoba ili djela kažnjivih kaznom zatvora od tri godine. To su uglavnom sljedeće vrste predmeta:

- oni koji prelaze nadležnost lokalnih sudova,
- suđenja u kaznenom postupku za maloljetnike,
- priznavanje i kršenje ljudskih prava i temeljnih sloboda,
- sukobi u obiteljskim odnosima,
- komercijalni sporovi, sporovi o intelektualnom vlasništvu,
- vođenje registra (registra trgovačkih društava).

U Sloveniji postoji 11 okružnih sudova.

Viši sudovi omogućuju žalbu protiv odluka prvostupanjskog suda. Osim za odlučivanje o žalbama protiv odluka okružnih i lokalnih sudova na svom području, oni su također odlučuju u sporovima oko nadležnosti nižih sudova.

U Sloveniji postoje četiri viša suda opće nadležnosti (Celje, Koper, Ljubljana i Maribor), a kao viši sudovi su klasificirani visoki specijalizirani sudovi za upravno pravo, te radno i socijalno pravo.

Vrhovni sud je najviši sud u zemlji. On se nalazi u Ljubljani.

Specijalizirani sudovi su Sud za radno pravo i Upravni sud

11 Riječ „okrajni“ može se prevesti sa slovenskog jezika na više načina na bosanski (okružni, županijski, kantonalni, mjesni, lokalni). Engleski prevod bio bi „district“. U praksi nadležnost „Okrajnih sodišč“ u teritorijalnom smislu oklapa se izbornim jedinicama koje su teritorijalno šire od općina. Mi smo se u prijevodu opredjelili za izraz „lokalni“

Sud za radno pravo ima četiri specijalizirana suda. U prvom stupnju nadležan je za odlučivanja o radnim sporovima, a jedan od njih odlučuje o pitanjima socijalne sigurnosti. Ti sudovi imaju zajednički drugostupanjski sud – Viši sud rada i socijalne skrbi u Ljubljani.

Upravni sud Republike Slovenije pruža pravnu zaštitu u upravnim stvarima i ima status Višeg suda.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

Prema Zakonu o državnom tužilaštvu (Zakon o državnom tožilstvu /ZDT-UPB5/, (Uradni list RS, št. 94/07) u Republici Sloveniji postoje:

- Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije i
- Okružna državna tužilaštva (11 tužilaštava i to u Celju, Kopru, Kranju, Krškem, Ljubljani, Mariboru, Murskoj Soboti, Novoj Gorici, Novom mestu, Ptuju i Slovenj Gradcu).

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

U Sloveniji postoji Sudski savjet (Sodni svet) što je propisano u Zakonu o sudovima (Uradni list RS, . 94/07,101/07,45/08) i Državnotožilski svet prema Zakonu o državnom tožilstvu (Uradni list RS, št. 94/07). Finansiraju se iz budžeta Slovenije.

U članu 28 stav 1 alineja 4 Zakona o sudovima u Sloveniji utvrđeno je da Sudbeno vijeće daje mišljenje o nacrtu budžeta za sudove i mišljenja na zakone parlamenta kojim se uređuje status, prava i dužnosti sudaca i sudskog osoblja.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONIMA O SDOVIMA

Prema članu 98. Zakona o sudovima u Sloveniji postoje lokalni, okružni i viši sudovi te Vrhovni sud Republike Slovenije. Rad specijaliziranih sudova utvrđen je posebnim zakonima.

Zakon utvrđuje da sredstva za rad sudova osigurava budžet Republike Slovenije i da se plaće sudaca utvrđuju zakonom (čl 4.).

U članu 28. stav 1. alineja 4. utvrđeno je da Sudbeno vijeće daje mišljenje o nacrtu budžeta za sudove i mišljenja na zakone parlamenta kojim se uređuje status, prava i dužnosti sudaca i sudskog osoblja.

U članu 75. reguliran je način i nivo finansiranja sudova i donošenje budžeta sudova na slijedeći način:

- ☒ Godišnji iznos sredstava za plaće sudaca i drugih sudskih djelatnika, troškove rada sudova, sredstva za opremu i stvaranje radnih uvjeta utvrđuju se u budžetu.
- ☒ Visina finansijskih sredstava za plaće sudaca i sudskog osoblja i troškova rada sudova utvrđuje se u državnom budžetu Republike Slovenije na temelju finansijskih planova pojedinih sudova uključenih u budžet Vrhovnog suda Republike Slovenije za sve sudove.
- ☒ Priprema finansijskih planova, njihova implementacija i nadzor provodi se po pojedinim sudovima.

- ☑ Sredstva za rad lokalnih sudova na području svakog okružnog suda će biti planirana u okviru finansijskog plana tog okružnog suda pri čemu se sredstva za rad lokalnih sudova odvojeno iskazuju.
- ☑ Prijedlog finansijskog plana za rad lokalnih sudova priprema predsjednik okružnog suda na prijedlog predsjednika lokalnog suda najkasnije u roku od mjesec dana nakon što je budžet usvojen.
- ☑ Okružni sudovi će koordinirati pripremu finansijskih planova i potrošnje pojedinih lokalnih sudova.
- ☑ Veći lokalni sudovi su samostalni budžetski korisnici, ako je tako utvrđeno u propisima o javnom finansiranju.
- ☑ Vrhovni sud će koordinirati pripremu finansijskih planova i potrošnju pojedinih sudova u odnosu na svoje finansijske planove i ukupna sredstva osigurana u budžetu.
- ☑ Naredbodavci za sredstva pojedinih sudova su predsjednik Vrhovnog suda, te predsjednici visokih i okružnih sudova.
- ☑ U okviru Državnog budžeta Republike Slovenije se visina finansijskih sredstava za opremu sudova i osiguranje prostornih uvjeta rada sudova oblikuje i utvrđuje pri ministarstvu nadležnom za pravosuđe, za informatizaciju sudova i Vrhovnog suda Republike Slovenije.
- ☑ Predsjednik Okružnog suda kao naredbodavac, može svoju nadležnost za preuzimanje obveza, verifikaciju obveza, za izdavanje naloga za plaćanje na teret budžetskih sredstava koja se odnose na svaki Prvostupanjski sud, prenijeti na predsjednika lokalnog suda. U slučaju ovakvog prijenosa nadležnosti ovlaštena osoba je odgovorna za zakonitost, svrhovitost, učinkovitost trošenja budžetskih sredstava.
- ☑ Ako Vlada Republike Slovenije ili Ministarstvo pravosuđa, radi poboljšanja učinkovitosti pravosuđa i uklanjanja zaostataka usvoji odgovarajući program ili projekt od nacionalnog značaja za čije izvršenje su budžetom Republike Slovenije osigurana odgovarajuća sredstva, suci koji su uključeni u takav program ili projekt, imaju pravo na plaću i za povećan obim posla u opsegu i pod uvjetima utvrđenim zakonom koji regulira sustav plaća u javnom sektoru.

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Prema članu 5 Zakona o tužilaštvima sredstva i druge uvjete rada Državnog tužilaštva osigurava Republika Slovenija.

Za budžet tužilaštava važna je i odredba člana 58 b Zakona na osnovu koje se pri Vrhovnom državnom tužilaštvu organizira Strukovni centar kao organizaciona jedinica tužilaštva. Pored ostalog, ovaj strukovni centar je zadužen za stručnu pomoć u oblasti poreza, finansija, računovodstva i drugih oblasti.

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Član 25. Zakona o javnim finansijama uređuje način pripreme prijedloga planova nabavke. Prema ovom članu Ministarstvo pravosuđa priprema zajednički plan nabavke za sudove, tužilaštva i pravobranilaštvo.

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Slovenija je članica Europske unije od 1. maja 2004. Javni rashodi u Sloveniji su čvrsto pod kontrolom. Zahvaljujući dobro dizajniranom budžetskom postupku postoje snažne institucionalne barijere protiv prekoračenja programa.

Treba odmah naglasiti da slovenski budžetski sustav ima dvije posebne značajke, koje ga razlikuje od većine zemalja OECD-a:

- Prvo, za razliku od svih zemalja OECD-a, Slovenija donosi budžet za dvije uzastopne godine.
- Drugo, slovenski budžet ima vrlo detaljan prikaz strukture, ali i dalje zadržava fleksibilnost tijekom izvršenja kroz jedinstveni zakonodavni mehanizam, pod nazivom "Zakon o izvršenju budžeta".

Članak 13.a stavak 1. Zakona o javnim finansijama Republike Slovenije (temeljni budžetski zakon) propisuje da vlada podnosi Narodnoj skupštini, zajedno s predloženim budžetom za sljedeću budžetsku godinu, prijedlog budžeta za godinu koja slijedi ovu. Ovaj način budžeta na roling osnovi ne pojavljuje se na području OECD-a. Slovenske vlasti vide kao glavnu prednost da doprinosi budžetskoj disciplini iz dva razloga. Prvo, to bi se obuzdale tendencije resornih ministarstava za podnošenje unaprijed zahtjeva za budžetsku ekspanziju za nadolazeće budžetske godine u toku budžetskih pregovora. Drugo, postupak pridonosi budžetskoj disciplini jer resorna ministarstva će biti spremnija na suradnju u reformskoj inicijativi usmjerenoj na racionalizaciju i realizaciji štednje, ako se te inicijative primjenjuju na razdoblje koje je još veće od godinu dana u budućnosti, nego ako se ove inicijative primjenjuju samo na nadolazeću budžetsku godinu. Iako je slovenski sustav prilično jedinstven, ipak podsjeća na rješenja u nekoliko zemalja OECD-a gdje postoje tzv. fiksni okviri rashoda (Švedska, Velika Britanija, Nizozemska).

Računska struktura slovenskog budžeta je složena. Prema Zakonu o javnim finansijama budžet se sastoji od općeg dijela, posebnog dijela i dijela za razvojne programe. Opći dio se odnosi na izravne i neizravne budžetske korisnike i sadrži makro-budžetske iznose središnje države: prihodi, rashodi, obveze i način finansiranja. Izravni budžetski korisnici su sva tijela i organizacije koje se finansiraju iz državnog budžeta, uglavnom ministarstava sa svojim upravnim tijelima i organizacijama, kao i neovisna tijela kao što su Parlament, Revizorski sud i sva pravosudna tijela (sve zajedno više od 250). Neizravni budžetski korisnici su državni fondovi, javne institucije i agencije osnovane od strane središnje države (ali nisu finansirane od strane državnog budžeta). Posebni dio sadrži finansijske planove izravnih budžetskih korisnika. Opći i posebni dio budžeta sadrže procjene za budžetsku godinu, kao i procijenjeni rezultati za dvije prethodne godine. U dijelu razvojnih programa sadržani su planirani godišnji izdaci za investicije i državnu pomoć izravnim budžetskim korisnicima u sljedeće četiri godine (uključujući i budžetske godine), kako to zahtijevaju dokumenti dugoročnog planiranja razvoja, posebni zakoni ili drugi propisi.

Finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta i zavoda za zdravstveno osiguranje Slovenije (fond zdravstvenog osiguranja), te mirovinskog i invalidskog zavoda za mirovinsko osiguranje Slovenije (socijalnog osiguranja), nisu dio budžeta, ali moraju biti dostavljeni u Narodnoj skupštini zajedno s budžetom. Oba budžeta i finansijski planovi neizravnih korisnika budžeta i zdravstvenog i socijalnog osiguranja pokazuju procjene za budžetsku godinu, ali ne i za sljedeće godine.

Posebni dio budžeta sastoji se u finansijskim planovima izravne potrošnje budžetskih jedinica i podijeljen je na:

- područja budžetskih rashoda;
- osnovne programe;
- potprograme;
- budžetske stavke;
- račun podskupina;
- pojedinačne račune.

Podjela na prve tri razine su uglavnom programski orijentirane. Podjela na razini korisničkog računa podskupina temelji se na ekonomskoj klasifikaciji (plaće, robe i usluga, transferi, subvencije, itd.). Ukupno ima oko 9 000 budžetskih linija na najnižoj razini agregacije (pojedinačnog računa).

Detaljan prikaz strukture posebnom dijelu budžeta je potreban za posebne postupke koji omogućuju preraspodjelu tijekom izvršenja budžeta, kako bi se budžetski korisnici prilagodili novonastalim situacijama. Ovi postupci omogućuju realokaciju konta rashoda bez formalne izmjene budžeta kroz dodatnu zakonsku proceduru. Pravila i ograničenja za ove realokacije propisani su u "Zakonu o izvršenju budžeta". To je zakon koji se podnosi jednom godišnje Narodnoj skupštini zajedno s budžetom). Budžeta sam po sebi nije zakon, ali on ima poseban status i obavezan je. U Sloveniji su godišnje procedure za budžet formulirane i propisane u izvršnoj uredbi, odnosno Uredbi o osnovama i procedurama za pripremu prijedloga državnog budžeta. Njom se propisuje između ostalog: vremenski raspored i procedure za pripremu gospodarskih prognoza, Memorandum o budžetu, budžet, uključujući finansijske planove i razvojne programe resornih ministarstava i neizravnih korisnika budžeta i postupak izmjene i dopune budžeta.

Budžetska godina u Sloveniji se podudara sa kalendarskom godinom. Proces donošenja budžeta u Sloveniji je sljedeći:

- *Mart:* Budžetski proces započinje u ožujku predviđanjem makroekonomskih pokazatelja i ukupnih prihoda, rashoda te deficita ili suficita. Ministarstvu finansija (u daljem tekstu: „MF“) pri tome pomaže Zavod za makroekonomske analize i razvoj (IMAD)
- *April:* Donose se prve odluke o ukupnim iznosima prihoda, rashoda te deficita ili suficita. To je sve sadržano u memorandumu (okružnici) koji se u travnju dostavlja različitim ministarstvima, a koji ujedno sadržava i najveće dopustive rashodne stavke za pojedina ministarstva.
- *Maj:* Javne agencije (institucije) pripremaju svoje budžetske zahtjeve.
- *Juni:* Ministarstva podnose MF-u svoje budžetske zahtjeve.
- *Juli:* Odjel za budžet unutar MF-a kojim predsjedava državni tajnik (budžetski rukovoditelj) tokom pregovora s drugim ministarstvima o njihovim budžetskim predviđanjima predstavlja ministra finansija. Taj postupak završava do kraja ljeta.
- *15. septembar:* Ministar finansija podnosi kabinetu Vlade prijedlog državnog budžeta za iduću fiskalnu godinu. Kabinet se mora do kraja rujna usuglasiti sa stavkama budžeta. Taj dio procesa uključuje i aktivno sudjelovanje ministra finansija i premijera Vlade.
- *1. oktobra:* Budžet se podnosi parlamentu.
- *oktobar/novembar:* Nakon početnih rasprava Parlament glasuje o prihvatanju okvirne verzije nacrtu prijedloga Vladina budžeta. Ako Parlament ne prihvati Vladin prijedlog budžeta, prijedlog se vraća MF-u na dopunu i izmjenu.

- 31. decembra: Parlament ima tri mjeseca za prihvatanje budžeta. U Sloveniji je udovoljavanje tom roku postalo teško nakon 1992. godine. Konačno prihvatanje budžeta kasnilo je gotovo svake godine i po nekoliko sedmica, pa čak i mjeseci, te je bilo nužno primjenjivati mjere privremenog finansiranja, slično finansiranju prema stalnim odredbama (*continuing resolutions*) koje postoje u SAD-u.
- 1. januara: Početak fiskalne godine.

Slovenski parlament ulazi u budžetski proces relativno kasno, osim članova koalicijskih stranaka koje se prilikom određivanja budžeta konzultiraju s kabineto premijera. Parlament prima prijedlog državnog budžeta do 1. oktobra svake godine te ima samo tri mjeseca da ga razmotri, podnese amandmane, te na kraju i usvoji. To relativno ograničeno razdoblje za razmatranje budžeta jedan je od razloga zašto se budžet malokad uspije prihvatiti prije krajnjeg roka, tj. 31. decembra. Pri razmatranju ili odobravanju prijedloga budžeta u parlamentu Vlada ne podnosi unaprijed makroekonomske procjene ni druge planske dokumente. Parlamentarni zastupnici i stalni parlamentarni odbori nacrt budžeta mogu odbiti i ponovno vratiti Vladi.

Ako bi se to dogodilo (što nije bio slučaj od 1992. godine), Vlada bi morala podnijeti promijenjeni nacrt prijedloga budžeta. Ako se Parlament izjasni za nastavak razmatranja tog prijedloga budžeta, odbori se sastaju u roku 25 dana od podnošenja budžeta kako bi raspravili o prijedlozima budžeta.

Jedno od važnijih budžetskih pravila je da svaki budžetski prijedlog za većom potrošnjom ili smanjenjem poreza koji narušava budžetsku ravnotežu mora biti izravan s nekim drugim smanjivanjem rashoda ili povećanjem poreza. To pravilo djeluje kao značajno ograničenje zakonodavca u Sloveniji, kao i u ostalim parlamentima gdje se provodi. Plenarna rasprava se više usmjerava na dijelove budžeta nego na budžet u cjelini, s posebnim osvrtom na određene amandmane koje predlaže Vlada ili parlamentarni zastupnici. Nakon što se raspravi i glasuje o amandmanima, Odbor za budžet mora provjeriti je li novi budžet uravnotežen. Ako je budžet uravnotežen, parlament glasa o prihvatanju prijedloga budžeta. Ako nije, proces se odgađa, te se mora razmotriti prijedlog rebalansa budžeta.

Postupak je obično težak i rijetko završava na vrijeme, pa Parlament često mora prihvatiti mjere privremenog finansiranja. Pritom vrijedi praksa održavanja stalne fiskalne discipline tako da se ministarstvima ne dopušta veća budžetska samostalnost i autoritet nego što im je bio dopušten u prethodnoj godini.

Slovenske budžetske procedure predviđaju različite mogućnosti za doznaku troškova tokom provedbe budžeta i za odstupanja od budžeta odobrenog od strane Parlamenta. Te mogućnosti mogu se podijeliti na dvije vrste: na prilagođavanje za kontrolu deficita i na prilagođavanje za prihvatanje novonastalih kretanja. Osnovni principi obje vrste prilagođavanja su utvrđeni u Zakonu o javnim finansijama. Specifikacija načina prilagodbe za određenu budžetsku godinu može se naći u godišnjem Zakonu o izvršenju budžeta.

Članak 40. Zakona o javnim finansijama omogućava da se privremeno obustavi primjena budžeta s obzirom na pojavu novih obaveza ili promjenu gospodarskih okolnosti. U tom slučaju Vlada može odlučiti na prijedlog ministra finansija, kako bi se zaustavio nastanak obaveza, predložiti produljenje ugovornih uvjeta plaćanja ili zaustaviti dodjelu budžetskih sredstava potrebnih za nastale obaveze. Vlada također može odlučiti da je potrebna prethodna suglasnost Ministarstva finansija za stvaranje obaveza. O ovim bi mjerama trebao biti obaviješten Parlament.

Isti članak Zakona o javnim finansijama je propisao da je Vlada dužna predložiti rebalans budžeta Parlamentu, ako nije moguće uravnotežiti budžet privremenim mjerama.

Zakon omogućuje realokaciju sredstava, bez zakonskog rebalansa, pod uvjetima navedenim u godišnjem Zakonu o izvršenju budžeta (čl. 38). O realokaciji treba obavijestiti Parlament svakih šest mjeseci. Takve realokacije mogu biti diskrecijske, po odluci budžetskog tijela, i obavezne, koje su propisane u Zakonu o javnim finansijama ili u Zakonu o izvršenju budžeta.

O diskrecijskoj realokaciji može odlučiti korisnik budžeta, Vlada ili ministar finansija. Izravni budžetski korisnik može samostalno realocirati budžetska izdvajanja unutar istog potprograma u svom finansijskom planu, ali ne može smanjiti izdvajanja za sufinansiranje EU-projekata ili finansiranje namjenskih fondova EU. Obavezne realokacije mogu nastati kod obaveza koje se odnose na mirovinsko osiguranje (socijalno osiguranje), servisiranje javnog duga i doprinosa za EU i projekte finansirane od strane namjenskih fondova EU.

Poseban oblik preraspodjele odnosi se na transfer sredstava za sljedeću budžetsku godinu. Sva sredstava za sufinansiranje projekata Europske unije prenose se na kraju tekuće budžetske godine za sljedeću budžetsku godinu kako bi se dovršili projekti. Ukratko, Zakon o izvršenju budžeta i Zakon o javnim finansijama, daju Vladi, budžetskim korisnicima i ministru finansija znatan arsenal pravnih instrumenata za promjenu usvojenog budžeta od Parlamenta u toku njegovog izvršenja. Sve ove promjene moraju biti prijavljene parlamentu, ali većina njih ne mora biti dodatno odobrena od strane Parlamenta.

Godine 2002. Slovenija je uvela jedinstveni račun riznice (TSA) s Bankom Slovenije što je dovelo do centralizacije računa svih budžetskih korisnika, plaćanja svih korisnika budžeta i upravljanje likvidnošću svih korisnika budžeta.

S uvođenjem TSA, pravne osobe koje su nekoć upravljale vlastitim novcem izgubile su svoju nezavisnost upravljanje likvidnošću. Svi viškovi likvidnosti moraju biti deponirani na posebnom podračunu riznice u Banci Slovenije, kojim upravlja Riznica. Riznica također upravlja svim sredstvima na podračunima budžetskih korisnika. TSA se sastoji od oko 100 podračuna direktnih budžetskih korisnika, 50 podračuna za mirovinsko osiguranje (socijalno osiguranje), 30 podračuna Fonda za zdravstveno osiguranje (zdravstveno osiguranje), 70 ostalih podračuna i trezorskih podračuna. Centralizacija upravljanja likvidnošću podrazumijeva da trezor upravlja i privremenim viškovima i manjkovima likvidnosti na odvojenim podračunima. Nakon uvođenja TSA komercijalne banke imaju odnose samo s Trezorom (a ne s pojedinačnim pravnim osobama u javnom sektoru). Zbog ovog aranžmana trezor može koristiti svoju moć (veličinu svojih sredstava) da zahtjeva bolje uvjete za svoje viškove likvidnosti ili zaduživanje kod poslovnih banaka.

Za potrebe planiranja i praćenja novčanih tokova, slovenski trezor omogućuje korištenje različitih oblika planiranja novčanog toka i praćenje dokumenata. Kod planiranja polazište je godišnji budžet, izrađen po ekonomskoj klasifikaciji, koji je podijeljen u mjesečne iznose. To se priprema nakon što je budžet odobren od strane Parlamenta. Dokument godišnjeg novčanog toka pripremljen je na mjesečnoj osnovi. On služi kao osnova za godišnje finansiranje i upravljanje programskim dugom. Tokom budžetske godine, planski dokumenti mjesečnog novčanog toka trebaju dati saznanja o privremenoj likvidnosti, te viškovima i manjkovima sredstava. Na kraju se rade planski dokumenti za novčani tok za dan ili nekoliko sljedećih dana. Što se tiče praćenja, dokumenti novčanog toka se pripremaju za ostatak godine, za ostatak mjeseca, a za protekli dio godine ili

mjeseca. Ovi dokumenti su linkovani na računovodstveni sustav. Planski dokumenti se stalno ažuriraju.

Struktura javnog sektora u Sloveniji je dosta složena. Država se sastoji od izvršne vlasti, i nekih nezavisnih državnih organa, kao što su parlament, pravosuđe i revizorski sud. Izvršna vlast sastoji se od ministarstava. Unutar ministarstava postoji 50-ak tijela ili agencija s posebnim statusom. Izvan države, postoji veliki broj javnih preduzeća sa nezavisnim pravnim statusom. To uključuje zavod za mirovinsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i oko 20 drugih fondova, institucija i agencija. Osim toga postoji oko 50 "administrativnih jedinica", koji su regionalno decentralizirane agencije odvojenih ministarstava ili kombinacija ministarstava. 20-ak agencija i ureda su izravno odgovorni premijeru ili tajniku Vlade. Velik broj javnih preduzeća i drugih pravnih osoba u kojima središnja država ima odlučujući uticaj na upravljanje (obično većinsko vlasništvo u kapitalu) također pripadaju javnom sektoru. Osim središnje razine vlasti, postoje 193 općine, koje također mogu uspostaviti vlastita neovisna pravna lica (javna poduzeća). Općine ispunjavaju funkcije u nizu područja, uključujući: osnovno obrazovanje, kulturu, sport, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu i druge društvene usluge, komunalne usluge, radovi na cesti, stanovanje, prostorno planiranje, zaštitu okoliša, protupožarnu zaštitu i zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, te druga pitanja od javnog interesa kao što su pogrebne usluge, turizam, poljoprivreda i male poslovne promocije. Od 1998. Zakon o finansiranju općina razlikuje dvije glavne vrste prihoda. Najvažniji je prihod od poreza na dohodak koji čini oko tri četvrtine ukupnih općinskih prihoda. Općine imaju više autonomije za reguliranje prihoda na temelju članka 22. Zakona, kao što su općinske stope i različite pristojbe. Osim toga, općine mogu imati pravo na novčana izravnanja iz državnog budžeta.

Do sada vlada Slovenije nije uvela sistem vrednovanja programa budžetskih korisnika. Godine 1999 modernizacija procesa dovela je do usvajanja novog Zakona o računovodstvu. Zakon propisuje primjenu novčane osnove računovodstva za slovenski javni sektor (čl. 15). Jedinstveni kontni plan uveden je za sve izravne budžetske korisnike. Računovodstvo u Ministarstvu finansija aktivno kreće prema akrealnom računovodstvu. Knjigovodstvo je bilo centralizirano u računovodstvu Ministarstva finansija. Samo su odbrana, Ministarstva unutarnjih poslova, kao i sudovi pokrenuli vlastito računovodstvo. Računovodstveni odjel Ministarstva finansija komunicirao je s računovođama direktnih budžetskih korisnika kroz sedmični izvještaj koji sažima sve relevantne transakcije. Od 1995. Vlada pokreće uvođenje jedinstvenog računovodstvenog softvera za sve direktne budžetske korisnike kao temelj za jedinstven računovodstveni sistem. Ovaj softver je uveden u 1998, za oko 4 000 korisnika. Softver je projektiran na takav način da ne dozvoljava unose direktnim budžetskim korisnicima koji bi rezultirao rashodima koji su veći od odobrenog iznosa.

Zakon o javnim finansijama zahtijeva da direktni budžetski korisnici podnesu nacrt finansijskih izvještaja Ministarstvu finansija do kraja februara sljedeće godine za budžetsku godinu. Zakon također zahtijeva podnošenje godišnjih finansijskih izvještaja za vanjsku reviziju do konca marta.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONIMA O JAVNIM FINANSIJAMA

Sudovi i tužilaštva U Sloveniji prema Zakonu o javnim finansijama imaju status budžetskog korisnika, te se na njih odnose odredbe koje reguliraju ponašanje svih

budžetskih korisnika u oblasti javnih finansija. Međutim, u ovom zakonu postoje i odredbe gdje se naglašavaju posebne procedure za sudove i tužilaštva koje su zasnovane na posebnim zakonima. Radi se o slijedećim odredbama:

- ☑ U članu 19. Zakona propisano je da direktni budžetski korisnici pripremaju i dostavljaju Ministarstvu finansija prijedloge svojih finansijskih planova na temelju uputstava za pripremu prijedloga državnog budžeta. Međutim, u tački 2. ovog člana navedeni su izuzeci, među koje spadaju sudovi i tužilaštva. Tako je utvrđeno da prijedlog finansijskog plana za sudove dostavlja Vrhovni sud, a prijedlog finansijskog plana za državna tužilaštva dostavlja Državno tužilaštvo republike Slovenije.
- ☑ Na sličan način u članu 24. Zakona utvrđeno je da Vrhovni sud i Državno tužilaštvo izrađuju prijedlog plana radnih mjesta i prijema radnika za sudove i tužilaštva.
- ☑ Član 25. uređuje način pripreme prijedloga planova nabavke. Prema ovom članu Ministarstvo pravosuđa priprema zajednički plan nabavke za sudove, tužilaštva i pravobranilaštvo.

U pogledu izvršenja budžeta i računovodstva, sudovi i tužilaštva nalaze se u istom položaju kao i drugi direktni korisnici budžeta. Rukovodioci sudova i tužilaštava su naredbodavci za trošenje odobrenih budžetskih sredstava. Isto tako oni su odgovorni za zakonitost računovodstva i ispravnost finansijskih izvještaja.

Sudovi i tužilaštva se finansiraju isključivo iz budžeta Republike Slovenije.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

U organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i tužilaštva imaju status izravnog budžetskog korisnika i na istoj su hijerarhijskoj razini kao Vladina ministarstva i Parlament. To se vidi iz strukture računa rashoda u posebnom dijelu budžeta republike Slovenije:

POSEBNI DIO BUDŽETA ZA 2010	U EUR
A Ukupan bilans rashoda	10.473.705.647
1 NEVLADNI BUDŽETSKI KORISNICI	58.903.055
11 PREDSEDNIK REPUBLIKE SLOVENIJE	3.594.135
121 DRŽAVNI ZBOR	26.788.040
122 DRŽAVNI SVET	2.429.429
123 DRŽAVNA VOLILNA KOMISIJA	925.857
124 VARUH CLOVEKOVIH PRAVIC	2.326.904
125 INFORMACIJSKI POOBLASCENEC	1.418.795
126 SVET REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VISOKO SOLSTVO	2.879.169
131 USTAVNO SODISCE	5.103.979
132 RAČUNSKO SODISCE	6.493.038
134 DRŽAVNA REVIZIJSKA KOMISIJA	1.312.736
135 KOMISIJA ZA PREPRECEVANJE KORUPCIJE	1.391.591
39 SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI	4.239.382
2 VLADNI BUDŽETSKI KORISNICI	10.221.205.703
14 KABINET PREDSEDNIKA VLADE	2.223.085
15 VLADNE SLUŽBE	33.101.462
150 SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ IN EVROPSKE ZADEVE	17.917.516
151 SLUŽBA VLADE RS ZA LOKALNO SAMOUPRAVO IN REGIONALNO POLITIKO	199.982.024
152 SLOVENSKA OBVESCEVALNO-VARNOSTNA AGENCIJA	15.482.273
1539 SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA PODNEBNE SPREMEMBE	572.382
154 URAD VLADE RS ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU	10.568.700
155 SLUŽBA VLADE ZA ZAKONODAJO	3.259.660
156 STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE	15.341.131
159 URAD RS ZA MAKROEKONOMSKE ANALIZE IN RAZVOJ	2.753.918
16 MINISTARSTVO ZA FINANSE	2.618.456.752
17 MINISTARSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE	389.418.083
18 MINISTARSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE	79.739.802
19 MINISTARSTVO ZA OBRAMBO	556.087.360
20 MINISTARSTVO ZA PRAVOSODJE	74.239.475
21 MINISTARSTVO ZA GOSPODARSTVO	336.378.745
23 MINISTARSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO	503.763.674
24 MINISTARSTVO ZA PROMET	822.864.279
25 MINISTARSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR	295.790.700
26 MINISTARSTVO ZA DELO, DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE	1.770.920.953
27 MINISTARSTVO ZA ZDRAVJE	132.611.903
31 MINISTARSTVO ZA JAVNO UPRAVO	79.769.860
32 MINISTARSTVO ZA VISOKO SOLSTVO, ZNANOST IN TEHNOLOGIJO	618.732.505
33 MINISTARSTVO ZA SOLSTVO IN SPORT	1.348.457.338
35 MINISTARSTVO ZA KULTURO	208.919.338
62 UPRAVNE ENOTE	83.852.785
3 PRAVOSODNI BUDŽETSKI KORISNICI	193.596.890
41 VRHOVNI SUD RS	15.194.829
42 VIŠI I OKRUŽNI SUDOVI	140.047.870
44 TUŽILAŠTVA	18.377.669
454 DRŽAVNO PRAVOBRANILSTVO RS	8.825.294
46 UPRAVNO SODISCE REPUBLIKE SLOVENIJE	3.596.967
50 DELOVNA IN SOCIALNA SODISCA	7.554.261

Iz prethodne tabele vidi se da sudovi u budžetu nisu podređeni Ministarstvu pravosuđa, osim kada su u pitanju nabavke (kapitalni izdaci) koji se za sudove, tužilaštvo i pravobranilaštvo objedinjavaju u okviru Ministarstva pravosuđa.

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

Iz prethodne tabele se vidi da su ukupni budžetski rashodi podijeljeni na 3 dijela i to:

BUDŽETIRANI RASHODI 2010	U EUR	%
1 NEVLADNI BUDŽETSKI KORISNICI	58.903.055	0,56%
2 VLADNI BUDŽETSKI KORISNICI	10.221.205.703	97,59%
3 PRAVOSODNI BUDŽETSKI KORISNICI	193.596.890	1,85%
Ukupan bilans rashoda	10.473.705.647	100,00%

Proizilazi da je za sudove i tužilaštva u 2010. planirano 193.596.890 što je 1,85% ukupnih budžetskih rashoda.

Struktura budžeta kod svih sudova je slična, a pokazat ćemo je na primjeru Vrhovnog suda:

STRUKTURA	EUR
4111 Vrhovno sodišče RS	14.980.874
09 PRAVOSODJE	14.980.874
0902 Koordinacija vrhovneaa sodišča in delovanje sodišč	14.980.874
09024101 Administracija vrhovnega sodišča	10.524.670
09024104 Informatizacija sodišč	4.163.790
09024106 Reševanje sodnih zaostankov - posebni programi in programi sodišč	292.414
4112 Sodni svet RS	213.955
09 PRAVOSODJE	213.955
0902 Koordinacija vrhovneaa sodišča in delovanje sodišč	213.955
09024103 Administracija Sodnega sveta	213.955

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

Naplata sudskih taksi propisana je Zakonom o sudskim taksama (Zakon o sodnih taksah /ZST-1/, (Uradni list RS, št. 37/08). Prema Zakonu takse predstavljaju prihod državnog budžeta (konto 7110) koji se uplaćuje direktno na račun trezora. Ovaj prihod ne vezuje se za namjensko finansiranje sudova.

Struktura budžetskih prihoda za 2010. godinu prikazana je u narednoj tabeli:

Konto	EUR
1. SKUPAJ PRIHODKI (70+71+72+73+74+78)	8.647.563.415
TEKOCI PRIHODKI (70+71)	7.470.291.111
70 DAVCNI PRIHODKI	7.011.901.071
700 Davki na dohodek in dobicek	1.752.938.135
701 Prispevki za socialno varnost	55.833.713
702 Davki na placilno listo in delovno silo	28.751.567
704 Domaci davki na blago in storitve	5.067.251.961
705 Davki na mednarodnotrgovino in transakcije	104.622.309
706 Drugi davki	2.503.385
71 NEDAVCNI PRIHODKI	458.390.040
710 Udeležba na dobicku in dohodki od premozenja	150.887.581
711 Takse in pristojbine	78.640.442
7110 Sodne takse	44.079.705
7111 Upravne takse in pristojbine	34.560.737
712 Globe in druge denarne kazni	75.864.424
713 Prihodki od prodaje blaga in storitev	10.296.386
714 Drugi nedavčni prihodki	142.701.207
72 KAPITALSKI PRIHODKI	15.650.000
720 Prihodki od prodaje osnovnih sredstev	14.326.062
722 Prihodki od prodaje zemljisc in neopredmetenih sredstev	1.323.937
73 PREJETE DONACIJE	6.094.501
730 Prejete donacije iz domacih virov	173.762
731 Prejete donacije iz tujine	5.920.739
74 TRANSFERNI PRIHODKI	817.263
740 Transferni prihodki iz drugih javnofinansnih institucij	817.263
78 PREJETA SREDSTVA IZ EVROPSKE UNIJE	1.154.710.540
780 Predpristopna sredstva Evropske unije	5.119.744
781 Prejeta sredstva iz proračuna EU za izvajanje skupne kmetijske	246.867.672
782 Prejeta sredstva iz proračuna EU za strukturno politiko	601.060.814
783 Prejeta sredstva iz proračuna EU za kohezijsko politiko	265.641.825
784 Prejeta sredstva iz proračuna EU za izvajanje notranje politike	27.965.829
786 Ostala prejeta sredstva iz proračuna Evropske unije	8.054.656

U budžetu za 2010. sudske takse planirane su u iznosu od 44.079.705 EUR što čini 0,51 % ukupno planiranih prihoda.

U budžetu za 2010. također su planirane kazne u iznosu od 75.864.424 EUR što čini 0,88 % ukupno planiranih prihoda.

Takse i kazne zajedno iznose 119.944.129 EUR što je 1,39% ukupnog prihoda.

Rashodi za pravosudne korisnike iznose 193.556.890 EUR. Proizlazi da je 23 % ovih rashoda pokriveno prihodima od sudskih taksi. Isto tako proizlazi da je 62 % ovih rashoda pokriveno prihodima od sudskih taksi i kazni.

IV. FINANSIRANE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUĐA

Prema Ustavu Republike Hrvatske državna je vlast ustrojena na načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu vlast, a načelo diobe vlasti uključuje oblike međusobne saradnje i uzajamne provjere nositelja vlasti propisane Ustavom i zakonom.

Sudbenu vlast u Republici Hrvatskoj obavljaju sudovi. Sudbena vlast je samostalna i neovisna, a sudovi sude na temelju ustava i zakona.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana, a predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske bira i razrješuje Zastupnički dom Hrvatskog sabora, uz prethodno mišljenje Opće sjednice Vrhovnog suda i mjerodavnog odbora Zastupničkog doma Hrvatskog sabora, na prijedlog Predsjednika Republike.

Zakonom se uređuje postupak pred sudovima, ustanovljavaju sudovi, te određuje njihov djelokrug, sastav i ustrojstvo. Sudačka dužnost je stalna, uz iznimku, prilikom prvoga stupanja na sudačku dužnost suci se imenuju na vrijeme od pet godina, a nakon ponovnog imenovanja sudac obavlja svoju dužnost stalno.

Sudac će biti razriješen sudačke dužnosti: ako to sam sudac zatraži, ako trajno izgubi sposobnost obavljanja svoje dužnosti, ako bude osuđen za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim obavljanja sudačke dužnosti, ako u skladu sa zakonom, zbog počinjenja teškog kaznenog djela, ako odluči Državno sudbeno vijeće i kad navrši 70 godina.

Suci imaju imunitet u skladu sa zakonom, a kada sudjeluju u suđenju sucu i suci porotnici ne mogu biti pozvani na odgovornost za izraženo mišljenje ili glasanje pri donošenju sudske odluke, osim ako nije riječ o kršenju zakona kojeg je počinio sudac.

Državno sudbeno vijeće u skladu s ustavom i zakonom imenuje, razrješuje i odlučuje o kaznenoj odgovornosti sudaca. Ima jedanaest članova iz redova istaknutih sudaca, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti, s tim da većina članova Državnog sudbenog vijeća mora biti iz redova sudaca. Predsjednici sudova ne mogu biti birani za njegove članove. Djelokrug i rad Državnog sudbenog vijeća uređuje se zakonom.

Državno odvjetništvo je samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske, te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i zakona.

Glavnoga državnog odvjetnika Republike Hrvatske imenuje na vrijeme od četiri godine Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, uz prethodno mišljenje nadležnog odbora Hrvatskoga sabora.

Prigodom prvog stupanja na državnoodvjetničku dužnost zamjenici državnog odvjetnika će se imenovati na vrijeme od pet godina. Nakon ponovnog imenovanja zamjenik državnog odvjetnika obavlja svoju dužnost stalno.

Zamjenike državnih odvjetnika u skladu s Ustavom i zakonom imenuje, razrješuje i o njihovoj kaznenoj odgovornosti odlučuje Državno odvjetničko vijeće. Državno odvjetničko vijeće bira Hrvatski sabor na način i u postupku određenim zakonom. Većina od ukupnog broja članova Državnoodvjetničkog vijeća mora biti iz reda zamjenika državnih odvjetnika.

Čelnici državnih odvjetništava ne mogu biti birani za članove Državno odvjetničkog vijeća.

Djelokrug, ustrojstvo i način rada Državno odvjetničkog vijeća uređuje se zakonom.

Ustanovljavanje, ustrojstvo, djelokrug i nadležnost državnog odvjetništva uređuje se zakonom.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

- ☒ Zakon o sudovima, (NN br. 3/94, 100/96, 115/97, 131/97, 129/00, 67/01).
- ☒ Zakon o državnom sudbenom vijeću, (NN br. 58/93, 49/99, 31/00, 107/00, 129/00).
- ☒ Zakon o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, (NN br. 10/99, 25/00, 30/01, 59/01, 114/01, 116/01, 64/02).
- ☒ Zakon o područjima i sjedištima sudova, (NN br. 3/94, 104/97, 59/01).
- ☒ Zakonom o područjima i sjedištima prekršajnih sudova, (NN br. 36/98).
- ☒ Zakon o sudovima za mladež, (NN, br. 111/97).

3. VRSTE SUDOVA

Zakonom o sudovima uređeno je ustrojstvo, djelokrug i nadležnost sudova, unutarnje ustrojstvo sudova, uvjeti za imenovanje i razrješenje sudaca, sudaca porotnika i predsjednika sudova, njihova prava i dužnosti, te posebne odredbe o Vrhovnom sudu, Republike Hrvatske.

Sudovi štite Ustavom i zakonom uređeni pravni poredak Republike Hrvatske, te osiguravaju jedinstvenu primjenu zakona, ravnopravnost i jednakost svih pred zakonom. Sudovi odlučuju o sporovima o osnovnim pravima i obavezama čovjeka i građanina, o pravima i obavezama Republike Hrvatske, jedinica lokalne samouprave i uprave, izriču kazne i druge mjere počiniteljima kaznenih djela prijestupa i prekršaja utvrđenih zakonom, odlučuju o zakonitosti pojedinačnih akata upravne vlasti i osoba koje imaju javne ovlasti, rješavaju sporove o osobnim odnosima građana, radne, trgovačke, imovinske i druge građanske sporove, te odlučuju u drugim pravnim sporovima kada je to zakonom određeno. (Čl. 3. Zakona o sudovima)

U Republici Hrvatskoj sudbenu vlast obavljaju prekršajni sudovi, općinski sudovi, županijski sudovi, trgovački sudovi, Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Upravni sud Republike Hrvatske i Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Vrhovni sud Republike Hrvatske u okviru svoga djelokruga i nadležnosti:

- ☒ osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana, te jednakost svih pred zakonom,
- ☒ razmatra aktualna pitanja sudske prakse,
- ☒ odlučuje o izvanrednim pravnim lijekovima protiv pravomoćnih odluka sudova u Republici Hrvatskoj,
- ☒ odlučuje o žalbama protiv odluka županijskih sudova donesenih u prvom stupnju,
- ☒ odlučuje o žalbama protiv odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske i Upravnog suda Republike Hrvatske, te drugog suda kad je to zakonom određeno,

- ☑ rješava sukob nadležnosti između sudova na području Republike Hrvatske ako im je zajednički neposredno viši sud,
- ☑ skrbi o stručnom usavršavanju sudaca,
- ☑ obavlja druge poslove određene zakonom (čl. 22. Zakona o sudovima).

Posebnim zakonom mogu se za određena pravna područja ustanoviti posebni sudovi.

Zakon o sudovima za mladež, (NN, br. 111/97) kao posebni zakon, sadrži odredbe za mlade počinitelje kaznenih djela (maloljetnike i mlade punoljetnike), u materijalnom kaznenom pravu, odredbe o sudovima, o kaznenom postupku i o izvršenju sankcija, te propise o kaznenopravnoj zaštiti djece i maloljetnika.

Sjedište i mjesna nadležnost sudova određena je Zakonom o područjima i sjedištima sudova, (NN br. 3/94, 104/97, 59/01) i Zakonom o područjima i sjedištima prekršajnih sudova, (NN br. 36/98).

Na dan 31. prosinca 2009. u Republici Hrvatskoj kao sudovi prvog stupnja djeluju 110 prekršajnih, 67 općinskih i 13 trgovačkih sudova.

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, te županijski sudovi su, u pravilu, sudovi drugog stupnja. Županijski sudovi (21 sud) obavljaju i poslove istrage, te suđenja u nekim kaznenim predmetima prvog stupnja. Upravni sud Republike Hrvatske odlučuje o tužbama protiv konačnih upravnih akata (upravni sporovi). Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana.

U Hrvatskoj, dakle, djeluje ukupno 215 sudova.

U sudovima je na dan 31. decembra 2009. radilo ukupno 1.886 sudaca, od toga 1.251 sutkinje, što predstavlja 66 posto od ukupnog broja sudaca. U sudovima je radilo i 527 sudskih savjetnika i stručnih saradnika, 152 diplomirana pravika u statusu sudačkog vježbenika i 6. 891 sudskih službenika ili namještenika.

U suđenju sudjeluju i suci porotnici, u skladu sa zakonom. U svim sudovima u Republici Hrvatskoj bilo je 2009. godine u radu ukupno 2.475.293 predmeta svih vrsta. Od toga broja je 1. 588.421 novih predmeta, dakle, onih u kojima se stranke prvi puta obraćaju sudu. Od ukupnog broja sudovi su riješili 1.667.955 predmeta, a ostalo je neriješeno 795.722 predmeta. Statistike od 1997. na ovamo ukazuju na tendenciju stalnog povećanja broja predmeta. Ti predmeti su složeniji i zbog nastalih novih društvenih odnosa.

Suce u Republici Hrvatskoj imenuje i razrješuje, te o njihovoj kaznenoj odgovornosti odlučuje Državno sudbeno vijeće. Državno sudbeno vijeće ima 11 članova koje iz reda istaknutih sudaca, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti bira Hrvatski sabor. Većina, njih sedam, od ukupnog broja članova Državnog sudbenog vijeća, su iz reda sudaca.

Sudačka dužnost je stalna. Iznimno, prilikom prvog stupanja na sudačku dužnost, suci se imenuju na vrijeme od pet godina. Nakon ponovnog imenovanja sudac obavlja svoju dužnost stalno.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

Državno odvjetništvo je samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske, te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i zakona. To tijelo, dakle, nije sudbena vlast i pred sudovima ima status stranke. Na čelu državnog odvjetništva nalazi se Glavni državni odvjetnik.

Funkcije državnog odvjetništva i sudstva su, dakle, odvojene. Na zahtjev državnog odvjetnika istragu provode istražni suci. Istraga je kao dio kaznenog procesa uređena propisima u sklopu Zakona o kaznenom postupku. Jamstva neovisnosti istražnih sudaca jednaka su jamstvima koje ima svaki drugi sudac u Republici Hrvatskoj, a o kojima je već bila riječ u ovom materijalu.

Budući da policija kaznene prijave protiv počinitelja kaznenih djela podnosi državnom odvjetništvu ono ima stvarnu mogućnost usmjeravanja rada policije na način da zahtijeva da te prijave budu tako činjenično i pravno obrađene da omogućuju i odluku državnog odvjetnika hoće li protiv počinitelja kaznenog djela podignuti optužni akt i time pokrenuti sudski postupak. U tom smislu rad policije je pod kontrolom državnog odvjetništva.

Ustav Republike Hrvatske u članu 124. u stavku 1. uređuje položaj i ovlasti državnog odvjetništva. Prema toj odredbi Ustava državno odvjetništvo je samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske, te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i zakona.

Državno odvjetništvo obavlja svoje ovlasti na osnovi Ustava, zakona, međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske i drugih propisa donesenih sukladno Ustavu, međunarodnom ugovoru i zakonu Republike Hrvatske. Državno odvjetništvo je samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske, te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i zakona.

Prema Zakonu o državnom odvjetništvu, (Narodne novine, 51/01, 16/07, 20/07, 129/08) državno je odvjetništvo vertikalno hijerarhijski strukturirana organizacija na čijem je čelu Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske.

Glavni državni odvjetnik je odgovoran za rad cjelokupnog državnog odvjetništva, upravlja državnim odvjetništvom i zastupa državno odvjetništvo. Ujedno obavlja poslove iz nadležnosti Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i upravlja Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske.

Obzirom na ovakvo ustrojstvo državnog odvjetništva viši državni odvjetnik može nižem državnom odvjetniku davati obavezne upute za rad kada je to potrebno radi zakonitog i jedinstvenog obavljanja funkcije, a kada je nužno, takve se upute mogu odnositi i na postupanje u pojedinom slučaju.

Viši državni odvjetnik može preuzeti obavljanje pojedinih poslova za koje je nadležan niži državni odvjetnik (avokacija), a može, u skladu sa zakonom, ovlastiti nižeg državnog odvjetnika da postupa u pojedinom slučaju ili da obavi određene radnje iz nadležnosti drugog nižeg državnog odvjetnika (delegacija).

Zavisno od veličine državnog odvjetništva državni odvjetnik obavlja državno odvjetničke poslove sam ili ima jednog ili više zamjenika. Zamjenik državnog odvjetnika ovlašten je, kada zamjenjuje državnog odvjetnika, obavljati u postupku pred sudom ili drugim državnim tijelom sve radnje za koje je po zakonu ovlašten državni odvjetnik. U Republici Hrvatskoj poslove vezane za progon počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela, zaštitu imovine Republike Hrvatske i zaštitu zakonitosti, uz Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (DORH), obavlja i 20 županijskih državnih odvjetništva, 53 općinska državna odvjetništva i Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK).

U državnom odvjetništvu radi 569 pravosudnih dužnosnika, 100 savjetnika, 64 vježbenika i 683 ostala djelatnika, ili ukupno 1416 zaposlenih osoba.

Unutarnja struktura

Unutarnja struktura državnih odvjetništava većinom obuhvaća kaznene i građansko upravne odjele, dok Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ima četiri odjela (Kazneni odjel, Građansko-upravni odjel, Odjel za unutarnji nadzor i Odjel za međunarodnu pravnu pomoć i suradnju).

Na čelu državnog odvjetništva Republike Hrvatske je Glavni državni odvjetnik, na čelu županijskih državnih odvjetništava su županijski državni odvjetnici, a na čelu općinskih državnih odvjetništava su općinski državni odvjetnici.

Uz županijska i općinska državna odvjetništva zakonom je osnovan Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta kao posebno državno odvjetništvo.

Na čelu odjela su voditelji odjela. Voditelj odjela, odnosno odsjeka zajedno sa svim dužnosnicima odgovoran je za rad odjela, odnosno odsjeka.

Stvarna i mjesna nadležnost državnog odvjetništva određuje se prema odredbama zakona kojima se utvrđuje nadležnost sudova pred kojima izvršavaju svoje ovlasti, ako člancima Zakona o državnom odvjetništvu, odnosno Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o državnom odvjetništvu nije drukčije određeno.

Zakon o područjima i sjedištima državnih odvjetništava, (Narodne novine, broj 146/08) stupio je na snagu 1. januara 2009. i njime je određeno pred kojim sudom postupa koje državno odvjetništvo i sjedišta u kojima djeluju, a čime je prestao važiti Zakon o područjima i sjedištima državnih odvjetništava, (Narodne novine broj 75/95, 36/98 i 153/02).

Članovi 14., 15. i 16. Zakona o državnom odvjetništvu (izmjene i dopune objavljene u Narodnim novinama broj 16/07) uređuju uz procesne zakone stvarnu nadležnost državnih odvjetništava u kaznenim, građanskim i upravnim predmetima.

Osim navedenih zakona nadležnost građansko-upravnih odjela propisana je i drugim zakonima.

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

Zakon o državnom sudbenom vijeću (NN 58/93, 49/99, 31/00, 107/00, 129/00) u djelokrug Vijeća spada:

- imenovanje sudaca,
- imenovanje i razrješenje predsjednika sudova,
- premještaj sudaca,
- vođenje kaznenog postupka i odlučivanje o kaznenoj odgovornosti sudaca,
- odlučivanje o razrješenju sudaca,
- sudjelovanje u osposobljavanju i usavršavanju sudaca i sudskih službenika,
- provođenje postupka upisa kandidata u Državnu školu za pravosudne dužnosnike i postupka polaganja završnog ispita,
- donošenje Metodologije izrade ocjene sudaca,
- vođenje osobnih očevidnika sudaca,
- vođenje i kontrola imovinskih kartica sudaca.

Državno sudbeno vijeće nije nadležno po službenoj dužnosti, a niti po zahtjevu drugih pravnih subjekata - osim po zahtjevu predsjednika suda, predsjednika neposredno višeg suda, predsjednika Vrhovnog suda RH, nadležnog sudačkog vijeća ili ministra nadležnog za poslove pravosuđa - pokretati stegovne postupke. Državno sudbeno vijeće nije nadležno za rješavanje po predstavkama i pritužbama sudionika postupaka pred sudovima, niti - izvan kaznenog postupka - preispitivati rad sudaca. Državno sudbeno

vijeće nije nadležno za primanje kaznenih prijava, za vođenje kaznenih postupaka i za odlučivanje u tim postupcima. Također nije nadležno za odlučivanje o izuzećima sudaca i o delegaciji drugih sudova.

Za rad Vijeća osiguravaju se posebna sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske. Naredbodavac za izvršenje finansijskog plana sredstava je predsjednik Vijeća.

Državno odvjetničko vijeće je posebno tijelo koje imenuje i razrješava zamjenik državnih odvjetnika, te odlučuje o njihovoj kaznenoj odgovornosti. Sjedište Vijeća je u Zagrebu, u prostorijama Državnog odvjetništva Republike Hrvatske.

Vijeće ima jedanaest članova. Članove Vijeća bira Hrvatski sabor i to: sedam članova iz redova zamjenika državnih odvjetnika, dva člana iz redova saborskih zastupnika i dva člana iz redova profesora pravnih fakulteta, na vrijeme od četiri godine, time da za člana Vijeća niko ne može biti biran više od dva puta. Prije stupanja na dužnost članovi Vijeća polažu zakletvu pred predsjednikom Hrvatskog sabora.

Vijeće radi u sjednicama koje su javne. Javnost je isključena sa sjednice na kojoj se provodi rasprava povodom zahtjeva državnog odvjetnika za pokretanje kaznenog postupka osim ako zamjenik protiv kojeg je podnesen zahtjev zatraži da sjednica bude otvorena za javnost (čl. 110. st. 3. Zakona o državnom odvjetništvu). Javnost se može isključiti i sa dijela ili cijele sjednice u slučajevima kad je to predviđeno Ustavom i Zakonom o kaznenom postupku.

Poslovníkom Državno odvjetničkog vijeća se uređuje način rada, prava i dužnosti predsjednika Vijeća i zamjenika, postupak imenovanja i razrješavanja zamjenika državnih odvjetnika, postupak udaljenja od obavljanja dužnosti, kazneni postupak, sazivanje sjednica i poslovni red, te obavljanje stručnih, administrativnih, tehničkih i drugih poslova za potrebe Vijeća.

Predsjednik brine o pravilnoj primjeni ovoga Poslovnika, a posebice prima prisega zamjenika državnih odvjetnika, brine o saradnji Vijeća sa Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske, te drugim državnim tijelima Republike Hrvatske, podnosi zahtjeve za osiguranje sredstava za rad Vijeća i skrbi o zaštiti prava i ispunjavanju dužnosti članova Vijeća, te druge poslove određene zakonom i Poslovníkom.

Zamjenik predsjednika Vijeća pomaže u radu predsjedniku i obavlja poslove iz njegova djelokruga u slučaju spriječenosti predsjednika Vijeća.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA

Zakon o sudovima ima ugrađene odredbe kojima se uređuju sredstva za rad i finansiranje sudova.

Članovi 92., 93 i 94 govore o redovnom finansiranju:

- ☒ Sredstva za rad sudova osiguravaju se Državnim proračunom Republike Hrvatske. Sredstva za rad sudova obuhvaćaju sredstva za obavljanje redovne djelatnosti (sredstva za plaće sudaca, sudskih službenika i namještenika, sredstva za materijalne rashode, sredstva za amortizaciju stvari, opreme i zgrada) i sredstva za posebne namjene. Sredstva se osiguravaju u visini koja će osigurati redovito obavljanje svih poslova u sudu.
- ☒ Visina sredstava za rad sudova utvrđuje se na temelju prijedloga predsjednika suda za osiguranje sredstava. Prijedlog za osiguranje sredstava suda sadrži procjenu opsega redovitih ili povremenih poslova, potreban broj sudaca i sudskih službenika i

namještenika , te ostale pokazatelje koji su značajni za utvrđivanje prijedloga sredstava.

- ☑ Sucima u istražnoj službi, kao i sucima koji isključivo ili pretežno (preko 75%) rade na poslovima prvostupanjskoga kaznenog suđenja u županijskim i vojnim sudovima za svaku navršenu godinu rada povisuje se staž osiguranja za četiri mjeseca i osnovna plaća uvećava za 20%. U slučaju da se u nekom od sudova ne mogu popuniti sudačka mjesta, ministar pravosuđa može odrediti da se u tom slučaju sucima daju posebne pogodnosti u plaći, tako da se osnovna plaća suca uveća za 50%. Pravo na ovakvo uvećanje plaće ima i sudac privremeno raspoređen u sud u kojem se nisu mogla popuniti sudačka mjesta.

Prema članu 95. Sredstva za posebne namjene jesu:

1. sredstva za rad vježbenika,
 2. sredstva za stručno usavršavanje sudaca, sudskih službenika i namještenika,
 3. sredstva za namjenske troškove koja obuhvaćaju:
 - naknade i nagradu sucima porotnicima,
 - troškove sudskih postupaka koji se po zakonu isplaćuju iz sredstava suda,
 - troškove prisilne naplate novčanih kazni i troškova kaznenog postupka,
 - troškove dostavljanja sudskih pisama putem pošte,
 - troškove paušalne naknade za izlaske sudaca, službenika ili namještenika na mjesto događaja,
 - naknade za obavljanje poslova prethodnog kaznenog postupka,
 - ostale troškove u svezi s obavljanjem sudbene vlasti. Uvjete i iznos paušalne naknade za izlaske sudaca, sudskih službenika i namještenika na očevid, kao i naknade za obavljanje poslova prethodnog kaznenog postupka propisuje ministar pravosuđa.
- Shodno članu 96. Republika Hrvatska osigurava posebna sredstva za tehničku opremu i radni prostor prema standardima za sudove.

Finansijsko i materijalno poslovanje

Prema članu 97 finansijsko i materijalno poslovanje sudova obavlja se na način koji važi za tijela državne uprave, a finansijsko i materijalno poslovanje sa strankama na način određen propisom kojeg donosi ministar pravosuđa. Na osiguranje sredstava za rad sudova primjenjuju se propisi koji se odnose na osiguranje sredstva za rad državnih tijela.

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Zakon o državnom odvjetništvu također sadrži odredbe vezane za finansiranje državnog odvjetništva.

Prema članu 120. za rad Državnog odvjetničkog Vijeća osiguravaju se posebna sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske. Naredbodavac za izvršenje finansijskog plana sredstava je predsjednik Vijeća. Shodno članu 121 predsjedniku i članovima Vijeća zbog obavljanja dužnosti pripada naknada nastalih troškova, naknada za neostvarenu plaću ili zaradu i nagrada. Odluku o uvjetima i visini naknada i nagrade donosi Vlada Republike Hrvatske.

Finansiranje sredstava za redovan rad državnog odvjetništva definirano je članovima 132.133. i 134. na slijedeći način:

- ☑ Sredstva za rad državnog odvjetništva osiguravaju se državnim proračunom Republike Hrvatske. Visina sredstava za rad osigurava se prema propisima koji se

primjenjuju za osiguranje sredstava za rad sudova. Sredstva se osiguravaju u visini koja omogućuje redovito obavljanje svih poslova u državnom odvjetništvu.

- ☑ Visina sredstava za rad državnog odvjetništva utvrđuje se na temelju prijedloga državnog odvjetnika za osiguranje sredstava. Prijedlog za osiguranje sredstava državnog odvjetništva sadrži procjenu opsega redovitih ili povremenih poslova, potreban broj dužnosnika, službenika i namještenika, te ostale pokazatelje koji su značajni za utvrđivanje prijedloga visine sredstava.
- ☑ Sredstva za plaće državnih odvjetnika, njihovih zamjenika, službenika i namještenika osiguravaju se sukladno zakonu.

Članom 135. utvrđena su sredstva za posebne namjene i to:

1. sredstva za rad vježbenika,
2. sredstva za stručno usavršavanje državnih odvjetnika, zamjenika državnih odvjetnika, državno-odvjetničkih službenika i namještenika,
3. Sredstva za namjenske troškove koja obuhvaćaju:
 - naknade za obavljanje poslova prethodnoga kaznenog postupka,
 - predujmove za troškove parničnog postupka i izvršenje sudskih odluka,
 - ostale troškove u svezi s obavljanjem poslova državnog odvjetništva.

Uvjete i iznos naknade za obavljanje poslova prethodnoga kaznenog postupka propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Prema članu 136. Republika Hrvatska osigurava posebna sredstva za tehničku opremu i radni prostor prema standardima za državna odvjetništva koje propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Prema članu 137. finansijsko i materijalno poslovanje državnih odvjetništava obavlja se na način koji je propisan za tijela državne uprave. Na osiguranje sredstava za rad državnih odvjetništava primjenjuju se propisi koji se odnose na osiguranje sredstava za rad državnih tijela.

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Shodno članu 96. Zakona o sudovima Republika Hrvatska osigurava posebna sredstva za tehničku opremu i radni prostor prema standardima za sudove.

Prema članu 136. Zakona o državnom odvjetništvu Republika Hrvatska osigurava posebna sredstva za tehničku opremu i radni prostor prema standardima za državna odvjetništva koje propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Državni proračun je akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci za jednu godinu, u skladu sa zakonom. Državni proračun donosi Hrvatski sabor.

Tri su glavne funkcije proračuna:

- ☑ prikazuje najvažnije ciljeve države u fiskalnoj godini,
- ☑ služi kao instrument kojim država utječe na ekonomsko stanje zemlje,
- ☑ služi kao sustav kontrole prikupljanja i trošenja proračunskih sredstava.

U Hrvatskoj je donošenje državnog proračuna jedan od najvažnijih finansijskih, ali i političkih događaja u godini. Državnom proračunu prethode Vladine Smjernice

ekonomske i fiskalne politike iz kojih se mogu iščitati osnovne odrednice proračuna za trogodišnje razdoblje.

Uoči sjednice Vlade o proračunu u Ministarstvu finansija održava se susret s novinarima na kojem je glavni komunikator ministar finansija, a sudjeluju i državni dužnosnici koji su pripremili proračun.

Donošenje i izvršenje proračuna regulira Zakon o proračunu, (Narodne novine, br. 87/08).

Ministarstvo finansija svake godine izdaje publikacije o proračunu za tekuću godinu odnosno o izvršenju proračuna za prethodnu godinu.

Važnu ulogu u pripremi proračuna ima Ministarstvo finansija odnosno njegova Uprava za pripremu proračuna i finansiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koja u okviru svoje djelatnosti:

- ☒ obavlja poslove vezane za planiranje, izradu i donošenje proračuna države i konsolidiranog proračuna države, te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave;
- ☒ radi na unaprijeđenju sistema upravljanja javnim finansijama;
- ☒ prati i analizira prihode i primitke, te rashode i izdatke po područjima javne potrošnje koja se finansira iz državnog proračuna;
- ☒ obavlja poslove pripreme, izrade i praćenja proračuna po programima;
- ☒ sudjeluje u izradi prijedloga zakonskih i podzakonskih propisa kojima se propisuju prava i utvrđuju obveze za državni proračun;
- ☒ obavlja i druge poslove koje odredi ministar i glavni državni rizničar.

Sukladno odredbama člana 26. Zakona o proračunu, (Narodne novine, broj 87/08.)

Ministarstvo finansija izrađuje i dostavlja ministarstvima, drugim državnim tijelima i izvanproračunskim korisnicima Upute za izradu Prijedloga državnog proračuna Republike Hrvatske za razdoblje 2011. - 2013. koje sadrže temeljne ekonomske pokazatelje iz Smjernica ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2011. - 2013. godine, način izrade i rokove za izradu državnog proračuna.

Proces donošenja proračuna prikazan je na narednoj tabeli:

Rok	Nositelj aktivnosti	Aktivnosti
sredina marta	Ministarstvo finans. u suradnji sa SDURF-om	Izrađuje uputu za izradu strateških planova i dostavlja je ministarstvima i drugim državnim tijelima
sredina aprila	Ministarstva i druga državna tijela	Izrađuju strateške planove za trogodišnje razdoblje i dostavljaju ih Ministarstvu finansija
kraj aprila	Ministarstvo finansija u suradnji sa SDURF-om	Na temelju strateških planova Ministarstvo finansija u saradnji sa SDURF-om izrađuje strategiju vladinih programa za trogodišnje razdoblje koju predlaže Vladi RH
sredina maja	Vlada RH	Vlada donosi strategiju vladinih programa za trogodiš. razdoblje
kraj maja	Ministarstvo finansija	Na temelju strategije vladinih programa za trogodišnje razdoblje Ministarstvo finansija izrađuje nacrt smjernica ekonomske i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje koje predlaže Vladi RH
sredina juna	Vlada RH	Vlada RH donosi smjernice
kraj juna	Ministarstvo finansija	Na osnovi smjernica Vlade, Ministarstvo financija dostavlja ministarstvima i drugim tijelima Upute za izradu prijedloga proračuna
15. jula	Proračunski korisnici	Dostavljaju usklađene prijedloge finansijskih planova ministarstvima i drugim državnim tijelima
kraj jula	Nadležna ministarstva	Dostavljaju usklađene prijedloge finansijskih planova Ministarstvu finansija

15. oktobra	Ministarstvo finansija	Ministarstvo finansija, odnosno upravno tijelo za finansije izrađuje nacrt proračuna za proračunsku godinu i projekciju za sljedeće dvije godine, te ih dostavlja Vladi RH
15. novembra	Vlada RH	Vlada, odnosno poglavarstvo utvrđuje prijedlog proračuna i projekcija te ih dostavlja Saboru na donošenje
kraj godine	Hrvatski sabor	Donosi proračun za sljedeću proračunsku godinu

Prema Zakonu o proračunu završna faza usvajanja proračuna sastoji se iz sljedećih koraka:

- ☒ Ministarstvo finansija, odnosno upravno tijelo za finansije, razmatra prijedloge i usklađuje finansijske planove s procijenjenim prihodima i primicima.
- ☒ Ministarstvo finansija, odnosno upravno tijelo za finansije, izrađuje nacrt proračuna za proračunsku godinu i projekciju za sljedeće dvije godine te ih dostavlja Vladi, odnosno poglavarstvu do 15. oktobra tekuće godine.
- ☒ Ako tokom rasprave o predloženom državnom proračunu između ministra finansija i proračunskog korisnika, odnosno ministara odgovornih za pojedine proračunske korisnike dođe do neslaganja, ministar finansija izrađuje izvještaj za predsjednika Vlade, koji o tome donosi konačnu odluku.
- ☒ Vlada, odnosno poglavarstvo, utvrđuje prijedlog proračuna i projekcija, te ih podnosi Saboru, odnosno predstavničkom tijelu, na donošenje do 15. novembra tekuće godine.
- ☒ Sve izmjene i dopune koje Sabor prihvati putem amandmana na predloženi državni proračun i projekcije ne smiju prijeći utvrđenu svotu dopuštenog manjka državnog proračuna i projekcija.
- ☒ U toku rasprave o prijedlogu državnog proračuna i projekcija podneseni se amandmani kojima se predlaže povećanje proračunskih rashoda i izdataka iznad iznosa utvrđenih prijedlogom državnog proračuna i projekcija mogu prihvatiti pod uvjetom da se istodobno predloži smanjenje drugih rashoda i izdataka u posebnom dijelu proračuna.
- ☒ Prijedlozi ne smiju biti na teret proračunske zalihe ili na teret dodatnog zaduživanja.
- ☒ Sabor, odnosno predstavničko tijelo, donosi proračun na razini podskupine ekonomske klasifikacije za iduću proračunsku godinu i projekciju na razini skupine ekonomske klasifikacije za sljedeće dvije proračunske godine do konca tekuće godine i to u roku koji omogućuje primjenu proračuna s 1. januara godine za koju se donosi proračun.
- ☒ Izmjene i dopune proračuna i projekcije provode se po postupku za donošenje proračuna i projekcije.

Državna riznica obavlja poslove koji se odnose na pripremu i izvršavanje proračuna, državno računovodstvo, te upravljanje gotovinom i javnim dugom.

Cilj državne riznice jest racionalizacija u upravljanju javnim novcem.

Sve finansijske transakcije proračunskih korisnika obavljaju se preko sistema državne riznice, odnosno preko jedinstvenog računa riznice, koji se nalazi u depozitu Hrvatske narodne banke. Od 1. siječnja 2007. ukinuti su svi računi koje su proračunski korisnici imali u raznim bankama. Uveden je model upravljanja javnim izdacima na principu postojanja jednoga jedinstvenog novčanog računa preko kojeg se obavljaju sve finansijske transakcije državnog proračuna.

Učinci primjene sistema državne riznice su: racionalnije trošenje javnog novca, smanjuje se potreba za zaduživanjem države i poboljšana likvidnost poduzetničkog sektora. Državna riznica podržana je informacijskom podrškom preko suvremenog finansijsko -

informacijskog sustava. Dizajniran je da procesira sve transakcije koje se odnose na sve faze proračunskog ciklusa. Svi proračunski korisnici povezani su u jedinstveni finansijsko - informacijski sustav preko kojeg jedino i mogu obavljati transakcije.

U okviru Ministarstva finansija djeluje Uprava za izvršenje državnog proračuna koja u okviru svoje djelatnosti:

- ☑ obavlja plaćanja u domaćoj i inostranoj valuti na temelju zahtjeva za plaćanje proračunskih korisnika, a u skladu s državnim proračunom
- ☑ izrađuje projekciju veličine i dinamike novčanih tokova na računu državnog proračuna kao i svih računa korisnika državnog proračuna, te utvrđuje iznos mjesečno raspoloživih sredstava za svakoga proračunskog korisnika državnog proračuna,
- ☑ izrađuje nacrt prijedloga zakona o izvršavanju državnog proračuna i nacrt pravilnika, u skladu sa Zakonom o proračunu i u saradnji s ostalim ustrojstvenim jedinicama Ministarstva izrađuje upute iz djelokruga Sektora unutar Središnje državne riznice i upute za rad područnim riznicama,
- ☑ sudjeluje u izradi prijedloga drugih zakonskih i podzakonskih propisa,
- ☑ daje mišljenja i prijedloge vezano za avansna plaćanja,
- ☑ obavlja poslove normativnog uređenja i razvoja računovodstva,
- ☑ razvija i prati knjigovodstvene i pomoćne evidencije Glavne knjige Državne riznice,
- ☑ konsolidira i analizira finansijske izvještaje,
- ☑ priprema izvještaje za interne i eksterne korisnike, izrađuje plan i izvještaje o radu iz djelokruga Sektora,
- ☑ obavlja i druge poslove koje odredi ministar i glavni državni rizničar.

Proračunskim računovodstvom uređuju se poslovne knjige, knjigovodstvene isprave i obrada podataka, sadržaj računa računskog plana, priznavanje prihoda i primitaka te rashoda i izdataka, procjenjivanje bilančnih pozicija, revalorizacija, finansijsko izvještavanje i druga područja u svezi s proračunskim računovodstvom.

Proračunsko računovodstvo temelji se na općeprihvaćenim računovodstvenim načelima: točnosti, istinitosti, pouzdanosti i pojedinačnom iskazivanju poslovnih događaja, te na međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor. Vodi se po načelu dvojnog knjigovodstva, a prema rasporedu računa iz računskog plana.

Proračunsko računovodstvo primjenjuju proračuni i proračunski korisnici. Proračunsko računovodstvo primjenjuju izvanproračunski korisnici navedeni u zakonu samo u pogledu finansijskog izvještavanja.

Odgovorna osoba jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunskog korisnika odgovorna je za ustroj, te za zakonito i pravilno vođenje proračunskog računovodstva. Vođenje proračunskog računovodstva može se povjeriti ovlaštenoj stručnoj organizaciji ili osobi. Za sastavljanje finansijskih izvještaja odgovorna je osoba koja rukovodi službom računovodstva jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunskog korisnika ili osoba kojoj je povjereno vođenje računovodstva. Odgovorna osoba jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunskog korisnika ili osoba koju ona ovlasti potpisuje finansijske izvještaje i odgovorna je za njihovo podnošenje.

Proračun i proračunski korisnici moraju sastavljati finansijske izvještaje. Finansijski izvještaji proračuna i proračunskih korisnika jesu izvještaji o stanju i strukturi, te promjenama u vrijednosti i obujmu imovine, obaveza, vlastitih izvora, prihoda, rashoda,

primitaka i izdataka, odnosno novčanih tokova. Finansijski izvještaji sastavljaju se za razdoblja u toku proračunske godine i za tekuću proračunsku godinu. Ministar finansija pravilnikom propisuje oblik i sadržaj finansijskih izvještaja, razdoblja za koja se sastavljaju, te obavezu i rokove njihova dostavljanja.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONU O PRORAČUNU

Zakon o proračunima RH niti na jednom mjestu ne izdvaja sudove niti odvjetništvo tako da oni imaju isti status kao i drugi proračunski korisnici.

Sredstva za rad sudova osiguravaju se Državnim proračunom Republike Hrvatske koji se donosi krajem tekuće, za sljedeću kalendarsku godinu. Ta sredstva obuhvaćaju i sredstva za plaće sudaca, sudskih službenika i namještenika i sredstva za materijalne rashode i opreme i slično. Državni proračun donosi HS na temelju prijedloga Vlade Republike Hrvatske. Prema tome postoji ozbiljna funkcionalna zavisnost sudbene vlasti u odnosu na izvršnu i zakonodavnu, jer izvršna, kao predlagatelj, i zakonodavna, kao donositelj zakona, stvarno odlučuju kolika će sredstva za rad sudbene vlasti biti osigurana.

Plaće sudaca utvrđene su posebnim zakonom. Tim zakonom nastojalo se plaće sudaca dovesti u rang plaća koje primaju funkcionari odgovarajućeg ranga zakonodavne i izvršne vlasti.

Plaće službenika i namještenika regulirane su posebnim zakonom, koji se odnosi i na plaće službenika i namještenika u državnoj upravi.

Proračun sudova odnosno njegovo ostvarenje i zakonitu primjenu nadzire Ministarstvo pravosuđa. Predsjednici sudova također su dužni voditi računa o materijalnom i finansijskom poslovanju sudova.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

U organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i državno odvjetništvo imaju status nižeg budžetskog korisnika u okviru Ministarstva pravosuđa. Naredna tabela prikazuje cjelokupan budžet Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske:

Šifra	Naziv	Proračun za 2010.	Projekcija proračuna za 2011.	Projekcija proračuna za 2012.
	UKUPAN PRORAČUN	141.619.594.170	135.034.786.700	135.225.835.297
110	MINISTARSTVO PRAVOSUĐA	2.643.217.800	2.711.983.510	2.785.878.198
11005	Ministarstvo pravosuđa	411.936.766	445.512.718	451.298.940
1027	SURADNJA S MEĐUNARODNIM SUDOM I MEĐUNARODNIM KAZNENIM SUDOVIMA	42.442.000	43.442.000	41.442.000
1326	ADMINISTRACIJA I UPRAVLJANJE MINISTARSTVA PRAVOSUĐA	108.202.000	111.038.640	108.676.648
1327	EDUKACIJA I INFORMIRANJE	5.018.000	750.000	762.000
1328	IMENOVANJE PRAVOSUDNIH DUŽNOSNIKA	1.705.900	1.725.900	1.745.900
1329	INFORMATIZACIJA	48.719.160	62.749.210	78.539.840
1330	IZGRADNJA, OBNOVA, ODRŽAVANJE I OPREMANJE ZGRADA	60.522.000	99.154.000	120.919.000
1331	MEĐUNARODNA SURADNJA	2.215.500	2.425.500	2.406.000

Šifra	Naziv	Proračun za 2010.	Projekcija proračuna za 2011.	Projekcija proračuna za 2012.
1332	MODERNIZACIJA SUDSKE UPRAVE I SUDSKOG POSTUPKA	41.883.840	35.605.920	20.262.150
1334	OBNOVA VOZNOG PARKA	2.800.000	2.800.000	2.800.000
1336	SLUŽBENIČKI POSTUPCI	151.000	151.000	151.000
1337	SUDSKA MEDICINA	600.000	600.000	600.000
1338	SUZBIJANJE KORUPCIJE I ORGANIZIRANOG KRIMINALITETA	18.915.000	11.841.250	5.481.250
1339	SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA	1.500	1.600	1.600
1340	VOĐENJE SUDSKIH POSTUPAKA	2.090.000	2.231.000	2.062.000
1341	ZATVORSKI SUSTAV	26.750.366	19.926.600	15.540.680
1342	ZEMLJIŠNE KNJIGE	9.000.000	3.000.000	2.000.000
1675	PROVOĐENJE SUKCESIJE BIVŠE SFRJ	20.500	20.500	20.500
1692	STRATEGIJA RAZVOJA PRAVOSUĐA	440.000	550.000	600.000
1843	REFORMA PRAVOSUĐA	28.215.000	22.664.120	23.411.130
1844	BESPLATNA PRAVNA POMOĆ	6.835.000	6.550.000	6.220.000
1848	LJUDSKA PRAVA	260.000	261.000	262.000
1876	POTPORE PRAVOSUDNOM SUSTAVU - ZAJAM IBRD	5.150.000	18.024.478	17.395.242
11006	Pravosudna akademija	17.779.500	15.999.100	15.211.500
11010	Zatvori i kaznionice	483.657.400	486.476.000	500.881.300
11015	Vrhovni sud Republike Hrvatske	35.209.700	35.954.400	37.149.700
1327	EDUKACIJA I INFORMIRANJE	50.000	51.500	52.600
1331	MEĐUNARODNA SURADNJA	160.000	164.000	166.700
1340	VOĐENJE SUDSKIH POSTUPAKA	34.999.700	35.738.900	36.930.400
11020	Visoki trgovački sud Republike Hrvatske	19.500.100	19.920.100	20.581.500
1327	EDUKACIJA I INFORMIRANJE	424.000	434.900	440.900
1340	VOĐENJE SUDSKIH POSTUPAKA	19.076.100	19.485.200	20.140.600
11025	Upravni sud Republike Hrvatske	26.590.500	27.168.080	28.038.730
11030	Državno odvjetništvo Republike Hrvatske	30.882.450	31.594.620	32.430.400
1331	MEĐUNARODNA SURADNJA	1.581.050	1.621.400	1.645.500
1335	PROGON POČINITELJA KAZNENIH I KAŽNJIVIH DJELA, ZAŠTITA IMOVINE RH I PODNOŠENJE PRAVNIH SREDSTAVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI	20.201.400	20.636.620	21.308.300
1340	VOĐENJE SUDSKIH POSTUPAKA	9.100.000	9.336.600	9.476.600
11040	Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske	27.638.500	28.238.301	29.201.595
1327	EDUKACIJA I INFORMIRANJE	60.000	61.560	62.482
1328	IMENOVANJE PRAVOSUDNIH DUŽNOSNIKA	90.000	92.340	93.725
1340	VOĐENJE SUDSKIH POSTUPAKA	27.488.500	28.084.401	29.045.388
11045	Županijski sudovi	292.957.780	298.082.284	307.322.148
11050	Trgovački sudovi	89.121.200	90.954.400	94.018.250
11055	Županijska državna odvjetništva	79.617.957	81.193.677	83.979.971
1335	PROGON POČINITELJA KAZNENIH I KAŽNJIVIH DJELA, ZAŠTITA IMOVINE RH I PODNOŠENJE PRAVNIH SREDSTAVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI	79.617.957	81.193.677	83.979.971
11065	Općinski sudovi	730.049.280	744.232.921	766.033.712
1340	VOĐENJE SUDSKIH POSTUPAKA	730.049.280	744.232.921	766.033.712
11070	Općinska državna odvjetništva	156.013.728	159.272.086	164.629.691

Šifra	Naziv	Proračun za 2010.	Projekcija proračuna za 2011.	Projekcija proračuna za 2012.
11075	Prekršajni sudovi	226.072.609	230.845.803	238.049.261
11091	Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta	16.190.330	16.539.020	17.051.500

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

U narednoj tabeli iskazano je procentualno učešće pojedinih pozicija u okviru Ministarstva pravosuđa u odnosu na ukupan budžet ministarstva i u odnosu na ukupan proračun Hrvatske:

Šifra	Naziv	Proračun za 2010.	Struktura minist. Pravosuđa	% u odnosu na ukupan budžet
11005	Ministarstvo pravosuđa	411.936.766	15,58%	0,29%
11006	Pravosudna akademija	17.779.500	0,67%	0,01%
11010	Zatvori i kaznionice	483.657.400	18,30%	0,34%
11015	Vrhovni sud Republike Hrvatske	35.209.700	1,33%	0,02%
11020	Visoki trgovački sud Republike Hrvatske	19.500.100	0,74%	0,01%
11025	Upravni sud Republike Hrvatske	26.590.500	1,01%	0,02%
11030	Državno odvjetništvo Republike Hrvatske	30.882.450	1,17%	0,02%
11040	Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske	27.638.500	1,05%	0,02%
11045	Županijski sudovi	292.957.780	11,08%	0,21%
11050	Trgovački sudovi	89.121.200	3,37%	0,06%
11055	Županijska državna odvjetništva	79.617.957	3,01%	0,06%
11065	Općinski sudovi	730.049.280	27,62%	0,52%
11070	Općinska državna odvjetništva	156.013.728	5,90%	0,11%
11075	Prekršajni sudovi	226.072.609	8,55%	0,16%
11091	Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta	16.190.330	0,61%	0,01%
110	MINISTARSTVO PRAVOSUĐA	2.643.217.800	100,00%	1,87%
	UKUPAN PRORAČUN	141.619.594.170		

U narednoj tabeli iskazano je procentualno učešće pojedinih pozicija u okviru Ministarstva pravosuđa u odnosu na ukupan budžet ministarstva i u odnosu na ukupan proračun Hrvatske, s tim što su rashodi za sve sudove i odvjetništva sabrani u jedan iznos:

Šifra	Naziv	Proračun za 2010.	Struktura minist. Pravosuđa	% u odnosu na ukupan budžet
11005	Ministarstvo pravosuđa	411.936.766	15,58%	0,29%
11006	Pravosudna akademija	17.779.500	0,67%	0,01%
11010	Zatvori i kaznionice	483.657.400	18,30%	0,34%
11091	Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta	16.190.330	0,61%	0,01%
	Sudovi i odvjetništva	1.713.653.804	64,83%	1,21%

110	MINISTARSTVO PRAVOSUĐA	2.643.217.800	100,00%	1,87%
	UKUPAN PRORAČUN	141.619.594.170		

Proizlazi da je za sudove i tužilaštva u 2010. godini planirano 1.713.653.804 kune što je 1,21% ukupnih budžetskih rashoda.

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

Naplata sudskih taksi propisana je Zakonom o sudskim pristojbama (Narodne novine, br. 26/03). Prema Zakonu takse predstavljaju prihod državnog budžeta koji se uplaćuje direktno na račun trezora. Ovaj prihod ne vezuje se za namjensko finansiranje sudova. Struktura budžetskih prihoda za 2010 prikazana je u narednoj tabeli:

Skupina	Podskupina	Naziv prihoda	Proračun za 2010.
		PRIHODI POSLOVANJA	112.578.912.866
61		Prihodi od poreza	65.458.857.286
62		Doprinosi (socijalni)	40.328.591.039
63		Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države	1.320.977.369
64		Prihodi od imovine	1.540.788.727
65		Prihodi od prodaje roba i usluga	3.328.124.591
	651	Administrativne (upravne) pristojbe	955.253.196
	652	Prihodi po posebnim propisima	2.372.871.395
66		Ostali prihodi	601.573.854
	661	Prihodi koje proračuni i proračunski korisnici ostvare obavljanjem poslova na tržištu (vlastiti prihodi)	71.468.800
	662	Kazne	514.763.054
	663	Donacije od pravnih i fizičkih osoba izvan opće države	15.342.000
		PRIHODI OD PRODAJE NEFINANSIJSKE IMOVINE	250.410.000
71		Prihodi od prodaje neproizvedene imovine	20.000.000
72		Prihodi od prodaje proizvedene imovine	228.900.000
74		Prihodi od prodaje proizvedene kratkotrajne imovine	1.510.000

U budžetu Hrvatske u okviru prihoda sve administrativne takse (sudske i ostale) iskazane su u jednom iznosu.

U budžetu za 2010. sudske takse planirane su u iznosu od 955.253.196 kuna čini 0,84 % ukupno planiranih prihoda poslovanja. U budžetu za 2010 također su planirane kazne u iznosu od 514.763.054 Kuna što čini 0,46 % ukupno planiranih prihoda poslovanja.

Takse i kazne zajedno iznose 1.470.016.250 kuna što je 1,31% ukupnog prihoda. Rashodi za sudove iznose 1.713.653.804 Kuna. Proizlazi da je 85 % ovih rashoda pokriveno prihodima od sudskih taksi i kazni.

U finansijskom sistemu novčana kazna uvrštena je u skupinu nefiskalnih prihoda, a budući da je po svojoj prirodi novac, koji nekom mora pripasti, savremene države odlučile su da taj prihod pripadne proračunu države ili jedinici lokalne samouprave.

Suprotno od uvriježenog mišljenja da prihodi od naplaćenih novčanih kazni po rješenjima prekršajnih sudova predstavljaju znatan prihod proračuna, ti nefiskalni

prihodi tek neznatno alimentiraju u ukupnim prihodima proračuna, dok su istovremeno rashodi koje država ima za zatvorski sistem, policiju, pravosuđe i druga tijela i organe koji sudjeluju u postupku pokretanja prekršajnog postupka, provođenja prekršajnog postupka i izricanju kazni, te izvršenju izrečenih kazni, znatno veći od prihoda po osnovi naplate novčanih kazni.

V. FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U REPUBLICI SRBIJI

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUDA

Ustavni zakon za provođenje Ustava Republike Srbije, koji je donijela Narodna skupština Republike Srbije na sjednici održanoj 10. novembra 2006. godine. (Sl. list 38/06) u članovima od 142. do 165. utvrđuje ustavni položaj sudstva.

Prema članu 142. Sudska vlast je jedinstvena na teritoriji Republike Srbije. Sudovi su samostalni i nezavisni u svom radu i sude na osnovu Ustava, zakona i drugih općih akata, kada je to predviđeno zakonom, općeprihvaćenih pravila međunarodnog prava i potvrđenih međunarodnih ugovora. Raspravljanje pred sudom je javno i može se ograničiti samo u skladu s Ustavom. U suđenju učestvuju sudije i sudije porotnici, na način utvrđen zakonom. Zakonom se može propisati da u određenim sudovima i u određenim stvarima sude samo sudije. Sud sudi u vijeću, a zakonom se može predvidjeti da u određenim stvarima sudi sudija pojedinac.

Vrste sudova su navedene u članu 143.: Sudska vlast u Republici Srbiji pripada sudovima opće i posebne nadležnosti. Osnivanje, organizacija, nadležnost, uređenje i sastav sudova uređuju se zakonom. Ne mogu se osnivati privremeni, prijevremeni ili vanredni sudovi.

Vrhovni kasacioni sud je najviši sud u Republici Srbiji. Sjedište Vrhovnog kasacionog suda je u Beogradu.

Stalnost sudijske funkcije regulirana je članom 146. Sudijska funkcija je stalna. Izuzetno, lice koje se prvi put bira za sudiju bira se na tri godine. Izbor sudija i prestanak funkcije regulirani su članovima 147 i 148. Narodna skupština, na prijedlog Visokog saveta sudstva, bira za sudiju lice koje se prvi put bira na sudijsku funkciju. Mandat sudiji koji je prvi put izabran na sudijsku funkciju traje tri godine. Visoki savet sudstva, u skladu sa zakonom, bira sudije za trajno obavljanje sudijske funkcije, u istom ili drugom sudu. Visoki savet sudstva odlučuje i o izboru sudija koji su na stalnoj sudijskoj funkciji u drugi ili viši sud. Sudiji prestaje sudijska funkcija na njegov zahtjev, nastupanjem zakonom propisanih uslova ili razrješenjem iz zakonom predviđenih razloga, kao i ako ne bude izabran na stalnu funkciju.

Sudija je u vršenju sudijske funkcije nezavisan i potčinjen samo Ustavu i zakonu. Svaki uticaj na sudiju u vršenju sudijske funkcije je zabranjen.

Imunitet sudija reguliran je članom 151. Sudija ne može biti pozvan na odgovornost za izraženo mišljenje ili glasanje prilikom donošenja sudske odluke, osim ako se radi o krivičnom djelu kršenja zakona od strane sudije. Sudija ne može biti lišen slobode u

postupku pokrenutom zbog krivičnog djela učinjenog u obavljanju sudijske funkcije bez odobrenja Visokog saveta sudstva.

Prema članu 152. zabranjeno je političko djelovanje sudija. Zakonom se uređuje koje su druge funkcije, poslovi ili privatni interesi nespojivi sa sudijskom funkcijom.

Položaj, sastav i izbor Visokog saveta sudstva reguliran je članom 153. Visoki savet sudstva je nezavisan i samostalan organ koji obezbjeđuje i garantuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija. Visoki savet sudstva ima 11 članova. U sastav Visokog saveta sudstva ulaze predsjednik Vrhovnog kasacionog suda, ministar nadležan za pravosuđe i predsjednik nadležnog odbora Narodne skupštine, kao članovi po položaju i osam izbornih članova koje bira Narodna skupština, u skladu sa zakonom. Mandat članova Visokog saveta sudstva traje pet godina, osim za članove po položaju. Član Visokog saveta sudstva uživa imunitet kao sudija. Prema članu 154. Visoki savet sudstva bira i razrješava sudije, u skladu sa Ustavom i zakonom, predlaže Narodnoj skupštini izbor sudija prilikom prvog izbora na sudijsku funkciju, predlaže Narodnoj skupštini izbor predsjednika Vrhovnog kasacionog suda i predsjednika sudova, u skladu sa Ustavom i zakonom, učestvuje u postupku za prestanak funkcije predsjednika Vrhovnog kasacionog suda i predsjednika sudova, na način predviđen Ustavom i zakonom, vrši i druge poslove određene zakonom.

Položaj i nadležnost javnog tužilaštva utvrđen je članom 156. Javno tužilaštvo je samostalan državni organ koji goni učinioce krivičnih i drugih kažnjivih djela i preduzima mjere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti. Javno tužilaštvo vrši svoju funkciju na osnovu Ustava, zakona, potvrđenog međunarodnog ugovora i propisa donijetog na osnovu zakona.

Shodno članu 157. osnivanje, organizacija i nadležnost javnog tužilaštva uređuju se zakonom. Republičko javno tužilaštvo je najviše javno tužilaštvo u Republici Srbiji.

Republički javni tužilac vrši nadležnost javnog tužilaštva u okviru prava i dužnosti Republike Srbije. Republičkog javnog tužioca, na prijedlog Vlade, po pribavljenom mišljenju nadležnog odbora Narodne skupštine, bira Narodna skupština. Republički javni tužilac bira se na period od šest godina i može biti ponovo biran. Republičkom javnom tužiocu prestaje funkcija ako ne bude ponovo izabran, kada sam to zatraži, nastupanjem zakonom propisanih uslova ili razrješenjem iz zakonom predviđenih razloga.

Funkciju javnog tužilaštva vrši javni tužilac. Javnog tužioca bira Narodna skupština, na prijedlog Vlade. Mandat javnog tužioca traje šest godina i može biti ponovo biran. Republički javni tužilac odgovoran je za rad javnog tužilaštva i za svoj rad Narodnoj skupštini. Javni tužioci odgovaraju za rad javnog tužilaštva i za svoj rad Republičkom javnom tužiocu i Narodnoj skupštini, a niži javni tužioci i neposredno višem javnom tužiocu.

Javnom tužiocu i zamjeniku tužioca prestaje funkcija na njihov zahtjev, nastupanjem zakonom propisanih uslova ili razrješenjem iz zakonom propisanih razloga. Javni tužilac i zamjenik javnog tužioca ne mogu biti pozvani na odgovornost za izraženo mišljenje u vršenju tužilačke funkcije, osim ako se radi o krivičnom djelu kršenja zakona od strane javnog tužioca, odnosno zamjenika javnog tužioca. Javni tužilac, odnosno zamjenik javnog tužioca ne može biti lišen slobode u postupku pokrenutom zbog krivičnog djela učinjenog u vršenju tužilačke funkcije, odnosno službe, bez odobrenja nadležnog odbora Narodne skupštine. Zabranjeno je političko djelovanje javnih tužilaca i zamjenika javnih tužilaca.

Zakonom se uređuje koje su druge funkcije, poslovi ili privatni interesi nespojivi sa tužilačkom funkcijom.

Položaj, sastav, izbor i nadležnost Državnog veća tužilaca utvrđeni su članovima 164. i 165. Državno veće tužilaca je samostalan organ koji obezbeđuje i garantuje samostalnost javnih tužilaca i zamjenika javnih tužilaca u skladu sa Ustavom. Državno veće tužilaca ima 11 članova. U sastav Državnog veća tužilaca ulaze Republički javni tužilac, ministar nadležan za pravosuđe i predsjednik nadležnog odbora Narodne skupštine, kao članovi po položaju i osam izbornih članova koje bira Narodna skupština, u skladu sa zakonom. Mandat članova Državnog veća tužilaca traje pet godina, osim za članove po položaju. Član Državnog veća tužilaca uživa imunitet kao javni tužilac. Državno veće tužilaca predlaže Narodnoj skupštini kandidate za prvi izbor za zamjenika javnog tužioca, bira zamjenike javnih tužilaca za trajno obavljanje funkcije zamjenika javnog tužioca, bira zamjenike javnih tužilaca koji su na stalnoj funkciji za zamjenike javnog tužioca u drugom javnom tužilaštvu, odlučuje u postupku za prestanak funkcije zamjenika javnih tužilaca, na način predviđen Ustavom i zakonom, vrši i druge poslove određene zakonom.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

Naziv	Datum usvajanja	Sl. glasnik
ZAKON O USTAVNOM SUDU	24.11.2007.	109-07
ZAKON O UREĐENJU SUDOVA	22.12.2008.	116-08
ZAKON O SUDIJAMA	22.12.2008.	116-08
ZAKON O VISOKOM SAVETU SUDSTVA	22.12.2008.	116-08
ZAKON O JAVNOM TUŽILAŠTVU	22.12.2008.	116-08
ZAKON O DRŽAVNOM VEĆU TUŽILACA	22.12.2008.	116-08
ZAKON O SEDIŠTIMA I PODRUČJIMA SUDOVA I JAVNIH TUŽILAŠTAVA	22.12.2008.	116-08
ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UREĐENJU SUDOVA	11.12.2009.	104-09
ZAKON O DOPUNI ZAKONA O SUDIJAMA	11.12.2009.	104-09
ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O JAVNOM TUŽILAŠTVU	11.12.2009.	104-09

3. VRSTE SUDOVA

Vrste sudova i njihova nadležnost utvrđeni su u Zakonu o uređenju sudova, (Sl. glasnik RS, br. 116/2008).

Sudovi su samostalni i nezavisni državni organi koji štite slobode i prava građana, zakonom utvrđena prava i interese pravnih subjekata i obezbeđuju ustavnost i zakonitost. Sudovi sude na osnovu Ustava, zakona i drugih općih akata, kada je to predviđeno zakonom, općeprihvaćenih pravila međunarodnog prava i potvrđenih međunarodnih ugovora.

Sudovi se osnivaju i ukidaju zakonom.

Sudska vlast je jedinstvena na teritoriji Republike Srbije.

Sudska vlast u Republici Srbiji pripada sudovima opće i posebne nadležnosti.

Sudovi opće nadležnosti su:

- ☒ osnovni sudovi,
- ☒ viši sudovi,

- ☒ apelacioni sudovi ,
 - ☒ Vrhovni kasacioni sud.
- Sudovi posebne nadležnosti su
- ☒ privredni sudovi,
 - ☒ Privredni apelacioni sud,
 - ☒ prekršajni sudovi,
 - ☒ Viši prekršajni sud,
 - ☒ Upravni sud i
 - ☒ Vrhovni kasacioni sud.

Vrhovni kasacioni sud je najviši sud u Republici Srbiji. Sjedište Vrhovnog kasacionog suda je u Beogradu.

Privredni apelacioni sud, Viši prekršajni sud i Upravni sud osnivaju se za teritoriju Republike Srbije, sa sjedištima u Beogradu.

Viši prekršajni sud i Upravni sud mogu imati odjeljenja izvan sjedišta, u skladu sa zakonom, u kojem trajno sude i preduzimaju ostale sudske radnje.

Osnovni sud osniva se za teritoriju grada, odnosno jedne ili više općina, a viši sud za područje jednog ili više osnovnih sudova.

Privredni sud osniva se za teritoriju jednog ili više gradova, odnosno više općina.

Apelacioni sud osniva se za područje više viših sudova.

Prekršajni sud osniva se za teritoriju grada, odnosno jedne ili više općina.

Osnivanje, sjedišta i područja osnovnih, viših, apelacionih, privrednih i prekršajnih sudova uređuju se posebnim zakonom.

Vrhovni kasacioni sud je neposredno viši sud za Privredni apelacioni sud, Viši prekršajni sud, Upravni sud i apelacioni sud.

Apelacioni sud je neposredno viši sud za viši sud i osnovni sud, Privredni apelacioni sud je neposredno viši sud za privredni sud, a Viši prekršajni sud je neposredno viši sud za prekršajni sud.

Viši sud je neposredno viši sud za osnovni sud, kada je to određeno zakonom, kao i za pitanja unutrašnjeg uređenja sudova i primjene Zakona o sudijama.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

Organizacija i nadležnost javnih tužilaštava, uslovi i postupak za izbor i prestanak funkcije javnog tužioca i zamjenika javnog tužioca, prava i dužnosti javnog tužioca i zamjenika javnog tužioca, vrednovanje rada javnog tužioca i zamjenika javnog tužioca, napredovanje i disciplinska odgovornost javnog tužioca i zamjenika javnog tužioca, obavljanje poslova pravosudne uprave i tužilačke uprave u javnim tužilaštvima, obezbjeđivanje sredstava za rad javnih tužilaštava i druga pitanja od značaja za rad javnih tužilaštava uređeni su Zakonom o javnom tužilaštvu (Službeni glasnik 116/2008 od 22.12. 2008.)

Javno tužilaštvo je samostalni državni organ koji goni učinioce krivičnih djela i drugih kažnjivih djela i preduzima mjere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti.

Javno tužilaštvo vrši svoju funkciju na osnovu Ustava, zakona, potvrđenog međunarodnog ugovora i propisa donijetog na osnovu zakona.

Republičko javno tužilaštvo je najviše javno tužilaštvo u Republici Srbiji. Sjedište Republičkog javnog tužilaštva je u Beogradu. Osnivanje, sjedišta i područja drugih javnih

tužilaštava uređuju se zakonom. Funkciju javnog tužilaštva vrše Republički javni tužilac i drugi javni tužioci u skladu sa zakonom.

Javno tužilaštvo Republike Srbije čine Republičko javno tužilaštvo, apelaciona javna tužilaštva (4 tužilaštva), viša javna tužilaštva (26 tužilaštava), osnovna javna tužilaštva (34 tužilaštva) i javna tužilaštva posebne nadležnosti.

Javna tužilaštva posebne nadležnosti su Tužilaštvo za organizovani kriminal i Tužilaštvo za ratne zločine.

Republičko javno tužilaštvo, Tužilaštvo za organizovani kriminal i Tužilaštvo za ratne zločine, osnivaju se za teritoriju Republike Srbije.

Tužilaštvo za organizovani kriminal i Tužilaštvo za ratne zločine imaju sjedište u Beogradu.

Apelaciono javno tužilaštvo osniva se za područje apelacionog suda.

Više javno tužilaštvo osniva se za područje višeg suda, a osnovna javna tužilaštva se osnivaju za područje osnovnog suda.

Osnivanje, sjedište i područja apelacionih, viših i osnovnih javnih tužilaštava uređuju se posebnim zakonom.

Javno tužilaštvo može imati posebno odjeljenje, koje se obrazuje za gonjenje određenih krivičnih djela, u skladu sa posebnim zakonom. Tužilaštvo za organizovani kriminal može imati odjeljenja van svog sjedišta, u skladu sa posebnim zakonom.

Stvarna nadležnost javnog tužilaštva određuje se u skladu sa odredbama zakona koje važe za utvrđivanje stvarne nadležnosti suda, osim kada zakonom nije drukčije određeno.

Mjesna nadležnost javnog tužilaštva određuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuju sjedišta i područja javnih tužilaštava.

Niži javni tužilac podređen je neposredno višem javnom tužiocu, a niže javno tužilaštvo neposredno višem javnom tužilaštvu. Osnovno javno tužilaštvo je niže u odnosu na više javno tužilaštvo, a više javno tužilaštvo je niže u odnosu na apelaciono javno tužilaštvo. Javno tužilaštvo posebne nadležnosti i apelaciono javno tužilaštvo je niže u odnosu na Republičko javno tužilaštvo. Svaki javni tužilac je podređen Republičkom javnom tužiocu i svako javno tužilaštvo Republičkom javnom tužilaštvu.

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

U Srbiji postoji „**Visoki savet sudstva**“ u skladu sa Zakonom o Visokom savetu sudstva ("Sl. glasnik RS", br. 116/2008). Savjet je nezavisan i samostalan organ koji obezbjeđuje i garantuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija.

Savjet ima 11 članova. Članovi Savjeta su predsjednik Vrhovnog kasacionog suda, ministar nadležan za pravosuđe i predsjednik nadležnog odbora Narodne skupštine, kao članovi po položaju i osam izbornih članova koje bira Narodna skupština, u skladu sa ovim zakonom. Izborne članove čine šest sudija sa stalnom sudijskom funkcijom, od kojih je najmanje jedan sa teritorije autonomnih pokrajina i dva ugledna i istaknuta pravnik sa najmanje 15 godina iskustva u struci, od kojih je jedan advokat, a drugi profesor pravnog fakulteta.

Sudovi i drugi državni organi, kao i sudije i predsjednici sudova, su dužni da postupaju po zahtjevima Saveta za dostavljanje informacija, dokumenata i drugog materijala u vezi sa vršenjem poslova iz nadležnosti Saveta.

Mandat članova Saveta traje pet godina, osim za članove po položaju.

Savjet:

- bira sudije za trajno obavljanje sudijske funkcije;
- odlučuje o prestanku sudijske funkcije;
- predlaže Narodnoj skupštini kandidate za izbor sudija prilikom prvog izbora na sudijsku funkciju;
- predlaže Narodnoj skupštini izbor i razrješenje predsjednika Vrhovnog kasacionog suda i predsjednika suda;
- predlaže Vrhovnom kasacionom sudu kandidate za sudije Ustavnog suda;
- imenuje sudije porotnike;
- odlučuje o premještanju, upućivanju i prigovoru o udaljenju sudija;
- odlučuje o nespojivosti vršenja drugih službi i poslova sa sudijskom funkcijom;
- odlučuje u postupku vrednovanja rada sudija i predsjednika suda;
- određuje sastav, trajanje i prestanak mandata članova disciplinskih organa, imenuje članove disciplinskih organa i uređuje način rada i odlučivanja u disciplinskim organima;
- odlučuje o pravnim lijekovima u disciplinskom postupku;
- daje saglasnost na program stalne obuke za sudije i zaposlene u sudovima i vrši nadzor nad njegovim provođenjem;
- utvrđuje program početne obuke za sudije;
- donosi Etički kodeks;
- određuje broj sudija i sudija porotnika za svaki sud;
- obavlja poslove pravosudne uprave iz svoje nadležnosti;
- odlučuje o pitanjima imuniteta sudija i članova Saveta;
- predlaže obim i strukturu budžetskih sredstava neophodnih za rad sudova za tekuće rashode i vrši nadzor nad njihovim trošenjem, u skladu sa zakonom;
- odlučuje o prigovorima u postupku izbora za članove Saveta iz reda sudija;
- obrazuje svoja radna tijela i stalne i povremene komisije i vrši izbor njihovih članova;
- daje mišljenje o izmjenama postojećih ili donošenju novih zakona koji uređuju položaj sudija, organizaciju i postupanje sudova, kao i drugih sistemskih zakona koje sudovi primjenjuju ili su od značaja za obavljanje sudijske funkcije;
- odlučuje o postojanju uslova za naknadu štete zbog nezakonitog i nepravilnog rada sudije;
- podnosi godišnji izvještaj o svom radu Narodnoj skupštini;
- obavlja poslove u vezi sa provođenjem Nacionalne strategije reforme pravosuđa iz svoje nadležnosti;
- obavještava javnost o svom radu;
- sarađuje sa sudskim savjetima drugih država i međunarodnim organizacijama;
- donosi akte predviđene zakonom;
- obavlja i druge poslove određene zakonom.

Položaj, nadležnost, organizacija i način rada Državnog veća tužilaca, uslovi i postupak za izbor izbornih članova Državnog veća, trajanje mandata i prestanak njihove funkcije i obezbeđenje uslova i sredstava za rad Državnog veća uređeni su Zakonom o državnom veću tužilaca, (Sl. glasnik RS, br. 97/2008)

Državno veće je samostalan organ koji obezbjeđuje i garantira samostalnost javnih tužilaca i zamjenika javnih tužilaca.

U okviru svoje nadležnosti Državno veće ostvaruje suradnju sa Visokim savetom sudstva, državnim i drugim organima i organizacijama, tužilačkim savjetima drugih država i međunarodnim organizacijama.

Sredstva za rad Državnog veća obezbjeđuju se u budžetu Republike Srbije, na prijedlog Državnog veća. Državno veće samostalno raspolaže sredstvima u skladu sa zakonom.

Članovi Državnog veća su Republički javni tužilac, ministar nadležan za pravosuđe i predsjednik nadležnog odbora Narodne skupštine, kao članovi po položaju i osam izbornih članova koje bira Narodna skupština, u skladu sa ovim zakonom.

Izborne članove čine šest javnih tužilaca ili zamjenika javnih tužilaca sa stalnom funkcijom, od kojih je najmanje jedan sa teritorije autonomnih pokrajina i dva ugledna i istaknuta pravnik sa najmanje 15 godina iskustva u struci, od kojih je jedan advokat, a drugi profesor pravnog fakulteta.

Nadležnost Državneća je slijedeća:

- utvrđuje listu kandidata za izbor Republičkog javnog tužioca i javnih tužilaca koju dostavlja Vladi;
- predlaže Narodnoj skupštini kandidate za prvi izbor za zamjenika javnog tužioca;
- bira zamjenike javnih tužilaca za trajno obavljanje funkcije zamjenika javnog tužioca;
- bira zamjenike javnih tužilaca koji su na stalnoj funkciji za zamjenike javnog tužioca u višem javnom tužilaštvu;
- odlučuje o prestanku funkcije zamjenika javnih tužilaca;
- utvrđuje razloge za razrješenje javnog tužioca i zamjenika javnog tužioca;
- određuje javno tužilaštvo u kojem će javni tužilac i zamjenici javnog tužioca nastaviti da vrše funkciju zamjenika javnog tužioca u slučaju ukidanja javnog tužilaštva;
- odlučuje o udaljenju Republičkog javnog tužioca;
- odlučuje po prigovoru na odluku o udaljenju javnog tužioca i zamjenika javnog tužioca;
- predlaže obim i strukturu budžetskih sredstava neophodnih za rad javnih tužilaštava za tekuće rashode i vrši nadzor nad njihovim trošenjem, u skladu sa zakonom;
- utvrđuje koje su druge funkcije, poslovi ili privatni interesi u suprotnosti sa dostojanstvom i samostalnošću javnog tužilaštva;
- postavlja vršioca dužnosti Republičkog javnog tužioca;
- odlučuje po prigovoru na odluku Republičkog javnog tužioca o tome kada se smatra da nije bilo izbora javnog tužioca i zamjenika javnog tužioca;
- daje mišljenje o izmjenama postojećih ili donošenju novih zakona koji uređuju položaj i postupanje javnih tužilaca i zamjenika javnih tužilaca, organizaciju javnog tužilaštva, kao i drugih zakona koje javna tužilaštva primjenjuju;
- donosi Etički kodeks;
- vodi lični list za svakog javnog tužioca, zamjenika javnog tužioca i zaposlenog u javnom tužilaštvu;
- imenuje i razrješava Disciplinskog tužioca i njegove zamjenike i članove Disciplinske komisije i njihove zamjenike;
- donosi odluke o pravnim lijekovima u disciplinskom postupku;
- donosi Pravilnik o mjerilima za vrednovanje rada javnih tužilaca i zamjenika javnih tužilaca;
- donosi odluku o pravnom lijeku protiv odluke o vrednovanju rada javnog tužioca i zamjenika javnog tužioca;
- odlučuje o prigovorima u postupku izbora za članove Državnog veća iz reda javnih tužilaca i zamjenika javnih tužilaca;
- obavlja poslove u vezi sa provođenjem Nacionalne strategije reforme pravosuđa;
- utvrđuje sadržinu programa obuke za zamjenike javnih tužilaca koji se prvi put biraju na funkciju i tužilačke pomoćnike u skladu sa zakonom;
- predlaže program obuke za javne tužioce i zamjenike javnih tužilaca koji trajno obavljaju funkciju;
- obavlja i druge poslove predviđene zakonom.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA

Prema članu čl.70. Zakona o uređenju sudova u poslove pravosudne uprave koje vrši Visoki savet sudstva spada predlaganje dijela budžeta za rad sudova za tekuće rashode i raspodjela ovih sredstava i vršenje nadzora nad namjenskim korištenjem budžetskih sredstava i vršenje nadzora nad finansijskim i materijalnim poslovanjem sudova. Poslovi pravosudne uprave koje vrši ministarstvo nadležno za pravosuđe su: predlaganje djela budžeta za investicije, projekte i druge programe za rad pravosudnih organa; staranje o smještajnim uslovima, opremanju i obezbjeđenju sudova; nadzor nad finansijskim i materijalnim poslovanjem sudova i Visokog saveta sudstva; razvoj i provođenje kapitalnih projekata i drugih programa za pravosudne organe; postavljanje i razrješenje sudskih vještaka i tumača. Kapitalne rashode izvršava ministarstvo nadležno za pravosuđe, odnosno pravosudni organ uz suglasnost ministarstva nadležnog za pravosuđe.

Prema članu 82. istog Zakona sredstva za rad sudova obezbjeđuje se u budžetu Republike Srbije. Sredstva za rad sudova treba da obimom i prilikom održavaju nezavisnost sudske vlasti i omogućavaju uredan rad sudova.

Predlaganje i izvršenje budžetskih sredstava regulirano je članom 83. istog Zakona. Visoki savet sudstva predlaže obim i strukturu budžetskih sredstava neophodnih za tekuće rashode, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministarstva nadležnog za pravosuđe i vrši raspodjelu ovih sredstava na sudove. Nadzor nad trošenjem budžetskih sredstava (čl 84.) opredijeljenih za rad sudova sprovode Visoki savet sudstva, ministarstvo nadležno za pravosuđe i ministarstvo nadležno za finansije.

Nadzor nad finansijskim i materijalnim poslovanjem Visokog savjeta sudstva, u djelu koji se odnosi na budžetska sredstva iz čl. 83. ovog zakona, vrši ministarstvo nadležno za pravosuđe i ministarstvo nadležno za finansije.

Prema članu 3. Zakona o Visokom savetu sudstva (Sl. glasnik RS, br. 116/2008) sredstva za rad Saveta obezbjeđuju se u budžetu Republike Srbije, na prijedlog Saveta.

Savet samostalno raspolaže sredstvima u skladu sa zakonom.

U budžetu Republike Srbije posebno se iskazuju prihodi od rada sudova i usmjeravaju se za redovan rad pravosudnih organa, u skladu sa zakonom. (Član 85.). Visina i namjena sredstava utvrđuju se Zakonom o budžetu.

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Prema članu 127. Zakona o javnim tužilaštvima sredstva za rad javnih tužilaštava obezbjeđuju se u budžetu Republike Srbije. Sredstva za rad javnih tužilaštava treba da obimom i prilikom održavaju samostalnost i redovan rad javnih tužilaštava.

Državno veće tužilaca predlaže obim i strukturu budžetskih sredstava neophodnih za rad javnih tužilaštava za tekuće rashode, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministarstva nadležnog za pravosuđe i vrši raspodjelu ovih sredstava na javna tužilaštva.

Nadzor nad trošenjem sredstava budžeta opredijeljenih za rad javnih tužilaštava vrši Državno veće tužilaca, ministarstvo nadležno za pravosuđe i ministarstvo nadležno za finansije.

Nadzor nad finansijskim i materijalnim poslovanjem Državnog veća tužilaca, vrši ministarstvo nadležno za pravosuđe i ministarstvo nadležno za finansije.

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Zakon o tužilaštvima i Zakon o sudovima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. Primjenjuje se Zakon o budžetskom sistemu.

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Institucionalni okvir za funkcioniranje budžetskog sistema Srbije uspostavljen je Zakonom o budžetskom sistemu. U tom pogledu, najznačajniji reformski pomak u Srbiji učinjen je 2002. godine usvajanjem ovog Zakona. Tim Zakonom je izvršena temeljna reforma sistema upravljanja javnim finansijama i usklađivanje institucija i procedura sa uporedivom međunarodnom praksom. Pomenuti Zakon zamijenjen je novim Zakonom o budžetskom sistemu, usvojenim 2009. godine. Zakon o budžetskom sistemu iz 2009. godine donosi određene novine u četiri polja: a) preciziranje određenih pojmova i postupaka i promjena određenih rokova, b) dalje proširenje predmeta uređenja (npr. definiranjem određenih pravila ponašanja vanbudžetskih korisnika – npr. javnih preduzeća i definiranjem vrsta i pripadnosti javnih prihoda, čime prestaje potreba za postojanjem Zakona o javnim prihodima i javnim rashodima), c) uvođenje pojmova srednjoročnog planiranja i preciziranje i afirmacija uloge Memoranduma o budžetu i ekonomskoj i fiskalnoj politici, i d) uvođenje u budžetski sistem pojma razvojne pomoći Evropske unije (uslijed očekivanja da sa odmicanjem procesa pridruživanja ova kategorija prihoda dobija sve veći bilansni značaj). Na osnovu prethodno navedenog može se zaključiti da su novim Zakonom o budžetskom sistemu iz 2009. godine uvedene određene novine u budžetski sistem Srbije, ali da je prije riječ o finom podešavanju nego o suštinskoj reformi budžetskog sistema.

Zakonom o budžetskom sistemu uređuje se budžetska procedura koja se odnosi na budžet Republike Srbije, budžete autonomnih pokrajina, budžete lokalnih zajednica (općina i gradova) i finansijske planove organizacija za obavezno socijalno osiguranje. Pojedinačno najveći bilansni značaj ima budžet Republike, koji se sastoji od: a) općeg djela (iskazani agregatni iznosi prihoda i rashoda, visina deficita i struktura izvora njegovog finansiranja kao i podaci o visini, strukturi i kretanju javnog duga), b) posebnog djela (rashodi po direktnim budžetskim korisnicima iskazani po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji i prihodi iz budžeta i sopstveni prihodi) i c) programskog djela (rashodi prema programskoj klasifikaciji). Potrebno je napomenuti da iako je Zakonom propisana mogućnost izrade programskog budžeta, to u praksi radi svega pet ministarstava. Stoga se čini da značajnog prostora za unapređenje upravljanja javnim finansijama u Srbiji ima upravo u pogledu razvijanja sistema programskog budžetiranja i uvođenja ove prakse i kod drugih direktnih budžetskih korisnika.

Zakonom o budžetskom sistemu uređuje se prije svega budžetska procedura, koja se sastoji iz četiri faze: priprema i donošenje budžeta, izvršenje budžeta i kontrola budžeta.

Tako je Zakonom o budžetskom sistemu propisan precizan kalendar aktivnosti koje prethode donošenju Zakona o budžetu Republike i propisa o budžetu lokalnih zajednica. Ovim budžetskim kalendarom je precizno utvrđeno da je Vlada Republike Srbije u obavezi da do 10. aprila tekuće godine organizuje javnu raspravu o prioritetima u pogledu

finansiranja u narednoj (budžetskoj) godini i slijedeće dvije godine. Ovime je zapravo obezbjeđena institucionalna pretpostavka za sprovođenje predbužetskih konsultacija, u cilju omogućavanja učešća različitih segmenata društva u procesu koncipiranja budžeta i utvrđivanja prioriteta finansiranja iz javnih izvora. U dosadašnjoj praksi ovakve, formalne konsultacije nisu postojale, tako da bi otpočinjanje sa ovakvom praksom značajno povećalo uključenost šire javnosti u procese javnog odlučivanja i proces izrade budžeta učinilo značajno transparentnijim. Potrebno je istaći da je čitav postupak izrade budžeta postavljen tako da je korekcije moguće vršiti i nakon 10. aprila, tako da predbužetske konsultacije (u nekom širem, ali neformalnom smislu) mogu biti vršene i nakon tog datuma.

Postupak pripreme i donošenja budžeta i finansijskih planova organizacija za obavezno socijalno osiguranje izvršava se prema budžetskom kalendaru, i to:

Kalendar za nivo Republike Srbije:

- (1) 15. mart - direktni korisnici sredstava budžeta Republike Srbije dostavljaju Ministarstvu prijedloge za utvrđivanje prioriteta oblasti finansiranja za budžetsku i naredne dvije fiskalne godine;
- (2) 1. april - Vlada, na usaglašen prijedlog Ministarstva i posebnog tijela Vlade utvrđuje prioriteta oblasti finansiranja, uključujući i nacionalne investicione prioritete za budžetsku i naredne dvije fiskalne godine;
- (3) 10. april - Vlada organizuje javnu raspravu o prioriteta oblastima finansiranja, uključujući i nacionalne investicione prioritete za budžetsku i naredne dvije fiskalne godine;
- (4) 30. april - ministar u saradnji sa ministarstvima i institucijama nadležnim za ekonomsku politiku i privredni sistem, uzimajući u obzir i javnu raspravu, priprema Memorandum, koji sadrži ekonomsku i fiskalnu politiku Vlade sa projekcijama za budžetsku i naredne dvije fiskalne godine;
- (5) 15. maj - Vlada usvaja Memorandum;
- (6) 1. juni - ministar donosi uputstvo za pripremu nacrt budžeta Republike Srbije;
- (7) 1. juni - ministar dostavlja Memorandum lokalnoj vlasti i organizacijama za obavezno socijalno osiguranje;
- (8) 1. septembar - direktni korisnici sredstava budžeta Republike Srbije i organizacije za obavezno socijalno osiguranje dostavljaju prijedlog srednjoročnog i finansijskog plana Ministarstvu;
- (9) 1. oktobar - Vlada, na prijedlog ministra, usvaja revidirani Memorandum, zajedno sa informacijama o finansijskim i drugim efektima novih politika, uzimajući u obzir posijle 30. aprila ažurirani makroekonomski okvir;
- (10) 15. oktobar - ministar dostavlja Vladi nacrt zakona o budžetu Republike Srbije, nacrt odluka o davanju saglasnosti na finansijske planove organizacija za obavezno socijalno osiguranje sa finansijskim planovima organizacija za obavezno socijalno osiguranje.

Prema Zakonu o budžetskom sistemu završna faza usvajanja budžeta sastoji se iz slijedećih koraka:

- ☒ 1. novembar - Vlada usvaja prijedlog zakona o budžetu Republike Srbije i dostavlja ga Narodnoj skupštini, zajedno sa revidiranim Memorandumom, prijedlozima odluka o davanju saglasnosti na finansijske planove organizacija za obavezno socijalno osiguranje;

- ☒ 15. decembar - Narodna skupština donosi zakon o budžetu Republike Srbije i odluke o davanju saglasnosti na finansijske planove organizacija za obavezno socijalno osiguranje.

Prihodi i primanja budžeta Republike Srbije i budžeta lokalne vlasti prikupljaju se i naplaćuju u skladu sa zakonom i drugim propisima, nezavisno od iznosa utvrđenih u budžetu za pojedine vrste prihoda i primanja.

Direktni i indirektni korisnici budžetskih sredstava obavezni su da obezbjede potpuno i pravovremeno, na dan realizacije, uplaćivanje prihoda i primanja budžeta iz okvira svoje nadležnosti na propisani račun odgovarajućeg konsolidovanog računa trezora, za potrebe raspoređivanja u budžetu, u skladu sa zakonom.

Ministarstvo - Uprava za trezor, odnosno lokalni organ uprave nadležan za finansije, vodi glavnu knjigu trezora.

Direktni i indirektni korisnici budžetskih sredstava mogu da vrše plaćanja do visine rashoda koje, za tromesečni ili neki drugi period, odredi ministar, odnosno lokalni organ uprave nadležan za finansije (u daljem tekstu: kvota).

Prilikom određivanja kvota za direktne korisnike budžetskih sredstava, ministar, odnosno lokalni organ uprave nadležan za finansije, imaju u vidu sredstva planirana u budžetu za direktnog korisnika budžetskih sredstava, plan izvršenja budžeta za direktnog budžetskog korisnika i likvidne mogućnosti budžeta.

Ministarstvo, odnosno lokalni organ uprave nadležan za finansije, obavještava direktne korisnike budžetskih sredstava o kvotama, najkasnije u roku od 15 dana prije početka perioda na koji se odnosi.

Transakcije i poslovni događaji, uključujući prihode i rashode, kao i stanje i promjene na imovini, obavezama i kapitalu, evidentiraju se u glavnoj knjizi trezora, u skladu sa kontnim planom i na nivoima propisane budžetske klasifikacije.

U glavnoj knjizi trezora Republike Srbije, odnosno trezora lokalne vlasti vodi se posebna evidencija za svakog direktnog i indirektnog korisnika budžetskih sredstava.

Transakcije i poslovni događaji evidentirani u poslovnim knjigama direktnog i indirektnog korisnika budžetskih sredstava moraju biti ažurni i u skladu sa transakcijama i poslovnim događajima evidentiranim u glavnoj knjizi trezora.

U glavnoj knjizi trezora vodi se evidencija prihoda sa posebnom namjenom, koje upotrebljavaju direktni i indirektni korisnici budžetskih sredstava i koji se ne mogu koristiti za druge namjene.

Ministar bliže uređuje način evidentiranja i sadržinu glavne knjige i poslovnih knjiga trezora Republike Srbije, odnosno trezora lokalne vlasti.

Direktni korisnik budžetskih sredstava obrazuje službu koja priprema prijedlog finansijskog plana i zahtjeve za izvršenje odobrenih aproprijacija, sastavlja izvještaj o njihovom izvršenju i obavlja druge poslove utvrđene zakonom, drugim propisom i općim aktom (u daljem tekstu: finansijska služba).

Izuzetno od stava 1. ovog člana, finansijska služba direktnog korisnika budžetskih sredstava može da obavlja poslove i za druge direktne korisnike budžetskih sredstava.

Ministar propisuje zajedničke osnove, kriterije i zadatke za rad finansijske službe, koje direktni korisnici budžetskih sredstava bliže uređuju.

Indirektni korisnik budžetskih sredstava i korisnik sredstava organizacije za obavezno socijalno osiguranje odgovoran je za računovodstvo sopstvenih transakcija.

Direktni korisnik budžetskih sredstava odgovoran je za računovodstvo sopstvenih transakcija, a u okviru svojih ovlaštenja i za računovodstvo transakcija indirektnih korisnika budžetskih sredstava koji spadaju u njegovu nadležnost.

Visoki savet sudstva, odnosno Državno veće tužilaca odgovorno je za računovodstvo sopstvenih transakcija, a u okviru svojih ovlaštenja i za računovodstvo transakcija pravosudnih organa u okviru njihovog razdjela.

Ministar, u ime Vlade, odnosno lokalni organ uprave nadležan za finansije, u ime nadležnog izvršnog organa lokalne vlasti, odgovoran je za računovodstvo primljenih zajmova i dugova.

Vlada bliže uređuje budžetsko računovodstvo i način vođenja konsolidovanog računa trezora.

Ministar uređuje način vođenja budžetskog računovodstva i sadržaj i način finansijskog izvještavanja za direktne i indirektno korisnike budžetskih sredstava, korisnike sredstava organizacija za obavezno socijalno osiguranje i budžetske fondove Republike Srbije i lokalne vlasti, a može donijeti posebna uputstva o finansijskom izvještavanju za određene organe državne uprave.

Ministar utvrđuje način izvještavanja o ukupnim prihodima i primanjima i ukupnim rashodima i izdacima za trezore lokalne vlasti.

Ministar uređuje način pripreme, sastavljanja i podnošenja završnih računa direktnih i indirektnih korisnika budžetskih sredstava, korisnika sredstava organizacija za obavezno socijalno osiguranje i budžetskih fondova Republike Srbije i lokalne vlasti.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONU O BUDŽETSKOM SISTEMU

Zakon o budžetskom sistemu Srbije na nekoliko mjesta ima odredbe koje se odnose na sudsku vlast:

- ☑ Član 28.: Posebni dio budžeta iskazuje finansijske planove direktnih korisnika budžetskih sredstava, prema principu podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku odgovornost za budžetsko računovodstvo
- ☑ Član 74. Visoki savet sudstva, odnosno Državno veće tužilaca odgovorno je za računovodstvo sopstvenih transakcija, a u okviru svojih ovlaštenja i za računovodstvo transakcija pravosudnih organa u okviru njihovog razdjela.
- ☑ Član 78. : 28. februar - pravosudni organi koji se u budžetu Republike Srbije iskazuju zbirno pripremaju završni račun za prethodnu budžetsku godinu i podnose ga Visokom savetu sudstva, odnosno Državnom veću tužilaca; 31. mart - Visoki savet sudstva, odnosno Državno veće tužilaca kontroliraju, sravnjuju podatke iz završnih računa pravosudnih organa koji se iskazuju zbirno u okviru njihovih razdjela i sastavljaju konsolidovane godišnje izvještaje, koje podnose Upravi za trezor;
- ☑ Član 107.: Nadležnosti Visokog saveta sudstva, odnosno Državnog veća tužilaca, u smislu odredaba ovog zakona, a u vezi sa nadležnostima ovih organa propisanih Zakonom o uređenju sudova, (Službeni glasnik RS, broj 116/08) i Zakonom o javnom tužilaštvu, (Službeni glasnik RS, broj 116/08), koje se odnose na sredstva za rad sudova i javnih tužilaštava, do 1. januara 2011. godine vršit će ministarstvo nadležno za pravosuđe.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

U organizacionoj klasifikaciji budžeta postoji poseban razred „Pravosudni organi“, a u okviru njega sudovi i tužilaštva imaju status posebnih organizacionih kodova. Ministarstvo pravosuđa iskazano je također kao poseban razred. Naredna tabela prikazuje cjelokupan budžet Republike Srbije:

Razdeo	OPIS	Ukupna sredstva
1	NARODNA SKUPŠTINA	1.594.199.000
2	PREDSEDNIK REPUBLIKE	157.353.000
3	VLADA	1.741.607.000
4	USTAVNI SUD	128.272.000
5	VISOKI SAVET SUDSTVA	133.886.000
6	DRŽAVNO VEĆE TUŽILACA	50.594.000
7	PRAVOSUDNI ORGANI	19.387.627.000
8	ZAŠTITNIK GRAĐANA	121.648.000
9	DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA	155.619.000
10	MINISTARSTVO SPOLJNIH POSLOVA	4.883.158.000
11	MINISTARSTVO ODBRANE	69.966.000.000
12	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA	47.532.614.000
13	BEZBEDNOSNO INFORMATIVNA AGENCIJA	3.532.333.000
14	MINISTARSTVO FINANSIJA	222.188.779.000
15	MINISTARSTVO PRAVDE	6.558.283.000
16	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE	25.621.810.000
17	MINISTARSTVO EKONOMIJE I REGIONALNOG RAZVOJA	41.204.234.000
18	MINISTARSTVO RUDARSTVA I ENERGETIKE	2.663.249.000
19	MINISTARSTVO ZA INFRASTRUKTURU	20.258.147.000
20	MINISTARSTVO ZA TELEKOMUNIKACIJE I INFORMACIONO DRUŠTVO	699.534.000
21	MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE	99.180.692.000
22	MINISTARSTVO ZA NAUKU I TEHNOLOŠKI RAZVOJ	18.445.016.000
23	MINISTARSTVO ŽIVOTNE SREDINE I PROSTORNOG PLANIRANJA	10.876.936.000
24	MINISTARSTVO OMLADINE I SPORTA	3.902.780.000
25	MINISTARSTVO KULTURE	6.317.268.000
26	MINISTARSTVO ZA DIJASPORU	250.768.000
27	MINISTARSTVO ZA KOSOVO I METOHIJU	4.079.105.000
28	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA	436.928.000
29	MINISTARSTVO ZA NACIONALNI INVESTICIONI PLAN	19.191.227.000
30	REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA ZAKONODAVSTVO	77.541.000
31	REPUBLIČKI ZAVOD ZA RAZVOJ	42.275.000
32	REPUBLIČKI ZAVOD ZA STATISTIKU	599.685.000
33	REPUBLIČKI HIDROMETEOROLOŠKI ZAVOD	1.139.796.000
34	REPUBLIČKI GEODETSKI ZAVOD	4.275.227.000
35	REPUBLIČKI SEIZMOLOŠKI ZAVOD	29.178.000
36	REPUBLIČKA DIREKCIJA ZA IMOVINU REPUBLIKE SRBIJE	467.220.000
37	REPUBLIČKI ZAVOD ZA INFORMATIKU I INTERNET	27.082.000
38	AGENCIJA ZA STRANA ULAGANJA I PROMOCIJU IZVOZA	306.767.000
39	CENTAR ZA RAZMINIRANJE	12.175.000
40	ZAVOD ZA INTELEKTUALNU SVOJINU	148.482.000
41	DIREKCIJA ZA UNUTRAŠNJE PLOVNE PUTEVE - PLOVPUT	198.196.000
42	GEOMAGNETSKI ZAVOD	68.392.000
43	ZAVOD ZA SOCIJALNO OSIGURANJE	21.381.000
44	SRPSKA AKADEMIJA NAUKA I UMETNOSTI	275.291.000
45	UPRAVA ZA JAVNE NABAVKE	61.549.000
46	KOMISIJA ZA ISPITIVANJE ODGOVORNOSTI ZA KRŠENJE LJUDSKIH PRAVA	48.000
47	AGENCIJA ZA RUDARSTVO	650.000

48	AGENCIJA ZA ENERGETSKU EFIKASNOST	14.230.000
49	KOMESARIJAT ZA IZBEGLICE	1.133.186.000
50	AGENCIJA ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE	160.001.000
51	POVERENIK ZA INFORMACIJE OD JAVNOG ZNAČAJA	115.860.000
52	POVERENIK ZA ZAŠTITU RAVNOPRAVNOSTI	39.336.000
53	DIREKCIJA ZA RESTITUCIJU	61.912.000
54	DIREKCIJA ZA ŽELEZNICU	60.872.000
55	REPUBLIČKA AGENCIJA ZA MIRNO REŠAVANJE RADNIH SPOROVA	19.974.000
56	UPRAVA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE REPUBLIČKIH ORGANA	2.702.081.000
57	UPRAVNI OKRUZI	388.373.000
58	MINISTARSTVO TRGOVINE I USLUGA	6.442.295.000
59	MINISTARSTVO ZDRAVLJA	11.326.649.000
60	MINISTARSTVO PROSVETE	134.377.408.000
61	MINISTARSTVO ZA DRŽAVNU UPRAVU I LOKALNU SAMOUPRAVU	1.041.785.000
62	MINISTARSTVO VERA	603.574.000
	UKUPNO	797.498.137.000

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

Iz prethodne tabele proizilazi da je za pravosudne organe u 2010. godini planirano 19.387.627.000 dinara što je 2,43 % ukupnih budžetskih rashoda.

U narednoj tabeli iskazano je struktura budžetskih pozicija u okviru odobrenog budžeta za pravosuđe (sudove i tužilaštva):

OPIS	Ukupna sredstva
PRAVOSUDNI ORGANI	3.853.856.000
VRHOVNI KASACIONI SUD	320.274.000
UPRAVNI SUD	204.283.000
APELACIONI SUDOVI	1.222.115.000
PRIVREDNI APELACIONI SUD	143.897.000
REPUBLIČKO JAVNO TUŽILAŠTVO	122.660.000
TUŽILAŠTVO ZA RATNE ZLOČINE	98.826.000
REPUBLIČKO JAVNO PRAVOBRANILAŠTVO	215.646.000
VIŠI SUDOVI	1.859.454.000
OSNOVNI SUDOVI	6.133.998.000
PRIVREDNI SUDOVI	785.170.000
VIŠA JAVNA TUŽILAŠTVA	571.878.000
OSNOVNA JAVNA TUŽILAŠTVA	1.125.201.000
VIŠI PREKRŠAJNI SUD	269.918.000
PREKRŠAJNI SUDOVI	1.993.839.000
APELACIONA JAVNA TUŽILAŠTVA	243.186.000
TUŽILAŠTVO ZA ORGANIZOVANI KRIMINAL	223.426.000
UKUPNO ZA RAZDEO 7:	19.387.627.000

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

Naplata sudskih taksi propisana je Zakon o sudskim taksama (Službeni glasnik RS", br. 28/1994, 53/1995, 16/1997, 9/2002, 29/2004 i 61/2005). Prema Zakonu takse predstavljaju prihod državnog budžeta koji se uplaćuje direktno na račun trezora. Ovaj prihod ne vezuje se za namjensko finansiranje sudova.

Struktura budžetskih prihoda za 2010. godinu prikazana je u narednoj tabeli:

	Ekonomska klasifikacija	Budžet 2010
UKUPNI PRIHODI I PRIMANJA		655.971.000.000
1. Poreski prihodi		609.971.000.000
1.1. Porez na dohodak građana	7111	76.019.000.000
1.2. Porez na dobit preduzeća	7112	21.971.000.000
1.3. Porez na dodatu vrednost	7141	325.246.000.000
- Porez na dodatu vrednost u zemlji		134.506.000.000
- Porez na dodatu vrednost iz uvoza		187.440.000.000
- Porez na promet proizvoda iz prethodnih godina		3.300.000.000
1.4. Akcize	717	131.500.000.000
- Akcize na derivate nafte		65.500.000.000
- Akcize na duvanske prerađevine		54.400.000.000
- Ostale akcize		11.600.000.000
1.5. Carine	715	43.735.000.000
1.6. Ostali poreski prihodi		11.500.000.000
2. Neporeski prihodi		46.000.000.000
- Takse	742	14.700.000.000
- Novčane kazne	743	7.700.000.000
- Prihodi od prodaje dobara i usluga	742	4.000.000.000
- Ostali neporeski prihodi	741,744,745,77,8	13.600.000.000
<i>od toga dividende budžeta Republike</i>	<i>745123</i>	<i>4.000.000.000</i>
- Sopstveni prihodi budžetskih korisnika	781111	6.000.000.000

U budžetu Srbije u okviru prihoda, sudske i administrativne takse iskazane su u jednom iznosu

U budžetu za 2010. kazne i takse planirane su u iznosu od 22.400.000.000 dinara što čini 3,41 % ukupno planiranih prihoda.

Rashodi za sudsku vlast iznose 19.387.627.000 dinara. Proizlazi da su rashodi za sudsku vlast manji od prihoda od sudskih i administrativnih taksi i kazni.

VI. FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U CRNOJ GORI

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUĐA

Ustav Crne Gore u članovima od 118 do 128 govori o sudstvu. Ustav RCG određuje da su sudovi samostalni, nezavisni i da sude na osnovu Ustava i zakona. Ustavom je zajamčena stalnost sudijske funkcije i propisano da sudije i državnog tužioca bira i razrješava Skupština, da oni ne mogu biti članovi organa političke stranke, da sudija sudi na osnovu Ustava i zakona, a određeni su i uslovi za prestanak i razrješenje sudijske funkcije.

Vrhovni sud je najviši sud u Crnoj Gori. Vrhovni sud obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona od strane sudova. Predsjednika Vrhovnog suda bira i razrješava te funkcije Skupština na zajednički prijedlog predsjednika Crne Gore, predsjednika Skupštine i predsjednika Vlade.

Sudiju i predsjednika suda bira i razrješava Sudski savjet.

Sudski savjet je samostalan i nezavisan organ koji obezbjeđuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija.

Sudski savjet ima predsjednika i devet članova. Predsjednik Sudskog savjeta je predsjednik Vrhovnog suda.

Sudski savjet:

- 1) bira i razrješava sudiju, predsjednika suda i sudiju- porotnika;
- 2) utvrđuje prestanak sudijske funkcije;
- 3) utvrđuje broj sudija i sudija-porotnika u sudu;
- 4) razmatra izvještaj o radu suda, predstavke i pritužbe na rad suda i zauzima stavove o njima;
- 5) odlučuje o imunitetu sudije;
- 6) predlaže Vladi iznos sredstava za rad sudova;
- 7) vrši i druge poslove utvrđene zakonom.

Ustavom je određeno da se državni tužilac imenuje na vrijeme od pet godina i da može biti ponovo imenovan bez ograničenja broja mandata i propisano je da državni tužilac vrši poslove krivičnog gonjenja, ulaže pravna sredstva radi zaštite ustavnosti i zakonitosti i zastupa Republiku u imovinskopравnim odnosima, kao i da svoju funkciju vrši na osnovu Ustava i zakona. Zakonom o državnom tužiocu je određeno da se zamjenici državnih tužilaca imenuju na vrijeme od pet godina i da mogu biti ponovo imenovani.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

- ☒ Ustav Crne Gore, (Službeni list Crne Gore, br. 1/07)
- ☒ Ustavni zakon za provođenje Ustava Crne Gore, (Službeni list Crne Gore, br. 1/07, 9/08, 4/09, 71/09)
- ☒ Zakon o Ustavnom sudu Crne Gore, (Službeni list Crne Gore, br. 64/08)
- ☒ Zakon o sudovima, (Sl.list Crne Gore5/02)
- ☒ Zakon o državnom tužiocu, (Sl.list RCG, br. 69/2003 i 40/2008.)

3. VRSTE SUDOVA

Zakonom o sudovima, (Sl.list Crne Gore 5/02) uređuje se: osnivanje, organizacija i nadležnost sudova; uslovi i postupak izbora sudije; disciplinska odgovornost; prestanak funkcije i razrješenje sudije; uslovi i postupak izbora, prestanka i razrješenja sudije-porotnika; sastav, izbor, nadležnost i način rada Sudskog savjeta; organizacija rada suda; pravosudna uprava; finansiranje rada sudova i ostala pitanja od značaja za blagovremeno i uredno funkcioniranje sudova.

Zakonom o sudovima je određeno da sudsku vlast vrše osnovni sudovi, viši sudovi, privredni sudovi, Apelacioni sud, Upravni sud i Vrhovni sud Republike Crne Gore.

U Crnoj Gori ima 15 osnovnih sudova, dva viša suda i dva privredna suda.

Prvostepena sudska nadležnost u najvećoj mjeri pripada osnovnim sudovima jer oni sude u svim predmetima, osim u predmetima krivičnih djela za koja je zakonom propisana kazna zatvora preko deset godina i za određen broj krivičnih djela taksativno nabrojanih u Zakonu o sudovima, koji su povjereni višim sudovima i u predmetima privredno-pravnih sporova, koje sude specijalizirani privredni sudovi. Viši sudovi su istovremeno žalbeni sudovi u predmetima za čije rješavanje su nadležni osnovni sudovi. Stoga Apelacioni sud Republike Crne Gore nije žalbeni sud punog kapaciteta, jer on odlučuje samo po žalbama protiv krivičnih odluka viših sudova i u drugostepenom postupku po žalbama protiv odluka privrednih sudova.

Upravni sud Republike Crne Gore odlučuje u upravnim sporovima, dok je Vrhovni sud najviši sud u Republici, koji odlučuje o vanrednim pravnim sredstvima izjavljenim protiv odluka svih sudova u Republici, i zauzima načelne pravne stavove i načelna pravna mišljenja, radi ujednačavanja sudske prakse.

U sudovima ima 262 sudije, što znači da na oko 2.500 stanovnika dolazi jedan sudija.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

Državno tužilačka organizacija je uređena Zakonom o državnom tužiocu, (Sl.list RCG, br. 69/2003 i 40/2008.) kojim je određeno da državnotužilačku funkciju vrše Vrhovni državni tužilac, Specijalni tužilac za borbu protiv organiziranog kriminala, dva viša državna tužioca i 13 osnovnih državnih tužilaca, koji imaju svoje zamjenike.

U državnotužilačkoj organizaciji obavlja funkciju 17 državnih tužilaca i 66 zamjenika.

Prema članu 13. Zakona, u okviru Državnog tužilaštva osnivaju se: Vrhovno državno tužilaštvo, Viša državna tužilaštva i Osnovna državna tužilaštva.

Vrhovno državno tužilaštvo osniva se za teritoriju Crne Gore, sa sjedištem u Podgorici.

Više državno tužilaštvo osniva se za područje višeg suda i privrednog suda.

Osnovno državno tužilaštvo osniva se za područje jednog ili više osnovnih sudova. Vrhovno državno tužilaštvo postupa pred Vrhovnim sudom Crne Gore, Apelacionim sudom Crne Gore, Upravnim sudom Crne Gore, drugim sudovima i drugim državnim organima, u skladu sa zakonom. Vrhovno državno tužilaštvo podiže, u skladu sa zakonom, zahtjev za zaštitu zakonitosti. Vrhovno državno tužilaštvo vrši i druge poslove koji nisu propisani kao nadležnost višeg i osnovnog državnog tužilaštva.

Prema članu 15 Viša državna tužilaštva su:

- ☒ Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju, za postupanje pred Višim sudom u Bijelom Polju i Privrednim sudom u Bijelom Polju;

- ☑ Više državno tužilaštvo u Podgorici, za postupanje pred Višim sudom u Podgorici i Privrednim sudom u Podgorici.

Više državno tužilaštvo je nadležno da postupa pred višim sudom u krivičnim stvarima, a pred privrednim sudom u stvarima privrednih prestupa.

Osnovno državno tužilaštvo postupa i pred organima za prekršaje i drugim državnim organima na svom području.

Osnovno državno tužilaštvo je ovlašteno da preduzima sve radnje iz svoje nadležnosti pred stvarno i mjesno nadležnim sudom, organom za prekršaje ili drugim državnim organom, izuzev onih iz isključive nadležnosti vrhovnog odnosno višeg državnog tužioca i radnji koje su oni preuzeli.

Shodno članu 66. Zakona, za poslove suzbijanja organiziranog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina obrazuje se u Vrhovnom državnom tužilaštvu Odjeljenje za suzbijanje organiziranog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina, kojim rukovodi specijalni tužilac. Specijalni tužilac, u okviru svoje nadležnosti, ima ista prava i dužnosti kao državni tužilac, ukoliko zakonom za pojedina pitanja nije drukčije određeno.

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

Prema članu 75 Zakona o sudovima, Sudski savjet ima slijedeće nadležnosti:

- ☑ utvrđuje prijedlog za izbor i razrješenje sudija i sudija-porotnika;
- ☑ sprovodi postupak utvrđivanja odgovornosti sudija za neuredan rad i čuvanje ugleda sudijske funkcije;
- ☑ utvrđuje broj sudijskih mjesta i broj sudija-porotnika za svaki sud;
- ☑ određuje način zamjenjivanja predsjednika Sudskog savjeta;
- ☑ donosi Poslovnik Sudskog savjeta;
- ☑ predlaže Vladi posebne razdjele budžeta namijenjene potrebama sudova;
- ☑ vrši i druge poslove određene zakonom.

Sudski savjet ima predsjednika i deset članova. Predsjednik Vrhovnog suda po položaju je predsjednik Sudskog savjeta. Skupština imenuje deset članova Sudskog savjeta, i to: šest iz reda sudija; dva iz reda profesora Pravnog fakulteta i dva iz reda uglednih pravnih stručnjaka.

Nadležnost Tužilačkog savjeta uređena je članom 83. Zakona:

Tužilački savjet:

- ☑ utvrđuje prijedlog za imenovanje i razrješenje državnog tužioca, imenuje, razrješava i utvrđuje prestanak funkcije zamjenika;
- ☑ utvrđuje broj zamjenika državnog tužioca;
- ☑ sprovodi postupak utvrđivanja disciplinske odgovornosti državnog tužioca i zamjenika;
- ☑ stara se o edukaciji nosilaca tužilačke funkcije u saradnji sa Sudskim savjetom;
- ☑ utvrđuje prijedlog razdjela budžeta za finansiranje rada Državnog tužilaštva i Tužilačkog savjeta;
- ☑ daje mišljenje na nacrt zakona i podzakonskih akata iz oblasti pravosuđa i inicira donošenje relevantnih zakona i drugih propisa iz ove oblasti;
- ☑ obezbjeđuje primjenu, održivost i jednoobraznost Pravosudnog informacionog sistema u dijelu koji se odnosi na tužilaštvo;
- ☑ vodi evidenciju podataka o državnim tužiocima i zamjenicima;

- ☒ predlaže orijentaciona mjerila o potrebnom broju državnih tužilaca i zamjenika i ostalih službenika i namještenika u državnim tužilaštvima;
- ☒ utvrđuje metodologiju za izradu izvještaja o radu državnog tužilaštva i godišnjeg rasporeda poslova;
- ☒ utvrđuje Kodeks tužilačke etike;
- ☒ donosi Poslovnik o svom radu;
- ☒ vrši i druge poslove određene zakonom.

Tužilački savjet ima predsjednika i deset članova. Vrhovni državni tužilac po položaju je predsjednik Tužilačkog savjeta. Članovi Tužilačkog savjeta biraju se: šest iz reda državnih tužilaca i zamjenika; jedan iz reda profesora Pravnog fakulteta u Podgorici; dva iz reda istaknutih pravnika u Crnoj Gori, od kojih je jedan sa iskustvom iz oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, na prijedlog Predsjednika Crne Gore, uz pribavljeno mišljenje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda; jedan predstavnik Ministarstva pravde.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA

Zakonom o sudovima i Zakonom o državnom tužiocu propisano je da razdio budžeta za potrebe sudova, odnosno državnih tužilaca predlaže Sudski, odnosno Tužilački savjet na osnovu utvrđenih stvarnih potreba. Razdio budžeta za potrebe pravosuđa dio je jedinstvenog budžeta RCG. Materijalno – finansijsko poslovanje za potrebe svih sudova u Crnoj Gori obavlja se u okviru posebne organizacione jedinice Vrhovnog suda RCG – Administrativnog ureda, dok se ti poslovi za državne tužioce obavljaju kod Vrhovnog državnog tužioca, koji nema posebnu organizacionu jedinicu za njihovo obavljanje.

Prema članu 10. Zakona o sudovima, sredstva i uslove za rad sudova obezbjeđuje Republika Crna Gora .

Prema članu 110. istog Zakona sredstva za rad sudova određuju se u posebnom razdjelu budžeta Republike. Prijedlog ovog razdjela budžeta utvrđuje Sudski savjet i dostavlja ga Vladi. Shodno članu 111. istog Zakona predsjednik suda je finansijski nalogodavac u sudu.

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Prema članu 128. Zakona o državnom tužiocu, finansijska sredstva za rad Državnog tužilaštva i Tužilačkog savjeta se obezbjeđuju u posebnom razdjelu budžeta Crne Gore, u okviru kojeg su posebno iskazana sredstva za rad Tužilačkog savjeta. Predlog razdjela budžeta iz stava 1. ovog člana utvrđuje i Vladi dostavlja Tužilački savjet. Predsjednik Tužilačkog savjeta ima pravo da učestvuje u radu sjednice Skupštine na kojoj se raspravlja o prijedlogu budžeta.

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Zakon o sudovima i Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. Primjenjuje se Zakon o budžetu.

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Zakonom o budžetu, (Sl. list RCG, br. 40/01. 44/01. 28/04. 71/05., Sl. list Crne Gore, br. 12/07, 73/08 53/09) reguliše se donošenje budžeta, evidencija i upravljanje budžetom, pripremanje i planiranje budžeta, izvršenje budžeta Crne Gore, budžeta općine, zajmovi i garancije, unutrašnja kontrola, računovodstvo budžeta, državni trezor, poslovi budžeta i unutrašnja revizija.

Budžet se donosi za fiskalnu godinu i važi u godini za koju je donesen. Fiskalna godina je kalendarska godina.

Zakon o budžetu države za fiskalnu godinu donosi Skupština. Odluku o budžetu općine za fiskalnu godinu donosi Skupština općine.

Budžet sadrži tekući budžet, transakcije finansiranja i kapitalni budžet i budžeti državnih fondova kojim se iskazuju izdaci i primici po izvorima iz kojih potiču. Izdaci moraju biti uravnoteženi sa primicima.

Planiranje budžeta države zasniva se na projekcijama ekonomskog razvoja, makroekonomske stabilnosti, ekonomskoj politici, na zakonima i drugim propisima.

Ministarstvo finansija u februaru tekuće godine, na osnovu propisa za izradu kapitalnog budžeta koji usvaja Vlada, izdaje stručno uputstvo za pripremanje kapitalnog budžeta potrošačkih jedinica i jedinica lokalne samouprave, koje predlažu kapitalne projekte za narednu fiskalnu godinu.

Potrošačke jedinice koje su predložile kapitalne projekte dužne su da zahtjeve za dodjelu budžetskih sredstava za kapitalne projekte podnesu Ministarstvu finansija do 31. marta tekuće godine za narednu fiskalnu godinu.

Vlada određuje strateške prioritete ekonomske politike za narednu fiskalnu godinu najkasnije do 31. marta tekuće godine, na prijedlog organa državne uprave nadležnog za predlaganje ekonomske politike za narednu fiskalnu godinu.

Ministarstvo finansija priprema i u aprilu, dostavlja Vladi izvještaj o realizaciji makroekonomske i fiskalne politike za tekuću godinu i predlaže ciljeve i smjernice fiskalne politike, na osnovu kojih planira glavne kategorije primitaka i izdataka sa procjenom za naredne tri fiskalne godine.

Na osnovu odluke Vlade o ciljevima i smjernicama fiskalne politike Ministarstvo finansija u maju tekuće fiskalne godine, izdaje stručno uputstvo za pripremanje budžeta potrošačkih jedinica i budžeta lokalne samouprave za narednu fiskalnu godinu.

Potrošačka jedinica, u postupku planiranja budžeta, podnosi zahtjev Ministarstvu finansija za dodjelu budžetskih sredstava do kraja jula tekuće za narednu fiskalnu godinu. Zahtjev sadrži: tekući-programski budžet; transakcije finansiranja; kapitalni budžet; procjenu izdataka po ekonomskoj, funkcionalnoj, programskoj i projektnoj klasifikaciji, koju utvrđuje Ministarstvo finansija u skladu sa međunarodnim standardima; izvore finansiranja; obrazloženje procijenjenih izdataka i izvora finansiranja.

Ministarstvo finansija na osnovu procjene primitaka i dostavljenih zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava, nacrtom zakona o budžetu države predlaže izdatke za potrošačke jedinice i ako pri tom postoji deficit, utvrđuje izvore sredstava za njegovo finansiranje.

Ukoliko tokom rasprave o nacrtu zakona o budžetu države postoje neslaganja između Ministarstva finansija i odgovornih lica u potrošačkim jedinicama Ministarstvo finansija priprema za Vladu prijedlog konačnog rješenja.

Ministarstvo finansija priprema nacrt zakona o budžetu države i u oktobru ga dostavlja Vladi.

Prijedlog zakona o budžetu države utvrđuje Vlada i u novembru ga dostavlja Skupštini.

Zakon o budžetu države i odluka o budžetu općine sadrže opći i posebni dio. Opći dio sadrži procjenu primitaka i izdataka iskazanih po ekonomskoj klasifikaciji za tekući i kapitalni budžet normativni dio budžeta kojim se bliže uređuje njegovo izvršenje upotrebu suficita i pokriće deficita tekuću i stalnu budžetsku rezervu.

Posebni dio sadrži izdatke potrošačkih jedinica po organizacionoj, funkcionalnoj, programskoj i projektnoj klasifikaciji sa izvorima finansiranja.

Uz prijedloge zakona o budžetu države i odluka o budžetu općine, Skupštini, odnosno Skupštini općine, dostavlja se na uvid pregled planiranih primitaka i izdataka za naredne tri fiskalne godine, uključujući pregled višegodišnjih ugovorenih obaveza, višegodišnjih izdataka i investicionih programa.

Uz prijedlog zakona o budžetu države Skupštini se dostavljaju prijedlozi finansijskih planova sa planom rada za narednu godinu nezavisnih regulatornih tijela, na usvajanje.

Budžet RCG sadrži tekući i kapitalni budžet, ustanovljava se i vodi Konsolidovani račun trezora preko kojeg se vrše sve uplate i isplate, utvrđuje se upotreba budžetskog suficita i izvori finansiranja budžetskog deficita i dr. Predviđeno je da se planiranje budžeta države zasniva na projekcijama ekonomskog razvoja, makroekonomske stabilnosti, ekonomskoj politici, na zakonima i drugim propisima.

Za izvršenje budžeta odgovoran je ministar finansija, a za zakonito korišćenje sredstava u potrošačkim jedinicama odgovoran je budžetski izvršilac. Pored toga, propisane su norme o preusmjeravanju sredstava planiranih budžetom do iznosa od 5%, načinu korištenja sredstava tekuće i stalne rezerve i dr.

Ministarstvo finansija priprema Nacrt zakona o završnom računu budžeta države i dostavlja ga Vladi. Pri tome završni račun sadrži Izvještaj Državne revizorske institucije o završnom računu, početno i završno stanje Konsolidovanog računa trezora, pregled izvršenih odstupanja u odnosu na planirane iznose, izvještaj o uzetim zajmovima, izvještaj o izdacima budžetskih rezervi i izvještaj o garancijama.

Za izvršenje budžeta države odgovoran je ministar finansija. Potrošačke jedinice sredstva utvrđene zakonom o budžetu države koriste po dinamici koju je odobrilo Ministarstvo finansija. Potrošačke jedinice utvrđuju raspodjelu sredstava za izdatke u okviru jedinica koje spadaju u njihovu nadležnost.

Za zakonito korišćenje sredstava odobrenih potrošačkoj jedinici odgovoran je budžetski izvršilac. Ugovorene obaveze potrošačke jedinice moraju biti u skladu sa sredstvima koja, za određeni period, odobri Ministarstvo finansija.

Potrošačka jedinica može preuzimati nove ugovorene obaveze, koje će se realizirati i u narednoj fiskalnoj godini, pod uslovom da je taj izdatak planiran i za narednu fiskalnu godinu odnosno na prijedlog Ministarstva finansija odobren od Vlade.

Namjenski prihodi i prihodi ostvareni od obavljanja djelatnosti potrošačkih jedinica uplaćuju se na bankarske račune trezora.

Za hitne i nepredviđene izdatke tokom fiskalne godine koriste se sredstva tekuće i stalne rezerve. Ministarstvo finansija odlučuje o korištenju sredstava tekuće i stalne rezerve, uz prethodnu saglasnost Vlade.

Potrošačke jedinice i općine Ministarstvu finansija podnose izvještaj o ostvarenim primicima i izvršenim izdacima, u skladu sa propisima koje donosi Ministarstvo finansija.

Budžetski izvršioci su odgovorni za računovodstvo i unutrašnju kontrolu primitaka, ugovorenih obaveza i izdataka potrošačkih jedinica i jedinica koje spadaju u njihovu nadležnost.

Ministarstvo finansija u ime Vlade, odgovorno je za vođenje računovodstva, unutrašnju kontrolu, zaduživanje i dug. Ono propisuje način i postupak vođenja unutrašnje kontrole budžeta, način vođenja računovodstva budžeta, podnošenja izvještaja o korištenju sredstava budžeta i način evidentiranja primitaka, izdataka, ugovorenih obaveza, koncesija, kapitalnih projekata i programskog budžeta.

Ministarstvo finansija može izdati poseban nalog potrošačkim jedinicama i općinama i za podnošenje finansijskog izvještaja. Ono propisuje način pripreme, izrade i predaje završnih računa potrošačkih jedinica.

Ministarstvo finansija priprema Nacrt zakona o završnom računu budžeta države i dostavlja ga Vladi do 1. juna.

Vlada, do kraja juna, utvrđuje prijedlog zakona o završnom računu budžeta države i dostavlja ga Skupštini do kraja septembra.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONIMA O JAVNIM FINANSIJAMA (ZAKONIMA O BUDŽETU)

U Zakonu o budžetu nema niti jedne odredbe koja posebno govori o sudovima i tužilaštvima. Sudovi i tužilaštva prema ovom zakonu ni po čemu se ne odvajaju od ostalih budžetskih korisnika.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

U organizacionoj klasifikaciji budžeta sudstvo i tužilaštvo predstavljaju posebne razrede i odvojeni su od Ministarstva pravde koje je također poseban razred. Naredna tabela prikazuje cjelokupan budžet Republike Crne Gore po funkcionalnoj klasifikaciji:

Funkcionalna Klasifikacija	Opis	Iznos
10101	Predsjednik Crne Gore	661.879,73
20101	Skupština Crne Gore	5.102.180,79
20102	Državna izborna komisija	48.480,00
20103	Sredstva za rad parlamentarnih partija	2.100.000,00
20104	Komisija za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama	321.000,00
20105	Savjet za građansku kontrolu rada policije	70.000,00
20106	Cetinjski parlamentarni forum	48.800,00
20107	Nacionalni Savjet za evropske integracije	109.861,65
30101	Ustavni sud Crne Gore	553.385,09
30102	Sudstvo	19.950.797,96
30103	Tužilaštva	5.176.984,74
40101	Generalni sekretariat Vlade Crne Gore	4.168.078,37
40103	Savjet za privatizaciju	1.256.024,38
40105	Sekretariat za zakonodavstvo	272.289,74
40107	Državni protokol	288.522,94
40108	Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija	182.855,50
40110	Sredstva za rješavanje stambenih potreba	820.000,00
40113	Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima	110.005,02
40114	Kancelarija za održivi razvoj	216.496,47

Funkcionalna Klasifikacija	Opis	Iznos
40115	Komisija za kontrolu postupka javnih nabavki	190.153,17
40116	Komisija za koncesije	103.515,20
40117	Službeni list Crne Gore	125.000,00
40118	Kancelarija zastupnika Crne Gore pred evropskim sudom za ljudska prava	93.878,68
40119	Savjet za eliminisanje biznis barijera	100.000,00
40201	Ministarstvo pravde	1.397.943,29
40202	Zavod za izvsenje krivičnih sankcija	8.214.810,55
40203	Prekršajni organi	2.961.609,13
40301	Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave	8.654.572,67
40302	Polijska akademija	1.404.686,63
40303	Uprava policije	64.512.702,96
40305	Javno pred Regionalni centar za obuku ronilaca za podvodno razminiranje, pružanje pomoći, spašavanje i kontrolu na moru	364.165,99
40306	Uprava za kadrove	1.446.492,78
40401	Ministarstvo odbrane	40.360.171,64
40402	Direkcija za zaštitu tajnih podataka	228.483,32
40501	Ministarstvo finansija	37.703.616,79
40501	Ministarstvo finansija	124.923.284,05
40502	Rezerve	10.369.603,18
40503	Poreska uprava	6.446.795,63
40504	Uprava carina	6.059.509,79
40505	Uprava za nekretnine	5.581.070,03
40506	Uprava za antikorupcijsku inicijativu	392.232,63
40507	Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma	578.726,31
40508	Uprava za imovinu	12.272.615,97
40509	Direkcija za javne nabavke	341.382,69
40510	Zavod za statistiku	2.665.424,49
40511	Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću	2.580.000,00
40512	Komisija za kontrolu državne podrške i pomoći	49.185,55
40513	Projekat unapređenja penzionog sistema	991.280,00
40514	Uprava za igre na sreću	376.520,23
40515	Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore	10.000,00
40601	Ministarstvo inostranih poslova	3.875.494,93
40602	Diplomatsko konzularna predstavništva	9.289.401,39
40603	Centar za iseljenike	130.561,56
40701	Ministarstvo prosvjete i nauke	116.068.910,22
40702	Univerzitet Crne Gore	14.783.248,16
40703	Zavod za međunarodnu naučnu, prosvjetno-kulturnu i tehničku saradnju	411.765,72
40704	Zavod za školstvo	1.095.326,58
40705	Ispitni centar	694.390,91
40801	Ministarstvo kulture, sporta i medija	11.174.372,22
40802	Državni arhiv	1.533.616,55
40803	Crnogorsko narodno pozorište	2.436.388,80
40804	Kraljevsko pozorište "Zetski dom"	676.675,25
40805	Centralna narodna biblioteka "Đurđe Crnojević"	1.174.780,21
40806	JU Mauzolej "Petra II Petrovica Njegosa"	150.517,92
40807	Centar za arheološka istraživanja Crne Gore	343.670,61
40808	Prirodnački muzej Crne Gore	285.392,21
40809	Crnogorska kinoteka	139.465,90
40810	Muzički centar Crne Gore	1.132.009,36
40811	Biblioteka za slijepe Crne Gore	193.998,68
40812	Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture	281.608,00
40813	Narodni muzej Crne Gore	1.934.871,90
40814	Pomorski muzej Crne Gore	318.846,61
40815	Republički zavod za zaštitu spomenika kulture	725.641,33
40815	Republički zavod za zaštitu spomenika kulture	409.839,50
40816	Centar savremene umjetnosti Crne Gore	602.440,72
40901	Ministarstvo ekonomije	35.157.589,11
40903	Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	679.151,66
40904	Zavod za metrologiju	774.691,45
40906	Institut za standardizaciju	491.735,30
40907	Odbor za kvalitet	126.136,92
40908	Fond za energetska efikasnost	1.696.959,68
40910	Zavod za intelektualnu svojinu	361.952,96
40911	Uprava za zaštitu konkurencije	151.894,09
40912	Akreditaciono tijelo Crne Gore	289.158,10

Funkcionalna Klasifikacija	Opis	Iznos
40913	Uprava za rudarstvo	68.869,30
40914	Uprava za ugljovodonike	69.582,76
41001	Ministarstvo saobraćaja, pomorstva i telekomunikacija	4.622.845,25
41002	Uprava pomorske sigurnosti	1.164.895,08
41003	Direkcija za saobraćaj	14.635.042,91
41003	Direkcija za saobraćaj	57.950.000,00
41005	Direkcija za željeznice	9.910.814,81
41006	Lučka uprava	400.814,81
41101	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	17.664.264,24
41102	Veterinarska uprava	2.012.082,11
41103	Uprava za šume	6.107.502,79
41104	Uprava za vode	713.611,55
41105	Agencija za duvan	96.915,05
41106	Fitosanitarna uprava	573.571,02
41201	Ministarstvo turizma	5.602.800,72
41202	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore	1.467.819,37
41301	Ministarstvo zdravlja	1.741.306,28
41305	Projekat unapređenja zdravstvenog sistema	1.421.687,00
41308	Institut za javno zdravlje	2.685.637,94
41309	Ljekarska komora	38.000,00
41310	Farmaceutska komora	10.780,00
41401	Ministarstvo za zaštitu ljudskih i manjinskih prava	1.229.599,45
41402	Fond za manjine	993.169,64
41405	Centar za razvoj i očuvanje kulture manjina Crne Gore	184.267,87
41501	Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine	22.162.117,58
41502	Hidrometeorološki zavod	1.654.273,82
41504	Agencija za zaštitu životne sredine	2.686.358,59
41506	Direkcija javnih radova	481.762,59
41506	Direkcija javnih radova	62.850.000,00
41507	Seizmološki zavod	410.838,39
41508	Zavod za zaštitu prirode	279.601,47
41601	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	60.237.946,69
41602	Zavod za zbrinjavanje izbjeglica	526.157,40
41603	Socijalni savjet	186.551,85
41604	Fond rada	194.770,54
41605	Agencija za mirno rješavanje radnih sporova	116.155,78
41701	Ministarstvo za informaciono društvo	6.468.540,31
41801	Ministarstvo za evropske integracije	1.557.744,45
50101	Komisija za sprječavanje sukoba interesa	225.891,96
50201	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda	431.457,32
50301	Državna revizorska institucija	1.051.855,85
50401	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	1.929.124,85
50601	Dotacije općinama	500.000,00
50901	Agencija za nacionalnu bezbjednost	6.773.928,07
51001	Agencija za zaštitu ličnih podataka	84.885,27
51101	Crveni krst Crne Gore	300.000,00
51201	Crnogorski olimpijski komitet	420.000,00
60501	Fond za obeštećenje	2.500.000,00
60101	Fond penzijskog i invalidskog osiguranja	325.383.077,97
60201	Fond za zdravstveno osiguranje	169.319.173,58
60301	Zavod za zapošljavanje	32.669.330,09
60501	Fond za obeštećenje	176.629,79

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

Iz prethodne tabele proizilazi da je za sudove i tužilaštva planirano slijedeće:

30102	Sudstvo	17.806.774
30103	Tužilaštva	5.176.985
	UKUPNO SUDOVI I TUŽILAŠTVA	22.983.759

Ukupni tekući rashodi budžeta Crne Gore iznose **649.752.299,40** EUR. U odnosu na ukupne tekuće rashode za 2010. godinu, na sudove i tužilaštva je izdvojeno 3,54%.

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

Naplata sudskih taksi propisana je Zakonom o sudskim taksama, (Sl. list RCG 76/05). Prema Zakonu takse predstavljaju prihod državnog budžeta koji se uplaćuje direktno na račun trezora. Ovaj prihod ne vezuje se za namjensko finansiranje sudova.

Struktura budžetskih prihoda za 2010. godinu prikazana je u narednoj tabeli:

Ekonomska klasifikacija	O P I S	Iznos u €
7	PRIMICI	1,343,078,956.63
71	Tekući prihodi	1,158,041,671.27
711	Porezi	746,271,482.58
712	Doprinosi	323,925,899.29
713	Takse	22,042,626.36
7131	Administrativne takse	13,262,154.32
7132	Sudske takse	7,840,377.24
7133	Boravišne takse	651,369.48
7136	Ostale takse	288,725.32
714	Naknade	32,445,158.63
715	Ostali prihodi	33,356,504.40
7152	Novčane kazne i oduzete imovinske korist	8,826,793.58
72	Primici od prodaje imovine	59,000,000.00
73	Primici od otplate kredita	6,844,285.36
74	Donacije i transferi	27,493,000.00
75	Pozajmice i krediti	91,700,000.00

U budžetu Crne Gore , sudske takse planirane su u iznosu od 7.840.377 EUR, a novčane kazne u iznosu 8.826.794 EUR.

U budžetu za 2010. kazne i takse (zajedno) planirane su u iznosu od 16.667.171 EURa što čini 1,44 % ukupno planiranih tekućih prihoda.

Rashodi za sudsku vlast iznose 22.983.759 EURa. Proizlazi da bi prihodi od sudskih taksi i kazni pokrili 72,52% rashoda za sudsku vlast .

VII. FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA NA KOSOVU

Napomena:

Kosovo se nalazi pod upravom Ujedinjenih Naroda od 1999. godine, a izvan nadzora Republike Srbije. Od augusta 2006. godine, Kosovo je bilo „entitet pod privremenom međunarodnom upravom“. 17. februara 2008. godine Skupština Kosova proglasila je Republiku Kosovo. Srbija i dalje smatra Kosovo dijelom svog državnog područja kao Autonomnu Pokrajinu Kosovo i Metohiju.

Veliki broj zakona koji su i sada na snazi datiraju ili iz ovog perioda ili iz vremena SAP Kosovo i Metohija. Zakonska regulativa o sudovima i tužilaštvima donesena je u 2010. godini, ali faktički stupit će na snagu tek 2013. godine. Također, iz izvještaja međunarodnih posmatrača, evidentno je da se mnogi zakoni u oblasti sudstva i javnih finansija u praksi ne poštuju ili ne primjenjuju.

U tom smislu u ovom poglavlju izvršit ćemo analizu kako je finansiranje pravosuđa uređeno prema novim zakonima koji tek trebaju stupiti na snagu (ili su djelomično stupili na snagu), a ne prema dosadašnjoj praksi.

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUĐA

Prije potpisivanja Ustava Republike Kosovo, Kosovo je bilo pod upravom u okviru Privremenog Ustava, na osnovu Rezolucije 1244 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih Nacija. Ova rezolucija je kasnije ratificirana u 2001. godini, kojom je dat legitimitet Privremenim Institucijama Samouprave, uz predaju najvišeg autoriteta Specijalnom Predstavniku Generalnog Sekretara Ujedinjenih Nacija.

Ustavna Komisija 2.4.2008. godine odobrava tekst Projekt-Ustava Republike Kosova, a 7.4.2008. Ustav Republike Kosovo se potpisuje od strane Predsednika Republike Kosovo. Nacrt Ustava Republike Kosova se ratifikuje u Parlamentu Republike Kosovo. 9.4.2008. godine, a 11.4.2008. godine Ustav Republike Kosova u potpunosti stupa na snagu kao najviši pravni akt Republike Kosovo.

Prema članu 102. Ustava Kosova sudsku vlast u Republici Kosovo sprovode sudovi. Sudska vlast je jedinstvena, nezavisna, pravična, apolitična i nepristrana, i osigurava jednak pristup sudovima. Sudovi sude na osnovu Ustava i zakona. Sudije trebaju biti nezavisne i nepristrane pri obavljanju svojih dužnosti. Garantira se pravo na sudsku odluku, osim ako je zakonom drugačije određeno. Pravo korištenja vanrednih pravnih mjera, je regulirano zakonom. Zakonom se može odobriti pravo na neposredno podnošenje predmeta Vrhovnom sudu, i u takvim slučajevima nema prava na žalbu.

Shodno članu 103. Ustava Organizacija, funkcioniranje i jurisdikcija Vrhovnog suda i ostalih sudova se regulira zakonom. Vrhovni sud Kosova je najviša sudska vlast. Specijalni sudovi se mogu osnivati zakonom, onda kada je to neophodno, ali se nikako ne mogu osnivati vanredni sudovi.

U skladu sa članom 104. Ustava, sudije imenuje, ponovo imenuje i razrješava predsjednik Republike Kosovo, na prijedlog Sudskog saveta Kosova. Prema članu 105. početni mandat sudije traje tri godine. U slučaju ponovnog izbora, mandat je stalan, do penzioniranja, kao što je određeno zakonom, osim ako se sudija razriješi u suglasnosti sa zakonom. Standardi i procedure o donošenju odluke o ponovnom izboru sudije, određuje Sudski savet Kosova i one se mogu razlikovati od standarda i procedura za razrješenje sudija. Sudija ne može vršiti neku drugu funkciju u ostalim državnim organima, ne smije

biti uključen u političku ili neku drugu, zakonom zabranjenu, aktivnost.(Član 106). Sudije i sudije porotnici, uživaju imunitet od krivičnog gonjenja, građanskih tužbi ili uklanjanja sa funkcije zbog donesene odluke, glasanja, iznesenog mišljenja ili nekog drugog djela koje je u suglasnosti sa njegovim dužnostima i odgovornostima tokom obavljanja sudijske funkcije. (Član 107.).

Član 108. Ustava govori o Sudskom savetu Kosova.Sudski savet Kosova obezbjeđuje nezavisnost i nepristrasnost sudskog sistema.Sudski savet Kosova je potpuno nezavisna institucija u provođenju svojih funkcija i osigurava da su sudovi na Kosovu nezavisni, profesionalni i nepristrani i da odražavaju multietničnost Republike Kosovo i da poštuju načelo spolne jednakosti. Savet treba dati prednost imenovanju za sudije pripadnicima zajednica koje nisu dovoljno zastupljene, na zakonom propisan način. Sudski savet Kosova se sastoji od trinaest članova, profesionalnih kvalifikacija i stručnosti.

Član 109. Ustava utvrđuje položaj Državnog tužilaštva. Državno tužilaštvo je nezavisna institucija odgovorna za gonjenje učinioca krivičnih djela, ili drugih kažnjivih djela, kao što je i regulirano zakonom. Državno tužilaštvo je nepristrana institucija i funkcionira na osnovu Ustava i Zakona.Organizacija, nadležnosti i obaveze Državnog tužilaštva, se regulišu Zakonom. Državno tužilaštvo treba da odražava etničku raznolikost Republike Kosovo i poštuje načelo spolne jednakosti. Početni mandat tužilaca je tri godine. U slučaju ponovnog izbora, mandat je stalan, do penzionisanja, kao što je određeno zakonom, osim ako se razriješi u suglasnosti sa zakonom. Tužioci se mogu razriješiti samo na osnovu kazne zbog počinjenog krivičnog djela ili neispunjavanja svojih dužnosti. Državni tužilac se imenuje i razrješava od strane Predsednika Republike Kosovo na osnovu predloga Tužilačkog saveta Kosova. Državni tužilac ima mandat od sedam godina, bez mogućnosti ponovnog izbora.

U članu 110 utvrđuju se nadležnosti Tužilačkog saveta Kosova. Tužilački savet Kosova je potpuno nezavisna institucija u provođenju svojih funkcija, u skladu sa zakonom. On osigurava jednak pristup pravdi svim građanima Kosova, te nezavisnost, profesionalizam i

nepristrasnost Državnog tužioca. Tužilački savet Kosova će imenovati, unaprjeđivati, premještati, vršiti ponovno imenovanje, preuzimati disciplinske mjere i razrješavati tužioce na zakonom određen način. Savjet treba dati prednost imenovanju tužioca pripadnika zajednica koje nisu dovoljno zastupljene, na zakonom propisan način. Svi kandidati moraju ispuniti zakonom predviđene uvjete.Prijedlog o imenovanju tužioca se vrši na osnovu otvorene procedure za imenovanje, na osnovu zasluge kandidata, koja ustvari odražava načelo spolne jednakosti i etničku raznolikost relevantne teritorijalne jurisdikcije. Sastav Tužilačkog saveta Kosova, kao i odredbe za imenovanje, razrješenje, mandat, organizacionu strukturu i pravila procedure će se regulirati zakonom.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

Kao što je konstatovano u prethodnom poglavlju, proizlazi da novi zakon o sudovima važi tek od 1.januara 2013. godine, pošto se suštinske odredbe primjenjuju tek od tada što znači da su do 2013. godine faktički još uvijek na snazi Zakon o redovnim sudovima SAPK i uredbe UNMIK-a. U nastavku su navedeni zakoni koji se odnose na sudove, a koji su objavljeni u službenom listu Republike Kosovo:

ZAKON	Datum usvajanja	Broj Sl. lista	Datum objavljivanja
Zakon o Ustavnom Sudu Republike Kosovo	30.12.2008	46	15.01.2009
Zakon o Sudovima	09.08.2010	79	24.08.2010
Zakon o Državnom Tužiocu	18.10.2010	83	29.10.2010
Zakon o Tužilačkom savetu Kosova	18.10.2010	83	29.10.2010
Zakon o Sudskom savetu Kosova	18.10.2010	84	03.11.2010

3. VRSTE SUDOVA

Pravosudni sistem Kosova još uvijek je u praksi vezan za zakone nekadašnje SAP Kosovo i Metohija i Uredbu broj 2001/9 (od 15 maja 2001) o Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosovu koju je donio Specijalni predstavnik Generalnog sekretara, na osnovu ovlaštenja koja mu daje Rezolucija Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1244(1999) od 10. juna 1999.

Član 4. navedene Uredbe govori o pravosudnom sistemu, a najvažnije odredbe su sljedeće:

- ☒ Sudovi su odgovorni za vršenje pravosudne funkcije na Kosovu u skladu sa zakonom u primjeni.
- ☒ Svako lice koje tvrdi da je neposredno i nezakonito oštećeno nekom odlukom Vlade ili izvršnog organa pod odgovornošću Vlade, ima pravo na sudsko preispitivanje zakonitosti te odluke nakon što se iscrpe svi putovi za upravno preispitivanje.
- ☒ Svako lice ima pravo da nezavisan i nepristrasan sud u razumnom roku odluči o svim pitanjima koja se tiču njegovih prava i obaveza i o bilo kojim krivičnim optužbama protiv njega.
- ☒ Strukturu sudova čine Vrhovni sud Kosova, okružni sudovi, općinski sudovi i sudovi za prekršaje.
- ☒ Ukoliko nije drugačije određeno zakonom koji je u primjeni, svi sudovi na Kosovu treba da vode postupke javno.
- ☒ Sudije treba da budu nezavisni i nepristrasni. Oni ne mogu da vrše nikakve druge javne funkcije.
- ☒ Sudije svih sudova na Kosovu treba da budu istaknuti pravnici najviših moralnih osobina, sa odgovarajućim kvalifikacijama. Članstvo u pravosuđu treba da odražava raznolikost stanovništva Kosova. Međunarodni sudije i tužioci obavljat će svoju funkciju u pravosudnom sistemu u saglasnosti sa pravilima ustanovljenim od strane SPGS-a.
- ☒ Sudije i tužioce imenuje SPGS među kandidatima sa liste koju predloži Veće za pravosuđe i tužilaštvo i odobri Skupština.
- ☒ Na Kosovu postoji javno tužilaštvo Kosova, kao i okružna i općinska tužilaštva.
- ☒ Javno tužilaštvo kao i okružna i općinska tužilaštva obavljaju svoje dužnosti u skladu sa zakonom u primjeni.

Prema Zakonu o sudovima (Službeni list Republike Kosova Br. 79 / od 24.08.2010) Sudski sistem Republike Kosovo sastoji se od: Osnovnih sudova, Apelacioni sud i Vrhovnog suda.

Ogranci se osnivaju na teritoriji Osnovnog suda. Unutar Apelacionih i Osnovnih sudova mogu se osnovati Odeljenja ili Odseci u cilju efikasnijeg funkcionisanja dotičnog suda.

Osnovni sudovi su prvostepeni sudovi na teritoriji Republike Kosovo.

Osnivaju se sedam (7) osnovnih sudova, i to:

- ☒ Osnovni sud u Prištini
- ☒ Osnovni sud u Gnjilanu
- ☒ Osnovni sud u Prizrenu
- ☒ Osnovni sud u Đakovici
- ☒ Osnovni sud u Peći
- ☒ Osnovni sud u Uroševcu
- ☒ Osnovni sud u Mitrovici

Osnovni sudovi su nadležni da u prvom stepenu sude u svim predmetima, osim ako je zakonom drugačije propisano. Osnovni sudovi su nadležni radi pružanja međunarodne pravne pomoći i za odlučivanje za prijem odluka stranih sudova. Upravni i privredni sporovi su u isključivoj nadležnosti Osnovnog suda u Prištini.

Apelacioni sud je nadležan da razmatra sve žalbe podnesene protiv odluka Osnovnih sudova, da odlučuje na trećestepenom sudu prema žalbi koja je dozvoljena zakonom i o konfliktu jurisdikcije između osnovnih sudova; da rješava sukob nadležnosti između Osnovnih sudova; i druge zakonom predviđene slučajeve.

Vrhovni sud je najviši sudski organ vlasti na Kosovu i ima mjesnu nadležnost nad cijelim teritorijem Republike Kosova. Vrhovni sud obuhvata žalbeno veće Kosovske agencije za imovinu i Specijalnu komoru Vrhovnog suda, čije sudije su dio Vrhovnog suda. Sastav Vrhovnog suda odražava etnički sastav Republike Kosovo. Najmanje petnaest odsto (15%) sudija Vrhovnog suda, ali ni u kom slučaju manje od trojice sudija, biće iz zajednica koje ne čine većinu na Kosovu. Sjedište Vrhovnog suda je u Prištini.

Vrhovni sud ima predsjednika kao što je propisano u članu 103. Ustava Republike Kosova. Predsjednik također može da obavlja druge dužnosti koje su predviđene zakonom. Vrhovni sud razmatra i sudi u predmetima u većini od tri sudije profesionalaca, osim kada zakon predviđa veći broj sudija. U skladu sa propisima utvrđenim od strane Sudskog saveta Kosova, Predsjednik je odgovoran za upravljanje i rad Vrhovnog suda, a po potrebi, raspoređuje sudije da bi osigurao efikasno suđenje predmeta, te osigurava da svaki predmet podniet Vrhovnom sudu bude dodijeljen odgovarajućem sudskom vijeću, i određuje predsjednika vijeća.

Vrhovni Sud je nadležan da odlučuje o:

- ☒ zahtjevu za vanredna pravna sredstva protiv pravosnažnih odluka sudova Republike Kosova, kao što je predviđeno zakonom;
- ☒ reviziji protiv odluka drugostepenog suda po spornim pitanjima, kao što je predviđeno zakonom;
- ☒ utvrđuje načelne stavove i pravna mišljenja po pitanjima koja su značajna za jedinstveno provođenje zakona od strane sudova na teritoriji Kosova;
- ☒ predmetima Kosovske agencije za imovinu, kao što je predviđeno zakonom;
- ☒ u Posebnoj komori, predmeti Kosovske agencije za privatizaciju ili Kosovske povjerilačke agencije, kao što se predviđa zakonom.
- ☒ ostala pitanja predviđena zakonom.

Treba naglasiti da na Kosovu još uvijek postoje osnovni i okružni sudovi u skladu sa nekadašnjim zakonima Autonomne pokrajine Kosovo. Evidentno je čak i postojanje paralelnih sudova u nekim krajevima (neki sudovi imaju sjedište i na Kosovu i u Srbiji).

Zbog toga je veoma važno uzeti u obzir prelazne odredbe novog Zakona o sudovima.

Prema prelaznim odredbama novog Zakona o sudovima ovaj zakon će se provoditi prema slijedećem rasporedu:

- ☒ faza planiranja: od 1. januara 2011. do 31. decembra 2011. Sudski savet Kosova priprema plan implementacije kako bi se olakšao prelaz sa sadašnje sudske strukture na sudsku strukturu koja je utvrđena ovim zakonom. Sudski savjet Kosova će objaviti na svojoj web strani plan implementacije do 1. decembra 2011.;
- ☒ faza provođenja: od 1. januara 2012. do 31. decembra 2012 .

Prema članu 42. prestaju da važe Zakon o redovnim sudovima SAPK, uredbe UNMIK-a kao i Zakon o prekršajima. Nakon stupanja na snagu ovog zakona, svako pozivanje na bilo koji zakon, propis, direktivu, pravilo ili drugi akt koji potpada pod prvostepenu nadležnost Suda za prekršaje, Općinskog suda, Okružnog suda, Privrednog suda ili Vrhovnog suda se smatra da se odnosi na Osnovni sud. Svako pozivanje u bilo kom zakonu, propisu, direktivi ili pravilu koje daje drugostepenu nadležnost Višem sudu za prekršaje, Okružnom sudu ili Vrhovnom sudu, tumači se kao da se odnosi na Apelacioni sud.

Prema članu 43. novi zakon o sudovima stupa na snagu 1. januara 2011. godine za članove 29., 35., 36., 38. i 40., dok će se za ostale članove primijeniti počevši od 1. januara 2013. godine.

Navedeni članovi se odnose na slijedeće: član 29. na plate sudija, član 35. na zabrane u vezi ponašanjem sudija, član 36 na prelazne odredbe o stupanju na snagu, član 38. na premještanje i raspoređivanje sudija i član 40 na validnost prethodnih pravosnažnih odluka. Iz prethodnog proizlazi da novi zakon važi tek od 1. januara 2013., pošto se suštinske odredbe primjenjuju tek od tada. To znači da su do 2013 godine faktički još uvijek na snazi Zakon o redovnim sudovima SAPK i uredbe UNMIK-a.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

Prema zakonu o državnom tužiocu, (Službene novine Republike Kosova Br. 83 / 29.10.2010.) organizacija tužilaštava treba biti slijedeća:

Državni tužilac Republike Kosovo biti će organiziran u slijedeće kancelarije tužilaštva:

- ☒ Osnovno tužilaštvo sastoji se od općeg Odelenja, od Odelenja za maloljetnike i Odjeljenja za teška krivična djela;
- ☒ Apelaciono tužilaštvo sastoji se od Općeg odjeljenja tužilaštva i Odjeljenja tužilaštva za teška krivična dela;
- ☒ Specijalno tužilaštvo; i
- ☒ Kancelarija Glavnog državnog tužioca.

Bilo koji predmet koji spada u nadležnost Privrednog odjeljenja ili Odjeljenja administrativnih poslova Osnovnog suda mora biti dodjeljen tužiocima u okviru Općeg odjeljenja Osnovnog tužilaštva.

Kancelarije **osnovnog tužilaštva** imat će jurisdikciju nad prvostepenim predmetima ukoliko drugačije nije propisano zakonom. Osnovna tužilaštva biće uspostavljene na osnovu ovog zakona sa teritorijalnim nadležnostima:

- ☑ Osnovno tužilaštvo u Prištini, za teritoriju Osnovnog suda u Prištini kao što je propisano u Zakonu o sudovima;
- ☑ Osnovno tužilaštvo u Uroševcu, za teritoriju Osnovnog suda u Uroševcu kao što je propisano u Zakonu o sudovima;
- ☑ Osnovno tužilaštvo u Đakovici, za teritoriju Osnovnog suda u Đakovici kao što je propisano u Zakonu o sudovima;
- ☑ Osnovno tužilaštvo u Gnjilane, za teritoriju Osnovnog suda u Gnjilane kao što je propisano u Zakonu o sudovima;
- ☑ Osnovno tužilaštvo u Mitrovici, za teritoriju Osnovnog suda u Mitrovici kao što je propisano u Zakonu o sudovima;
- ☑ Osnovno tužilaštvo u Peći, za teritoriju Osnovnog suda u Peći kao što je propisano u Zakonu o sudovima; i
- ☑ Osnovno tužilaštvo u Prizrenu, za teritoriju Osnovnog suda u Prizrenu kao što je propisano u Zakonu o sudovima.

Apelaciono tužilaštvo postupa pred apelacionim sudovima. Apelacionim tužilaštvom rukovodi Glavni tužilac, imenovan prema Zakonu o Tužilačkom savetu Kosova. Apelaciono tužilaštvo ima jurisdikciju na cijeloj teritoriji Republike Kosovo. Sjedište kancelarije Apelacionog tužilaštva je u Prištini.

Kancelarija **Specijalnog tužilaštva**: Teritorijalna jurisdikcija i obim Specijalnog tužilaštva isključivo je regulirano Zakonom o Specijalnom tužilaštvu Republike Kosovo, br 2008/03-L052.

Sastav Posebnog tužilaštva i imenovanje rukovodioca Posebnog tužilaštva bit će kao što je predviđeno Zakonom o Specijalnom tužilaštvu Republike Kosovo, br 2008/03-L052.

Kao i kod Zakona o sudovima i ovdje su veoma važne prelazne odredbe koje određuju datum stupanja na snagu novog Zakona o Državnom tužiocu. Tako prema članu 27 ovaj zakon se mora provesti prema slijedećem rasporedu:

- ☑ faza planiranja: od 1. januara 2011 do 31. decembra 2012. godine, Savet će pripremiti plan implementacije da bi olakšao prelaz sa sadašnjeg sistema tužilaštva za krivično gonjenje na sistem ustanovljen ovim zakonom. Na svojoj internet stranici Savet mora postaviti plan implementacije do 1. decembra, 2011.
- ☑ faza provođenja: od 1. januara 2012. do 31. decembra 2012. godine, Savet obavlja svoj plan implementacije.

Prema članu 32. nakon stupanja na snagu ovog Zakona, ukidaju se Zakon o javnom tužilaštvu Autonomne Pokrajine Kosovo, UNMIK Reg. 1999/05, o osnivanju ad hoc sudske konačne žalbe i ad hoc kancelarija javnog tužioca.

Prema članu n 33. proizlazi da članovi 21. 28., i 29. stupaju na snagu prema članu 80.(6) Ustava, a ostali dio ovog zakona stupa na snagu 1. januara 2013. godine.

Ovo praktično znači da će stari Zakon o javnom tužilaštvu Autonomne Pokrajine Kosovo važiti do 01.01.2013. godine.

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

Zakon o Sudskom Savetu Kosova predviđa osnivanje Sudskog saveta Kosova kao nezavisne institucije, kao što je predviđeno članom 108. Ustava Republike Kosovo.

Zakonom o Tužilačkom Savetu Kosova, (Službene novine Republike Kosova Br. 83 / 29.10.2010.) osnovan je Tužilački savet kao nezavisna institucija u provođenju svojih funkcija s ciljem ka osiguranju nezavisnog, profesionalnog i nepristranog tužilačkog

sistema koji odražava multietnički karakter Republike Kosova i kao i međunarodno priznatim principima ljudskih prava i spolne ravnopravnosti.

Prema ovom zakonu dužnosti i odgovornosti Saveta uključuju ali se ne ograničavaju na slijedeće:

- ☑ osigurava da svi tužioci djeluju samostalno, stručno i nepristrano u vršenju svih tužilačkih funkcija;
- ☑ regrutovanje i predlaganje, predsjedniku, kandidate za imenovanje i ponovni izbor za kancelariju tužilaštva, uključujući i kandidata iz redova zajednica koje ne čine većinu na Kosovu;
- ☑ osigurava da tužilaštva odražavaju etnički sastav u oblasti svoje nadležnosti u skladu sa članom 109. 4. i 110. 3. Ustava i Sveobuhvatnog prijedloga rješenja i člana 2.2, Aneksa IV;
- ☑ predlaže predsjedniku kandidata za imenovanje državnih tužilaca;
- ☑ u saradnji sa Kosovskim Pravosudnim Institutom, uspostavlja standarde za regrutovanje, organiziranje i objavljuje pripremni ispit za kvalifikaciju tužilaca;
- ☑ objavljuje javni konkurs za tužioce;
- ☑ utvrđuje broj tužilaca u svakom tužilaštvu;
- ☑ imenuje glavnog tužioca za osnovno tužilaštvo i Apelacionog tužilaštva u skladu sa Zakonom o državnom tužiocu;
- ☑ u koordinaciji sa glavnim državnim tužiocem, razvija, tužilačke politike i strategije za efikasnu borbu protiv kriminala;
- ☑ predlaže Vladi i Skupštini mjere koje se odnose na sistem tužilaštva i borbu protiv kriminala;
- ☑ podnosi izvještaje Skupštini Kosova, Predsjedniku i javnosti o radu Saveta i državnog tužioca;
- ☑ priprema godišnji izvještaj o radu državnog tužioca i rashodima Saveta itd.

Tužilački savet se sastoji od devet članova koji su državljani Republike Kosovo, od kojih pet moraju biti tužioci. Pet tužilaca koji su članovi Saveta čine: Glavni državni tužilac, jedan tužilac iz kancelarije Specijalnog tužilaštva, jedan tužilac iz kancelarije Apelacionog tužilaštva i dva tužioca iz Osnovnog tužilaštva izabrana od strane tužilaca koji rade u toj kancelariji. Članovi Savjeta koji nisu tužioci moraju biti imenovani od strane Savjeta i to jedan član iz advokatske Komore, jedan profesor pravnog fakulteta Republike Kosovo i jedan predstavnik civilnog društva sa visokom profesionalnom spremom i znanjem iz oblasti ljudskih prava. Ministar pravde mora obavljati dužnosti u Savetu, po službenoj dužnosti.

Članom 13. Zakona definirano je finansiranje Tužilačkog savjeta. Savet u suradnji sa glavnim državnim tužiocem i tužiocima mora predložiti godišnji budžet za rad Saveta i kancelarija tužilaštva. Savet mora da dostavi budžet Vladi, kako je predviđeno zakonom. Ako Ministar finansija i ekonomije podnosi budžet za Savet i tužilaštva koji se razlikuje od onog predloženog od strane Savjeta, Ministar finansija i ekonomije mora također da dostavi Skupštini Kosova prvobitno predloženi budžet Savjeta na razmatranje i komentare o tome. Savet i glavni državni tužilac moraju nezavisno rukovoditi godišnjim budžetom za Savet i kancelarije tužilaštva i samostalno snositi odgovornost za nadgledanje rashoda, raspodjelu sredstava, održavanje ispravnosti tekućih računa i provođenje finansijskih revizija.

Ovaj zakon stupa na snagu 1. januara 2011. godine u skladu sa članom 80. (6) Ustava Republike Kosovo.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA

Članom 41. Zakona (naslov „Budžet“) utvrđeno je da Vlada Kosova osigurava dovoljna sredstva iz budžeta Republike Kosovo u cilju potpune primjene ovog zakona.

Članom 29 Zakona o sudovima utvrđene su plate i sudske kompenzacije na slijedeći način:

- ☒ Tokom svog mandata predsjednik Vrhovnog suda trebalo bi da dobija platu koja je jednaka plati premijera Republike Kosovo;
- ☒ sve ostale sudije Vrhovnog suda trebalo bi da dobiju platu koja je jednaka plati ministra u Vladi;
- ☒ predsjednik Apelacionog suda trebalo bi da dobija platu koja je jednaka plati sudije Vrhovnog suda;
- ☒ sve ostale sudije Apelacionog suda trebalo bi da primaju platu u iznosu od devedeset procenata (90%) plate predsjednika Apelacionog suda;
- ☒ predsjednik Osnovnog suda trebalo bi da prima platu jednaku plati sudije Apelacionog suda.
- ☒ nadzorni sudija ogranka Osnovnog suda trebalo bi da prima platu u iznosu od devedeset pet (95%) odsto od plate predsjednika Osnovnog suda.
- ☒ svaki sudija Osnovnog suda prima osnovu plate ne manju od sedamdeset procenata (70%) od plate predsjednika Osnovnog suda.
- ☒ Sudski savet Kosova donosi plan za dodatne nadoknade sudija kojima se priznaju jedinstvene odgovornosti sudija koji rade na teškim krivičnim djelima, privrednim pitanjima ili odjeljenju za Administrativne sporove , ali ni u kom slučaju iznos osnove plate i dodatna naknada ne smiju prelaziti devedeset procenata (90%) plate predsjednika Osnovnog suda.

Članom 36 utvrđeno je da se član 29. treba sprovesti od 1. januara 2011. i sudije će do reforme pravosuđa dobiti plate kao što slijedi:

- ☒ sudije Okružnog suda dobit će platu jednaku sa platom sudije Apelacionog suda.
- ☒ sudije Općinskog suda dobit će plate jednake sa platom sudije Osnovnog suda.
- ☒ sudije Prekršajnog suda dobit će platu 90% od plate sudije Općinskog suda.

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Članom 21. Zakona o državnom tužiocu utvrđene su plate državnih tužilaca na slijedeći način:

- ☒ Glavni državni tužilac će dobiti ekvivalent plate kao predsjednika Vrhovnog suda;
- ☒ Tužioci stalno imenovani u Kancelariji glavnog državnog tužioca će dobiti ekvivalent plate na 90% od plate Glavnog državnog tužioca;
- ☒ Šef Specijalnog tužilaštva primi će ekvivalent plate za 95% od plate Glavnog državnog tužioca;
- ☒ tužioci permanentno imenovani u Specijalnom tužilaštvu prima platu koja je ekvivalenta sa platom tužilaca u Kancelariji Specijalnog tužilaštva;

- ☑ Glavni tužilac Apelacionog tužilaštva primaju platu koja je ekvivalentna sa platom predsjednika Apelacionog suda;
- ☑ Tužioci sa stalnim mandatom u Apelacionom tužilaštvu dobit će platu koja je ekvivalentna nivou od (90% od plate Glavnog tužioca Apelacionog tužilaštva;
- ☑ glavni tužioci osnovnih tužilaštava primit će platu ekvivalentnu plati predsjednika osnovnih sudova;
- ☑ Svaki tužilac stalno imenovani u Osnovnom tužilaštvu će primiti osnovu plate koja nije manja od 70% od plate glavnog tužioca Osnovnog tužilaštva.
- ☑ Pored svoje osnovne zarade, svaki tužilac će imati pravo na dodatnu kompenzaciju za druge usluge, kao što je predviđeno zakonom ili pravilima donijetih od strane Tužilačkog saveta Kosova;
- ☑ nezavisno od bilo koje druge odredbe ovog zakona, plate tužilaca neće biti smanjene tokom trajanja njihovog mandata, osim ako postoje disciplinske mjere sankcija od strane Saveta i disciplinske komisije , nakon utvrđivanja da se tužilac loše vladao, ili je počinio krivično djelo;

Vlada Kosova će iz budžeta Republike Kosovo obezbijediti potrebna sredstva za potpunu primjenu ovog zakona o državnom tužiocu.

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Zakon o sudovima i Zakon o tužilaštvima ne sadrže odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. Primjenjuje se Zakon o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama.

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Uvažavajući potrebu da se usvoje budžet, kapitalni i operativni rashodi, sistem upravljanja finansijama, računovodstva, budžetske kontrole i sistem finansijskih izvještaja za javne organe na Kosovu, Skupština Kosova Zakonom o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama, (Sl.list Kosova br. 16/2007) određuje odgovornost i dužnosti ministra za finansije i ekonomiju koje se odnose na ovu materiju, te daje okvir za reguliranje prihoda i davanja u općinama Kosova. U 2010 godini (Sl.list 76/2010) izvršene su izmjene i dopune ovog zakona

Sve budžetske organizacije javne uprave moraju striktno poštovati odredbe ovog zakona u provođenju bilo kojih aktivnosti ili preuzimanja dužnosti koje direktno ili indirektno uključuju ili utiču na korištenje javnih fondova ili javnih sredstava te se izričito pridržavati odredaba ovog zakona.

Trezor treba biti formiran u okviru Ministarstva finansija i privrede i bit će odgovoran za upravljanje budžetom kao i za ispunjenje ostalih dužnosti određenih ovim zakonom.

Nijedna budžetska organizacija, lice ili poduzetnik ne smije primiti javni novac osim ukoliko nije zakonom izričito ovlašteno da to učini. Nijedna budžetska organizacija, lice ili poduzetnik ne smije da zloupotrebi ili da pogrešno i nenamjenski troši javni novac. Trošenje javnog novca treba se obavljati samo iz određenih fondova i samo u skladu sa odredbama ovog zakona i na način opisan u finansijskim pravilima. Direktor trezora je ovlašten formirati i voditi račune budžeta.

Do 15. marta svake kalendarske godine, ministar za finansije i privredu treba pripremiti vrijednosti i projekcije za svaku od tri slijedeće kalendarske godine, GDP-a, nivoa izmijenjenih cijena, Vladine prihode iz taksi, dažbina i drugih opterećenja, donatorsko fondiranje budžeta kao i druge makroekonomske informacije i pokazatelje.

Ministar za finansije i privredu, treba, do 1 aprila svake kalendarske godine, spremi projekciju maksimalnih rashoda za budžet za tri naredne fiskalne godine.

Nakon što je ministar za finansije i privredu donio odluku o sveukupnim maksimalnim rashodima on treba do 30. aprila svake kalendarske godine podijeliti sveukupne plafone rashoda na budžetske korisnike.

Odmah poslije podjele sveukupnih troškova, ministar finansija i privrede treba se konsultovati sa Vladom, i nakon što dobije uputstva i direktive od Vlade, izradit će opći maksimum troškova za budžetske organizacije koje ne spadaju u rezervirane nadležnosti, Ministar finansija i privrede treba do 15 maja svake kalendarske godine glavnom finansijskom službeniku javne uprave dostaviti budžetski cirkular sa informacijama, instrukcijama i metodama kako i šta treba da se upotrijebi od strane javne uprave u pripremi budžeta kao i zahtjev odgovornosti za slijedeću fiskalnu godinu.

Do 30.aprila svake kalendarske godine, Vlada mora da Skupštini predaje Srednjoročni okvir troškova (SOT) za narednu fiskalnu godinu kao i procjenu za dvije naredne godine (budžetski period SOT-a"). SOT sadrži:

- ☑ mikro ekonomska i fiskalna predviđanja za budžetski period SOT-a koje obuhvaćaju glavne ekonomske pokazatelje;
- ☑ deklaraciju prioriteta vladinih politika koje imaju za cilj orijentaciju podjele budžetskih sredstava u toku narednog budžetskog procesa;
- ☑ predviđanja za prihode i plan općih budžetskih troškova po ekonomskim kategorijama za budžetski period SOT-a kao i fiskalni rezultirajući suficit ili deficit za svaku godinu, i to za centralni nivo vlade, općine, međuvladine transfere i godišnji budžet;
- ☑ prateće tabele.

Budžetski korisnici pripremaju svoj prijedlog budžeta koji sadrži pregled budžeta, plan prihoda i rashoda, informacije o sredstvima i obavezama, izvještaj o planiranim i određenim budućim obavezama, izjava o cilju i planu izvršenja programa, plan kapitalnih troškova. Ministar za finansije i privredu treba podnijeti skupštini prijedlog Kosovskog budžeta, najmanje dvadeset i jedan (21) dan prije održavanja prvog sastanka sa EFV-om na kojem će se ovaj budžet razmatrati.

Istovremeno on treba također dostaviti informacije rukovodiocima svake budžetske organizacije koje se odnose na predložene budžetske naknade za ove budžetske organizacije koje su uključene u ovaj prijedlog godišnjeg budžeta.

Ako se predstavnik budžetske organizacije suprotstavi prijedlogu naknada za njegovu budžetsku organizaciju zacrtanu u sveobuhvatnom predloženom godišnjem budžetu, on može dostaviti ministru za finansije i privredu pismenu izjavu u kojoj treba objasniti detalje za takvo protivljenje.

Ministar za finansije i privredu će dostaviti EFV-u izjavu primljenu od predstavnika budžetske organizacije sa pismenim odgovorom ministra za finansije i privredu. Ministarstvo za finansije i privredu će dostaviti izjavu i odgovore, ako ih ima, EFV-u.

Ministar treba izdati prvi cirkular budžeta do 15. maja tekuće fiskalne godine. Datum kojem općine treba da kompletiraju i dostave prijedlog budžeta i zahtjev za izdvajanje

budžeta je do 30. septembra iste godine. Budžetske organizacije koje nisu općine, rok za dostavljanje ovih dokumenata je definiran u smislu budžetskom cirkularu.

Budžetske organizacije treba potom formalno dostaviti Skupštini sveobuhvatni godišnji predloženi budžet, predloženi godišnji Zakon o naknadama i predloženi godišnji Zakon o uređivanju dobitka budžetskih jedinica, prihvaćene od Ministarstva za finansije i privredu. Budžetske organizacije treba ove dokumente dostaviti prije 30-og oktobra slijedeće fiskalne godine u kojoj ova dokumenta treba da su primjenljiva.

U roku od trideset (30) dana nakon odobrenja Skupštine zaokruženi godišni budžet i godišnji Zakon o naknadama, ministar finansija i privrede treba pripremiti budžet i objaviti takav budžet kao i prateću godišnju dokumentaciju u jasnoj i općoj formi na jezicima koji su od vlade propisani za službena dokumenta.

Budžetski korisnici vrše plaćanje odobrenih izdataka preko trezora koji je uspostavljen pri Ministarstvu finansija. U trezoru Ministarstva finansija je instaliran računovodstveni sistem „FreeBalance“ kao glavne knjige riznice. Podršku za sistem osigurava kanadski softver. Sve uplate obrađuje trezor i zadržava sve izvorne dokumente. Međutim, nakon što FreeBalance sustav bude uveden u svim ministarstvima i općina, odgovornost za kontrolu i zadržavanje originalne dokumentacije treba biti prenesena na budžetske korisnike.

Ukoliko se desi neki događaj koji zahtjeva hitne i nepredviđene rashode, budžetska organizacija može tražiti dodatna sredstva od ministra finansija i privrede da pokrije te rashode. Nakon prijema takvog zahtjeva, ministar finansija i privrede može, ukoliko je budžetska organizacija ukazala na opravdane razloge, dostaviti joj sredstva određena sadašnjim Zakonom o naknadama za nepredviđene troškove.

Ministar finansija i privrede može ovlastiti trošak do iznosa od 250.000 eura. Ukoliko je suma koja se zahtjeva veća od pomenutog iznosa, ministar finansija i privrede će za odobrenje isplate morati da dobije prethodno pismeno odobrenje Vlade.

Budžetske organizacije mogu prenijeti sredstva na drugu budžetsku organizaciju, s time da taj dio koji se prenosi ne prelazi 20% od naknade od koje se prebacuje. Ukoliko odgovorno lice budžetske organizacije zahtjeva od ministra finansija i privrede da odobri transfer sume veće od dvadeset 20% ali manje od 50% od naknade koja se prenosi, ministar finansija i privrede može odobriti taj transfer samo nakon dobijanja prethodnog pismenog odobrenja Vlade.

Ukoliko odgovorno lice budžetske organizacije zahtjeva od ministra finansija i privrede da odobri transfer sume koja iznosi (40% ili više od naknade od koje se prenosi, ministar finansija i privrede može da odobri taj transfer samo nakon dobijanja prethodnog pismenog odobrenja od Skupštine.

Kada je naknada vezana za program budžetske organizacije i odgovornost za taj program ili dio tog programa koji se prebacuje na drugu budžetsku organizaciju, ministar finansija i privrede može odobriti prenos, cijele naknade ili samo dijela te naknade, sa jedne na drugu budžetsku organizaciju.

Glavni finansijski službenik budžetske organizacije treba obavijestiti direktora trezora o svim ugovorima u koje stupi budžetska organizacija kao i o svim izmjenama ugovora ukoliko ti ugovori obavezuju budžetske organizacije da vrši isplate u tekućoj i u narednim fiskalnim godinama.

Direktor trezora treba voditi evidenciju ugovorenih obaveza svake budžetske organizacije kao i sve neugovorene obaveze ukoliko one iziskuju plaćanja.

Sve neugovorene obaveze su obaveze koje budžetske organizacije treba da ispune u narednim godinama ukoliko se nastavljaju postojeći programi i budu finansirani na isti način i na istom nivou kao u tekućoj fiskalnoj godini. Direktor trezora može u bilo koje vrijeme da smanji nivo određenih sredstava u pogledu naknada ukoliko prethodno dobije odobrenje od ministra finansija i privrede.

Direktor trezora treba odrediti dio ili sva određena sredstva budžetske organizacije kao povjerena sredstva kada su sredstva potrebna za izmirenje obaveza u toku fiskalne godine u pogledu ugovorenih obaveza plaćanja.

Nijedna suma novca neće biti izdata iz budžeta Kosova za vršenje plaćanja osim ukoliko u nedostatku efektivnih sredstava ne bude dato obavještenje koje ovlašćuje korištenje takvog novca za takva plaćanja. Proces koji će se poštovati za vršenje isplata na osnovu obavještenja treba biti uspostavljen od strane ovlašćenog organa i uključen u Finansijska pravila. Ako u toku jedne fiskalne godine, budžetska organizacija primi povraćaj troškova za sumu koja je plaćena naknadom javne uprave za istu fiskalnu godinu, prvobitni trošak treba biti smanjen za povraćenu sumu.

Budžetska organizacija samo može ustupiti bespovratna sredstva pojedinim entitetima ukoliko naknada za budžetsku organizaciju izričito i eksplicitno ovlašćuje ustupanje tih sredstava; i u tom slučaju, budžetska organizacija treba postupati u skladu sa uvjetima nametnutim od naknade za ta sredstva.

Ministar finansija i privrede treba uspostaviti klasifikacioni sistem koji će se koristiti u budžetu i računovodstvene zapise koji:

(a)omogućavaju kontrolu troškova budžetske organizacije;

(b)dozvoljavaju analize obaveza i troškova budžetske organizacije, prema programu i prema ekonomskoj kategoriji u skladu sa klasifikacijom.

Fiskalna godina određenog entiteta je jedna kalendarska godina. Budžetski korisnik treba čuvati račune i finansijska dokumenta u skladu sa odredbama uredbe primjenjive za poslovne organizacije, i ti računi i zapisi će pravilno odražavati i objašnjavati transakcije i finansijsku situaciju. Budžetski korisnik treba čuvati te račune i dokumenta na način koji omogućava pripremu finansijskih izvještaja koje se zahtijevaju ovim zakonom i dozvoljava da te finansijske izjave budu pravilno kontrolirane u skladu sa sadašnjim zakonom.

Ministar finansija i privrede može u finansijskim pravilima propisati formu i klasifikaciju koja treba se koristiti za pripremu privremenih i konačnih izvještaja određenog entiteta. Svaki budžetski korisnik treba za periode navedene u zakonu pripremiti privremeni izvještaj koji će uključivati izvještaj operacija i finansijske izjave, uključujući bilans, izjavu profita, izjavu dostupnog gotovog novca i likvidnih sredstava, i izjave koje predstavljaju istinit i tačan uvid u finansijski status subjekta.

U roku od trideset dana od završetka jedne četvrtine fiskalne godine, pripremit će se privremeni izvještaj za odgovornog ministra i ministra finansija i privrede kao i konačni izvještaj po okončanju fiskalne godine.

Svaki budžetski korisnik treba pripremiti godišnji izvještaj koji će sadržavati:

- ☒ izvještaj o aktivnostima;
- ☒ detalje svih transakcija koje je obavio u toku fiskalne godine;
- ☒ izvještaj nezavisnog finansijskog revizora za tekuću fiskalnu godinu, uključujući bilans, stanje profita i gubitka, i izjave koje pružaju istinit i tačan uvid u finansijski status entiteta; i
- ☒ jasan upravni plan koji detaljno predstavlja planove za buduće aktivnosti subjekta.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONU O JAVNIM FINANSIJAMA

U Zakonu o upravljanju i odgovornosti za rad u javnim finansijama, (Sl. list Kosova br 16/2007) , u izmjenama i dopunama ovog zakona o (Sl.list 76/2010), kao ni u Zakonu o budžetu za 2010. niti na jednom mjestu se ne navode posebne odredbe koje bi se odnosile na sudove i na tužilaštva. Dakle prema ovim zakonima, tužilaštva i sudovi su u pogledu donošenja budžeta i izvršenja budžeta u potpuno jednakoj poziciji kao i drugi budžetski korisnici.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

U organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i tužilaštva imaju status izravnog budžetskog korisnika i na istoj su hijerarhijskoj razini kao vladina ministarstva i parlament. To se vidi iz strukture računa rashoda u posebnom dijelu budžeta Republike Kosovo:

U EURO

Org. Kod	Organizacije/Institucije	Broj Radnika za 2010	Dnevnice i Plate	Robe i Usluga	Komunalne usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalne Troskovi	Ukupno 2010
101	Skupština	327	4.450.280	1.418.455	163.500	1.901.783	1.367.649	9.301.667
102	Kancelarija Predsednika	79	305.373	1.090.881	52.000	82.674	1.435.870	2.966.798
104	Kancelarija Premijera	491	1.988.566	2.528.551	197.290	1.390.000	2.725.182	8.829.589
201	Ministarstvo ekonomije i finansija	1579	14.788.878	11.649.301	582.820	48.444.800	32.248.545	107.714.344
239	Kosovska Agencija za privatizaciju	21	199.772	3.695.865	141.480	3.182.870	2.308.978	9.528.965
202	Ministarstvo Javne administracije	441	1.883.779	5.836.742	995.206	0	21.315.242	30.030.969
203	Min. poljoprivrede, šumarstva	591	1.729.892	2.132.633	150.300	4.700.000	2.883.623	11.596.448
204	Ministarstvo za trgovinu i industriju	192	722.457	1.156.537	85.680	0	6.808.417	8.773.091
205	Ministarstvo za transport i telekomunik	276	902.261	10.279.177	108.590	2.123.935	111.404.257	124.818.220
206	Ministarstvo zdravstva	7266	22.967.305	31.495.755	3.417.073	2.000.000	10.945.059	70.825.192
207	Ministarstvo kulture, omladine i sporta	225	816.005	655.320	263.357	3.833.770	6.197.411	11.765.863
208	Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnol.	995	3.081.830	5.523.894	647.657	192.730	24.490.147	35.936.258
209	Ministarstvo rada i socialne pomoći	928	2.931.773	2.655.523	475.424	164.794.194	2.743.007	173.599.921
210	Min. okolne sredine i prostor planiranja	239	854.301	1.162.930	97.906	20.000	6.845.634	8.980.771
211	Ministarstvo za zajednice i povratak	104	386.450	484.385	54.298	300.000	7.426.913	8.652.046
212	Ministarstvo Administracije lokane vlasti	139	439.553	499.857	30.000	437.249	6.583.852	10.257.499
213	Ministarstvo energije i rudarstva	123	471.151	816.267	39.200	51.000	969.000	2.346.618
214	Ministarstvo unutrašnjih poslova	10169	40.703.129	16.614.353	1.947.200	127.000	20.411.386	79.803.068
215	Ministartstvo za pravosuđe	2428	8.480.767	7.688.311	1.028.258	20.000	4.475.952	21.693.288
216	Ministartstvo inostranih poslova	211	2.728.500	9.845.261	1.094.530	0	9.551.076	23.219.367
217	Ministarstvo sigurnostnih snaga	2824	8.994.935	8.165.126	523.000	0	13.267.470	30.950.531
242	Universitet u Prištini	2142	10.090.933	2.947.297	1.094.562	0	1.247.721	15.380.513
230	Nezavisna Komisija nabavke	30	157.234	131.640	20.200	0	0	309.074
231	Akademija nauka i umetnosti Kosova	45	263.534	213.323	15.000	0	0	491.857
235	Regulatorni Autoritet telekomunikacije	30	248.488	408.000	15.000	0	875.000	1.546.488
236	Antikorupcijska agencija	35	212.602	253.815	20.000	0	30.000	516.417
237	Agencija za javne nabavke	15	87.531	64.859	3.600	0	0	155.990
238	Regulativna kancelarija za energiju	33	397.134	299.454	12.000	0	230.400	938.988
240	Nabavni raspravni organ	18	125.506	212.835	6.000	0	0	344.341
241	Komisija za pravnu pomoć	21	94.585	159.571	12.520	0	30.000	296.676
243	Ustavni sud Kosova	55	374.493	410.000	67.000	0	200.000	1.051.493
244	Kosovska komisija za konkurenciju	18	112.005	114.200	5.700	0	27.515	259.420
302	Generalni Auditor	116	797.208	539.235	22.500	0	0	1.358.943
308	Finansiski informativni centar	16	93.706	197.292	13.500	0	70.000	374.498
309	Pravosuđe	52	251.473	287.127	48.859	0	130.000	717.459
328	Sudski savet Kosova	1929	6.897.476	4.456.712	583.475	0	2.291.945	14.229.608
313	Regulativna kancelarija za vodu i otpatke	19	155.570	182.300	6.650	0	0	344.520
317	Regulativna kancelarija za civilnu avijaciju	21	425.000	406.243	9.300	0	0	840.543
314	Regulativna kancelarija za železnice	9	58.092	102.000	14.000	0	0	174.092
318	Nezavisna komisija za rudnike i minerale	79	491.447	602.148	36.000	20.000	325.000	1.474.595
319	Nezavisna Komisija za medije	31	184.689	271.876	12.000	0	450.000	918.565
320	Centralna izborna komisija	74	388.932	1.377.424	46.740	0	24.700	1.837.796
321	Ombudsperson	47	276.413	193.322	54.000	0	0	523.735
322	Sudski institut Kosova	21	113.823	456.513	16.400	0	0	586.736
329	Kosovska agencija za imovinu	242	440.620	730.511	105.000	0	45.000	1.321.131
232	Kontingenti rashoda	0	0	0	0	0	2.475.638	4.975.638
245	Kosovska inteligentna agencija	90	1.000.000	534.000	50.000	50.000	400.000	2.034.000
246	Kosovski odbor za kulturno nasledstvo	16	70.000	70.000	1.000	0	0	141.000
247	Izborna Komisija za predstave i žalbe	15	93.281	100.210	9.200	0	67.500	270.191
	UKUPNO	34867	143.728.732	141.117.031	14.394.975	233.672.005	305.325.089	845.004.820

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

Iz prethodne tabele se vidi da su izdvajanja za sudove i tužilaštva (preko pozicije Sudski savet) iznosila **14.229.608 EUR** što je **1,68%** ukupnih budžetskih rashoda.

Struktura budžeta za pravosuđe prikazana je u narednoj tabeli:

U EURO

Org. Kod	Prog. Kod	Fun. Kod	Organizacije/Institucije	Broj Radnika za 2010	Dnevnice i Plate	Robe i Usluga	Komunalne usluge	Transferi	Kapitalne Troskovi	Ukupno 2010
215			Ministartstvo za pravosuđe	2428	8.480.767	7.688.311	1.028.258	20.000	4.475.952	21.693.288
			Centralna administracija	83	345.905	1.584.130	124.800	0	230.729	2.285.564
			Departament za pristup u Pravosuđe	84	248.363	186.960	0	20.000	0	455.323
	331	330	Zakonodavna jedinica	23	73.398	50.735	0	0	0	124.133
	334	330	Sluzba za uslovno oslobodanje	67	216.272	95.887	0	0	0	312.159
	335	330	Administracije i prokurorije	419	1.596.994	799.520	193.200	0	672.383	3.262.097
	336	330	Službe zatvora	1681	5.771.843	4.621.061	652.000	0	3.386.672	14.431.576
	337	330	Kancelarija za nestala lica i sudski med.	57	183.140	323.571	58.258	0	186.168	751.137
	319	330	Departament za sudsko zastupanje i arbitrazu	14	44.852	26.447	0	0	0	71.299
309			Pravosuđe	52	251.473	287.127	48.859	0	130.000	717.459
	320	330	Specijalni sudije	8	24.151	15.427	0	0	0	39.578
	322	330	Specijalni javni tužilac	44	227.322	271.700	48.859	0	130.000	677.881
328		111	Sudski savet Kosova	1929	6.897.476	4.456.712	583.475	0	2.291.945	14.229.608
	333	330	Sekretarijat i sudstvo	1875	6.652.451	4.147.971	554.869	0	2.291.945	13.647.236
	338	330	Jedinica sudskog Auditora	7	49.873	54.317	2.000	0	0	106.190
	325	330	Kancelarija disciplinskog saveta	20	92.863	97.256	12.000	0	0	202.119
	316	330	Specijalna komora	27	102.289	157.168	14.606	0	0	274.063

U 2010. godini u budžetu su predviđena i sredstva za srednjoročne programe sudova i tužilaštava i to:

U EURO

Kod i Projekt	Budžetska Organizacija Departmani/Programi	Projekti u toku iz 2009. godine	Novi projekti za 2010. godinu	Ukupan budžet za 2010. godinu	Procena za 2011. godinu	Procena za 2012. godinu	Ukupno
	Sudsko veće Kosova	2.038.000	253.945	2.291.945	2.349.708	2.443.697	7.085.350
	Sudstva i Sekretarijat	2.038.000	253.945	2.291.945	2.349.708	2.443.697	7.085.350

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

Ministarstvo finansija Kosova nije objavilo propise koji reguliraju sudske takse. U budžetu za 2010. prihodi su dati sintetizirano tako da nije objavljena stavka prihoda od sudskih taksi i kazni. (Planirani su neporeski prihodi od 57,1 miliona EUR i vlastiti prihodi od 80,5 miliona EUR. U izvještaju o izvršenju budžeta za 1.polugodište 2009. iskazani su prihodi sa administrativnih taksi od 17,858,276 EUR i prihodi od kazni 121.870 EUR. Drugi podaci o planiranim ili naplaćenim taksama nisu transparentni.

VIII. FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U MAKEDONIJI

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUĐA

Ustavni položaj sudstva reguliran je članovima 98. do 105. Ustava Makedonije iz 1991. godine i amandmanima ustava broj 25., 26. i 27.

Prema članu 98 sudsku vlast vrše sudovi i oni su autonomni i neovisni. Sude na temelju Ustava i zakona i međunarodnih sporazuma potvrđenih u skladu s Ustavom. Organizacija sudstva je jedinstvena. Vanredni sudovi su zabranjeni. Vrste nadležnosti, osnivanje, ukidanje, organizaciju i sastav, kao i postupak su regulirani zakonom. Sudije se biraju bez ograničenja mandata (čl. 99), a mogu se razriješiti samo u slučajevima navedenim u ustavu.

Shodno članu 100. suci uživaju imunitet, a sudska funkcija je nespojiva sa drugom javnom funkcijom, zanimanjem ili članstvom u političkoj stranci. Vrhovni sud Republike je najviši sud u Republici, koji treba osigurati ujednačenost u primjeni zakona od strane sudova. (Član 101).

Prema članovima 104 i 105. Skupština bira članove Vijeća iz reda istaknutih pravnika na mandat od šest godina, uz pravo na reizbor. Državno sudbeno vijeće predlaže Skupštini izbor i razrješenje sudaca, utvrđuje prijedloge za obavljanje sudačke dužnosti u slučajevima propisanim Ustavom, odlučuje o kaznenoj odgovornosti sudaca, ocjenjuje sposobnost i etiku sudaca te predlaže dva suca Ustavnog suda Republike Makedonije.

Javno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ koji goni počinitelje krivičnih djela i drugih kaznenih djela utvrđenih zakonom te vrši i druge poslove utvrđene zakonom. Javno tužilaštvo vrši svoju funkciju u skladu sa Ustavom i zakonom. Javnog tužioca imenuje i razrješava Sabor Makedonije.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

- ☒ Zakon o sudovima (Službeni vjesnik Makedonije 64/03, 58/06 i 35/08)
- ☒ Zakon o državnom sudbenom vijeću (Službeni vjesnik Makedonije 10/2006)
- ☒ Zakon o platama sudija (Službeni vjesnik Makedonije 110/07, 103/08, 161/08)
- ☒ Zakon o sudskom budžetu (Službeni vjesnik Makedonije broj 60/2003, 37/2006 , 103/2008 i 145/2010).

3. VRSTE SUDOVA

Zakonom o sudovima uređeno je ustrojstvo, djelokrug i nadležnost sudova, unutarnje ustrojstvo sudova, uslovi za imenovanje i razrješenje sudaca, , njihova prava i dužnosti te posebne odredbe o Vrhovnom sudu Republike Makedonije.

Prema članu 22.. Zakona sistem sudske vlasti vrše osnovni sudovi, apelacioni sudovi, Upravni sud i Vrhovni sud republike Makedonije.

Osnovni sudovi osnivaju se za jednu ili više općina, prema Zakonu postoji 27 ovakvih sudova. Ovi sudovi imaju prvostepenu nadležnost i osnivaju se kao sudovi sa osnovnom nadležnošću ili kao sudovi sa proširenom nadležnošću u okviru kojih se osnivaju specijalni sudski odjeli.

Apelacijski sudovi se osnivaju za područje više osnovnih sudova. Sjedišta apelacijskih sudova su u Bitolju, Gostivaru, Skopju i Štipu.

Upravni sud ima sjedište u Skopju, a nadležan je za cijelu državnu teritoriju.

Isto tako, i Vrhovni sud ima sjedište u Skoplju, a nadležan je za cijelu državnu teritoriju.

Vrhovni sud kao najviši sud u zemlji je odgovoran:

- Da odlučuje u drugom stupnju kada je to utvrđeno zakonom;

- Da odlučuje u posljednjem stepenu o žalbama protiv odluka apelacijskih sudova;

- Da odlučuje u drugoj fazi o žalbama na odluke Upravnog suda, u slučajevima predviđenim zakonom;

- Odlučuje o izvanrednim pravnim lijekovima protiv pravomoćnih odluka sudova kada je to utvrđeno zakonom;

- Odlučuje o sukobu nadležnosti između sudova;

- Odlučuje o zahtjevu stranaka i drugih sudionika u postupku zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, u postupku određenim zakonom pred sudovima u Republici;

- Obavlja i druge dužnosti određene zakonom.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

Ustavni položaj javnog tužitelja Republike Makedonije i njegov položaj u sustavu državne vlasti utvrđuje se Ustavom 17. novembra 1991. (Sl. Vjesnik br 52. u 1991). Prema čl.106. Ustava: ". Državno tužilaštvo je jedinstveno i neovisno državno tijelo za progon počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela po zakonu, te obavlja druge dužnosti određene zakonom. Državno tužiteljstvo obavlja svoje funkcije na temelju i okviru Ustava i zakona. Javnog tužioca imenuje i razrješava Skupština na mandat od 6 godina. U čl.107 je regulirano: "Javni tužitelj je dobio imunitet, a Skupština odlučuje o njegovu imunitetu. Funkcija javnog tužitelja je nespojiva sa drugom javnom funkcijom, zanimanjem ili članstvom u političkoj stranci..."

Nadležnosti javnog tužitelja Republike Makedonije su regulirane Zakonom o javnom tužiteljstvu, (Sl. vjesnik, broj 80. od 1992.) i njegovim izmjenama i dopunama, Zakonom o kaznenom postupku. Temeljno pravo i temeljna dužnost tužioca je procesuiranje počinitelja kaznenih djela.

Skupština imenuje državnog tužitelja i zamjenike državnih tužitelja, te utvrđuje broj zamjenika državnog tužitelja kao i viših i osnovnih javnih tužitelja.

Javnim tužiteljem i zamjenikom tužitelja može biti imenovan makedonski državljanin koji ispunjava opće uvjete propisane zakonom za zasnivanje radnog odnosa s državnom vlasti, diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom, koji uživa ugled za obavljanje funkcije. Osim toga mora posjedovati odgovarajuće radno iskustvo i potvrđene rezultate nakon položenog pravosudnog ispita.

Javnim tužiteljem i zamjenikom javnog tužitelja Republike Makedonije može biti imenovan i redoviti ili izvanredni profesor na Pravnom fakultetu koji je držao nastavu u neprekidnom trajanju od najmanje deset godina.

Javno tužilaštvo Makedonije organizirano je na načelima hijerarhije i podređenosti. Prema Zakonu o javnom tužiteljstvu, Državno tužilaštvo je organizirana na tri razine kako slijedi:

- Javno tužiteljstvo Republike Makedonije (javnog tužitelja i njegovih zamjenika - 10) djeluju u postupku po izvanrednim pravnim lijekovima pred Vrhovnim sudom Republike Makedonije. U sklopu javnog tužiteljstva Republike Makedonije postoje tri odjela: građansko, kazneno i Odjel za međunarodnu suradnju;

- Viša javna tužilaštva u Skopju, Štipu i Bitoli djeluju u žalbenom postupku pred nadležnim apelacionim sudovima u Skopju, Štipu i Bitoli;
- Osnovna javna tužiteljstva (22 tužiteljstva) vode postupak u prvom stupnju u odgovarajućim sudovima u zemlji.

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

Državno sudsko vijeće je sastavljeno od 15 članova. Skupština bira članove Vijeća iz reda istaknutih pravnika na mandat od šest godina, uz pravo na reizbor. Zakonom o državnom sudbenom vijeću (Službeni vjesnik Makedonije 10/2006.) utvrđene su njegove nadležnosti:

- ☒ Bira i razrješava sudije i predsjednike sudova;
- ☒ Intervjuira kandidate za sve sudove;
- ☒ Bira i razrješava sudije porotnike;
- ☒ Odlučuje o oduzimanju imuniteta sudija i odobrava pritvor sudija;
- ☒ Predlaže dva suca za Ustavni sud;
- ☒ Utvrđuje potreban broj sudijskih mjesta;
- ☒ Pregleda i ocjenjuje izvještaje sudova itd.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA

Zakon o sudovima ima ugrađene odredbe kojima se uređuju sredstva za rad i finansiranje sudova. Članom 108. utvrđeno je da se sredstva za rad sudova osiguravaju kao poseban dio budžeta Makedonije koji ima naziv „Sudska vlast“. Prema članu 109. visina plata i naknada sudija i drugih službenika utvrđuju se zakonom i kolektivnim ugovorom.

Pored toga u Makedoniji postoji Zakon o sudskom budžetu (Službeni vjesnik Makedonije broj 60/2003, 37/2006, 103/2008 i 145/2010). Najvažnije odredbe ovog zakona su slijedeće:

- ☒ Sudskim budžetom se osigurava stabilno, dugoročno i ravnomjerno finansiranje sudske vlasti sa ciljem da se osigura njena ustavna i zakonska nezavisnost i samostalnost.
- ☒ Sudskim budžetom se finansiraju sudovi, Državno sudsko vijeće, Akademija za sudije i javni tužitelji.
- ☒ Sudski budžet predstavlja godišnju procjenu prihoda i rashoda korisnika budžeta koji utvrđuje Sabor Makedonije.
- ☒ Sredstva za poglavlje „Sudska vlast“ u budžetu Makedonije, potrebna za funkcioniranje korisnika budžeta se utvrđuju u iznosu od najmanje 0,8% društvenog bruto proizvoda, a u skladu s kriterijima utvrđenim od strane Sudskog budžetskog savjeta i prema osnovama fiskalne politike i glavnim parametrima za procjene prihoda i rashoda.
- ☒ U slučaju rebalansa budžeta Makedonije ne mogu se umanjivati sredstva za finansiranje sudske vlasti.
- ☒ Sredstva iz budžetskog poglavlja „Sudska vlast“ Sudski budžetski savjet raspoređuje na pojedinačne korisnike.
- ☒ U okviru sudskih budžeta se utvrđuju sredstva za nepredviđene slučajeve kao stalna i tekuća rezerva u visini od 2% tekućih rashoda sudskog budžeta.

- ☑ Pri raspoređivanju sredstava budžeta, najmanje 2,5% se izdvaja za stručno usavršavanje sudija i drugih službenika.

Prema članu 5. Zakona rashodi sudskog budžeta mogu biti tekući i kapitalni. Tekući rashodi se odnose na:

- ☑ Plate i naknade Državnog sudskog vijeća, sudija, tužilaca i direktora Akademije za sudstvo
- ☑ Plate i naknade sudskih službenika, sudske policije i drugih radnika sudova, tužilaštava, Državnog sudskog vijeća i Akademije.
- ☑ Robu i usluge potrebne za rad pojedinih budžetskih korisnika.
- ☑ Troškove postupka i naknade štete.
- ☑ Subvencije i transfere.

Kapitalni rashodi se odnose na nabavku kapitalnih sredstava za pojedine budžetske korisnike, te investiciono održavanje objekata i opreme.

Sudski budžetski savjet sačinjavaju predsjednik i 8 članova. Predsjednik Vrhovnog suda je predsjednik ovog savjeta. Ostali članovi su: predsjednik državnog sudskog vijeća, ministar pravde, trojica predsjednika apelacijskih sudova i trojica predstavnika osnovnih sudova. U radu učestvuje i predstavnik ministarstva finansija, ali bez prava glasa.

Predsjednik Sudskog budžetskog savjeta zastupa dio budžeta pod nazivom „Sudska vlast“ na sjednicama Vlade i na skupštini Makedonije.

Sudski budžetski savjet ima sljedeće odgovornosti:

- utvrditi kriterije i metodologiju za pripremu pravosudnog budžeta, raspodjelu sredstava iz pravosudnog budžeta i poduzeti mjere za blagovremeno izvršenje sudskih budžeta;
- odobrava sredstva za nove zaposlenike u sudovima unutar utvrđenog budžeta za isplate sudskih plaća;
- imenuje unutarnjeg revizora;
- usvaja Poslovnik i druga interna akta;
- priprema godišnji izvještaj o radu;
- obavlja preraspodjelu sredstava navedenih u budžetskom poglavlju "Sudbena vlast" i
- obavlja i druge poslove predviđene zakonom.

Stručne i administrativne poslove za Sudski budžetski savjet obavlja posebna stručna služba koja je posebna organizaciona jedinica u okviru Vrhovnog suda Makedonije.

Sudski budžetski savjet koordinira pripremu budžeta sudova i tužilaštava. On izrađuje cirkular koji sadrži glavne instrukcije za izradu finansijskih planova pojedinačnih korisnika. Osnovni sudovi usaglašavaju svoje finansijske planove na nivou apelacijskog područja.

Funkcionari koji rukovode pojedinim korisnicima su odgovorni za izvršavanje svojih finansijskih planova.

Sredstva za poglavlje „Sudska vlast“ u budžetu Makedonije, u iznosu od najmanje 0,8% društvenog bruto proizvoda, trebaju se dostići do 2015. godine na taj način što će se procent povećavati iz godine u godinu i to : 2012. od 0,5%, 2013. od 0,6%, 2014. od 0,7% i u 2015. godini od 0,8%.

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Prema članu 43. Zakona o državnom tužilaštvu, sredstva za rad tužilaštava obezbjeđuju se u državnom budžetu. Plate tužilaca i službenika utvrđuju se zakonom.

Prema Zakonu o sudskom budžetu (Službeni vjesnik Makedonije broj 60/2003, 37/2006, 103/2008 i 145/2010) sudskim budžetom se finansiraju sudovi, državno sudsko vijeće, akademija za sudije i javni tužitelji.

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Postoji poseban Zakon o sudskom budžetu. Finansiranje nabavki i razvojnih programa također je u poglavlje „Sudska vlast“ (koji uključuje i tužilaštva).

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Zakon o budžetu predstavlja pravni osnov za uvođenje srednjoročnog okvira budžeta u Makedoniji. Vlada utvrđuje set strateških prioriteta, a budžetski korisnici izrađuju trogodišnje strateške planove. Ministarstvo finansija izrađuje trogodišnju fiskalnu strategiju a onda predlaže limite potrošnje za narednu fiskalnu godinu. Strateški planovi resornih ministarstava dostavljaju se u okviru ograničenja postavljenih obimima sredstava za cio period planiranja.

Makedonija ima definiranu programsku strukturu. Od 2005. godine, svi budžetski korisnici su obavezni da izrade svoje strateške planove i dostave ih sa budžetskim prijedlozima. Do sada nisu definirani indikatori za učinak.

Osnova za pripremu budžeta su strateški prioriteti vlade, fiskalna strategija, prijedlozi strateških planova budžetskih korisnika i budžetska politika. Ministar finansija je odgovoran za pripremu budžeta i njegovo dostavljanje vladi.

Vlada postavlja strateške prioritete za sljedeću godinu, najkasnije do 15. aprila tekuće godine.

Budžetski korisnici pripremaju trogodišnji strateški plan koji sadrži programe i aktivnosti kako bi se postigli strateški prioriteti Vlade i ciljevi i prioriteti budžetskog korisnika za razdoblje.

Fiskalne strategije trebaju biti usvojene od strane Vlade Republike Makedonija do 31. maja u tekućoj fiskalnoj godini.

Ministarstvo finansija u fiskalnoj strategiji predlaže Vladi sredstva za naredne tri fiskalne godine, nakon što budžetski korisnici dostave svoje prijedloge srednjoročnih planova. Vlada određuje maksimalne iznose sredstava koja se mogu planirati, do kraja maja u tekućoj fiskalnoj godini.

Na temelju usvojene fiskalne strategije i identificiranog maksimalnog iznosa sredstava, Ministarstvo finansija najkasnije do 15. juna, budžetskim korisnicima dostavlja cirkularne upute za podnošenje prijedloga budžeta.

Budžetski korisnici pripremaju Nacrt plana razvojnih programa usklađen sa ranije primljenim cirkularnim uputstvom i podnose ga na odobrenje Vladi Republike Makedonije do 15. jula tekuće godine.

Vlada odobrava Nacrt planova razvojnih programa najkasnije do 15. augusta tekuće godine.

Čelnici korisnika budžeta, prijedlog budžetskih zahtjeva podnose Ministarstvu finansija najkasnije do 1. septembra tekuće godine.

Ministarstvo finansija obavlja provjeru usklađenosti predloženih budžeta sa zahtjevima smjernica i uputama u smislu poštivanja utvrđenih najviših iznosa odobrenih sredstava.

U prijedlog budžeta podnesenog Vladi, prikazuju se zahtjevi budžetskog korisnika i iznos koji je predložilo Ministarstvo finansija.

Prema Zakonu o budžetu završna faza usvajanja budžeta sastoji se iz slijedećih koraka:

- ☑ Ministarstvo finansija podnosi nacrt budžeta Republike Makedonije Vladi Republike Makedonije na usvajanje najkasnije do 1. novembra u tekućoj godini.
- ☑ Budžet Republike Makedonije sastoji se od općeg i posebnog dijela i plana razvojnih programa.
- ☑ Vlada podnosi Saboru Nacrt budžeta Republike Makedonije do 15. novembra tekuće godine.
- ☑ Sabor usvaja budžet Republike Makedonija do 31. decembra. Ministar finansija obrazlaže nacrt budžeta u Saboru.

Državni trezor obavlja poslove koji se odnose na pripremu i izvršavanje budžeta, državno računovodstvo te upravljanje gotovinom i javnim dugom.

Cilj državnog trezora jest racionalizacija u upravljanju javnim novcem.

Ministarstvo finansija je odgovorno za upravljanje na trezorskom računu i drugim računima države, te obavlja i druge poslove određene zakonom, od kojih su važniji:

- vođenje registra korisnika budžeta;
- otvaranje računa u okviru računa trezora;
- priprema projekcije likvidnosti računa trezora;
- primanje, obrada i evidenciju zahtjeva za plaćanje od strane korisnika ;
- praćenje naplate javnih prihoda državnog budžeta i njegove distribucije od strane korisnika;
- praćenje naplate prihoda jedinica lokalne samouprave i njihova raspodjela među korisnicima u skladu s utvrđenim kriterijima;
- vođenje računovodstva budžeta;
- evidencije prihoda i rashoda budžeta po propisanom kontnom planu;
- vođenje deviznih računa;
- usmjeravanje pretpristupnih fondova Evropske unije za Republiku Makedoniju;
- itd.

Budžetskim računovodstvom uređuju se poslovne knjige, knjigovodstvene isprave i obrada podataka, sadržaj računa računskog plana, priznavanje prihoda i primitaka te rashoda i izdataka, procjenjivanje bilansnih pozicija, revalorizacija, finansijsko izvještavanje i druga područja u svezi s budžetskim računovodstvom.

Budžetsko računovodstvo temelji se na općeprihvaćenim računovodstvenim načelima: točnosti, istinitosti, pouzdanosti i pojedinačnom iskazivanju poslovnih događaja, te na međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor. Vodi se po načelu dvojnog knjigovodstva, a prema rasporedu računa iz računskog plana.

Budžetsko računovodstvo primjenjuju budžeti i budžetski korisnici.

Odgovorna osoba jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i budžetskog korisnika odgovorna je za ustroj, te za zakonito i pravilno vođenje budžetskog računovodstva.

Budžet i budžetski korisnici moraju sastavljati finansijske izvještaje. Finansijski izvještaji budžeta i budžetskih korisnika jesu izvještaji o stanju i strukturi, te promjenama u vrijednosti i obujmu imovine, obveza, vlastitih izvora, prihoda, rashoda, primitaka i izdataka, odnosno novčanih tokova. Finansijski izvještaji sastavljaju se za razdoblja u tijeku budžetske godine i za tekuću budžetsku godinu. Ministar finansija pravilnikom propisuje oblik i sadržaj finansijskih izvještaja, razdoblja za koja se sastavljaju te obvezu i rokove njihova dostavljanja.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONIMA O JAVNIM FINANSIJAMA (ZAKONIMA O BUDŽETU)

Zakon o budžetima Makedonije niti na jednom mjestu ne izdvaja sudove niti tužilaštvo tako da oni imaju isti status kao i drugi budžetski korisnici.

Međutim, kao što smo ranije naveli u Makedoniji postoji Zakon o sudskom budžetu (Službeni vjesnik Makedonije broj 60/2003, 37/2006 , 103/2008 i 145/2010) koji na poseban način propisuje budžetske procedure za sudove i tužilaštva (koje smo opisali u poglavlju 2.3.) . Očigledno je da Zakon o budžetima Makedonije i Zakon o sudskom budžetu u ovom trenutku nisu usaglašeni.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

U organizacionoj klasifikaciji budžeta sudovi i državno tužilaštvo imaju status posebnih organizacionih kodova u okviru posebnog budžetskog razreda pod nazivom „Sudska vlast“. Naredna tabela prikazuje cjelokupan budžet Republike Makedonije:

U 000 dinara

Kod	BUDŽETSKI KORISNIK	RASHODI 2009	BUDŽET 2010
09001	Ministarstvo finansija	687.912	1.267.750
09002	Ministarstvo finansija- funkcije države	19.006.86	19.215.624
09003	Carinska uprava	936.561	1.020.491
09004	Agencija za robne rezerve	201.844	1.034.264
09005	Uprava javnih prihoda	770.316	1.169.241
09006	Uprava finansijske policije	33.928	35.225
10001	Ministarstvo privrede	1.007.067	1.215.228
10002	Agencija za strane investicije	181.227	419.008
10003	Agencija za promociju turizma	0	13.000
11002	Državni zavod za zaštitu industrijskog vlasništva	0	43.155
12101	Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje	386.793	519.204
13001	Ministarstvo transporta	1.461.848	2.171.214
13002	Agencija za civilno vazduhoplovstvo	0	885.800
14001	Ministarstvo za poljoprivredu i šumarstvo	1.161.704	1.679.546
14002	Agencija za razvoj poljoprivrede	63.696	65.731
14003	Uprava hidrometeoroloških poslova	111.063	126.681
14004	Agencija za finansijsku podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju	4.384.015	6.068.110
15001	Ministarstvo rada i socijalne politike	823.480	22.615.209
15010	Društvena zaštita djece	1.239.814	0
15020	Socijalna zaštita	21.142.417	0
16001	Ministarstvo obrazovanja i nauke	15.668.28	19.722.685
16002	Biro za razvoj obrazovanja	175.724	206.870
16003	Nacionalna agencija za evropski obrazovni program	24.657	86.490
16101	Agencija za mlade i sport	467.431	606.656
17001	Ministarstvo za informatičko društvo	822.389	840.720
18001	Ministarstvo kulture	643.700	985.566
18010	Finansiranje djelatnosti iz oblasti kulture	2.557.977	2.678.793
19001	Ministarstvo zdravstva	1.039.922	3.063.593
19101	Ministarstvo za lokalnu samoupravu	166.478	500.193
19201	Agencija za iseljeništvo	21.385	21.475
19302	Agencija za zaštitu prava na slobodan pristup	12.789	12.245
20001	Komisija za odnose sa vjerskim zajednicama	9.208	9.754
21001	Agencija za katastar i nekretnine	331.063	787.500
22001	Državni zavod za statistiku	159.687	174.436
24001	Državni arhiv	97.369	107.184
25001	Biro za sudska vještačenja	14.118	25.135
26001	Akademija nauka i umjetnosti	75.808	161.820
28001	Biro za regionalni razvoj	113.153	246.795
29010	SUDSKA VLAST	1.765.326	1.775.594
31010	JAVNO TUŽILAŠTVO	289.256	297.181
31101	Narodni pravobranitelj	63.113	65.521
	UKUPNO	99.932.938	115.203.681

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

Iz prethodne tabele proizlazi da je za sudove i tužilaštva u 2010. planirano 2.072.775.000 dinara (1.775.594.000 +297.181.000) što je 1,80 % ukupnih budžetskih rashoda.

U narednoj tabeli iskazana je struktura budžetskih pozicija u okviru odobrenog budžeta za sudove i tužilaštva

U 000 dinara

STRUKTURA		Budžet 2009.	Budžet 2010.
29010	SUDSKA VLAST	1.765.326	1.775.594
2	SUDSKA ADMINISTRACIJA		1.743.225
20	SUDSKA ADMINISTRACIJA		1.743.225
3	AKADEMIJA ZA OBUKU SUDACA I TUŽILACA		32.369
30	AKADEMIJA ZA OBUKU SUDACA I TUŽILACA		32.369
RASHODI			
40	PLATE I NAKNADE	1.447.385	1.442.800
42	MATERIJAL I USLUGE	254.794	267.794
46	SUBVENCIJE I TRANSFERI	11.000	11.000
48	KAPITALNI RASHODI	52.147	54.000

STRUKTURA		Budžet 2009.	Budžet 2010.
31010	JAVNO TUŽILAŠTVO	289.256	297.181
RASHODI			
40	PLATE I NAKNADE	252.309	265.769
42	MATERIJAL I USLUGE	36.012	30.212
46	SUBVENCIJE I TRANSFERI	400	400
48	KAPITALNI RASHODI	535	800

13. VELIČINA I NAMJENA PRIHODA OD SUDSKIH TAKSI I NOVČANIH KAZNI

Naplata sudskih taksi propisana je Zakonom o sudskim taksama (Sl. Vesnik Makedonije br. 114 od 14.09.2009).

Prema Zakonu takse predstavljaju prihod državnog budžeta koji se uplaćuje direktno na račun trezora. Ovaj prihod ne vezuje se za namjensko finansiranje sudova.

Struktura budžetskih prihoda za 2010. prikazana je u narednoj tabeli:

Kod	VRSTA PRIHODA	Prihodi 2009	Budžet 2010
71	POREZNI PRIHODI	114.354.000	120.195.000
72	NEPOREZNI PRIHODI	8.963.621	12.341.599
721	Prihodi od imovine	3.738.600	939.200
722	Kazne, sudske i administrativne takse	2.111.338	2.225.000
723	Takse i naknade	24.526	4.912.023
724	Druge usluge vlade	557.000	1.928.780
725	Drugi neporezni prihodi	2.532.157	2.336.596
73	KAPITALNI PRIHODI	1.987.600	7.185.010
731	Prodaja kapitalne imovine	455.000	423.000
733	Prodaja zemljišta i nematerijalnih ulaganja	1.532.600	4.360.000
734	Prihodi od dividendi	0	2.402.010
74	TRANSFERI I DONACIJE	430.000	2.736.190
741	Transferi i donacije od drugih nivoa vlasti	430.000	1.399.040
742	Donacije iz inozemstva	0	1.324.730
743	Kapitalne donacije	0	5.000
744	Tekuće donacije	0	7.420
75	ZADUŽIVANJE U ZEMLJI	4.436.000	3.989.000
751	Kratkoročne pozajmice u zemlji	4.436.000	3.989.000
76	ZADUŽIVANJE U INOZEMSTVU	13.893.550	14.307.832
761	Međunarodne razvojne agencije	13.893.550	14.062.612
762	Strane vlade	0	122.620
769	Druga zaduživanja u inozemstvu	0	122.600
77	Prodaja vrijednosnih papira	55.000	400.000
771	Prodaja vrijednosnih papira	55.000	400.000
78	PRIHODI OD OTPLATA U ZEMLJI	160.000	608.170
781	Prihodi od otplata u zemlji	160.000	608.170
	UKUPNO	144.279.771	161.762.801

U budžetu Makedonije su u okviru prihoda sve kazne, sudske i administrativne takse iskazane u jednom iznosu.

U budžetu za 2010. kazne i takse planirane su u iznosu od 2.225.000 hiljada dinara što čini 1,38 % ukupno planiranih prihoda.

Rashodi za sudsku vlast iznose 1.775.000 hiljada dinara. Proizlazi da su rashodi za sudsku vlast manji od prihoda od sudskih i administrativnih taksi i kazni.

IX. FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA NA NIVOU BOSNE I HERCEGOVINE

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUĐA

Jedini sud koji se pominje u Ustavu Bosne i Hercegovine je Ustavni sud BiH (član 6 Ustava BiH). U Ustavu Bosne i Hercegovine se kao nadležnosti entiteta određuju u članu 3 stav 2. tačka c.: «Entiteti će ispuniti sve uvjete za sigurnost i zaštitu svih osoba u područjima pod njihovom nadležnošću održavanjem civilnih ustanova za provedbu pravnih propisa, koje će djelovati sukladno međunarodno priznatim standardima i uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda navedenih u članu 2, i poduzimanjem drugih podesnih mjera.» Time je određeno da je sudska nadležnost u ovlasti entiteta. Dakle, na nivou BiH Ustavom je definisan samo jedan sud i to Ustavni sud Bosne i Hercegovine.

Nijedan organ u Bosni i Hercegovini ne može donositi zakone, druge propise i opće akte koji se tiču rada Ustavnog suda i njegove uloge utvrđene Ustavom.

Sud Bosne i Hercegovine je osnovan da bi se osiguralo efikasno ostvarivanje nadležnosti države Bosne i Hercegovine, poštovanje ljudskih prava i vladavine zakona na njenoj teritoriji. Sud Bosne i Hercegovine je nadležan za krivična djela koja prema zakonu spadaju u nadležnost toga suda.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

Zakon o sudu BiH, (Službeni glasnik BiH broj 49/09, prečišćeni tekst)
Zakon o tužilaštvu BiH, (Službeni glasnik BiH broj 49/09, prečišćeni tekst)
Zakon o finansiranju institucija BiH, (Službeni glasnik BiH br. 61/04 i 49/09)

3. SUD BOSNE I HERCEGOVINE

Nadležnosti, organizacija i struktura Suda Bosne i Hercegovine su regulisani Zakonom o Sudu Bosne i Hercegovine.

U okviru svoje krivične nadležnosti, Sud Bosne i Hercegovine je nadležan za krivična djela utvrđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine i drugim zakonima Bosne i Hercegovine (član 13. ZoS BiH i član 23. ZKPBiH).

Sud je nadležan i za krivična djela utvrđena zakonima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine kada ta krivična djela:

- ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet, političku nezavisnost, nacionalnu sigurnost i međunarodni subjektivitet BiH;
- mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na privredu Bosne i Hercegovine ili mogu izazvati druge štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu ili mogu izazvati ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorija datog entiteta ili Brčko Distrikta.

U krivičnoj nadležnosti Suda je, također, da:

- a) zauzima konačan i pravno obavezujući stav vezan za provođenje zakona Bosne i Hercegovine i međunarodnih ugovora na zahtjev bilo kojeg suda i entiteta ili bilo kojeg suda Brčko Distrikta BiH kojem je povjereno provođenje zakona Bosne i Hercegovine;
- b) donosi praktična uputstva za primjenu krivičnog materijalnog prava Bosne i Hercegovine iz nadležnosti Suda u vezi sa krivičnim djelima genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina i kršenja zakona i običaja rata, te pojedinačne odgovornosti vezano za ova djela, po službenoj dužnosti ili na zahtjev bilo kojeg entitetskog suda ili Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- c) odlučuje o pitanjima koja se tiču provođenja međunarodnih i međuentitetskih krivičnih propisa, uključujući i odnose s Interpolom i drugim međunarodnim policijskim organima, kao što su transfer osuđene osobe, izručenje i predaja osoba, koji se zahtijevaju od bilo kojeg organa na području Bosne i Hercegovine od strane druge države, odnosno međunarodnog suda ili tribunala;
- d) rješava sukob nadležnosti između sudova entiteta i Suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, te između Suda Bosne i Hercegovine i bilo kojeg drugog suda;
- e) odlučuje o ponavljanju krivičnog postupka za krivična djela predviđena zakonima države Bosne i Hercegovine.

U okviru upravne nadležnosti Sud Bosne i Hercegovine je nadležan da odlučuje po tužbama protiv konačnih upravnih akata, donesenih u vršenju javnih ovlaštenja odnosno kada se radi o upravnoj šutnji institucija Bosne i Hercegovine i njenih tijela, javnih agencija, javnih korporacija, institucija Distrikta Brčko i drugih organizacija utvrđenih zakonom države Bosne i Hercegovine,

U okviru apelacione nadležnosti Sud Bosne i Hercegovine je nadležan da odlučuje po žalbama protiv presuda ili odluka koje donese Krivično ili Upravno odjeljenje ovog suda, vanrednim pravnim lijekovima protiv pravosnažnih odluka koje su donijela odjeljenja Suda, osim zahtjeva za ponavljanje postupka.

4. TUŽILAŠTAVA BOSNE I HERCEGOVINE

Ustav Bosne i Hercegovine uspostavio je nadležnost tužilaštava na entitetskom nivou, dok je **Tužilaštvo Bosne i Hercegovine** uspostavljeno naknadno kao institucija s posebnom nadležnošću za postupanje pred Sudom Bosne i Hercegovine u krivičnim djelima propisanim Zakonom o Sudu BiH, Zakonom o Tužilaštvu BiH, Krivičnim zakonom BiH, Zakonom o krivičnom postupku BiH, Zakonom o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju tužilaštvima u BiH.

Nadležnost i područje djelovanja Tužilaštva propisani su Zakonom o Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, prema kojem je Tužilaštvo:

- ☒ organ nadležan za provođenje istrage za krivična djela za koja je nadležan Sud Bosne i Hercegovine, te za gonjenje počinitelja pred Sudom Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine i drugim primjenjivim zakonima,
- ☒ organ nadležan za primanje zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć u krivičnim stvarima, u skladu sa zakonima, multilateralnim i bilateralnim sporazumima i konvencijama, uključujući i zahtjeve za izručenje ili predaju traženih lica od strane sudova ili organa na području Bosne i Hercegovine i drugih država, odnosno Međunarodnih sudova ili Tribunala,

- ☑ organ zadužen za izradu statističkog pregleda svojih aktivnosti (izvještaja o radu), te izradu informacije o stanju kriminaliteta u Bosni i Hercegovini i ukazuje na tendencije u njegovom kretanju. U zaključnom dijelu ove informacije glavni tužilac može iznijeti prijedloge zakonskih reformi.

Tužilaštvo BiH je institucija sui generis, te nije nadređeno entitetskim tužilaštvima nego je njegova nadležnost ograničena na procesuiranje krivičnih djela propisanih gore navedenim zakonima.

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

Za rad sudova u BiH važne su i odredbe Zakona o VSTV, (Sl. glasnik BiH br.25/04, 93/05).

U članu 17. Zakona o VSTV, (pored ostalih) navedene su, po tačkama, sljedeće nadležnosti:

(14) učestvuje, prema vlastitoj ocjeni, u procesu izrade godišnjih budžeta za sudove i tužilaštva;

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u vezi sa godišnjim budžetom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužilaštva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu budžeta predloženih od strane državnih organa i/ili vlada i/ili Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nadležnim zakonodavnim organima;

(17) prikuplja i analizira izvještaje, kao i potrebne informacije o budžetu i prihodima za sudove i tužilaštva kako bi se obezbijedili statistički podaci za efikasan rad sudova i tužilaštava;

(18) zalaže se za adekvatno i kontinuirano finansiranje sudova i tužilaštava u Bosni i Hercegovini;

(19) učestvuje u izradi nacrtu i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužilaštva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužilaštva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u vezi sa budžetom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužilaštvima, uključujući traženje finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

(25) utvrđuje broj sudija, tužilaca i zamjenikâ glavnog tužioca za sudove i tužilaštva iz njegove nadležnosti, nakon konsultacija sa predsjednikom suda ili glavnim tužiocem, tijelom nadležnim za budžet, i nadležnim ministarstvom pravde.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA

Za finansiranje Suda BiH ključan je član 5. stav 1. Zakona o sudu BiH, (Službeni glasnik BiH broj 49/09, prečišćeni tekst), budžet Suda, koji glasi :“ Sud ima svoj budžet, koji je sastavni dio budžeta Bosne i Hercegovine. Prije početka svake budžetske godine, predsjednik Suda podnosi Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine prijedlog budžeta. Predsjednik Suda ima pravo biti prisutan na sjednicama Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i odgovarajućih odbora Parlamentarne skupštine Bosne i

Hercegovine i zastupati prijedlog Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća kad god se vodi rasprava i odlučuje o pitanjima budžeta koja se odnose na Sud.“

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

O sredstvima za rad Federalnog tužilaštva govori član. 35 stav 1. Zakona o tužilaštvu BiH, (Službeni glasnik BiH 49/09, prečišćeni tekst) budžet Tužilaštva, koji glasi: “Tužilaštvo ima svoj budžet koji je sastavni dio budžeta Bosne i Hercegovine. Prije početka budžetske godine glavni tužilac podnosi prijedlog budžeta Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine. Glavni tužilac ima pravo prisustvovati i zastupati prijedlog Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine na sjednicama Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i odgovarajućih komisija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine kad god se vodi rasprava i odlučuje o pitanjima budžeta koja se odnose na Tužilaštvo.“

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Zakon o Sudu BiH i Zakon o tužilaštvu BiH ne sadrže odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. U praksi se u ovoj oblasti primjenjuje Zakon o finansiranju institucija BiH.

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Procedura donošenja i izvršenja budžeta institucija BiH regulirana je u Zakonu o finansiranju institucija BiH, (Službeni glasnik BiH br. 61/04 i 49/09), a osnovni principi ovog Zakona gotovo su identični kao i u Zakonu o budžetu FBiH i Zakonu o budžetskom sistemu RS (prikazani u nastavku), pa nećemo posebno obrazlagati ovaj zakon.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONU O BUDŽETU

Zakon o finansiranju institucija BiH niti na jednom mjestu ne izdvaja sudove niti tužilaštva, tako da oni imaju isti status kao i drugi budžetski korisnici.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

U organizacionoj klasifikaciji budžeta BiH, Sud BiH i Tužilaštvo BiH imaju status budžetskog razreda i nisu prikazani u okviru Ministarstva pravosuđa.

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

U budžetu Institucija BIH za 2010 iskazani su slijedeći rashodi za sud BiH i Tužilaštvo BiH:

R.br.	Budžetski korisnik	Budžet za 2010.	%
6.	Sud Bosne i Hercegovine	12.220.000	1,23%
7.	Tužilaštvo Bosne i Hercegovine	8.246.000	0,83 %
	<i>UKUPNO BUDŽETSKI KORISNICI</i>	<i>994.044.000</i>	<i>100%</i>

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

U Budžetu institucija BiH za 2010. godinu nisu iskazani prihodi po osnovu sudskih taksi i novčanih kazni.

X. FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U BRČKO DISTRIKTU BOSNE I HERCEGOVINE

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUĐA

Prema članu 66. Statuta Brčko Distrikta sudstvo Distrikta je neovisno i nepristrano, a čine ga Osnovni sud i Apelacijski sud.

Sudovi Distrikta sude nepristrano sukladno odlukama Arbitražnog tribunala za spor oko međuentitetske linije razgraničenja u oblasti Brčkog i nalogima supervizora koji su doneseni sukladno sa njima, Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine, Statutom i zakonima Distrikta. Sudovi Distrikta imaju opću mjerodavnost. Osnivanje, organizacija i mjerodavnost sudova Distrikta utvrđuju se zakonom.

Vlada Distrikta je obvezna pomagati sudovima u njihovom radu i bez odlaganja izvršavati sve odluke i naloge sudova.

Prema članu 67. Statuta BD Tužiteljstvo Distrikta je neovisno od sudstva i Policije Distrikta. Tužiteljstvo Distrikta goni počinitelje kaznenih djela i obavlja ostale funkcije nepristrano sukladno Ustavu i zakonima Bosne i Hercegovine, statutu i zakonima Distrikta. Osnivanje, organizacija i mjerodavnost Tužiteljstva Distrikta utvrđuju se zakonom.

Član 70. Statuta utvrđuje mjerodavnost Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine.

Član 71. Statuta govori o nadležnosti neovisnog Pravosudnog povjerenstva BD. Prema tom članu, Povjerenstvo je odgovorno za:

- (a) osiguravanje neovisnosti sudstva, Ureda za pravnu pomoć, Pravobraniteljstva i Tužiteljstva Distrikta;
- (b) osiguravanje stručnog usavršavanja sudaca, odvjetnika Ureda za pravnu pomoć, pravobranitelja i njegovih zamjenika i tužitelja koje je potrebno kako bi izvršavali svoje zadatke;
- (c) donošenje i provođenje etičkih kodeksa zaposlenih u sudstvu Distrikta (ne uključujući suce i tužitelje), Pravobraniteljstva, Ureda za pravnu pomoć, i Tužiteljstva Distrikta, uključujući pokretanje stegovnih postupaka zbog kršenja ovih kodeksa;
- (d) imenovanje i razrješenje pravobranitelja i njegovih zamjenika;
- (e) imenovanje i razrješenje administrativnog osoblja sudova Distrikta, Tužiteljstva Distrikta i Pravobraniteljstva i osoblja Ureda za pravnu pomoć;
- (f) pripremu i dostavljanje Skupštini zakona koji se odnose na organizaciju i rad sudstva Distrikta, Ureda za pravnu pomoć, Tužiteljstva Distrikta i Pravobraniteljstva, kao i na reguliranje rada odvjetnika i bilježnika u Distriktu;
- (g) imenovanje bilježnika i reguliranje rada bilježnika u Distriktu;
- (h) pripremanje i predlaganje Skupštini onog dijela budžeta Distrikta kojim se osiguravaju operativni troškovi za sudstvo Distrikta i ostale institucije Distrikta navedene u poglavlju V. Statuta; i
- (i) ostala pitanja koja budu utvrđena zakonima i propisima Distrikta.

Prema članu 75. Statuta BD BiH, Distrikt je dužan osigurati nužnu finansijsku i drugu pomoć u svrhu osiguranja pravilnog funkcioniranja sudstva, Tužiteljstva, Pravobraniteljstva, Ureda za pravnu pomoć, Pravosudnog povjerenstva i njihove administracije.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U BRČKO DISTRIKTU BOSNE I HERCEGOVINE

- ☑ Zakon o sudovima Brčko Distrikta BiH, (Sl.glasnik br.19/07 , 20/07, 30/09)
- ☑ Zakon o Pravosudnoj komisiji Brčko Distrikta BiH, (Sl.glasnik br. 19/07, 20/07 i 2/08)
- ☑ Zakon o Tužiteljstvu Brčko Distrikta BiH, (Sl.glasnik br 19/07)
- ☑ Zakon o budžetu BD, (Sl glasnik broj 34/08)

3. VRSTE SUDOVA

Prema Zakonu o sudovima Brčko Distrikta BiH, sudsku vlast u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine vrše Osnovni sud Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i Apelacijski sud Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Sudovi su neovisni i samostalni od zakonodavne i izvršne vlasti. Nitko ne smije utjecati na neovisnost i nepristranost suca pri odlučivanju u predmetima koji su mu dodijeljeni u rad. Sudovi u svom radu postupaju neovisno i nepristrano, pravovremeno i učinkovito.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

Zakonom o Tužiteljstvu Brčko Distrikta BiH, uređuju se opće mjerodavnosti i ovlasti Tužiteljstva Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, dužnosti i odgovornosti tužitelja, službenika i namještenika, unutarnja organizacija i poslovanje, javnost rada, finansiranje i druga pitanja od značaja za funkcioniranje Tužiteljstva Distrikta.

Tužiteljstvo Distrikta je samostalan i neovisan organ koji u okviru Brčko Distrikta poduzima propisane mjere i radnje u otkrivanju i gonjenju počinitelja kaznenih djela i gospodarskih prijestupa te vrši druge poslove određene zakonom.

Tužiteljstvo Distrikta se osniva i uspostavlja s jurisdikcijom za teritorij Brčko Distrikta. U ispunjavanju svoje funkcije Tužiteljstvo Distrikta sudjeluje u postupcima pred Apelacijskim sudom Brčko Distrikta i pred Osnovnim sudom Brčko Distrikta .

Prema članu 38. Zakona Brčko Distrikt je obavezan osigurati potrebnu finansijsku i svaku drugu potporu kako bi se osiguralo nesmetano i pravilno funkcioniranje Tužiteljstva Distrikta. Tužiteljstvo Distrikta ima jasno izdvojeni i prikazani dio u okviru budžeta Brčko Distrikta.

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

Prema Zakonu o Pravosudnoj komisiji Brčko Distrikta BiH Pravosudno povjerenstvo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine osigurava neovisno i nepristrano sudstvo Distrikta, Tužiteljstvo Distrikta, Pravobraniteljstvo Distrikta i Ured za pravnu pomoć.

Povjerenstvo obavlja sljedeće poslove:

- a) osigurava neovisnost Osnovnog i Apelacijskog suda, Tužiteljstva Distrikta, Ureda za pravnu pomoć i Pravobraniteljstva;
- b) osigurava stručno usavršavanje sudaca, tužitelja, pravobranitelja, odvjetnika Ureda, i stručnih suradnika u pravosuđu i Tužiteljstvu Distrikta;
- c) donosi i provodi etički kodeks zaposlenih u pravosuđu (izuzimajući suce Osnovnog i Apelacijskog suda), zaposlenih u Tužiteljstvu (izuzimajući tužitelje), Pravobraniteljstvu, Uredu za pravnu pomoć i pokreće stegovni postupak zbog kršenja kodeksa;
- d) imenuje i razrješava, pravobranitelja i njegove zamjenike;
- e) imenuje i razrješava ravnatelja Ureda i odvjetnike Ureda;
- f) imenuje i razrješava stručne suradnike i pripravnike u Osnovnom i Apelacijskom sudu, Tužiteljstvu Distrikta, Uredu za pravnu pomoć i Pravobraniteljstvu Brčko Distrikta BiH;
- g) imenuje i razrješava službenike i namještenike Pravosudnog povjerenstva, Apelacijskog i Osnovnog suda, Tužiteljstva Distrikta, Pravobraniteljstva i Ureda;
- h) priprema i dostavlja Skupštini zakone koji se odnose na organizaciju i rad Apelacijskog i Osnovnog suda, Tužiteljstva Distrikta, Pravobraniteljstva, Ureda, kao i na reguliranje rada odvjetnika i bilježnika u Distriktu;
- i) imenuje bilježnika i regulira rad bilježnika u Distriktu;
- j) priprema i predlaže Skupštini onaj dio budžeta kojim se osiguravaju operativni troškovi za rad Apelacijskog i Osnovnog suda, Tužiteljstva Distrikta, Pravobraniteljstva, Ureda i za rad Pravosudnog povjerenstva;
- k) ostvaruje suradnju s ministarstvima pravde i drugim mjerodavnim institucijama u BiH;
- l) izbor člana za Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće BiH;
- m) utvrđuje potreban broj odvjetnika Ureda za pravnu pomoć;
- n) donosi ili daje suglasnost na pravilnike kojima se regulira rad Apelacijskog i Osnovnog suda, Tužiteljstva Distrikta, Pravobraniteljstva, Ureda i Stručne službe Pravosudnog povjerenstva;
- o) donosi pravilnike o uvjetima za obavljanje poslova vještačenja i poslova sudskih tumača;
- p) imenuje i razrješava dužnosti zapovjednika Sudske policije i određuje broj sudskih policajaca,
- q) objavljuje javni natječaj i vrši izbor za sva upražnjena radna mjesta službenika i namještenika u Apelacijskom i Osnovnom sudu, Tužiteljstvu Distrikta, Uredu, Sudskoj policiji, Pravobraniteljstvu i stručnoj službi Pravosudnog povjerenstva;
- r) najmanje dva puta godišnje razmatra izvješće o radu Apelacijskog i Osnovnog suda, Tužiteljstva Distrikta, Pravobraniteljstva, Ureda i Povjerenstva, iste u vidu informacije dostavlja Skupštini ukoliko nije drugačije regulirano posebnim zakonima;
- s) koordinira projekte koje je pokrenulo Vijeće, a koji se odnose na poboljšanje rada sudova i Tužiteljstva i učinkovitost upravljanja predmetima;
- t) unapređuje rad Pravobraniteljstva, Ureda i Stručne službe Pravosudnog povjerenstva;
- u) obavlja i druge poslove utvrđene Ustavom BiH, Statutom Brčko Distrikta BiH i zakonima.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONU O SUDOVIMA

Prema članu 70. Zakona o sudovima Brčko Distrikta BiH, Distrikt je obvezan osigurati nužnu finansijsku i svaku drugu potporu kako bi se osiguralo nesmetano i pravilno funkcioniranje sudova. Stav (2) istog Zakona utvrđuje da «sudovi imaju jasno izdvojen i prikazan dio budžeta u okviru budžeta pravosuđa Brčko Distrikta BiH.

Član 71. istog Zakona govori o pripremi i izvršenju budžeta: «U propisanoj proceduri usvajanja budžeta predsjednici sudova sastavljaju inicijalni prijedlog budžeta Osnovnog i Apelacijskog suda, kojeg potom dostavljaju Visokom sudskom i tužiteljskom vijeću BiH radi upoznavanja i davanja eventualnih mišljenja i preporuka, kao i Pravosudnom povjerenstvu Brčko Distrikta BiH radi utvrđivanja konačnog prijedloga dijela budžeta za institucije pravosuđa u Brčko Distriktu BiH. Predsjednik ima pravo prisustvovati sjednicama Skupštine Brčko Distrikta BiH i njezinih odgovarajućih tijela (odbori, povjerenstva i sl.) i zastupati predloženi budžet kad god se vodi rasprava i odlučuje o pitanjima vezanim za budžet, a koja se odnose na sudove. Predsjednik suda je mjerodavan i odgovoran za izvršenje budžeta».

Član 72. regulira plaće i druga primanja sudaca:» Predsjednik suda i suci imaju pravo na plaću koja odgovara sudačkom mjestu, odnosno položaju na koji su izabrani, te pravo na druge naknade i osobna primanja, sukladno s posebnim zakonom. Predsjednik suda i suci imaju pravo na mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje i prava koja iz toga proizlaze po općim propisima, te pravo na plaćeni odmor i dopuste pod istim uvjetima kao i svi zaposleni u Brčko Distriktu BiH, sukladno s posebnim zakonom. Plaće, beneficije i druge nadoknade nositeljima sudačke funkcije se ne mogu umanjivati tijekom trajanja njihovog mandata».

Član 73. regulira primanje donacija: «Sud može, sukladno zakonu, primiti donacije u novcu, stvarima i uslugama, pod uvjetom da njihovo prihvaćanje ne ugrožava ili dovodi u sumnju neovisnost i nepristranost suda. (2) Za prijem svake donacije za sud predsjednik suda mora dobiti odobrenje Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća BiH».

Zakon o pravosudnoj komisiji BD BiH u članovima 25., 26. i 27. regulira finansiranje pravosudnog povjerenstva kao proces donošenja i izvršenja budžeta.

Član 25. Sredstva za rad: «Sredstva za rad Povjerenstva osiguravaju se iz budžeta Distrikta. U budžetu su precizno prikazani budžeti rashoda Povjerenstva za tekuću fiskalnu godinu».

Član 26. Priprema i izvršenje budžeta: «Predsjednik Povjerenstva u suradnji sa Stručnom službom sastavlja prijedlog budžeta Povjerenstva i dostavlja ga Povjerenstvu, radi utvrđivanja konačnog prijedloga budžeta. Povjerenstvo razmatra dostavljene prijedloge budžeta Apelacijskog i Osnovnog suda, Tužiteljstva, Ureda, Pravobraniteljstva i Povjerenstva i sastavlja konačni prijedlog budžeta koji dostavlja Skupštini. Predsjednik Povjerenstva prisustvuje sjednicama Skupštine i skupštinskih organa na kojima se raspravlja o budžetu i pitanjima koja se tiču budžeta i zastupa predloženi budžet. Predsjednik je odgovoran za izvršenje budžeta Povjerenstva».

Član 27. Plaće i naknade: «Službenici i namještenici zaposleni u Stručnoj službi Povjerenstva imaju pravo na plaću i druge naknade sukladno zakonu koji uređuje pitanja

o plaćama i naknadama službenika i namještenika u Povjerenstvu. Članovi Povjerenstva imaju pravo na naknadu kako je to regulirano ovim zakonom».

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

Član 39. Zakona o tužiteljstvu BD govori o pripremi i izvršenju budžeta Tužiteljstva: U propisanoj proceduri usvajanja budžeta glavni tužitelj sastavlja inicijalni prijedlog budžeta Tužiteljstva Distrikta kojeg potom dostavlja Visokom sudačkom i tužiteljskom vijeću BiH radi upoznavanja i davanja eventualnih mišljenja i preporuka kao i Pravosudnom povjerenstvu Brčko Distrikta radi utvrđivanja konačnog prijedloga budžeta za Tužiteljstvo Distrikta. Glavni tužitelj ima pravo nazočiti sjednicama Skupštine Brčko Distrikta BiH i njezinih odgovarajućih tijela (odbori, povjerenstva i sl.) i zastupati predloženi budžet kad god se vodi rasprava i odlučuje o pitanjima budžeta koja se odnose na Tužiteljstvo Distrikta. Glavni tužitelj je mjerodavan i odgovoran za izvršenje budžeta.

Članom 40. istog Zakona regulirani su plaća i druga primanja tužitelja: Glavni tužitelj, zamjenik glavnog tužitelja i tužitelji imaju pravo na plaću koja odgovara tužiteljskom mjestu, odnosno položaju na koji su izabrani, te pravo na druge naknade i osobna primanja, sukladno posebnom zakonu. Glavni tužitelj, zamjenik glavnog tužitelja i tužitelji imaju pravo na mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje i prava koja iz toga proizlaze po općim propisima, te pravo na plaćeni odmor i dopuste pod istim uvjetima kao i svi zaposleni u Brčko Distriktu, sukladno posebnom zakonu.

Plaće, beneficije i druge naknade glavnog tužitelja, zamjenika glavnog tužitelja i tužitelja se ne mogu umanjivati tijekom trajanja njihovog mandata.

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTVA PREMA ZAKONU O SUDOVIMA I ZAKONU O TUŽILAŠTVIMA BD

Zakon o sudovima i Zakon o tužilaštvu ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. U praksi se u ovoj oblasti primjenjuje Zakon o budžetu.

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Prema Zakonu o budžetu BD, budžet donosi Skupština Distrikta za budžetsku godinu koja odgovara kalendarskoj godini i to najkasnije 30 dana prije početka godine na koju se odnosi, koji obuhvata i budžet kapitalnih potreba. Uz budžet, donosi se i Zakon o izvršenju budžeta, kojim se uređuje struktura prihoda i primanja, te rashoda i izdataka budžeta i njegovo izvršavanje, prioriteti plaćanja, obim, zaduživanja i garancije, upravljanje javnim dugom, finansijskom i nefinansijskom imovinom, prava i obaveze budžetskih korisnika, ovlaštenja Vlade i Direkcije u izvršavanju budžeta za tekuću godinu, kazne za neispunjenje obaveza, kao i druga pitanja u izvršavanju budžeta.

Budžet se sastoji od općeg i posebnog dijela i plana razvojnih programa. Opći dio budžeta čini račun prihoda i rashoda i račun finansiranja. Posebni dio budžeta sastoji se od plana rashoda i izdataka budžetskih korisnika raspoređenih u tekuće i razvojne programe za tekuću budžetsku godinu. Plan razvojnih programa čine planovi razvojnih programa budžetskih korisnika.

Upravljanje budžetom i izrada budžeta zasniva se na dokumentu okvirnog budžeta koji obuhvata najmanje fiskalnu godinu i dvije naredne fiskalne godine. Osnove za izradu budžeta Distrikta zasnivaju se na procjeni privrednog razvoja, razvoja socijalnog sektora, makroekonomskih indikatora i prognozi prihoda i rashoda za godine koje su obuhvaćene dokumentom okvirnog budžeta. Trogodišnje planiranje budžeta je obaveza za sve budžetske korisnike i vanbudžetske fondove.

Najkasnije do 31. januara tekuće godine Direkcija je dužna dostaviti budžetskim korisnicima, budžetske instrukcije za pripremu dokumenta okvirnog budžeta i budžetski kalendar za budžetsku godinu. Direkcija je dužna pripremiti budžet u skladu sa trogodišnjim okvirnim planom srednjoročnog planiranja budžeta za sljedeću fiskalnu godinu, a dokument okvirnog budžeta koristi se kao preliminarni nacrt budžeta.

Direkcija je dužna sačiniti: nacrt plana o ekonomskoj i fiskalnoj politici, za sljedeću fiskalnu godinu i projekcije razvoja za naredne dvije fiskalne godine, najkasnije do 28. aprila tekuće godine, koji su u skladu sa procjenama obezbijedenim od Direkcije za ekonomsko planiranje i Uprave za indirektno oporezivanje BiH. Ovaj plan se dostavlja gradonačelniku u formi informacije do 30. aprila tekuće godine.

Najkasnije do 15. aprila tekuće godine budžetski korisnici dostavljaju Direkciji tabele pregleda prioriteta za sljedeću budžetsku i naredne dvije godine u formi i sa sadržajem koje je pripremila Direkcija.

Direkcija razmatra finansijske planove i programe budžetskih korisnika i vrši potrebne promjene planova budžetskih korisnika, dovodenjem u raspoloživi okvir sredstava. Direkcija je dužna dostaviti dokument okvirnog budžeta na odobravanje Vladi, najkasnije do 15. juna tekuće godine. Dokument okvirnog budžeta sadrži: indikativne gornje granice rashoda za svako odjeljenje Vlade ili instituciju Distrikta za sljedeću fiskalnu godinu i preliminarne procjene budžeta za naredne dvije fiskalne godine, uključujući i odobrene resurse za visokoprioritetne inicijative troškova i uštede.

Dokument okvirnog budžeta usvaja Vlada najkasnije do 30. juna tekuće godine, s tim što se najkasnije do 15. jula tekuće godine objavljuje na zvaničnoj web stranici Direkcije i Vlade. Dokument okvirnog budžeta se, u formi informacije, dostavlja Skupštini, najkasnije do 15. jula tekuće godine.

Direkcija je dužna proslijediti instrukcije budžetskim korisnicima, u pogledu pripreme zahtjeva za dodjeljivanje sredstava iz budžeta, rokove za podnošenje zahtjeva za dodjeljivanje sredstava i ograničenja u pogledu potrošnje utvrđene dokumentom okvirnog budžeta najkasnije do 1. jula tekuće godine za narednu godinu. Budžetske instrukcije sadrže osnovni sadržaj okvirnog budžeta i gornju granicu rashoda za narednu fiskalnu godinu, izvedenu iz dokumenta okvirnog budžeta za svakog budžetskog korisnika. Budžetski korisnici su dužni svoje zahtjeve dostaviti Direkciji do 1. augusta tekuće godine.

Najkasnije do 1. septembra tekuće godine Direkcija može revidirati procjenu prihoda odobrenih u dokumentu okvirnog budžeta za sljedeću godinu prilikom pripreme nacrt budžeta.

Direkcija dostavlja nacrt budžeta Vladi do 15. septembra tekuće godine. Vlada odobrava nacrt budžeta najkasnije do 1. oktobra tekuće godine za sljedeću godinu. Direkcija obavještava budžetske korisnike o raspodjelama odobrenim od Vlade, za sljedeću fiskalnu godinu, te dostavlja budžetske instrukcije za pripremu budžetskih planova i dokumentacije programskog budžeta najkasnije do 1. oktobra ili dva radna dana po usvajanju nacrt budžeta.

Budžetski korisnici dostavljaju planove, dokumentaciju programskog budžeta i druge propratne informacije za sljedeću godinu i projekcije za naredne dvije fiskalne godine Direkciji najkasnije do 30. oktobra ili 14 dana po dostavljanju raspodjela, koje je odobrila Vlada.

U članu 16. govori se o Budžetu pravosuđa Distrikta: «U svrhu uspostavljanja i održavanja nezavisnosti pravosuđa Distrikta i Ureda za reviziju finansijskog poslovanja institucija Brčko Distrikta BiH, Pravosudna komisija i Ured za reviziju pripremaju svoje godišnje budžete, na način i u obliku koji zahtijeva Direkcija i dostavljaju ih prema utvrđenom budžetskom kalendaru. Gradonačelnik ili Direkcija ne smiju vršiti izmjene budžeta koje dostave Pravosudna komisija i Ured za reviziju».

Vlada odobrava nacrt budžeta. Gradonačelnik dostavlja prijedlog budžeta Skupštini najkasnije do 1. oktobra tekuće godine za sljedeću fiskalnu godinu.

Uz prijedlog budžeta, Skupštini se, kao informacija, dostavljaju i prijedlozi finansijskih planova vanbudžetskih fondova sa obrazloženjem.

Skupština usvaja budžet do 1. decembra tekuće godine za sljedeću fiskalnu godinu.

Budžet Distrikta i finansijski planovi vanbudžetskih fondova objedinjuju se, odnosno konsoliduju na nivou Distrikta, u roku od 15 dana od dana njihovog usvajanja. Konsolidaciju budžeta Distrikta i finansijskih planova vanbudžetskih fondova vrši Direkcija.

Unutar Direkcije uspostavljen je Trezor, u svrhu izvršavanja budžeta, nadzora izvršenja budžeta, upravljanja novcem i vođenja Jedinstvenog računa Trezora i vođenja računovodstva. Direkcija propisuje procedure i računovodstvenu metodologiju radi obezbjeđenja jedinstvenog postupanja svih budžetskih korisnika i vanbudžetskih fondova u izvršavanju budžeta.

JRT sastoji se od depozitnog, investicionog, jednog ili više transakcijskih računa, posebnog računa za upravljanje razvojnim sredstvima, kao i posebnih računa za upravljanje dugom po međunarodnim ugovorima.

Direkcija je odgovorna za potpuno i blagovremeno prikupljanje prihoda na JRT u skladu sa zakonom i odgovarajućim podzakonskim propisima. Budžetski korisnici i vanbudžetski fondovi odgovorni su za zakonitost, efikasnost i ekonomično raspolaganje odobrenim budžetskim sredstvima.

Transakcije svih prihoda, primanja, rashoda i izdataka evidentiraju se u Glavnoj knjizi Trezora. Registar budžetskih korisnika vodi Trezor po propisanoj standardnoj klasifikaciji.

Nakon donošenja budžeta Direkcija je dužna obavijestiti budžetske korisnike o odobrenim budžetskim sredstvima i alokacijama budžetskih sredstava po vremenskim periodima. Budžet se izvršava na osnovu tromjesečnog plana raspoloživih budžetskih sredstava budžetskih korisnika. Budžetski korisnici su obavezni kvartalno izvještavati Skupštinu o izvršenju budžeta.

Na osnovu alokacije budžetskih sredstava i budžetskih instrukcija Direkcije, budžetski korisnici pripremaju i podnose prijedloge operativnih budžeta u kojima su obuhvaćeni planovi rashoda za svako tromjesečje. U okviru iznosa odobrenih operativnih budžeta budžetski korisnici izdaju zahtjeve za plaćanje i vode izvan knjigovodstvene evidencije, koristeći automatizirani sistem Glavne knjige Trezora.

Direkcija je odgovorna za računovodstvo, unutrašnju kontrolu i računovodstveni nadzor budžetskih korisnika i potrošačke jedinice koje spadaju u njihovu nadležnost. Direkcija može obavljati nadzor računovodstvenih dokumenata, prihoda i izdataka budžetskih korisnika u skladu sa Uputstvom o kretanju i evidentiranju dokumentacije – knjigovodstvenih isprava u Direkciji za finansije – Trezoru Brčko Distrikta BiH, koje donosi direktor Direkcije.

Budžetskim računovodstvom uređuju se poslovne knjige, knjigovodstvene isprave i obrada podataka, sadržaj računa računskog plana, priznavanje prihoda i primanja, rashoda i izdataka, procjenjivanje bilansnih pozicija, revalorizacija, finansijsko izvještavanje i druga područja u vezi sa budžetskim računovodstvom.

Budžetsko računovodstvo se zasniva na računovodstvenim načelima: tačnosti, istinitosti, pouzdanosti, sveobuhvatnosti, blagovremenosti i pojedinačnom iskazivanju poslovnih događaja. Budžetsko računovodstvo vodi se po načelu dvojnog knjigovodstva i na računima računskog plana za budžet.

Budžetsko računovodstvo primjenjuje Trezor i budžetski korisnici. Budžetsko računovodstvo primjenjuju i vanbudžetski fondovi.

Priznavanje prihoda i primanja, rashoda i izdataka sistemom Glavne knjige Trezora provodi se po načelu modifikovanog nastanka događaja. Prihodi i primanja priznaju se samo u onom periodu kada su mjerljivi i raspoloživi, tj. kada su uplaćeni na JRT. Rashodi i izdaci priznaju se u onom periodu kada je obaveza nastala za plaćanje.

Direkcija je obavezna izraditi godišnji obračun za prethodnu godinu i predati ga Vladi do kraja februara tekuće godine.

Sredstva koja 31. decembra fiskalne godine preostanu na računu i podračunima Distrikta prebacuju se na JRT, osim ako se ne odredi drugačije.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTVA U ZAKONU O BUDŽETU BRČKO DISTRIKTA BIH

U članu 16. Zakona o budžetu govori se o Budžetu pravosuđa Distrikta: „U svrhu uspostavljanja i održavanja nezavisnosti pravosuđa Distrikta i Ureda za reviziju finansijskog poslovanja institucija Brčko Distrikta BiH, Pravosudna komisija i Ured za reviziju pripremaju svoje godišnje budžete, na način i u obliku koji zahtijeva Direkcija i dostavljaju ih prema utvrđenom budžetskom kalendaru. Gradonačelnik ili Direkcija ne smiju vršiti izmjene budžeta koje dostave Pravosudna komisija i Ured za reviziju.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA BRČKO DISTRIKTA BIH

U organizacionoj klasifikaciji budžeta BD Pravosuđe ima status budžetskog razreda odvojenog od Ministarstva pravosuđa. U budžetu BD za 2010. godinu iskazani su slijedeći prihodi i rashodi.

Redni	Opis	Budžet 2010.
1.	Porezni prihodi	152.609.000,00
2.	Neporezni prihodi	40.516.600,00
3.	Grantovi i primitci	2.529.670,00
	UKUPNO PRIHODI I PRIMICI	195.655.270,00
1.	Tekući izdaci (bruto plaće, naknade, materijalni troškovi, grantovi, sredstva	179.179.545,00
2.	Kapitalni izdatci	24.368.093,30
	UKUPNO RASHODI I IZDATCI	203.547.638,30
5.	Planirani višak rashoda nad prihodima	7.892.368,30
6.	Pokriće nedostajućih sredstava suficitom iz prethodnih godina	7.892.368,30

Struktura rashoda po budžetskim razredima je slijedeća:

Razdjel	Naziv razdjela	Budžet 2010.
10	SKUPŠTINA BRČKO DISTRIKTA BIH	3.564.778,20
11	URED GRADONAČELNIKA	9.969.517,19
12	PRAVOSUĐE BRČKO DISTRIKTA	10.153.158,96
13	POLICIJA DISTRIKTA	10.507.557,94
14	ODJEL ZA JAVNU SIGURNOST	5.166.089,40
15	ODJEL ZA STRUČNE I ADMINISTRATIVNE POSLOVE	2.524.003,19
16	DIREKCIJA ZA FINANSIJE	4.237.097,91
17	ODJEL ZA GOSPODARSKI RAZVITAK, SPORT I KULTURU	9.705.611,22
18	ODJEL ZA POLJOPRIVREDU, ŠUMARSTVO I VODNO GOSPODARSTVO	8.187.817,17
19	ODJEL ZA ZDRAVSTVO I OSTALE USLUGE	55.723.984,45
20	ODJEL ZA OBRAZOVANJE	35.844.890,69
21	ODJEL ZA PROSTORNO PLANIRANJE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	4.243.737,84
22	ODJEL ZA RASELJENE OSOBE, IZBJEGLICE I STAMBENA PITANJA	4.048.470,34
23	ODJEL ZA KOMUNALNE POSLOVE	7.175.845,73
24	ODJEL ZA JAVNE POSLOVE	11.093.018,55
25	ODJEL ZA JAVNI REGISTAR	4.118.853,88
26	POVJERENSTVO ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE	330.548,78
27	URED ZA UPRAVLJANJE JAVNOM IMOVINOM	6.216.298,48
28	URED KOORDINATORA BRČKO DISTRIKTA BIH PRI VIJEĆU MINISTARA BI H	265.575,42
29	SREDSTVA BUDŽETSKE PRIČUVE	517.557,22
30	URED ZA REVIZIJU	795.929,66
	Ukupno planirano:	194.390.342,22
16030002	Sudske presude i rješenja, sudska i izvansudska poravnanja	1.472.253,08
16030003	Domaća i strana pozajmljivanja i otplate duga	7.685.043,00
	Ukupno planirano:	9.157.296,08
	Ukupno planirano:	203.547.638,30

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

Iz prethodne tabele se vidi da je za pravosuđe Brčko Distrikta za 2010. godinu izdvojeno 10.153.159 KM, što predstavlja 4,99 % ukupnih rashoda Distrikta.

Struktura budžeta pravosuđa za 2010. godinu je sljedeća:

<i>Glava</i>	<i>Potroš. mjesto</i>	<i>Naziv organizacijske jedinice</i>	<i>Budžet 2010.</i>
		PRAVOSUĐE BRČKO DISTRIKTA	
1201	12010001	Pravosudno povjerenstvo	2.579.644,35
1202	12020001	Osnovni sud	3.866.846,50
1203	12030001	Apelacijski sud	1.018.699,76
1204	12040001	Tužiteljstvo	1.452.799,99
1205	12050001	Pravobraniteljstvo	740.913,42
1206	12060001	Ured za pravnu pomoć	494.254,94
	<i>Ukupno planirano za razdjel:</i>		10.153.158,96

Samo za sudove i tužiteljstva izdvojeno je 6.338.346 KM što se vidi iz sljedeće tabele:

<i>Naziv organizacijske jedinice</i>	<i>Budžet 2010.</i>
Osnovni sud	3.866.846,50
Apelacijski sud	1.018.699,76
Tužiteljstvo	1.452.799,99
UKUPNO	6.338.346,25

Za sudove i tužilaštvo Brčko distrikta za 2010. godinu izdvojeno 6.338.346 KM što predstavlja 3,11 % ukupnih rashoda.

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

Naplata sudskih taksi propisana je Zakonom o sudskim taksama BD, (Sl.novine BD, br. 5/01, 12/02 i 23/03). Prema ovom Zakonu takse predstavljaju prihod budžeta BD koji se uplaćuje direktno na račun trezora. Ovaj prihod ne vezuje se za namjensko finansiranje sudova.

Odnos ukupnih budžetskih prihoda za 2010. godinu i prihoda od taksi i kazni , prikazan je u narednoj tabeli:

		PROJEKCIJA PRIHODA 2010.
I 710000	PRIHODI OD POREZA	152.609.000,00
	IZRAVNI POREZI	15.373.000,00
	NEIZRAVNI POREZI	137.236.000,00
II 720000	NEPOREZNI PRIHODI	40.516.600,00
721100	Prihodi od nefinansijskih javnih poduzeća i finansijskih javnih institucija	1.370.000,00
721200	Ostali prihodi od imovine	6.250.000,00
721500	Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	0,00
721600	Prihodi od privatizacije	550.000,00
722100	Administrativne pristojbe	1.090.600,00
722200	Sudske pristojbe i sudske naknade	1.500.000,00
722300	Komunalne pristojbe	704.000,00
722400	Ostale budžetske naknade	1.920.000,00
722500	Posebne naknade i pristojbe	3.160.500,00
722600	Prihodi od pružanja javnih usluga	21.375.500,00
723100	Novčane kazne	2.596.000,00
	UKUPNO (I + II)	193.125.600,00
III 730000	GRANTOVI	2.529.670,00
731100	Grantovi iz inozemstva	100.000,00
732100	Grantovi od drugih razina vlasti	2.429.670,00
	SVEUKUPNO PRIHODI (I + II + III)	195.655.270,00
	Ukupno sudske takse i kazne	4.096.000,00

Rashodi za sudove i tužilaštva iznose 6.338.346 KM. Proizilazi da je 65 % ovih rashoda pokriveno prihodima od sudskih taksi i kazni.

XI. FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U REPUBLICI SRPSKOJ

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUĐA

Odredbama čl. 121. do 131. Ustava Republike Srpske utvrđen je ustavni položaj sudova i javnih tužilaštava, i to:

Član 121.: «Sudsku vlast vrše sudovi. Sudovi su samostalni i nezavisni i sude na osnovu Ustava i zakona. Sudovi štite ljudska prava i slobode, utvrđena prava i interese pravnih subjekata i zakonitost».

Član 122.: «Osnivanje, nadležnost, organizacija i postupak pred sudovima utvrđuju se zakonom».

Član 123.: «Vrhovni sud Republike, kao najviši sud u Republici, obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona».

Član 124.: «Raspravljanje pred sudom je javno. Javnost se može isključivati u slučajevima predviđenim zakonom radi zaštite posebnih interesa Republike, čuvanja tajne, zaštite morala, interesa maloljetnika, privatnog života učesnika u postupku i radi zaštite drugih općih interesa»

Član 125.: «Sud sudi u vijeću. Zakonom se uređuje u kojim stvarima sudi sudija pojedinac. U suđenju učestvuju i sudije porotnici na način utvrđen zakonom».

Član 126.: «Niko ko učestvuje u suđenju ne može biti pozvan na odgovornost za mišljenje izraženo prilikom donošenja sudske odluke, a u postupku pokrenutom zbog krivičnog djela učinjenog u vršenju sudijske funkcije, ne može biti pritvoren bez odobrenja Narodne skupštine».

Član 127.: «Sudska funkcija je stalna. Sudija ne može vršiti javnu funkciju ni posao koji je zakonom utvrđen kao nespojiv sa sudijskom funkcijom. Sudija će biti razriješen funkcije:

1. ako to sam zatraži;
 2. kada ispuni uslove za starosnu penziju;
 3. ako je trajno nesposoban za obavljanje sudijske funkcije;
 4. ako je osuđen za krivično djelo koje ga čini nedostojnim da obavlja sudijsku funkciju.
- Protiv odluke o razrješenju sudija ima pravo podnijeti zahtjev za zaštitu Narodnoj skupštini».

Član 128.: «Javno tužilaštvo je samostalan državni organ koji goni učinioce krivičnih i drugih po zakonu kažnjivih djela i ulaže pravna sredstva radi zaštite zakonitosti. Osnivanje, organizacija i nadležnosti javnog tužilaštva uređuju se zakonom. Javno tužilaštvo vrši svoju funkciju na osnovu ustava i zakona».

Član 129.: „Funkcija javnog tužioca je stalna. Javni tužilac ne može obavljati službu ili posao koji su zakonom utvrđeni kao nespojivi sa njegovom funkcijom“.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

- ☒ Zakon o sudovima Republike Srpske, (Službeni glasnik RS, br. 111/04, 109/05, 37/06, 17/08, 119/08 i 58/09)
- ☒ Zakon o tužilaštvima Republike Srpske, (Službeni glasnik RS, br. 55/02, 85/03, 115/04)
- ☒ Zakon o budžetskom sistemu RS, (Službeni glasnik RS, br. 54/08 ,126/08, 92/09)
- ☒ Zakon o VSTV, (Službeni list BiH 25/04, 93/05)

3. VRSTE SUDOVA

Prema Zakonu o sudovima Republike Srpske, (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 111/04, 109/05, 37/06, 17/08, 119/08 i 58/09) u Republici Srpskoj postoje osnovni sudovi, okružni sudovi i Vrhovni sud.

Osnovni sudovi osnivaju se za područje jedne ili više općina.

Okružni sudovi osnivaju se za područje dva ili više osnovnih sudova.

Vrhovni sud je najviši sud u Republici Srpskoj. Sjedište Vrhovnog suda je u Banjoj Luci.

Od maja 2010. godine u Republici Srpskoj su počeli s radom **privredni sudovi**.

Članovima 17.a i 17. b Zakona o sudovima RS utvrđena je struktura privrednih sudova. Okružni privredni sudovi, kao prvostepeni, osnivaju se za područje koje pokrivaju okružni sudovi. Sjedište okružnih privrednih sudova je u Banjoj Luci, Bijeljini, Doboju, Trebinju i Istočnom Sarajevu. Viši privredni sud, kao drugostepeni, osniva se za cijelo područje Republike Srpske. Sjedište Višeg privrednog suda je u Banjoj Luci.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

Prema Zakonu o tužilaštvima Republike Srpske, (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 55/02, 85/03, 115/04, 37/06, 68/07), tužilaštva su samostalna državna tijela, koja u okviru prava i dužnosti Republike Srpske, preduzimaju zakonom određene mjere u pogledu istražnih radnji i gonjenja potencijalnih učinilaca krivičnih djela, i ulažu pravna sredstva za zaštitu zakonitosti i ustavnosti. Tužilaštva vrše svoju funkciju u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine i Ustavom Republike Srpske, a na osnovu zakona Bosne i Hercegovine i Republike Srpske.

U okviru svojih nadležnosti, tužilaštva štite ostvarivanje ljudskih prava i građanskih sloboda garantovanih Ustavima Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, kao i prava i interese pravnih lica u skladu sa zakonom, te obezbjeđuju ustavnost i zakonitost. Tužilaštva se osnivaju i ukidaju zakonom.

U Republici Srpskoj ustanovljeno je Republičko tužilaštvo i okružna tužilaštva. Okružna tužilaštva osnivaju se za područje okružnih sudova- Banja Luka, Istočno Sarajevo, Doboj, Trebinje, Bijeljina. Republičko tužilaštvo je osnovano za cijelu teritoriju Republike Srpske.

Izmjenama Zakona o tužilaštvima Republike Srpske objavljenim u Službenom glasniku RS, broj 37/06. dodan je novi član 5.a koji glasi: «Funkciju Tužilaštva obavljaju i glavni specijalni tužilac, zamjenik glavnog specijalnog tužioca i specijalni tužilac/ci u Specijalnom tužilaštvu kao Posebnom odjeljenju Republičkog tužilaštva, ukoliko je takvo Posebno odjeljenje Republičkog tužilaštva osnovano. Osnivanje, organizacija, nadležnost i ovlašćenja Specijalnog tužilaštva se uređuju posebnim zakonom».

Izmjenama Zakona o tužilaštvima Republike Srpske objavljenim u Službenom glasniku RS, broj 68/07 izmijenjen je član 5. koji nakon ovih izmjena ima sljedeći tekst:

- (1) Funkciju tužilaštva vrši glavni republički tužilac i zamjenik/ci glavnog republičkog tužioca, te republički tužilac/oci u Republičkom tužilaštvu.
- (2) Funkciju tužilaštva također obavljaju glavni okružni tužioci, zamjenik/ci glavnih okružnih tužilaca i okružni tužilac/oci u okružnim tužilaštvima, glavni specijalni tužilac, zamjenik glavnog specijalnog tužioca i specijalni tužioci u posebnom tužilaštvu za organizovane i najteže oblike privrednog kriminala pri Okružnom tužilaštvu Banja Luka (u daljem tekstu: Specijalno tužilaštvo).
- (3) Glavne tužioce, zamjenike glavnih tužilaca i tužioce bira i imenuje Visoki sudski i tužilački savjet Republike Srpske (u daljem tekstu: Visoki sudski i tužilački savjet).
- (4) Glavni republički tužilac i glavni okružni tužilac imaju po dva zamjenika. Broj zamjenika glavnih tužilaca i broj tužilaca određuje Visoki sudski i tužilački savjet.
- (5) Glavni republički tužilac i glavni okružni tužioci imaju po ne više od dva zamjenika. Ako glavni tužilac ima dva zamjenika, Visoki sudski i tužilački savjet, na prijedlog tog glavnog tužioca, imenuje jednog od ta dva zamjenika prvim zamjenikom glavnog tužioca.

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH je, na osnovu odredbi o Zakonu o VSTV, nadležno i za entitetsko sudstvo i tužilaštvo, a na nivou entiteta ne postoji ovakav organ.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA U REPUBLICI SRPSKOJ PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA REPUBLIKE SRPSKE

Finansiranje sudova u Republici Srpskoj regulirano je u glavi IX Zakona o sudovima RS (Naziv IX – Finansiranje sudova i sudski budžet) na sljedeći način:

- ☒ Član 67.: «Sredstva za rad sudova obezbjeđuju se u budžetu Republike Srpske. Sredstva se obezbjeđuju tako da obimom i vremenom doznačavanja omogućavaju svakom sudu da u svom radu postupa nezavisno, nepristrasno i efikasno, te da svaki sud ispunjava sve svoje finansijske obaveze po njihovom dospjeću. Sredstva za rad svakog suda iskazuju se posebno u budžetu i sistemu trezora Republike Srpske».
- ☒ Član 68.: «Sud izrađuje prijedlog godišnjeg budžeta za narednu godinu na osnovu iznosa troškova u tekućoj godini, te predviđenih troškova u narednoj godini. Sud podnosi prijedlog budžeta Visokom sudskom i tužilačkom savjetu radi davanja eventualnih primjedbi, u roku koji odredi Visoki sudski i tužilački savjet. Nakon razmatranja primjedbi Visokog sudskog i tužilačkog savjeta i eventualne izmjene prijedloga budžeta, odnosno nakon isteka roka od 30 dana od dana dostavljanja

prijedloga Visokom sudskom i tužilačkom savjetu, sud dostavlja prijedlog budžeta Ministarstvu pravde, zajedno sa komentarima Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, u roku koji odredi to ministarstvo. Ukoliko se Ministarstvo pravde ne slaže sa predloženim budžetom ili su mu potrebne dodatne informacije, kontaktiraće sekretara ili predsjednika suda i o tome obavijestiti Visoki sudski i tužilački savjet. Ministarstvo pravde dostavlja svakom sudu i Visokom sudskom i tužilačkom savjetu primjerak konačnog prijedloga budžeta za odnosni sud, u obliku koji je dostavljen Ministarstvu finansija, odnosno Vladi. Prije nego što izmijeni prijedlog sudskog budžeta, Ministarstvo finansija, odnosno Vlada, će obaviti konsultacije sa Visokim sudskim i tužilačkim savjetom. Ukoliko budžet nije usvojen u iznosu koji je predložio sud u skladu sa odredbama ovog člana, Ministarstvo pravde će prije izrade konačnog budžeta za taj sud obaviti konsultacije sa sekretarom ili predsjednikom suda».

- ☑ Član 69.: «Prijedlog sudskog budžeta koji se dostavlja na usvajanje zakonodavnom tijelu sadrži plan izmirenja dugova nastalih u sudovima u prethodnom periodu».
- ☑ Član 70.: «Izvršenje sudskog budžeta vrši se u skladu sa budžetom koji je odobrila Narodna skupština Republike Srpske. U slučaju potrebe uravnoteženja budžeta Republike Srpske, izvršenje sudskog budžeta će se vršiti u procentu izvršenja budžeta Republike Srpske, sa izuzetkom izvršenja budžeta koji se odnosi na spoljni dug. Odluku o uravnoteženju budžeta kojim se smanjuje iznos budžeta sudova može donijeti samo Narodna skupština Republike Srpske. Prije pokretanja postupka uravnoteženja budžeta kojim se smanjuje iznos budžeta sudova, Ministarstvo pravde mora o tome obavijestiti Visoki sudski i tužilački savjet. U toku budžetske godine, sud može zahtijevati preraspodjelu novčanih sredstava u okviru različitih pozicija usvojenog budžeta, s tim da ni jedna pozicija ne može biti smanjena za više od 10 % od odobrenog iznosa za tu poziciju. Zahtjev za preraspodjelu iz stava 4. ovog člana, podnosi se u pisanoj formi Ministarstvu pravde, uz dostavu primjerka zahtjeva Ministarstvu finansija i Visokom sudskom i tužilačkom savjetu. Ministarstvo pravde je dužno da zahtjev suda iz stava 5. ovog člana, dostavi Vladi Republike Srpske, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva finansija, radi odlučivanja. Ministarstvo pravde je obavezno o izvršenoj preraspodjeli obavijestiti Visoki sudski i tužilački savjet».
- ☑ Član 71.: «Sud kojem su u toku godine za rad neophodna dodatna sredstva podnosi zahtjev za odobrenje dodatnih finansijskih sredstava Ministarstvu pravde, uz dostavu primjerka takvog zahtjeva Visokom sudskom i tužilačkom savjetu».
- ☑ Član 72.: «Sud može, u skladu sa zakonom, primati donacije u novcu, stvarima i uslugama, pod uslovom da njihovo prihvatanje ne ugrožava ili dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost suda. Za prijem svake donacije za sud predsjednik suda mora dobiti odobrenje od Visokog sudskog i tužilačkog savjeta».

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA U REPUBLICI SRPSKOJ PREMA ZAKONU O TUŽILAŠTVIMA

Finansiranje tužilaštava regulirano je članovima 38. do 44. Zakona o tužilaštvima Republike Srpske na slijedeći način:

- ☑ Tužilaštva imaju svoj budžet koji je sastavni dio budžeta Republike Srpske. Prije početka budžetske godine glavni republički tužilac podnosi prijedlog budžeta Visokom sudskom i tužilačkom savjetu. Glavni republički tužilac ima pravo prisustvovati i zastupati prijedlog Visokog sudskog i tužilačkog savjeta na sjednici

Narodne skupštine Republike Srpske i odgovarajućih skupštinskih odbora kad god se vodi rasprava i odlučuje o pitanjima budžeta koji se odnose na tužilaštva.

- ☑ Glavni republički tužilac je, u saradnji sa sekretarom republičkog tužilaštva, nadležan za pripremu i izvršenje budžeta. Na kraju svake budžetske godine glavni republički tužilac obavještava Narodnu skupštinu Republike Srpske o izvršenju budžeta tužilaštava.
- ☑ Nadležni organi utvrđuju i doznaju sredstva za rad tužilaštava, u skladu sa potrebom blagovremenog i urednog izvršavanja njegove funkcije.
- ☑ U okviru odobrenih sredstava utvrđuju se posebno za svaku godinu sredstva za lična primanja. Sredstva za materijalne troškove utvrđuju se skupa sa troškovima postupka i troškovima za opremanje i unapređenje rada tužilaštva.
- ☑ Glavni tužioci, zamjenici glavnih tužilaca i tužioci imaju pravo na platu koja odgovara tužilačkom mjestu odnosno položaju na koji su izabrani. Glavni tužioci, zamjenici glavnih tužilaca i tužioci su razvrstani u tri platne grupe.
- ☑ Osnova za obračun plate glavnog tužioca, zamjenika glavnog tužioca i tužioca jednaka je tri prosječne neto plate zaposlenih u Republici Srpskoj za prethodni mjesec.
- ☑ Plata glavnog tužioca, zamjenika glavnog tužioca i tužioca određuje se tako da se osnovica iz prethodnog člana pomnoži sa koeficijentom platne grupe uvećanim za tužilački dodatak, te se ukupan iznos povećava za 0,5% za svaku započetu godinu radnog staža a najviše do 20%.
- ☑ Glavnim tužiocima, zamjenicima glavnih tužilaca i tužiocima pripada pravo na tužilački dodatak zbog nespojivosti tužilačke dužnosti, a za sve glavne tužioce, zamjenika glavnih tužilaca i tužioce iznosi 35%.
- ☑ Za pojedine platne grupe zakonom su određeni koeficijenti.

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONU O TUŽILAŠTVIMA REPUBLIKE SRPSKE

Zakon o sudovima i Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. U praksi se u ovoj oblasti primjenjuje Zakon o budžetu

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Zakonom o budžetskom sistemu Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 54/08 – Prečišćen tekst, i br.126/08 i 92/09) regulirani su priprema, planiranje, način izrade i donošenje budžeta Republike Srpske, budžeta općina i gradova i finansijskog plana fondova; izvršenje budžeta Republike, budžeta općina i gradova i finansijskog plana fondova, zaduživanje i upravljanje dugom i budžetsko računovodstvo, kontrola i revizija budžeta Republike, budžeta općina i gradova, te finansijskog plana fondova.

Jedinstvenost budžetskog sistema se obezbjeđuje zajedničkom pravnom osnovom, jedinstvenom budžetskom klasifikacijom, upotrebom jedinstvene budžetske dokumentacije za izradu budžeta Republike, općina i gradova, te fondova, jedinstvenim sistemom budžetskog računovodstva, jedinstvenim kriterijumima za budžetsku kontrolu i

reviziju i jedinstvenim principima na kojima se zasniva budžetski postupak, u skladu sa ovim zakonom.

Budžetska sredstva se koriste za finansiranje funkcija budžetskih korisnika, za izvršavanje njihovih zadataka i ostale namjene koje su u skladu sa Ustavom Republike, te zakonskim aktima i propisima lokalnih organa vlasti (općine i gradovi).

Budžetska sredstva i budžetski izdaci moraju biti uravnoteženi. Ako tokom fiskalne godine dođe do smanjenja ili povećanja budžetskih sredstava, odnosno povećanja ili smanjenja budžetskih izdataka, uravnoteženje budžeta se sprovodi putem rebalansa budžeta po postupku za donošenje budžeta.

Budžetska sredstva koja pripadaju budžetu Republike i koja se dijele između budžeta Republike i budžeta općina, odnosno gradova uplaćuju se sa računa javnih prihoda, po automatizmu na jedinstvene račune Trezora Republike, općina i gradova.

Budžetska sredstva koja u cijelosti pripadaju budžetu općina, odnosno gradova, a koja predstavljaju izvorne prihode lokalnih zajednica, uplaćuju se sa računa javnih prihoda općina, odnosno gradova po automatizmu na jedinstvene račune trezora općina, odnosno gradova. Naplata budžetskih sredstava nije ograničena iznosima iskazanim u budžetu.

Budžet se priprema, donosi i izvršava na osnovu sistema jedinstvene budžetske klasifikacije. Jedinstvena budžetska klasifikacija obuhvata ekonomsku klasifikaciju budžetskih sredstava i budžetskih izdataka, te organizacionu i funkcionalnu klasifikaciju budžetskih izdataka.

Ekonomska klasifikacija budžetskih sredstava iskazuje budžetska sredstva u skladu sa zakonskim propisima koji određuju izvore budžetskih sredstava. Ekonomska klasifikacija budžetskih izdataka predstavlja vrste rashoda, a sadržana je u kontnom planu za korisnike budžeta. Organizaciona klasifikacija iskazuje budžetske izdatke po budžetskim korisnicima, sa raspodjelom između korisnika. Funkcionalna klasifikacija iskazuje budžetske izdatke po funkcionalnoj namjeni za određenu oblast.

Budžet se priprema, donosi i izvršava na nivou budžetske organizacije ili na nivou potrošačke jedinice.

Priprema i izrada budžeta zasnivat će se na Dokumentu okvirnog budžeta. Dokument usvaja Vlada. O usvojenom Dokumentu Vlada informira Narodnu skupštinu Republike Srpske, najkasnije 30 dana nakon usvajanja.

Budžet se priprema i donosi prema budžetskom kalendaru.

Kalendar budžeta Republike je:

- 30. juni - Vlada usvaja Dokument;
- 1. juli - Ministarstvo dostavlja Dokument općinama i gradovima;
- 1. juli - Ministarstvo izdaje budžetskim korisnicima uputstvo o načinu i elementima izrade nacrt budžeta za sljedeću fiskalnu godinu;
- 1. septembar - budžetski korisnici dostavljaju Ministarstvu budžetske zahtjeve za narednu fiskalnu godinu;
- 15. oktobar - Ministarstvo dostavlja Vladi nacrt budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu;

- 5. novembar - Vlada usvaja nacrt budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu i dostavlja ga Skupštini na usvajanje;
- 15. novembar - Skupština usvaja nacrt budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu;
- 1. decembar - Vlada usvaja prijedlog budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu i dostavlja ga, zajedno sa Dokumentom Skupštini;
- 15. decembar - Skupština donosi budžet Republike za narednu fiskalnu godinu.

Procedura utvrđivanja prijedloga budžeta Republike Srpske je sljedeća:

- ☒ Ministarstvo finansija dostavlja Vladi nacrt budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu;
- ☒ Vlada može da traži od Ministarstva da dostavi dodatne informacije ili objašnjenja koja se tiču nacrta budžeta Republike;
- ☒ Vlada odlučuje o izmjenama nacrta budžeta Republike;
- ☒ Vlada usvaja nacrt budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu i prosljeđuje ga Skupštini na javnu raspravu;
- ☒ Vlada u skladu sa zaključcima koje donosi Skupština po održanoj javnoj raspravi o nacrtu budžeta Republike, utvrđuje prijedlog budžeta Republike i dostavlja ga Skupštini zajedno sa Dokumentom;
- ☒ Skupština na prijedlog Vlade donosi budžet Republike i odluku o usvajanju budžeta Republike;
- ☒ Skupštine općina i gradova, po dobijenoj saglasnosti od Ministarstva, donose budžete općina i gradova i odluku o usvajanju budžeta općina i gradova.

Izvršilac budžeta planira budžetsku likvidnost na osnovu budžetskih sredstava i izdataka, u okviru planova za izvršenje budžeta. Plan za izvršenje budžeta predstavlja pregled planiranih budžetskih sredstava i izdataka u određenom vremenskom periodu.

Budžetski korisnici i fondovi mogu stvarati obaveze i koristiti sredstva samo za namjene predviđene budžetom i finansijskim planom, i to do iznosa koji je planiran, a u skladu sa raspoloživim sredstvima. Ostalim aktima ne mogu se stvarati obaveze na teret budžeta ako za te obaveze nisu predviđena sredstva u budžetu.

Isplata cijelih ugovorenih suma ili dijelova ugovorenih suma dobavljačima budžetskih korisnika za isporučenu robu, materijal ili izvršene usluge neće se izvršiti ukoliko sredstva za navedene namjene nisu planirana, nisu planirana u dovoljnom iznosu ili su u cijelosti ili djelomično iskorištena u toku budžetske godine.

Budžetski korisnici raspolažu sa planiranim budžetskim sredstvima prema prioritetima koje utvrđuje izvršilac budžeta. Korisnici budžetskih sredstava dužni su sredstva utvrđena u budžetu koristiti rukovodeći se načelima racionalnosti i štednje.

Za izvršenje budžeta Republike Srpske Vlada je odgovorna Skupštini. Za izvršenje budžeta općina i gradova izvršni organi općina i gradova odgovorni su skupštinama općina i gradova. Za izvršenje finansijskog plana fondova, fondovi su odgovorni Vladi. Izvještaj o izvršenju budžeta i finansijskog plana fondova podnosi se na način koji je određen ovim zakonom.

Ministar finansija donosi pravilnik o računovodstvenim politikama, naredbu o uplaćivanju određenih prihoda budžeta Republike, općine i gradova i fondova, pravilnik o sadržini pojedinih računa u kontnom okviru za korisnike prihoda budžeta Republike, općina i gradova i fondova, pravilnik o finansijskom izvještavanju za korisnike prihoda budžeta Republike, općina i gradova i fondova, uputstvo o izradi godišnjeg obračuna za korisnike prihoda budžeta Republike, općina i gradova i fondova, i druga podzakonska akta vezana za sprovođenje ovog zakona. Ministarstvo - Sektor za Trezor donosi ostala podzakonska akta (uputstva, instrukcije, naredbe, procedure).

Budžetski korisnici i fondovi obavezni su izraditi godišnje obračune do 28. februara tekuće za prethodnu fiskalnu godinu. Za tačnost finansijskih izvještaja na odgovarajućem nivou odgovorni su: ministar finansija i pomoćnik ministra za Trezor, rukovodioci i odgovorna lica za računovodstvo kod budžetskih korisnika, gradonačelnici, načelnici i načelnici za finansije budžeta općina i gradova i direktori javnih fondova i fondova i odgovorna lica za računovodstvo.

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONU O BUDŽETU

U Zakonu o budžetskom sistemu Republike Srpske niti na jednom mjestu nisu posebno izdvojeni sudovi niti tužilaštva tako da oni imaju isti status kao i drugi budžetski korisnici.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

U organizacionoj klasifikaciji budžeta RS Sudovi i tužilaštva imaju status budžetskog podrazreda u okviru Ministarstva pravosuđa. U budžetu RS za 2010. godinu iskazani su sljedeći rashodi za sudove i tužilaštva:

OPIS	KM
Vrhovni sud Republike Srpske	2.547.000
Okružni sud Banja Luka	3.895.000
Okružni sud Bijeljina	1.442.000
Okružni sud Doboj	1.274.000
Okružni sud Istočno Sarajevo	1.076.000
Okružni sud Trebinje	742.000
Osnovni sud Banja Luka	6.311.000
Osnovni sud Mrkonjić Grad	897.000
Osnovni sud Prnjavor	840.000
Osnovni sud Gradiška	1.348.000
Osnovni sud Prijedor	1.932.000
Osnovni sud Novi Grad	653.000
Osnovni sud Kotor Varoš	790.000
Osnovni sud Bijeljina	3.267.000
Osnovni sud Zvornik	990.000
Osnovni sud Trebinje	1.352.000
Osnovni sud Foča	845.000
Osnovni sud Doboj	1.905.000
Osnovni sud Teslić	913.000
Osnovni sud Derventa	1.041.000
Osnovni sud Modriča	961.000
Osnovni sud Sokolac	1.890.000
Osnovni sud Vlasenica	832.000
Osnovni sud Višegrad	754.000
Osnovni sud Srebrenica	718.000
UKUPNO SUDOVI	39.215.000
Republičko tužilaštvo	618.000
Specijalno tužilaštvo Banja Luka	2.080.000
Okružno tužilaštvo Banja Luka	3.062.000
Okružno tužilaštvo Bijeljina	1.286.000
Okružno tužilaštvo Doboj	1.555.000
Okružno tužilaštvo Istočno Sarajevo	1.154.000
Okružno tužilaštvo Trebinje	571.000
UKUPNO TUŽILAŠTVA	10.326.000
UKUPNO SUDOVI I TUŽILAŠTVA	49.541.000
UKUPNI BUDŽETSKI RASHODI RS	1.600.000.000

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

Iz prethodne tabele se vidi da je za sudove i tužilaštva Republike Srpske za 2010. godinu izdvojeno 49.541.000 KM što predstavlja 3,10 % ukupnih budžetskih rashoda.

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

Naplata sudskih taksi propisana je Zakonom o sudskim taksama RS, (Službeni glasnik 73/08). Prema ovom Zakonu takse predstavljaju prihod budžeta RS koji se uplaćuje direktno na račun trezora. Ovaj prihod ne vezuje se za namjensko finansiranje sudova.

Odnos ukupnih budžetskih prihoda za 2010.godinu i prihoda od taksi i kazni , prikazan je u narednoj tabeli:

Opis	Budžet Republike
DOMAĆI PRIHODI	1.336.686.000
Izvorni prihodi	1.312.591.000
Poreski prihodi	1.193.035.000
Neporeski prihodi	143.651.000
Prihodi od davanja prava na eksploataciju prirodnih resursa, патената i	2.000.000
Ostali prihodi od finansijske i nematerijalne imovine budžeta, korisnika	15.000.000
Republičke administrativne takse	22.625.000
Republičke sudske naknade	18.885.000
Novčane kazne	22.360.000
Prihodi republičkih organa	12.829.000
Naknade koje plaćaju studenti za upis i polaganje ispita i školarine i si.	8.000.000
Ostale naknade po raznim osnovama	2.257.000
Naknade za privređivanje igara na sreću	15.000.000
Ostali neporeski prihodi	600.000
Posebni prihodi	24.095.000
Tekući grantovi	0
Inostrani grantovi za podršku Budžetu	0
FINANSIRANJE	263.314.000
Primljene otplate datih zajmova krajnjim korisnicima	44.000.000
Dugoročni krediti i zajmovi	219.314.000
UKUPNA BUDŽETSKA SREDSTVA	1.600.000.000

Prihodi od sudskih taksi i kazni zajedno iznose 41.245.000 KM. Rashodi za sudove i tužilaštva iznose 49.541.000 KM. Proizlazi da je 83 % ovih rashoda pokriveno prihodima od sudskih taksi i kazni.

XII. FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U FEDERACIJI BIH

1. USTAVNI POLOŽAJ PRAVOSUĐA

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine sadrži neke opće odredbe kojim se osigurava jednak pristup pravdi, pravično suđenje i opća zaštita ljudskih prava. Nadležnost za jamčenje i provođenje ljudskih prava zajednički dijele Federacija i kantoni. Općenito, sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene Federaciji po Ustavu pripadaju kantonima.

Za niz oblasti utvrđivanja politike navodi se da pripadaju kantonima, od kojih se nijedna ne odnosi na sektor pravosuđa, dok se Federaciji isključivo daje u nadležnost suzbijanje međukantonalnog i organiziranog kriminala, neovlaštene trgovine drogom i terorizma.

Prema Ustavu Federacije BiH sudska vlast je definirana u okviru poglavlja IV- Struktura federalne vlasti, u odjeljku C- Sudska vlast Federacije (članovi od 1. do 17. Ustava FBiH).

Prema članu 1. Ustava FBiH sudsku funkciju u Federaciji vrše Ustavni sud, Vrhovni sud, kantonalni sudovi i općinski sudovi.

Ukoliko ovim Ustavom nije drugačije utvrđeno, pravila postupka potrebna da bi se osigurala jednakost u postupanju kao i osnovni principi pravičnosti u postupcima pred sudovima i organizaciji svih sudova, bit će utvrđeni zakonima Federacije. Zakonodavno tijelo kantona može propisati dopunska pravila o organizaciji i upravljanju kantonalnim i općinskim sudovima. U skladu sa tim pravilima, svaki sud može utvrditi svoju unutrašnju organizaciju i u vezi sa tim donijeti dopunska pravila (član 3. Ustava FBiH).

Prema članu 4. Ustava FBiH sudska vlast Federacije samostalna je i nezavisna. Sudovi će osigurati jednak položaj svim stranama u sudskim postupcima. Sudska vlast je samostalna i nezavisna od izvršne i zakonodavne vlasti Federacije. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine (koje je ukinuto i čije su ovlasti prenesene na VSTV BiH) osigurava samostalnost, nezavisnost, nepristrasnost, stručnost i efikasnost sudstva i tužilačke funkcije u Federaciji. Nadležnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, između ostalog, uključuju imenovanje, vođenje disciplinskog postupka i smjenjivanje sudija, osim sudija Ustavnog suda Federacije, i obuhvataju i tužioce i zamjenike tužilaca u Federaciji. Sastav i dodatne nadležnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća utvrđuju se zakonom. Svi sudski postupci javni su, ukoliko, za određene izuzetne situacije, zakonom nije drugačije utvrđeno. Sve presude javno se objavljuju.

Shodno članu 7. Ustava FBiH plaća i drugi uvjeti obavljanja funkcije, uključujući i imunitet, za sve sudije sudova Federacije utvrđuju se zakonom.

Ustavni sud sastoji se od devet sudija, od kojih su najmanje po dva iz reda sva tri konstitutivna naroda i jedan iz reda ostalih. Osnovna funkcija Ustavnog suda je rješavanje sporova: između kantona; između kantona i federalne vlasti; između grada i njegovog kantona ili federalne vlasti; između općine i grada; između općina i njihovih kantona ili federalne vlasti; i između institucija federalne vlasti ili unutar pojedinih institucija federalne vlasti.

Prema članu 14. Ustava FBiH broj sudija Vrhovnog suda utvrđuje se zakonom Federacije prema potrebi, s tim da ne može biti manji od devet sudija.

Vrhovni sud je najviši žalbeni sud Federacije, uključujući i odlučivanje o žalbama na odluke kantonalnih sudova u vezi sa pitanjima koja se tiču Ustava, zakona i drugih propisa Federacije i drugim pitanjima utvrđenim zakonodavstvom Federacije, osim onih iz nadležnosti Ustavnog suda. Vrhovni sud ima i izvorne nadležnosti utvrđene federalnim zakonima.

Položaj kantonalnih sudova reguliran je u članu 11. Ustava FBiH (poglavlje V. Kantonalne vlasti, odjeljak 4.- Kantonalno sudstvo): «Kantoni imaju sudove koji imaju žalbenu nadležnost u odnosu na općinske sudove u svom kantonu i prvostepenu nadležnost u stvarima koje ne spadaju u nadležnost tih sudova, te druge nadležnosti utvrđene zakonom».

Sudije kantonalnih sudova, uključujući i predsjednike sudova, odabira, imenuje, provodi disciplinski postupak protiv i smjenjuje Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije u skladu sa zakonom.

Općinski sudovi, koji se mogu osnovati za područje jedne ili više općina, imaju nadležnost u svim građanskim i krivičnim stvarima, osim ako ovim Ustavom, kantonalnim ustavom ili zakonom Federacije ili zakonom kantona izvorna nadležnost nije dodijeljena nekom drugom sudu. Općinski sudovi se osnivaju zakonom kantona i **finansira ih kantonalna vlast**. Sudije općinskih sudova, uključujući i predsjednike sudova, odabira, imenuje, provodi disciplinski postupak protiv i smjenjuje Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije u skladu sa zakonom.“

Iz prethodnih odredbi vidi se da je navedeno da općinske sudove finansira kantonalna vlast. Za kantonalne i federalne sudove u ustavu nije decidno rečeno ko ih finansira.

U svim kantonalnim ustavima u FBiH postoji poglavlje „Kantonalno Sudstvo“. Tako na primjer u ustavu Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo, br. 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00 i 4/01) položaj sudstva bio je reguliran na sljedeći način.

- ☑ Član 32. Ustava KS, (Osnivanje i nadležnost sudova): «Kanton ima sudove koji imaju izvornu nadležnost da presuđuju u stvarima koje ne spadaju u nadležnost općinskih sudova i druge nadležnosti utvrđene zakonom i koji odlučuju po žalbama na presude općinskih sudova. Kantonalne sudove osniva Skupština kao sudove opće nadležnosti ili kao posebne sudove. Skupština posebnim propisom utvrđuje nadležnosti i organizaciju kantonalnih sudova».
- ☑ Član 33. Ustava KS, (Izbor sudija): «Sudije kantonalnih sudova bira Skupština većinom glasova od ukupnog broja poslanika na prijedlog Predsjednika. Kantonalne sudije će biti u službi do navršениh 70 (sedamdeset) godina života, ukoliko prije toga ne podnesu ostavku ili ne budu smijenjeni konsenzusom sudija Vrhovnog suda Federacije. Predsjednike kantonalnih sudova biraju sami sudovi».
- ☑ Član 37. Ustava KS, (Struktura vlasti u općinama): «Zakonodavnu vlast u općinama vrše općinska vijeća, koja se, ovisno od broja stanovnika, sastoje od 9 (devet) do 35 (tridesetpet) članova. Članovi općinskih vijeća se biraju na neposrednim izborima tajnim glasanjem na području cijele općine. Izbori članova općinskih vijeća organiziraju se u pravilu istovremeno sa izborima za Skupštinu. Izvršnu vlast u općini vrši općinski načelnik kojega bira općinsko vijeće na prijedlog članova. Sudsku vlast u općinama vrše općinski sudovi. Ove sudove osniva i finansira Skupština Kantona, s

tim da se sud može osnovati za više općina. Sudije općinskih sudova imenuje predsjednik najvišeg kantonalnog suda uz konsultacije sa općinskim načelnikom».

Na ovakav način definirano je kantonalno sudstvo u svim ostalim kantonima u FBiH.

U Službenim novinama Kantona Sarajevo, broj 28/04 objavljeni su amandmani na Ustav od broja XIX do XLII. U Amandmanima XXXIV, XXXV i XXXVIII izmijenjeni su članovi Ustava koji se odnose na sudove:

- ☑ Član 32. mijenja se i glasi: "Kanton ima kantonalni sud koji ima žalbenu nadležnost u odnosu na općinske sudove u Kantonu i prvostepenu nadležnost u stvarima koje ne spadaju u nadležnost tih sudova, te druge nadležnosti utvrđene zakonom.
- ☑ Sudije kantonalnog suda, uključujući i predsjednika suda, odabira, imenuje, provodi disciplinski postupak protiv i smjenjuje Visoko sudsko i tužilačko vijeće , u skladu sa ustavom i zakonom. U kantonalnom sudu konstitutivni narodi i pripadnici grupe Ostalih biće proporcionalno zastupljeni. Takva proporcionalna zastupljenost će odražavati popis stanovništva iz 1991.godine do potpune provedbe Aneksa 7, u skladu sa članom IX.11.a. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine."
- ☑ Član 33.mijenja se i glasi: «Sudije kantonalnog suda, osim rezervnih sudija, imenuju se doživotno, osim ako ne podnesu ostavku, ako se ne penzionišu ili ne budu s razlogom smijenjeni od strane Visokog sudskog i tužilačkog vijeća u skladu sa zakonom.Sudijama kantonalnog suda isto tako može izuzetno prestati sudijska funkcija kao rezultat procesa odabira nakon reorganizacije kantonalnih sudova za vrijeme prelaznog perioda, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudsko i tužilačko vijeće. Navršenje starosne dobi propisane za obavezan odlazak u penziju za sudije kantonalnog suda utvrđuje se zakonom. Uslovi obavljanja funkcije, uključujući i imunitet , za sudije kantonalnog suda utvrđuju se zakonom . Plaća i druge naknade sudiji ne mogu biti umanjene za vrijeme vršenja sudijske funkcije, osim kao posljedica disciplinskog postupka u skladu sa zakonom."
- ☑ Iza člana 37. dodaje se novi član 37.a, koji glasi: «Općinski sudovi, koji se mogu osnovati za područje jedne ili više općina, imaju nadležnost u svim građanskim i krivičnim stvarima, osim ako Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, ovim ustavom ili zakonom Federacije Bosne i Hercegovine, izvorna nadležnost nije dodijeljena nekom drugom sudu. Općinski sudovi se osnivaju zakonom i finansira ih kantonalna vlast. Sudije općinskih sudova , uključujući i predsjednike sudova , odabira, imenuje, provodi disciplinski postupak protiv i smjenjuje Visoko sudsko i tužilačko vijeće, u skladu sa ustavom i zakonom. Sudije općinskih sudova, osim rezervnih sudija , imenuju se doživotno, osim ako podnesu ostavku, ako se ne penzionišu ili ne budu smijenjeni od strane Visokog sudskog i tužilačkog vijeća,u skladu sa zakonom. Sudijama općinskih sudova isto tako može izuzetno prestati sudijska funkcija kao rezultat procesa odabira, nakon reorganizacije općinskih sudova za vrijeme prelaznog perioda, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudsko i tužilačko vijeće. Navršenje starosne dobi propisane za obavezan odlazak u penziju za sudije općinskih sudova utvrđuje se zakonom. Uslovi obavljanja funkcije, uključujući i imunitet, utvrđuju se zakonom. Plaća i druge naknade sudiji ne mogu biti umanjene za vrijeme vršenja sudijske funkcije, osim kao posljedica disciplinskog postupka, u skladu sa zakonom. U općinskom sudu biće proporcionalno zastupljeni konstitutivni narodi i pripadnici grupe Ostalih. Takva zastupljenost će odražavati popis stanovništva iz 1991. godine do potpune

provedbe Aneksa 7, u skladu sa članom IX.11.a. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine."

Ovim izmjenama Ustava praktično je izvršeno usaglašavanje Ustava sa Zakonom o VSTV (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 25/04 od 01.06.2004. godine.

Osim u Kantonu Sarajevo, u još nekim kantonima izvršeno je usaglašavanje kantonalnih ustava sa Zakonom o VTSV i to:

- ☑ Ustav Tuzlanskog Kantona.(Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona, br. 7/97 i 3/99, i Službene novine Tuzlanskog kantona, br. 13/99, 10/00, 14/02, 6/04 i 10/04);
- ☑ Ustav Unsko-sanskog kantona – prečišćen tekst (Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona, br 1/04,11/04);
- ☑ Ustav Zeničko-dobojskog kantona (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 7/96, Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, br. 1/96, 10/00 i 8/04;)
- ☑ Ustav Županije Zapadnohercegovačke (Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke, br. 1/96, 2/99, 14/00, 17/00, 1/03 i 10/04).

Prema raspoloživim podacima, u ostalim kantonima nisu izvršene izmjene kantonalnih ustava nakon usvajanja Zakona o VSTV, iako se u praksi primjenjuju odredbe Zakona o VSTV kod izbora sudija. Radi se o kantonima:

- ☑ Bosansko-podrinjski Kanton Goražde
- ☑ Hercegovačko-neretvanski Kanton
- ☑ Kanton Središnja Bosna
- ☑ Županija Posavska
- ☑ Herceg-bosanska županija

Važno je naglasiti da niti u Ustavu FBiH niti u ustavu kantona ne postoje odredbe u kojima se spominju tužilaštva. Izuzetak su odredbe koje govore da VSTV bira tužioce i odredba koja navodi da funkcija federalnog tužioca ulazi u grupu federalnih funkcija za koje se popunjavanje vrši po nacionalnom ključu.

2. ZAKONI KOJI UTIČU NA ORGANIZACIJU I FINANSIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

Federacija BiH	Zakon o sudovima Federacije BiH (Sl.novine FbiH, broj 38/05)
	Zakon o VSTV (Službeni glasnik BiH, br. 25/04, 93/05)
	Zakon o Federalnom tužilaštvu FBiH (Službene novine Federacije BiH, broj 19/03.)
	Zakon o budžetima u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH, br. 19/06, 76/08 i 5/09)

Pošto kantoni u FBiH imaju specifičan status, u narednoj tabeli data je rekapitulacija svih zakona koji utječu na organizaciju i finansiranje sudova i tužilaštava u kantonima u FBiH (obrazloženja se daju u narednim poglavljima):

Kantoni u FBiH	ZAKONI
Sarajevo	Ustav Kantona Sarajevo, (Sl. novine Kantona Sarajevo 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00 i 4/01)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Tuzla	Ustav Tuzlanskog Kantona, (Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona, broj: 7/97 i 3/99 i Službene novine Tuzlanskog kantona, broj: 13/99, 10/00, 14/02, 6/04 i 10/04),
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Unsko-sanski	Ustav Unsko-sanskog kantona, (Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona, br 1/04,11/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Zeničko-dobojski	Ustav Zeničko-dobojskog kantona, (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 7/96, Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj 1/96, 10/00,8/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Zapadno-hercegovački	Ustav Županije Zapadnohercegovačke, ("Nar.novine ŽZH, 1/96, 2/99, 14/00, 17/00, 1/03,10/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Bosansko-podrinjski	Ustav Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, (Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, broj: 8/98. i 5/03)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Hercegovačko-neretvanski	Ustav Hercegovačko-neretvanskog kantona, ("Službene novine HNK", broj: 2/98, 4/00 i 7/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Srednjo-bosanski	Ustav Kantona Središnja Bosna, (Službene novine Županije Središnja Bosna, broj: 1/97, 5/97, 6/97, 2/98, 7/98 – ispravak teksta, 8/98, 10/2000, 8/03; 2/04 i 14/04),
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Posavski	Ustav Županije Posavske, (Nar. Nov. Županije Posavske broj 1/96, 3/96, 7/99, 3/00 ,5/00, 7/04)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona
Herceg-bosanski	Ustav Hercegbosanske županije, (Narodne novine HBŽ broj: 3/96,9/2000, i 9/2004)
	Zakon o kantonalnom tužilaštvu
	Zakon o budžetu kantona

3. VRSTE SUDOVA

Zakonom o sudovima Federacije BiH, (Sl.novine FbiH, broj 38/05) uređuje se: organizacija, nadležnost, finansiranje, pravosudna uprava i druga pitanja od značaja za organizaciju i funkcioniranje općinskih sudova, kantonalnih sudova i Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine.

Prema članu 3. ovog Zakona sudovi su samostalni i nezavisni od zakonodavne i izvršne vlasti. Niko ne smije uticati na nezavisnost i nepristrasnost sudije pri odlučivanju u predmetima koji su mu dodijeljeni u rad.

Shodno čl. 16., 17. i 18. istog Zakona, u FBiH postoje općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud FBiH.

Općinski sudovi obrazuju se za područje jedne ili više općina u kantonu.

Kantonalni sudovi obrazuju se za područje jednog kantona, a

Vrhovni sud Federacije je najviši žalbeni sud u Federaciji.

4. VRSTE TUŽILAŠTAVA

U Federaciji BiH postoje Federalno tužilaštvo i kantonalna tužilaštva. Međutim u FBiH, za razliku od zemalja u okruženju, ne postoji jedinstven zakon o tužilaštvima. Na snazi su posebni zakoni za Federalno tužilaštvo, a posebni za svako kantonalno tužilaštvo.

Prema Zakonu o Federalnom tužilaštvu FBiH, (Službene novine Federacije BiH, broj 19/03), Federalno tužilaštvo je samostalno državno tijelo koje, u okviru prava i dužnosti Federacije Bosne i Hercegovine preduzima zakonom određene mjere u pogledu istražnih radnji i gonjenja potencijalnih učinilaca krivičnih djela i privrednih prijestupa, i vrši druge poslove određene federalnim zakonom.

Prema članu 9. tog Zakona glavni federalni tužilac nadzire rad kantonalnih tužilaštava u cilju garantovanja zakonitosti i efikasnosti postupaka. Na zahtjev glavnog federalnog tužioca, kantonalna tužilaštva dostavljaju izvještaje o predmetima sa detaljnim opisom preduzetih mjera. Glavni kantonalni tužioci redovno, a najmanje jednom u šest mjeseci, Federalnom tužilaštvu podnose izvještaje o stanju kriminaliteta i rješavanju predmeta.

Prema članu 16. ovog Zakona, Federalno tužilaštvo sprovodi istražne radnje i goni potencijalne učinioce krivičnih djela i privrednih prijestupa, te vrši druge poslove određene federalnim zakonom. Federalno tužilaštvo ima prvostepenu nadležnost za sprovođenje istražnih radnji i gonjenje potencijalnih učinilaca krivičnih djela terorizma, međukantonalnog kriminala, nezakonite trgovine drogama ili organizovanog kriminala, koje su u skladu sa Zakonom o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, br. 2/95, 9/96 i 33/99) u nadležnosti tog suda.

Federalno tužilaštvo se osniva i ima nadležnost za cijelu teritoriju Federacije.

5. POLOŽAJ VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA

Za rad sudova u FBiH važne su i odredbe Zakona o VSTV, (Službeni glasnik BiH, br. 25/04 i 93/05).

Prema članu 17. Zakona o VSTV, Vijeće ima i sljedeće nadležnosti:

(14) učestvuje, prema vlastitoj ocjeni, u procesu izrade godišnjih budžeta za sudove i tužilaštva;

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u vezi sa godišnjim budžetom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužilaštva;

- (16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu budžeta predloženih od strane državnih organa i/ili vlada i/ili Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nadležnim zakonodavnim organima;
- (17) prikuplja i analizira izvještaje, kao i potrebne informacije o budžetu i prihodima za sudove i tužilaštva kako bi se obezbijedili statistički podaci za efikasan rad sudova i tužilaštava;
- (18) zalaže se za adekvatno i kontinuirano finansiranje sudova i tužilaštava u Bosni i Hercegovini;
- (19) učestvuje u izradi nacrtu i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužilaštva u Bosni i Hercegovini;
- (20) nadgleda i savjetuje sudove i tužilaštva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u vezi sa budžetom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;
- (21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužilaštvima, uključujući traženje finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;
- (25) utvrđuje broj sudija, tužilaca i zamjenikâ glavnog tužioca za sudove i tužilaštva iz njegove nadležnosti, nakon konsultacija sa predsjednikom suda ili glavnim tužiocem, tijelom nadležnim za budžet, i nadležnim ministarstvom pravde;

Prema članu 2. Zakona o VSTV, Vijeće se finansira iz budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

6. FINANSIRANJE OPĆIH SUDOVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA

Za finansiranje sudova relevantne su sljedeće odredbe Zakona o sudovima:

- ☒ Član 61.: «Federalno ministarstvo pravde u odnosu na Vrhovni sud Federacije i kantonalna ministarstva pravde u odnosu na kantonalne i općinske sudove, imaju sljedeće nadležnosti: tačka 5) osiguravaju materijalne uvjete za rad sudova, ako zakonom nije drugačije određeno i tačka 6) vrše nadležnosti u vezi sa sudskim budžetom u skladu sa odredbama čl. 69., 71. i 72. ovog Zakona».
- ☒ Član 68.: »Sredstva za rad Vrhovnog suda Federacije osigurava Federacija. Sredstva za rad kantonalnih i općinskih sudova osiguravaju kantoni. Sredstva se osiguravaju tako da obimom i vremenom doznačavanja omogućavaju svakom sudu da u svom radu postupi nezavisno, nepristrasno i efikasno, te da svaki sud ispunjava sve svoje finansijske obaveze po njihovom dospijecu. Sredstva za rad svakog suda iskazuju se posebno u budžetima i sistemu trezora».
- ☒ Član 69.: «Sud izrađuje prijedlog godišnjeg budžeta za narednu godinu na osnovu iznosa troškova u tekućoj godini, te predviđenih troškova u narednoj godini. Sud podnosi prijedlog budžeta Visokom sudskom i tužilačkom vijeću radi davanja eventualnih primjedbi u roku koji odredi Visoko sudsko i tužilačko vijeće. Nakon razmatranja primjedbi Visokog sudskog i tužilačkog vijeća i eventualne izmjene prijedloga budžeta, odnosno nakon isteka roka od 30 dana od dana dostavljanja prijedloga Visokom sudskom i tužilačkom vijeću, sud dostavlja prijedlog budžeta nadležnom ministarstvu pravde, zajedno sa komentarima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća u roku koji odredi to ministarstvo. Ukoliko se nadležno ministarstvo pravde ne slaže sa predloženim budžetom ili su mu potrebne dodatne informacije, kontaktirat će sekretara suda, odnosno predsjednika suda, ako sud nema sekretara

suda i o tome obavijestiti Visoko sudsko i tužilačko vijeće. Nadležno ministarstvo pravde dostavlja svakom sudu i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću primjerak konačnog prijedloga budžeta za odnosni sud u obliku koji je dostavljen Ministarstvu finansija, odnosno Vladi. Prije nego što izmijeni prijedlog sudskog budžeta nadležno ministarstvo finansija, odnosno vlada obaviti će konsultacije sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem. Ukoliko budžet nije usvojen u iznosu koji je predložio sud, u skladu sa odredbama ovog člana, nadležno ministarstvo pravde prije izrade konačnog budžeta za taj sud obaviti će konsultacije sa sekretarom suda, odnosno sa predsjednikom suda, ako sud nema sekretara suda».

- ☑ Član 70., Izmirenje dugova: „Prijedlog sudskog budžeta koji se dostavlja na usvajanje zakonodavnom tijelu sadrži plan izmirenja dugova nastalih u sudovima u prethodnom periodu.“
- ☑ Član 71., Izvršenje i izmjene budžeta:» Izvršenje sudskog budžeta vrši se u skladu sa budžetom koji je odobrilo zakonodavno tijelo. Odluku o izmjeni budžeta kojim se smanjuje iznos budžeta sudova može donijeti samo zakonodavno tijelo. Prije pokretanja postupka izmjene budžeta kojim se smanjuje iznos budžeta sudova nadležno ministarstvo pravde ili drugo nadležno tijelo vlade mora o tome obavijestiti Visoko sudsko i tužilačko vijeće. U toku budžetske godine sud može zahtijevati preraspodjelu novčanih sredstava u okviru različitih pozicija usvojenog budžeta, s tim da nijedna pozicija ne može biti smanjena za više od 10 % od odobrenog iznosa za tu poziciju. Zahtjev za preraspodjelu iz stava 4. ovog člana podnosi se u pisanoj formi nadležnom ministarstvu pravde, uz dostavu primjerka zahtjeva nadležnom ministarstvu finansija i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću. Ministarstvo pravde dužno je udovoljiti zahtjevu suda iz stava 4. ovog člana, te o izvršenoj preraspodjeli obavijestiti nadležno ministarstvo finansija i Visoko sudsko i tužilačko vijeće».
- ☑ Član 72., Dodatno finansiranje iz budžeta: «Sud kojem su u toku godine za rad neophodna dodatna sredstva podnosi zahtjev za odobrenje dodatnih finansijskih sredstava nadležnom ministarstvu pravde, uz dostavu primjerka takvog zahtjeva Visokom sudskom i tužilačkom vijeću.
- ☑ Član 73., Donacije: «Sud može, u skladu sa zakonom, primati donacije u novcu, stvarima i uslugama, pod uvjetom da njihovo prihvatanje ne ugrožava ili ne dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost suda. Za prijem svake donacije za sud predsjednik suda mora dobiti odobrenje od Visokog sudskog i tužilačkog vijeća».

Osim ranije navedenih odredbi člana 17. Zakona o VSTV, za finansiranje sudova važne su, mada posredno, odredbe člana 20. Zakona o VSTV:

- ☑ Vijeće usvaja prijedlog godišnjeg budžeta za svoj rad.
- ☑ Vijeće dostavlja svoj prijedlog godišnjeg budžeta Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine na vrijeme tako da bi ga taj organ mogao razmotriti. Vijeće ima pravo prijedlog obrazlagati direktno pred Parlamentarnom skupštinom Bosne i Hercegovine. Vijeće obavještava entitetska ministarstva pravde o svom prijedlogu budžeta.
- ☑ Do 1. februara svake godine Vijeće priprema godišnji izvještaj u kojem navodi svoje aktivnosti i opisuje stanje u sudstvu i tužilaštvu, uključujući i preporuke za njegovo poboljšanje. Izvještaj se dostavlja Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, skupštinama kantona, Narodnoj skupštini Republike Srpske, državnom i entitetskim

ministarstvima pravde i Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u svrhu informiranja. Izvještaj je dostupan javnosti.

- ☑ Na poziv Parlamentarne skupštine ili drugog organa iz prethodnog stava, predsjednik ili drugi ovlašteni predstavnik Vijeća će direktno na sjednici obrazložiti izvještaj i odgovoriti na pitanja poslanika odnosno članova drugog organa. Kroz raspravu o izvještaju i zaključke mogu se dati ocjene, sugestije i prijedlozi koji ne osporavaju samostalnost Vijeća.

7. FINANSIRANJE TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Član 35. Zakona o Federalnom tužilaštvu određuje: «Federalno tužilaštvo ima svoj budžet koji je sastavni dio Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine. Prije početka budžetske godine glavni federalni tužilac podnosi prijedlog budžeta Visokom sudskom i tužilačkom vijeću. Glavni federalni tužilac ima pravo prisustvovati i zastupati prijedlog Visokog sudskog i tužilačkog vijeća na sjednicama Parlamenta i odgovarajućih odbora Parlamenta kad god se vodi rasprava i odlučuje o pitanjima budžeta koja se odnose na Federalno tužilaštvo. Glavni federalni tužilac je, u saradnji sa sekretarom, nadležan za pripremu i izvršenje budžeta. Na kraju svake budžetske godine glavni federalni tužilac obavještava Parlament Federacije Bosne i Hercegovine o izvršenju budžeta Federalnog tužilaštva».

Na sličan način riješeni su položaj i finansiranje kantonalnih tužilaštava u zakonima o kantonalnim tužilaštvima što se vidi iz odredbi Zakona o Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo:

Član 1.: «Kantonalno tužilaštvo je samostalno državno tijelo koje, u okviru prava Kantona Sarajevo poduzima zakonom određene mjere u pogledu istražnih radnji i gonjenja osoba za koje se sumnja da su počinile krivična djela i privredne presteupe, te vrši druge poslove određene federalnim i kantonalnim zakonom».

Član 35.: »Tužilaštvo ima svoj budžet koji je sastavni dio kantonalnog budžeta. Prije početka budžetske godine, glavni tužilac prezentira prijedlog budžeta Visokom sudskom i tužilačkom vijeću. Glavni tužilac ima pravo da brani prijedlog Visokog sudskog i tužilačkog vijeća i da prisustvuje sjednicama kantonalne Skupštine i njenih odgovarajućih komisija svaki put kada se na sjednicama razgovara ili odlučuje o budžetskim pitanjima koja se odnose na Tužilaštvo. Glavni tužilac je, uz pomoć arhivara, nadležan za pripremanje i izvršenje budžeta. Na kraju svake budžetske godine, glavni tužilac obavještava Kantonalnu skupštinu o izvršenju budžeta Tužilaštva».

8. PODNOŠENJE PRIJEDLOGA BUDŽETA ZA NABAVKE OPREME I RAZVOJNE PROGRAME SUDOVA I TUŽILAŠTAVA PREMA ZAKONIMA O SUDOVIMA I ZAKONIMA O TUŽILAŠTVIMA

Zakon o sudovima i Zakon o tužilaštvima ne sadrži odredbe vezane za budžetiranje nabavki i razvojnih programa. U praksi se u ovoj oblasti primjenjuje Zakon o budžetu.

9. PROCEDURE DONOŠENJA BUDŽETA I IZVRŠENJA BUDŽETA

Prema članu 9. Zakona o budžetima FBiH, upravljanje budžetom i izrada budžeta zasniva se na Dokumentu okvirnog budžeta koji obuhvata najmanje fiskalnu godinu i dvije

naredne fiskalne godine. Trogodišnje planiranje budžeta postaje obaveza za sve korisnike budžetskih sredstava i izvanbudžetskih fondova.

Dokument okvirnog budžeta bazira se na smjernicama ekonomske i fiskalne politike za trogodišnji period koje donosi Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na prijedlog Federalnog ministarstva finansija koje je dužno ove smjernice dostaviti najkasnije u maju tekuće godine. U smislu člana 11. istog zakona, na osnovu smjernica, ministar finansija dužan je budžetskim korisnicima uputiti akt o načinu i elementima izrade prijedloga finansijskog plana. Prema članu 13. ovog zakona, budžetski korisnik izrađuje prijedlog plana razvojnog programa sa obrazloženjem koji predlaže nadležnom ministarstvu, odnosno organu nadležnom za budžetskog korisnika. Budžetski korisnik izrađuje i prijedlog plana nabavke stalnih sredstava koji mora biti usklađen sa prijedlogom finansijskog plana budžetskog korisnika i predlaže ga nadležnom ministarstvu, odnosno organu nadležnom za budžetskog korisnika. Prema članu 14. istog zakona, ministar finansija razmatra finansijske planove i programe budžetskih korisnika i istim predlaže potrebne promjene planova budžetskih korisnika. Vlada razmatra i usvaja Dokument okvirnog budžeta do 30. juna tekuće godine, zajedno sa srednjeročnim okvirom rashoda za tri godine.

Prema članu 15. Zakona o budžetu, Ministarstvo finansija dužno je proslijediti uputstva budžetskim korisnicima u pogledu pripreme zahtjeva za dodjelu sredstava iz budžeta, rokove za podnošenje zahtjeva za dodjelu sredstava i ograničenja u pogledu potrošnje, najkasnije do 1. jula tekuće godine za narednu godinu. Uputstvo treba sadržavati osnovni sadržaj Dokumenta okvirnog budžeta i indikativnu gornju granicu rashoda za narednu fiskalnu godinu, izvedenu iz Dokumenta okvirnog budžeta za svakog budžetskog korisnika. Budžetski korisnici su dužni svoje zahtjeve dostaviti Ministarstvu finansija do 1. augusta tekuće godine.

Proces donošenja budžeta je sljedeći

- ☑ Nacrt Budžetskih instrukcija br. 1 priprema Sektor za budžet Ministarstva finansija i dostavlja ih ministru finansija i trezora na odobrenje najkasnije do 15. januara;
- ☑ Nakon što ministar finansija i trezora potpiše Instrukcije br. 1, one se dostavljaju ministrima/rukovodiocima svih budžetskih korisnika najkasnije do 31. januara svake godine;
- ☑ Budžetski korisnici ispunjavaju tabele pregleda prioriteta budžetskih korisnika u skladu sa Budžetskim instrukcijama br. 1 do 30. aprila;
- ☑ Sektor za budžet pri Ministarstvu finansija analizira dostavljene tabele pregleda prioriteta budžetskih korisnika (tj. ocjenjuje ih na osnovu kontrolne liste) i priprema preporuke na razmatranje za ministra finansija do 15. maja;
- ☑ Ministar finansija pregleda preporuke i odobrava prijedloge visokoprioritetne potrošnje i uštede na osnovu kojih se određuju gornje granice rashoda koje će biti uključene u nacrt DOB-a do 31. maja;
- ☑ Direkcija za ekonomsko planiranje priprema nacrt makroekonomskih pretpostavki i projekcija do 31. marta, a OMA priprema nacrt projekcije prihoda UIO do 15. aprila;
- ☑ Fiskalno vijeće BiH usvaja globalni fiskalni bilans i okvir politika do 31. maja;

- ☑ Pomoćnik ministra za budžet, uz pomoć Radne grupe za izradu DOB-a i godišnjeg budžeta Institucija BiH izrađuju konačni nacrt DOB-a do 10. juna i dostavljaju ga Vladi do 15. juna;
- ☑ DOB (uključujući gornje granice rashoda) usvaja Vlada FBiH do 30. juna;
- ☑ Budžetske instrukcije br. 2 trebaju biti poslane korisnicima do 1. jula u skladu sa vremenskim rokovima utvrđenim Zakonom o budžetima u FBiH;
- ☑ U skladu sa Budžetskim instrukcijama br. 2, budžetski korisnici bi trebali dostaviti svoje zahtjeve Ministarstvu finansija do 1. augusta;
- ☑ Sektor za budžet Ministarstva finansija analizira Zahtjeve budžetskih korisnika (u smislu pridržavanja gornjih granica rashoda i kvalitete dostavljenih podataka) i dostaviti obrazloženje sa preporukama o konačnom budžetu ministru finansija do 15. septembra;
- ☑ DEP i OMA dostavljaju konačni revidirani Iskaz o makroekonomskim i fiskalnim projekcijama do 10 oktobra;
- ☑ Sektor za budžet Ministarstva finansija revidira nacrt budžeta za narednu godinu, kako bi prikazivao revidirane parametre budžeta i usvojene konačne krajnje granice rashoda do 15.septembra;
- ☑ Nacrta budžeta se dostavlja Vladi do 1. oktobra, a Vlada FBiH usvaja Nacrt budžeta do 31. oktobra;
- ☑ Do 1. novembra dostavlja se usvojeni nacrt budžeta Parlamentu FBiH;
- ☑ Parlament raspravlja i razmatra budžet tokom novembra i decembra;
- ☑ Godišnji budžet za narednu godinu treba biti odobren od strane Parlamenta FBiH do 31. decembra tekuće godine.

Budžetski korisnici odgovorni su za zakonitost, svrsishodnost, efikasnost i za ekonomično raspolaganje budžetskim sredstvima. Prema čl 27. Zakona o budžetu FBiH, transakcije svih prihoda, primitaka, rashoda i izdataka evidentiraju se u Glavnoj knjizi trezora. U smislu člana 28. istog Zakona, nakon donošenja budžeta, ministarstvo finansija dužno je izvijestiti budžetske korisnike o odobrenim budžetskim sredstvima i alokacijama budžetskih sredstava po vremenskim razdobljima.

Prema članu 28. Zakona o budžetu FBiH, budžet se izvršava na osnovu mjesečnog plana alokacija raspoloživih budžetskih sredstava budžetskim korisnicima, koja odobrava ministar finansija, na osnovu plana novčanih tokova putem kojeg se projiciraju sve uplate i isplate sa JRT. U smislu člana 29. ovog Zakona, na osnovu alokacije budžetskih sredstava i instrukcije Ministarstva finansija, budžetski korisnici pripremaju i podnose prijedloge operativnih budžeta ministarstvu finansija. U prijedlozima operativnih budžeta trebaju biti obuhvaćeni rashodi za svaki mjesec. Ministarstvo finansija treba izvjestiti budžetske korisnike o odobrenim operativnim budžetima.

Prema članu 32. Zakona o Budžetu FBiH, neiskorištene aproprijacije (odobreni a neiskorišteni iznosi za neki budžetski kod) i opterećenja ističu 31. januara naredne fiskalne godine (osim aproprijacija za finansiranje kapitalnih projekata).

Trezorski sistem je uspostavljen na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou. Prema ovom novom sistemu, svi budžetski korisnici nemaju više svoje vlastite bankovne račune, nego se otvara jedinstveni bankovni račun za sve budžetske korisnike date vlade

(entitetske, kantonalne ili državne). Svi prihodi se uplaćuju na jedinstven račun trezora, iz kojeg se također vrši i isplata svih rashoda.

U okviru odgovarajućeg ministarstva finansija uspostavljen je odjel za trezor, koji izvršava budžet, obavlja računovodstvene aktivnosti, vrši nadzor nad budžetom, upravlja gotovinskim tokovima i održava jedinstveni trezorski račun. Regionalni uredi trezora mogu se uspostavljati i u svim kantonima.

Preko mrežnih veza, ministarstva pravde imaju pristup svim fakturama, potvrdama koje dostave sudovi, tužilaštva itd. Putem ovog sistema Ministarstvo pravde može nadzirati izvršavanje budžeta. U praksi se proces platnog prometa vrši na osnovu sljedećeg postupka:

- Sud/tužilaštvo ispunjava zahtjev za kupovinu neke stavke i dostavlja ga odgovarajućem trezorskom odjelu;
- Trezorski odjel unosi ovaj zahtjev u sistem;
- Ministarstvo pravde odobrava ovu kupovinu;
- Kada su sud ili tužilaštvo obaviješteni da mogu izvršiti nabavku, podnose račun trezorskom odjelu nakon kupovine date stavke;
- Trezorski odjel ponovo unosi ovaj račun u sistem, Ministarstvo pravde ga odobrava i šalje trezoru na isplatu;
- Račun tada ulazi u red računa koji čekaju isplatu, skupa sa svim ostalim računima drugih budžetskih korisnika.

Postoje zakoni na nivou BiH i entiteta u kojima se nabraja kojim redom će troškovi biti plaćani – svake godine se na nivou BiH i entiteta donosi novi zakon (Zakon o izvršenju budžeta) koji propisuje redosljed u vezi plaćanja računa/dugova.

Prema članu 55. Zakona o budžetu, Ministri i rukovodioci budžetskih organa i tijela odgovorni su za računovodstvo, unutrašnju kontrolu i nadzor svojih ministarstava uključujući budžetske korisnike i potrošačke jedinice, odnosno budžetskih organa i tijela koji spadaju u njihovu nadležnost. U tom smislu glavni tužilac je odgovoran za računovodstvo tužilaštva.

Prema članu 6. Uredbe o računovodstvu Budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Službene novine Federacije BiH, broj 11/07) budžetski korisnici vode knjigovodstvo budžeta po načelu dvojnog knjigovodstva, a prema rasporedu konta iz propisanog Analitičkog kontnog plana za budžet i budžetske korisnike. Shodno članu 12. iste Uredbe, računovodstvene knjige budžeta su: glavna knjiga (knjiga prihoda i primitaka, rashoda i izdataka, knjiga imovine, obaveza i izvora vlasništva) i pomoćne knjige.

Prema članu 12. stav 2. Uredbe o računovodstvu Budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine, „pomoćne knjige su knjige za unos podataka u Trezor i pomoćne knjige koje vode budžetski korisnici. Pomoćne knjige za unos podataka u Trezor su: knjiga za unos narudžbenica, knjiga za unos obaveza, knjiga za plaćanje i modul Glavne knjige budžetskog korisnika kao pomoćna knjiga za Glavnu knjigu Trezora. Obavezne pomoćne knjige iz stava 2. ovog člana koje vode budžetski korisnici su: knjiga ulaznih računa, knjiga izlaznih računa, knjiga skladišta, knjiga (popis) inventara, knjiga (popis) kapitalne

imovine, knjiga duga, knjiga blagajne, registar plaća i knjiga izvoda transakcijskih računa.“

Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu Budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine ('Službene novine Federacije BiH', broj 17/05) uređuje se sadržaj i način finansijskog izvještavanja i daje uputstvo za izradu periodičnih i godišnjeg finansijskog izvještaja o izvršenju budžeta budžetskih korisnika. Članom 23. Uredbe o računovodstvu Budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Službene novine Federacije BiH, broj 11/07) utvrđeno je da su budžetski korisnici dužni sastavljati sljedeće finansijske izvještaje: bilans stanja, račun prihoda i rashoda, iskaz o kapitalnim izdacima i finansiranju, godišnji iskaz o izvršenju budžeta, iskaze o ostalim finansijskim podacima i posebni podaci o plaćama i o broju zaposlenih.

Prema tački 9. „Objašnjenja o izradi i predaji finansijskih izvještaja o godišnjem obračunu za period I – XII 2009. godine“ koje je donijelo Ministarstvo finansija FBiH (Broj: 03-14-222/10 od 15.01. 2010. godine), obveznici izrade i predaje godišnjih finansijskih izvještaja su i pravne osobe koje knjigovodstvo vode po kontnom planu za budžet i budžetske korisnike i podnose sljedeće finansijske izvještaje:

- Račun prihoda i rashoda za period od 01.01. do 31.12.2009. godine;
- Bilans stanja na dan 31.12.2009. godine;
- Iskaz o kapitalnim izdacima i finansiranju za period 01.01. do 31.12.2009.godine;¹²

10. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ZAKONU O BUDŽETU

Zakon o Budžetu FBiH niti na jednom mjestu ni po čemu ne izdvaja sudove niti tužilaštva tako da oni imaju isti status kao i drugi budžetski korisnici.

Sredstva za rad sudova i tužilaštava osiguravaju se u budžetu FBiH, odnosno u budžetima kantona koji se donosi krajem tekuće, za sljedeću kalendarsku godinu. Ta sredstva obuhvaćaju i sredstva za plaće sudaca, sudskih službenika i namještenika i sredstva za materijalne rashode i opremu i slično. Federalni budžet donosi Parlament FBiH na temelju prijedloga Vlade FBiH. Isto tako, kantonalne budžete donose skupštine kantona na prijedlog kantonalnih vlada. Postoji ozbiljna funkcionalna zavisnost sudbene vlasti u odnosu na izvršnu i zakonodavnu, jer izvršna, kao predlagatelj, i zakonodavna, kao donositelj zakona, stvarno odlučuju kolika će sredstva za rad sudbene vlasti biti osigurana.

11. POLOŽAJ SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U ORGANIZACIONOJ KLASIFIKACIJI BUDŽETA

Prema članu 76. Pravilnika o knjigovodstvu budžeta FbiH, (Sl. novine FbiH, broj 56/02) sastavni dio ovog pravilnika je i Organizaciona klasifikacija za budžet i budžetske korisnike Federacije BiH. U narednom pregledu data je skraćena verzija organizacijske klasifikacije budžeta FBiH:

¹² Uobičajeno je da Ministarstvo finansija svake godine objavljuje ovakvo „Objašnjenje“

Minist arstvo	Budžetska institucija	Potrošna jedinica	Naziv
10			Parlament Federacije
11			Ured predsjednika i dopredsjednika
12			Vlada Federacije
13			Federalno ministarstvo obrane
14	01		Federalno ministarstvo unutarnjih poslova
15			Federalno ministarstvo pravde
	01		Federalno ministarstvo pravde
		0001	Federalno ministarstvo pravde
	02		Kazneno popravni zavodi
		0001	Kazneno popravni zavod Zenica
		0002	Kazneno popravni dom Sarajevo
		0003	Kazneno popravni zavod Tuzla
		0004	Kazneno popravni zavod Mostar
		0005	Kazneno popravni zavod Bihać
		0006	Kazneno popravni zavod Orašje
		0007	Kazneno popravni zavod Busovača
	03	0001	Komisija za traženje nestalih osoba
16			Federalno ministarstvo finansija
17	01	0001	Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije
18			Federalno ministarstvo prometa i komunikacija
19	01	0001	Federalno ministarstvo socijalne politike, izbjeglica i raseljenih osoba
20			Federalno ministarstvo zdravstva
21	01	0001	Federalno ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta
22	01	0001	Federalno ministarstvo trgovine
23	01	0001	Federalno ministarstvo prostornog uređenja i okoliša
24	01	0001	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
25	01	0001	Ustavni sud Federacije BiH
26			Vrhovni sud Federacije BiH
	01	0001	Vrhovni sud Federacije BiH
	02		Sudska policija
		0001	Sudska policija VS FBiH
		0002	Kanton Sarajevo-Sarajevo
		0003	Tuzlanski kanton Tuzla
		0004	Zapadno-hercegovački kanton- Široki Brijeg
		0005	Hercegovačko-neretvanski kanton Mostar
		0006	Hercegbosanski kanton Livno
		0007	Srednjobosanski kanton Travnik

Minist arstvo	Budžetska institucija	Potrošna jedinica	Naziv
		0008	Bosansko-podrinjski kanton Goraž de
		0009	Zeničko-dobojski kanton Zenica
		0010	Posavski kanton Orašje
		0011	Unsko-sanski kanton Bihać
	03	0001	Federalna komisija za izbor i imenovanje sudija
	04	0001	Federalno povjereništvo za imenovanje tužitelja u FBiH
27	01	0001	Sud za ljudska prava
28	01	0001	Federalno tužilaštvo
29	01	0001	Federalno pravobranilaštvo
30	01	0001	Vijeće za prekršaje
31	01	0001	Ombudsmen
32	01	0001	Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno
33	01	0001	Uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove
34	01	0001	Federalni zavod za statistiku
35	01	0001	Federalni meteorološki zavod
36	01	0001	Arhiv Federacije
37	01	0001	Federalni zavod za programiranje razvoja
38	01	0001	Federalna direkcija robnih rezervi
44	01	0001	Ured za reviziju budžeta u Federaciji
45	01	0001	Federalna agencija za privatizaciju
46			Federalna uprava za civilnu zaštitu
47	01	0001	Gender centar
48	01	0001	Obavještajno-sigurnosna služba Federacije BiH
49	01	0001	Federalna novinska agencija

U organizacionoj klasifikaciji budžeta Federacije, Vrhovni sud i Federalno tužilaštvo imaju status budžetskog razreda i nisu prikazani u okviru Ministarstva pravosuđa. U kantonalnim budžetima situacija nije jednako riješena u svim kantonima. Tako na primjer u Sarajevskom, Bosansko-podrinjskom, Posavskom, Hercegovačko-neretvanskom i Zapadno-hercegovačkom kantonu, sudovi i tužilaštva su prikazani kao podrazred u okviru Ministarstva pravde. U budžetima ostalih kantona sudovi i tužilaštva su iskazani kao poseban budžetski razred.

12. UČEŠĆE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U UKUPNIM RASHODIMA BUDŽETA

U budžetu FBiH i u budžetima kantona za 2010. godinu iskazani su sljedeći rashodi za sudove i tužilaštva

		Ukupni rashodi	Sudovi	Tužilaštva	Sudovi i tužilaštva	%
1	Vlada Federacije	1.863.333.532	22.045.930	1.263.882	23.309.812	1,25%
2	Sarajevski kanton	704.900.000	23.864.500	4.865.700	28.730.200	4,08%
3	Tuzlanski kanton	365.410.882	14.050.479	3.657.379	17.707.858	4,85%
4	Zeničko-dobojski kanton	255.483.000	10.779.200	2.343.700	13.122.900	5,14%
5	Srednjobosanski kanton (2009)	141.121.151	8.770.621	1.469.243	10.239.864	7,26%
6	Posavski kanton	31.160.000	1.817.900	428.900	2.246.800	7,21%

7	Bosansko-podrinjski kanton	40.131.680	1.442.340	256.135	1.698.475	4,23%
8	Hercegovačko-neretvanski kanton	187.129.700	8.855.010	2.157.200	11.012.210	5,88%
9	Županija zapadnohercegovačka	75.922.324	2.453.200	547.694	3.000.894	3,95%
10	Županija hercegbosanska	60.732.226	3.632.925	703.532	4.336.457	7,14%
11	Unsko-sanski kanton 2009	169.778.434	5.134.182	2.242.232	7.376.414	4,34%
	UKUPNO FBIH	3.895.102.929	102.846.287	19.935.597	122.781.884	3,15%

Iz tabele se vidi da je u odnosu na ukupne rashode svih budžeta u FBiH za sudove i tužilaštva izdvojeno 3,15%.

13. SUDSKE TAKSE I NOVČANE KAZNE

Naplata sudskih taksi propisana je Zakonom o sudskim taksama u postupku pred Vrhovnim sudom FBiH, (Služb. novine FBiH, br. 49/99) i kantonalnim zakonima o sudskim taksama. Prema ovim zakonima takse predstavljaju prihod federalnog, odnosno kantonalnih budžeta koji se uplaćuje direktno na račun trezora. Ovaj prihod ne vezuje se za namjensko finansiranje sudova.

Odnos ukupnih budžetskih prihoda za 2010. godinu i prihoda od taksi i kazni prikazan je u narednoj tabeli:

		Prihodi	Takse	Kazne	Takse + kazne	%
1	Vlada Federacije	1.412.272.490	83.477	13.611.682	13.695.159	0,97%
2	Sarajevski kanton	637.695.000	9.200.000	6.432.500	15.632.500	2,45%
3	Tuzlanski kanton	331.919.468	6.021.360	3.982.023	10.003.383	3,01%
4	Zeničkodobojski kanton	255.483.000	3.800.000	3.831.600	7.631.600	2,99%
5	Srednjobosanski kanton (2009)	138.810.909	nepoznato	1.537.598	1.537.598	1,11%
6	Posavski kanton	31.160.000	600.000	660.000	1.260.000	4,04%
7	Bosansko-podrinjski kanton	40.131.680	60.560	226.367	286.927	0,71%
8	Hercegovačko-neretvanski kanton	187.129.700	3.900.000	1.990.000	5.890.000	3,15%
9	Županija zapadnohercegovačka	75.922.324	1.500.000	1.031.000	2.531.000	3,33%
10	Županija hercegbosanska	60.732.226	700.000	800.000	1.500.000	2,47%
11	Unsko sanski kanton 2009	169.891.118	3.952.107	2.899.560	6.851.667	4,03%
	UKUPNO	3.341.147.915	29.817.504	37.002.330	66.819.834	2,00%

Rashodi za sudove i tužilaštva iznose 122.781.884 KM. Proizilazi da bi 54,42 % ovih rashoda moglo biti pokriveno prihodima od sudskih taksi i kazni. Odnos budžetskih rashoda za sudove i tužilaštva i prihoda od taksi i kazni po kantonima dat je u narednoj tabeli:

		Budžeti sudova i tužilaštva	Takse + kazne	%
1	Vlada Federacije	23.309.812	13.695.159	58,75%
2	Sarajevski kanton	28.730.200	15.632.500	54,41%
3	Tuzlanski kanton	17.707.858	10.003.383	56,49%
4	Zeničko-dobojski kanton	13.122.900	7.631.600	58,15%
5	Srednjobosanski kanton (2009)	10.239.864	1.537.598	15,02%
6	Posavski kanton	2.246.800	1.260.000	56,08%
7	Bosansko-podrinjski kanton	1.698.475	286.927	16,89%
8	Hercegovačko-neretvanski kanton	11.012.210	5.890.000	53,49%
9	Županija zapadnohercegovačka	3.000.894	2.531.000	84,34%

10	Županija hercegbosanska	4.336.457	1.500.000	34,59%
11	Unsko-sanski kanton 2009	7.376.414	6.851.667	92,89%
	UKUPNO	122.781.884	66.819.834	54,42%